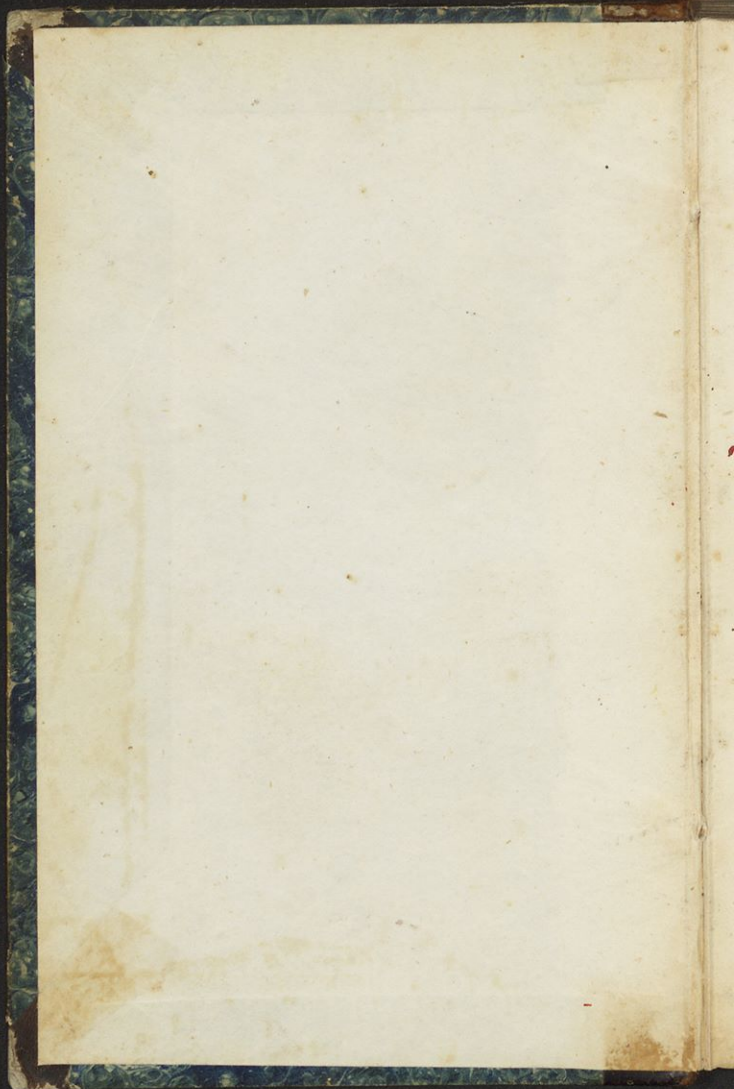

Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

II C 22165 a

31. Stahlstich v. Carl Mayer's Kunst-Anstalt in Nürnberg.

*Test sim dobri pastir; dobri pastir da
svoje življenje za svoje ovce. Jan. X, 11.*

VODILO GR E Š N I K O V.

Spisal

častitljivi oče

LUDOVIK GRANAŠKI,

redovnik sv. Dominika.

Pervi zvezek.

Z dovoljenjem visoko častitljiviga Ljubljanskega Škofijstva.

V Ljubljani.

Natisnil in založil *Jož. Rudolf Milic.*

1854.

22165 II e, e;

II C e
22165

„Spisi Ludovika Granaškiga se morajo s poštljivostjo in pobožnostjo brati, ker naj koristniši razsvitljenja zapopadajo, ki jih duša z nebes dobiti zamore.“

Sv. Frančišek Salezijan.

„Kolikor koli jih je tvoje spise s pridam bralo, toliko sinov si Kristusu pridobil, ter si jim veliko veči dobrote storil kakor ko bi bil slepim vid in mertvim življenje od Boga sprosil.“

Papež Gregori XIII. Ludoviku Granaškimu.

204661/1951

1854

Kratek popis življenja

častitljiva

Ludovika Granaškiga.

Ludovik Granaški je bil rojen leta 1504 v Španskim mestu Granadi od revnih pa bogabojnih staršev. Bister um, veselje do učenja, še bolj pa njegova otročja pobožnost so starše naklonili, ga za šolo in potem za duhovski stan nameniti. V tem namenu jih je podpiral posebno markiz Mondejar, ki je bil lepe lastnosti in veliko zmožnost fantičevo zapazil, in to je Ludoviku kaj prav hodilo, zlasti ker je komej štirinajst let star še očeta zgubil in se torej od milih darov mogel živeti. Potem ko je šole v domačem mestu skončal, se je podal s pomočjo svojiga dobrotnika na slovito vseučiliše ali visoke šole v Valadolid. Vernivši se v Granado se je soznanil z očeti pridigarskiga reda v ondašnjim samostanu sv. križa, kteriga je bil ne davno pred kralj Ferdinand ustanovil, in vsi so nenavadno bistrournost, obširne vednosti in veliko pobožnost mladiga Ludovika občudovali, ter so ga keršanskiga Cicerona imenovali in z veseljem v svoj red sprejeli.

S kako sveto gorečnostjo je v tem redu živel, nam pove popisovavec njegoviga življenja, ki nam

priča, de vsih osem in šestdeset let, ki jih je v njem preživel, le ene postave ni prelomil, temuč je vse svoje dni v ponižnim zatajevanji preživel, neprenehama za božjo čast in za zveličanje bližnjiga delal in kot živ izgled vsih čednost svojim duhovnim bratom svetil. Ravno tisti pisarec pripoveduje, de, ko je nekiga večera pozno Ludorik k Bogu zdihovaje svoj živoi hudo tepel in pokoril, ter mislil, de ga nihče ne sliši, sta ga dva mlada razujzdaneša mem njegove samotne isbice v hišo pregrehe gredé slišala in njegova goreča molitev jih je tako ganila, de tovarš tovaršu reče: „O naju nesrečnih! pobožni redornik, ki morebiti nikoli ni hudo grešil, se tako ojstro pokori, in midva greva število svojih pregreh množit! Gotovo naji je Bog k najnimu osramotenju sem pripeljal, de sva pričé njegoviga pokorjenja!“ Ganjena sta bila v zvojih sercih, se domu vrnila in poboljšala.

V samostanski samoti se je v bogoslovskih vednostih popolnoma izuril, de je kmalo povelje dobil, druge učiti. Njegove pridige so mnogo prelepiga sadu prinesle, ker so veliko grešnikov spreobrnile. Desiravno se je glas njegove kreposti in njegovih dušnih zmožnost v kratkim daleč raznesel in je vse k njemu vrelo, mu svoje občudenje in spoštovanje naznanovat, je vender njegova ponižnost nepremaknjena ostala, in on je vse, karkoli je s svojim trudem dobriga storil, le božji milosti pripisoval, od ktere pomoči je vse pričakoval.

Blizo Kordove je bil samostan, kteriga so bili večidel vsi očetje zavolj nezdrave lege zapustili. Ludoriku so naročili, ta samostan spet k nekdanji

časti povzdigniti in ga po redovskih postavah vravnati. Desiravno se jih je mnogo še pred njim zavolj velikih težav in nevarnost tega dela branilo, se ga je venderle z veseljem lotil ter neutrujeno in neprenehama za božjo čast delal, in Bog je njegovo prizadetje obilno plačal. Kmalo se je povzdignil ta samostan pod njegovim opravljanjem in vodstvom v lep izgled vsim drugim. Tukej med skalorjem je spisal v tihi samoti prelepe bukve od molitre in od notranjiga premišljevanja, ktere nenavadno notranje razsvitljenje, s katerim je Bog njegovo neprenehano gorečo pobožnost plačeval, očitno kažejo. Te bukve se morajo med najizverstniši spise o duhovnim življenju šteti, ker le malo jih je, ki bi se jim dali v oziru zapopadka in koristnosti primeriti. Bernard Frezreda, tadatašnji škof Konhe, je sam tem bukvam predgovor spisal, in v njem djal, de ga ni tako terdovratniga serca, ki bi se z njimi ne poboljšalo in k dobri mudjanju spodbosti ne dalo.

Ko je pozneje pri okrajnim shodu svojiga reda pričujoč bil in mu je bilo naročeno, zbor z govorom pričeti, je bil vojvoda Medina Sidonia, v čigar posestvu se je shod obhajal, od njegove zgovornosti tako ginjen, de je hotel prepis njegoviga govora imeti in de je provinciala prosil, mu Ludovika na njegov dvor poslati. Nerad in le iz pokoršine se je Ludovik provincialovi želji vdal, ker je bil velik sovražnik hvale, s katero so ga zlasti pri dvoru obilno nadležvali. Z vojvodovim privolenjem je v stolnim mestu Badajoc samostan svojiga reda napravil in je njegov prednik postal.

Tudi tukej in v celi okolici je z velikim pridam delal za božjo čast; njegoro neprenehano prizadevanje, ljudi k kreposti pripeljati, je v blišnjih mestih in vaseh v katerih je božji nauk keršanstva oznanoval, obilno preblaziga sadu obrodilo; ljudje so se vidno boljšali, na taršente jih je pregrehe zapušalo in se k Bogu vračalo. Ta izveličanski prid svojih naukov bolj uterditi, je spisal imenitne bukve: Vodilo grešnikov, katerim je sam naj viši ceno med vsimi svojimi spisi prisodil in ktere neki pisavec s temile besedami vredno pohvali: „Te bukve — pravi on — so več zmotenih na pot izveličanja nazaj pripeljale, kakor imajo pismen v sebi.

V resnici niso nobene bukve toliko grešnikov spreobrnile, kakor ravno te. Pisavec naj pred v svitli obravnari napeljuje naj močnejši nagibe, ki morajo ljudi spodbadati, se popolnoma Bogu izročiti in mu z nepremakljivo zvestobo služiti. Potem z neovergljivo gotovostjo zavrača vse ugovore, s kterimi hudobni ljudje svoje pregrešno šivljenje zagovarjajo. Ko je bravca terdno preprical, de je perca in naj imenitniši dolžnost človeka, si za krepost prizadevati, in de to tudi njegov lasten dobiček od njega terjaja, ker za hudobniga se še tukej na zemlji ne pokoj, ne mir, ne sreča ne da misliti — mu naznani pripomočke, s kterimi si zamore to neprecenjeno dobroto pridobiti, in pridobljeno ohraniti, ter ga tako zaporedama pelje od začetka spreobrnjenja do naj viši popolnamosti keršanskiga šivljenja.

Glas njegovih krepost in njegove svete vneme se je v tem vedno bolj razširjal in je v kardinalu Henriku, Portugalskim infantu in sinu kralja Emanuela misel obudil, pobožniga služabnika božjiga v Portugalsko mesto Evore, kjer je bil on nadškof, poklicati. Po povelju svojih predpostavljenih se je Ludovik res tje podal in je bil z veliko slavo sprejet. Tudi tukaj so njegove pridige brezštevilne množice poslušavcov, ki so iz vsih krajev vkup vreli, tako močno in čudovito pretresale, da se je v nadškofu želja obudila, ga za zmiraj pri sebi obderžati. In res je storil, da je bil vversten v Portugalsko okrajino ki ga je z enim glasam za svojiga provinciala izvolila. Z veliko razumnostjo, zmernostjo in ljubeznijo je to službo opravljal, se je z delam še veliko bolj trudil in vender od svojiga ojstriga pokorjenja in revniga širjenja ni čisto nič popustil. De bi tudi na svojih mnogoterih težavnih potih le količkej časa ne zgubil, si je dal sedlo napraviti, na katerim je tudi jezde lahko bral.

V tem času je razun mnogo družih opravkov spise s. Janeza Klimaka v španski jezik pristavil in jih Portugalski kraljici Katarini sporočil. Ta bogaboječa kraljica mu je bila še poprej sedež Vižeuske škofije ponudila, tode on ga ni hotel prevzeti, sklevnivši po izgledu sv. Dominika, Tomaža Akvinčana, Rajmunda in družih svetih mož ravnati. Kmalo pa je mogla njegova stanovitnost novo skušnjo prestati; berš ko je namreč kraljica zvedila, da je Braganska nadškofija prazna se ga je iz noviga lotila in ga je z naslednjimi besedami silila izpraznjeno mesto prevzeti: „Oče Ludovik! ni še

tega darno, kar ste se izgovarjali in branili Vi-
zeuško škofijo prevzeti in komej umém, kako de
sim vaše izgovore poslušati mogla; zdej pa ni iz-
govora in vi morate nadškofijo prevzeti. Ni vam
neznano, kako zlo je ta nadškofija zanemarjena in
le s tem se ji zamore pomagati, de vi njeno oprav-
ljanje in vodstvo prevzamete. Verjemite mi, de
je vaše učenosti in vašiga svetiga širjenja
treba, pregrehe zatreti in seme kreposti v serca
zasaditi.“ Ludovik pa se je z navadno ponižnostjo
stanovitno branil, kolikor koli si je Katarina pri-
zadevala, ga pregovoriti, in ko je poslednjič kraljica
le s to pogojo jenjala, de ji poiše pripravniga moža,
kterimu bi z dobro vestjo to imenitno in težavno
čast zaupati smela, ji je nasvetoval zavolj uče-
nosti in kreposti slovečiga in od vsih spoštovaniga
očeta Jerneja Mučeniškiga. „Naj bo torej!“ je
djala kraljica, „ako vam je Bog tako vdihnîl, naj
bo Jernej nadškof, in Bog naj blagoslovi vse nje-
gove dela!“

Kmaló potem, namreč v letu 1561, se je
kraljica vladarstvu odpovedala in je varstvo svojiga
mladoletniga sina Boštjana izročila kardinalu Hen-
riku Portugalskimu, ki se je tudi brez pomude v
Lizabon podal, vladarstvine opravke prevzet. Ker
Ludovika skorej ni mogel pogrešati, ga je sabo
vzel, in tukej si je Ludovik prijaznost mladiga
kraljeviča Boštjana pridobil, ki ga je kot njegov
stric Henrik do smerti priserčno ljubil. Koliko je
tukej svojo pridnost in delavnost pomnožil, kaže
veliko število spisov, ki jih je v tem času v natis
dal; namreč: štiri zvezke pridig za cerkorno leto,

kterim je bilo še nekaj manjih spisov od molitve in pobožniga živiljenja pridjanih; dva zvezka postnih pridig; nauk od pokore; tri zvezke pregovorov in izrekov, nabranih iz pisem starih modrijanov: Seneka, Plutarha, in družih bukve od duhovne zgovornosti, od katerih neki imeniten pisavec pravi, de zaslužijo z zlatimi pismeni natisnjene biti. V ravno tem času so njegove imenitne bukve: Spominek keršanskiga živiljenja, ki sedem delov obsežejo, na svetlo prišle; tudi je prestavil nektare spise sv. Janeza Klimaka, blaženiga Tomaža Kempčana in nekaj svojih, najpréd latinsko pisanih, v španski jezik. Kakor je poprej zbirko modrih izrekov starih gerskih in rimskih modrijanov na svetlo dal, ravno tako je poznej tudi iz sv. pisma, iz spisov cerkovnih učnikov, imenitnih modrijanov, pridgarjev in pesnikov nabrano in po zapopadku zverstno zbirko pregovorov in modrih izrekov natisniti dal. Te bukve so prav duhoven zaklad in kažejo neskončno pridnost moža, ki je kakor bučelica naj slajšiga medu vanje nanosil, z njim serca ljudi hladiti in krepčati. Popisal je tudi živiljenje nekterih mož, ki jih je iz prijazne obhoje na tanko poznal, namreč živiljenje Jerneja Mučeniškiga, kardinala in poznejiga kralja Henrika Portugalskiga, očeta Janeza Avila, imenitniga pridgarja in duhovniga učenika, in nekterih družih.

Kako visoko so njegove bukve ceniti, priča to, de so bile mnogokrat natisnjene in skorej v vse evropejske jezike prestavljene; kar jih je bilo po špansko spisanih, so bile tudi v latinski in nekej jih je bilo celo v turški in indianski jezik prestav-

ljenih. Tadašnji Kristusov namestnik mu je opomenjen od sv. kardinala Karola Boromeja, ki je Ludovika močno spoštoval in pervaka vsih pisavcov tistiga časa imenoval, sledeče pismo poslal:

„Papeš Gregor XIII. svojimu preljubljenimu sinu Ludoviku Granaškemu iz pridgarskiga reda:

Preljubljeni sin, zveličanje tebi in apostolski blagoslov! Tvoje vsakdanje in neprenehane prizadevanje, ljudi od pregreh strašiti in jih k popolnamosti življenja pripeljati, so nam bile zmirej prijetne in vsim, ki po svojim in po svojiga blišnjiga izveličanji kakor tudi po poveličanji božje časti hrepené, koristne in vesele. Velikokrat si pridigoval, veliko bukev polnih imenitnih nauk in pobožnosti si na svetlo dal, in to še zdaj delaš ter ne nehaš pričujoč in nepričujoč Kristusu kolikor mogoče duš pridobivati. Serčno nas je razveselil tako lep sad ne le v družih, ampak tudi v tebi samim. Kolikor koli si jih s svojimi pridigami pridobil (in ne more se dvomiti, de so bile in so še zdaj za veliko število vernih koristne), toliko sinov si Kristusu rodil, ter si jim veliko veči dobroto storil, kakor ko bi bil slepi vid in mertvim življenje od Boga sprosila. Zakaj veliko bolje je, večno luč in večno blagovito življenje poznati (kolikor je namreč človeku mogoče), in si s pobožnim in svetim djanjem zanj prizadevati, kakor obilnost zemeljskiga blaga in veselja imeti; sebi pa si veliko vencov pri Bogu pripravil. se z vso ljubeznijo temu naj imenitnišimu vsih prizadevanj posvetiši. Delaj toraj na dalje, kakor si dozda delal, izroči se temu djanju iz celiga svojiga serca in dokončaj dela, ktere si pričel (zvedili smo nam-

reč, de si jih spet nekaj pričel), ter pripravi jih na svetlo v ozdravljenje bolnih, v poterjenje slabotnih, v veselje zdravih in terdnih in v slavo Kristusove cerkve na zemlji in v nebesih.“

Sv. Francišek Salezi svetuje vsim duhovnam spise Ludovika Granaškiga pridno brati in jih za svoj drugi brevir imeti, ter takole pravi: „To je tudi sv. Karol Boromej delal, ki ni družiga nauka pridigoval kot nauk Ludovika Granaškiga, in vendar je tako lepo in izverstno božjo besedo oznanoval. In ne le samo to korist zamorete iz njega dobiti; on naj tudi v vaših sercih ljubezin k pravi pobožnosti in k vsim vam potrebnim duhovnim vajam vnema. Po mojih mislih bi se imelo z branjem „Vodila grešnikov“ pričeti, potem bi se bral „Spominek keršanskiga življenja“ in naslednje druge njegove dela. De se pa s pridam bere, se ne sme tako rekoč požreti, ampak počasu in premišljeno preudarjati in predin se kdo noviga poglavja loti, naj poprešnje večkrat premisli in si v dušo vtisne, neprenehama svoje premišljevanje in svojo molitev k Bogu obračaje. S spoštljivostjo in pobožnostjo se mora brati, kakor bukve, ktere naj koristniši razsvitljenja, ki jih naša duša z nebes dobiti zamore, zapopadejo; tako bomo vse svoje dušne moči ponovili, očistivši jih z zaničevanjem vsiga nečimurniga poželenja in s terdnimi sklepi, k njih namenu jih voditi.“ (Epit. 39.)

Spričevanja in hvalo družih imenitnih mož in slovečih pisarcev opustimo, ker se njegovo življenje in njegove izverstne dela ne dajo vredno pohvaliti. Kakor koli mu je bila pa vsaka hvala

zoperna, in kakor koli nerad se je v posvetne zadeve vtikal, vender le ni mogel braniti, de so mu naj imenitniši vladarji in kralji ne le svoje spoštovanje očitno skazovali, ampak ga tudi v naj težavniših opravkih za svet vprašali, ker so po pravici mislili, de tak mož mora posebno od Boga razsvitljen biti. Razun Portugalskih kraljev Janeza III., Boštjana, nadškofa in kardinala Henrika, ki je poznej tudi kralj postal, in kraljice Katarine, ki so ga vsi, kakor smo še omenili, v visoki časti imeli, mu je tudi zlasti Španski kralj Filip II. svoje spoštovanje skazal, prepustivši mu razsodbo imenitne deržavne zadeve, kjer je za celo kraljestvo šlo, in ga posebni skerbi svojiga stričnika, infanta Alberta, kardinala in nadškofa Avstrianskega. priporočivši.

Tedašnji papežev poslanec pri Portugalskim vladarstvu, kardinal Aleksandrin, sinovec sv. Papeža Pia V., mu je tudi posebno prijaznost skazoval. Enkrat mu misli nepričakovano veselje storiti in mu iz Rima piše, de je papež Sikst V. sklenil, mu zavolj njegovih del za božjo čast in zavolj njegovih mnogoterih spisov v kratkim kardinalsk klobuk poslati (v znamenje, de ga za kardinala izvoli). To pismo je božjiga moža neizrečeno prestrašilo.

Priserčno je jel Boga prositi de bi on papeževo serce obrnil in je precej v Rim pisal in sv. očeta prosil, naj mu slabotnemu, osemdesetletnemu starčiku, ki še komej iz svoje isbice hodi, ne sili te časti. Nobena reč ni mogla njegove globoko uterjene ponižnosti premakniti, akoravno jo je dostikrat blesk posvetne velikosti skušal. Čim bolj so

ga drugi povzdigovali, tim bolj se je sam poniževal; kadar so ga imenitni možje obiskovali, je večkrat sam od sebe rekel, da mora kako posebno strašilo biti, ker ga vse viditi želi.

Čas ki mu je po spolnjenji dolžnost duhovskega stanu ostajal, je naj rajši v svoji isbi ali v bukvarnici z molitvijo, premišljevanjem in učenjem doprinašal. Ojstro si je vsak počitek kratil, všival je le malo in celo v naj hujši zimi ni hotel pripustiti, da bi mu bili izbico kurili. Ko enkrat v hudim mrazu tovarš k njemu pride in še stariga pobožniga moža tako zapušeniga vidi, se mu milo stori in takole pregovori: „Častitljivi oče! velika starost vas še tare, od bolezin in trudov ste še oslabei in mraz je tako hud, dajte si vender izbo zakuriti; in ker je vaše oblačilo še tako odgernjeno in stergano, de vas več ne more mraza varovati, mi privolite, de vam novo preskerbim.“ Dobrovoljno ga je starčik poslušal in mu odgovoril: „Tega mi kratko in malo ni treba. Zaupam, de me božja dobrotnost, ki me je še toliko let v hudim zimskim mrazu ohranila, tudi zdaj še obvarvala, zlasti ker je moje oblačilo še dosti dobro, me huda vremena braniti.“ In kakor koli ga je tovarš silil, mu vender nikakor ni hotel šelje spolniti; je z veliko priprostostjo in ponižnostjo odgovoril: „Pustite to častitljivi oče! in nikar več tega ne govorite, zakaj meni se boljši godi, kakor zaslužujem. Gotovo je še dosti revniših ljudi, kakor sim jest, boljšiga stanu in boljšiga šivljenja od mene, ki mraza trepetajo in lakote umirajo: tēm podarite, kar meni ponujate, in privolite mi še dalje tako

živeti, kakor sim od svojih mladih let navajen.“ Njegova ponižnost in ljubezen do revšine je bila tako velika, da je vedno le ponošene oblačila nosil in tudi v hudih boleznih vse, kar koli so mu za boljši postrežbo pošiljali, med siromake razdelil. Njegova duša je le v Bogu živela in celo njegovo življenje je bilo le prizadevanje po svetosti. Posebno pobožno se je z molitvijo in s premišljevanjem za daritev svete maše pripravljaval in ravno tako se je po dokončani sv. maši vselej dolgo mudil, Boga za podeljene milosti goreče zahvaliti. Kakor sv. Bernard je tudi on vse skerbi pred cerkvenim pragom odložil in ni družiga mislil, kot to sveto uro se le z Bogom pečati. Enkrat je šel ravno sv. mašo brat, ko ga nekdo za svet prašat pride. Ukaže mu domu iti in poznej priti, ko se pa mož noče verniti in čakati hoče, da bi bilo sveto opravilo končano, mu mirno odgovori: „Pojdite od tod, da ne bom siljen hiteti, kakor ko bi me kdo za rob oblačila vlekel.“ Pri vsim svojim djANJI in nehanji je imel svoje oči vedno k Gospodu obrnjene, pred čigar obličjem je do smerti hodil. Umerl je v štir in osemdesetim letu po hudi in težavni bolezni zadnji dan leta 1588, da bi, kakor pisavec njegoviga življenja lepo opomni, novo leto v nebesih pričel.

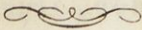
VODILO GREŠNIKOV

castitljiviga očeta

Ludovika Granaškiga,

redovnika sv. Dominika.

Pervi oddelek.

Vpeljava.

„**P**ovejte pravičnimu, de se mu bo dobro godilo.“ (Iz. III. 10.) To je sporočilo, katero je Bog po preroku Izaiju vsim pravičnim poslal. Kratko in prosto je sicer v oziru besedi, vender pa neskončno veliko gnad in obljub zapopade. Tudi ljudje veliko in radi obetajo, tode le malo in neradi spolnujejo. Bog pa nasproti je tako neizrečeno dobrotljiv in darljiv, de po svojih obljubah vselej veliko, veliko več podeluje, kakor je obetal. Ali se morebiti da kaj krajšiga in prostejšiga misliti, kakor je obljuba: „pravičnimu se bo dobro godilo,“ in vender koliko lepiga, koliko velikiga besedici: „dobro godilo“ zapopadete! Zdi se mi, de ste ravno zato brez pristavka in brez daljniga razlagovanja zapisani, de bi ljudje previdili, kako nemogoče je, z večim številam besedi to celo obljubo izreči, in de ona ne obseže le kake posebne milosti ali dobrote, ampak je zapopadek vsih dobrot in blaženost brez

mere in konca. Ravno zato je Bog, ko ga je Mojzes prosil, da naj mu svoje ime pové, odgovoril: „Jest sim, kateri sim,“ brez pristavka, ker je s tem hotel pokazati, da se njegovo bitje z nobenimi besedami ne da izreči ali razložiti, de je on neskončno bitje, ki vse popolnamosti v sebi zapopade brez kake nepopolnamosti. Tako je tudi od Boga razsvitljeni prerok besedi „dobro godilo“ brez vsiga pristavka zapisal, z njima pokazati, de vso blagovitost in vsako radost, ktere človeško serce le kdej poželeti zamore, obsežete, in de je v njima vse zapopadeno, karkoli Bog pravičnemu za plačilo njegove kreposti obeta.

To božjo obljubo s pomočjo sv. Duha bolj natanko razložiti, je eden poglavitnih namenov pričujočih bukev. S tem bom tiste nauke in zapovedi zvezal, po katerih morajo tisti, ki si za krepost prizadevajo, ravnati. Zato tudi cele bukve v dva poglavitna oddelka razpadajo. Pervi obseže razume ali vzroke, zavolj katerih smo dolžni, po kreposti hrepeneti, in neprecenljive dobičke, ki se nam iz tega hrepenenja izhajajo. Drugi oddelek govori od pobožniga življenja, kako moramo namreč po zapovedih kreposti živeti, ter zapopade nauk in napeljevanje, kako si človek krepostno življenje prilastiti zamore. Zakaj, de človek krepostin postane, je zlasti dveh reči

treba; prvič, de ima resnično željo si krepost prilastiti, in drugič, de vé, kako si jo more prilastiti. K prvi spodbujevati je namen perviga oddelka teh bukev, drugo pa bo drugi oddelek učil. Kdor hoče h kreposti podbujati, pravi stari gerški pisavec Plutarh, in ne pové, kako bi se ona doseči mogla, je enak človeku, ki hoče svetilnico prižgati, de bi mu svetila, pa ji olja ne prilije.

Desiravno je drugi oddelek neizrečeno koristin, je vendar prvi še veliko bolj potrebin. To pa zato, ker imamo veliko notranjih in vnanjih opoverkov in zaderžekov, ki nam branijo, dobro zvoliti in ljubiti, hudo pa sovražiti in opušati, akoravno nam že pamet in prirojeno čutilo pomaga, dobro od hudiga ločiti. Človek namreč obstoji iz mesa in iz duha, in vsak nju po tem hrepeni, kar je njegoviga in se njemu prileže; zato meso vedno le po mesenih rečeh želi, v katerih pa pregreha tiči, duh pa po duhovnim hrepeni, v katerim samim le je krepost. Od tod pride, de mora duh od mesa, ki je z njim sklenjeno, in ki slepo po svojih nagonih ravna, veliko sovraštva preterpeti in se z njim vojskovati, zlasti ker so ti nagibi po izvirnem grehu močni in siloviti postali, ker je greh prvih staršev raztergal berzde, s kterimi je pravičnost, v kateri je bil človek od Boga stvarjen, meseno poželenje kro-

tila. Tode ne le meso se duhu sovražno zoperstavlja, ampak tudi vnanji svet, ki je po besedah sv. Janeza čisto popačen. Ravno tako se tudi hudič, naj večji sovražnik kreposti, neprenehama zoper njo vojskuje; in k temu se poslednjič še pregrešne navade pridružijo, ki so tako rekoč železna srajca, zlasti pri ljudéh, ki se v pregrehah postarajo in vterdovratijo. Zatorej se ne da tajiti, de je človeku, ki v sredi teh nevarnost in težav serčno po poti pravice hoditi hoče in si mesene slasti zaničevaje resnično za krepost prizadevati želi, pomoči treba, opovére, ki se mu nastavljajo, srečno premagati.

V ta namen sim prvi oddelek pričujočih bukev spisal in sim si na vso moč prizadeval, vse, kar koli bi se k perporočevanju kreposti povedati zamoglo, tukej vkup zbrati. Prizadeval sim si, velike dobičke razodeti, ktere ima krepostin človek v sedanjim kakor tudi v prihodnjim življenji od svojiga pobožniga življenja, in sim tudi razume ali vzroke naštel, zavolj kterih smo dolžni krepost ljubiti; ker nam namreč Bog sam to zapoveduje, kteriga slušati je naša dolžnost že zavolj njega samiga, kakor tudi zavolj tega, kar je on za nas.

K temu spisovanju pa me je naj bolj to spodbadalo, ker sim se vsak dan prepričal, de več del ljudi z ustmi krepost hvali, v svojim djanji

pa! pregrešnosti služi. Med marsikterimi vzroki tega velikiga zlega se mi zdi, de je tudi ta, ker ljudje bistva in lastnost kreposti ne poznajo in si jo torej težavno, osórno in nerodovitno mislijo. V ti zmoti se zgubé v mnogotere pregrehe, v kterih si več vžitka in radosti obetajo in tako krepost popušajo.

Ta zmota mojih bratov je v meni serčno usmiljenje obudila. Z veseljem sim se torej pisanja teh bukev lotil, de bi jim veliko ceno in blago ljubeznjivosti, vrednost in lepoto te nebeške neveste, kreposti namreč, pokazal in jih prepričal, kako malo jo ljudje poznajo. Ob enim sim si tudi prizadeval, jih z opominovanjem in podukam njih pogubljive zmote rešiti in v ljubezin kreposti v njih sercih vneti. Ako je namreč gotovo, de med vsimi rečmi v nebesih in na zemlji krepost naj bolj zaslužuje, ljubljena in cenjena biti, moramo bitko žalovati, de jo ljudje tako malo poznajo in tako malo po nji hrepené. Kdor si torej prizadeva, ji spodobno čast pridobiti in jo na kraljevi sedež, ki ji po pravici gré, povzdigniti, gotovo vsimu človeškemu rodu neizrečeno veliko dobroto stori, ker ona je kraljica vsih reči.

Predin pa začnem, bom v izgledu pokazal, s kakšnim sklepam se je treba branja teh bukev lotiti.

Ko je Herkulj, od kteriga so gerški in rimski neverniki mislili, de je bil čudno močin junak in

na pol bog, mladeneč postal in do let prirastel, v katerih si mora človek prihodnji stan in prihodnje življenje zvoliti, se je podal, kakor stari pisavci pripovedujejo, v samotin kraj, o ti imenitni volitvi premišljevati. Zagleda pred sabo dve poti, katerih je ena k kreposti, ena pa k mehkužnosti in nečistosti peljala. Ko je dolgo časa premišljeval, katero si če zvoliti, je poslednjič sklenil, poti pregrehe, kakor koli je bila prijetna viditi, se ogibati, in po poti kreposti, akoravno se mu je terda in težavna zdela, hoditi.

Resnično, ako koli pri kakšni reči na svetu, je gotovo pri volitvi, ki jo mora človek na razpotji življenja storiti, resnobniga premišljevanja treba! Če že pri rečeh, ki se posvetniga dobička ali slehernih potreb in polajškov našiga telesa tičejo, vse natanko preudarjamo, koliko bolj je treba, de pri izvolitvi prihodnjiga življenja vse dobro premislimo in preudarimo, zlasti ker ljudje po svetu tako različno živé!

Kar je Herkulj storil, želim, de bi tudi ti, ljubi bravec! storil. — Odloži za kratek čas vse opravke in skerbi in podaj se iz svetniga hrupa v dohovno samoto, premišljevati, po kateri poti naj bi v prihodnje hodil. Spomni se, de med vsimi človeškimi opravili nobeno toliko s premisljam in opaznostjo preudarjeno biti ne zasluži, kakor volitev življenja, katero pričeti in kteriga

se do smerti deržati misliš. — Če je pot, na katero si stopil, dobra, boš mirno po nji dalje hoditi zamogel; če si boš pa krivo pot zvolil, boš vedno bolj zahajal. Ako se pri drugih opravilih, v posameznih prigodkih motiš, so to le posamezne zmote, ki se lahko popraviti dajo; ako si se pa pri izvolitvi življenja zmotil, si se za vselej zmotil in le težko se da kaj poboljšati. Ali kako bi se mar na mehke tla terdno pohišstvo postaviti moglo? Kaj nam more pomagati, ako se nam tudi posamezne dela dobro iztekó, ako si v tem ali unim prigodleji pravo pot zvolimo ali po naj boljim svetu ravnamo, če je pa naše življenje le slabo? Ali kaj nam morejo vse zopernosti in težave storiti, če pravično in Bogu dopadljivo živimo? „Kaj nam reč človeku pomaga,“ pravi naš Zveličar, „ako ves svet perdobi, svojo dušo pa pogubi?“ (Mat. 16, 26.)

Za človeka torej ni imenitniši reči, ki bi bolj resnobil pomislik od njega terjala, kakor je rarno ta volitev. Zakaj tukej ne gré za bogastvo in čast, ampak za dušno življenje, za večno slavo. Zato pričujočih bukev ne beri le poveršno in ne s preveliko naglico, kakor se dostikrat pri branji godi, de namreč cele strani preskakujejo, pred do konca prebrati. Timveč želim, de bi se ti kakor sodnik usedel, in mirno poslušal besede,

ki se bodo pred sodnim stolom tvojiga serca govorile. Ne prenašli se v ti reči, temuč bodi pazljiv in resnabin; ker to, kar se tukej pripoveduje, zadeva tvoje prihodnje življenje in vse, kar imaš od njega pričakovati. S koliko paznostjo in previdnostjo svoje posvetne opravke opravljaš! Ni ti dosti, se le z enim človekam o njih posvetovati, temuč skerbiš, de jih možje, katerim vednost in razumnost zaupaš, presodijo in pretrasejo, de saj kej napčniga ne storiš. Ali to ne zadeva posvetniga življenja, ampak prihodnje življenje v nebesih, tebe samiga, ne družih reči. Zato pri tem naj imenitnišim vsih opravil ne bodi vnemarin in zaspan, ampak z vso mogočo paznostjo ravnaj.

Ako si bil dozdej v zmotah zapleten, misli, de se iz noviga oživljaš. Ojstro presodi samiga sebe, raztergaj mreže svojih zmot in prični novo življenje! O de bi pač moje besede pazljivo poslušal in njih resničnost popolnoma razumel! De bi pač kakor pravičin sodnik sam sebe razsodil! Gotovo bi bila ta razsodba tebi koristna in obilno poplačana!

Tode previdim, de preveč terjam, in de nobene bukve, naj si bodo še tako izverstne, toliko opraviti ne zamorejo. Zato precej v začetku svojiga dela, naj že bo, kakoršno koli, svojo prošnjo k njemu pošljem, ki je krepost in

modrost Očetova, ki ima v svoji roki ključe Davidove, z njimi slehernimu, kakor mu dopade, nebeške vrata odpreti ali zapreti: de bi on moje prizadevanje podpiral, mojim besedam moč podelil, in tistim, ki te bukve berejo, duha prepričanja vdihnil.

In ko bi se primeriti utegnilo, de bi moje delo čisto nič sadu ne obrodilo, mi bo vender prepričanje, de sim krepost, ki se sicer vredno pohvaliti ne da, poveličeval, sladko plačilo, zlasti ker sim se že davno podbadaniga čutil, to serčno željo spolniti.

Kakor v družih spisih, sim si tudi v pričujočim prizadeval, vsim ljudem, naj si bodo duhovni ali ne, umevno ali zastopno pisati; ker je namreč to, kar popisujem, za vse imenitno in mikavno, naj bodo tudi bukve vsim ljudem namenjene. Pobožni, ki jih bere, naj bo v dobrim poterjen in ljubezen do kreposti naj v njegovim sercu močnejši korenine požene; kdor pa ni več krepostin, bo morebiti v teh bukvah zvedil, kaj je zgubil. Staršem, katerim je sreča in blagor otrok pri sercu, bodo te bukve lahko pri njih odreji pomagale, de bodo otroke že v prvi mladosti učili krepost ljubiti in spoštovati, in jim željo v serce vsadili, si jo prilastiti. In kaj pač očeta more bolj veseliti, kakor viditi, de njegova otroka čednosti zaljšajo?

Naj več koristi bodo pa iz mojiga dela tisti zadobili, katerih dolžnost je, ljudstvo v cerkvi učiti in k kreposti opominovati; ker vsi poglavitni razumi in naj svetlejši dokazi, de so ljudje dolžni, krepost ljubiti, so tukej zaporedama naštetih in v tih dokazih je vse zapopadeno, kar koli se je kdej od te reči pisalo. Ker bomo verh tega v pričujočih bukvah tudi govorili od dušnih in telesnih dobrot, ktere so krepostnim že na tem svetu obljubljene in ktere bomo v imenitnih kreposti podeljenih prednostih razlagali, in mi vse te dobrote le po Jezusu Kristusu dobimo — morajo gotovo te bukve tudi veliko k boljšimu umenju svetiga pisma pomagati, zlasti kar zadeva skrivnost očlovečenja in neprecenljivo dobroto našiga odrešenja, od katerih reči je prerok Izaia, Salomon v visoki pesmi in več družih navdušenih mož pisalo.

Kratek zapopadek

p e r v i g a o d d e l k a.

Pervi oddelek, keršanski bravec! zapopade obširno opominovanje k kreposti, ktera v spolnovanji božjih zapoved obstoji. Razpade v troje bukve. V prvih so, po naukih sv. cerkvenih očetov, splošni nagibi povedani, ki nas morajo spodbadati, krepost ljubiti; in ti so: velike dolžnosti, ktere imamo proti Bogu, svojimu Gospodu, že zavolj njega samiga — torej zavolj njegovi ga lastniga bistva — kakor tudi zavolj neprecenljivih dobrot, ki nam jih podeluje. Potem je tudi dokazano, de nam je neogiblivo potrebno, krepostnim biti, iz štirih poslednjih reči, ki so: smert, sodba, pekel, nebesa.

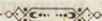
V drugih bukvah se dolžnost, krepost ljubiti, še iz družih razumov dokazuje, namreč zavolj dušnih in telesnih dobrot, ktere so krepostnim že v tem življenji — obljubljene. Dvanajst posebnih, kreposti podeljenih prednost se v njih našteje in od vsake posebej govori. Že tudi sv. cerkveni očetje so te prednosti kreposti, akoravno le v kratkim omnili in sicer tele: nji podeljeno luč, notranji mir, pravo prostost, veselje mirne vesti in tolažbo sv. Duha — darove, ki pravičniga obveseljujejo in se od kreposti ne dajo ločiti. Dozdej si še ni nihče prizadeval, téh reči tako obširno in v takim redu popisati, kakor sim jest storil. Zatorej mi je veliko truda in dela prizadjalo, vse iz svetiga pisma tu sem spadajoče nabrati, semlertje raztreseno v splošnje imena in zaumene spraviti, in sleherno reč s pričami sv. pisma in cerkvenih očetov poterediti. To reč je bilo pa zato treba s toliko pridnostjo zdelati, de bodo vnemani tisti ljudje, kterih upanje prihodnjiga plačila — ker se jim še predaleč zdi — ne

more pripraviti, de bi si za krepost prizadevali, saj zavolj neprecenljivih dobrot in dobičkov ki krepost še tukej nasledvajo. Ker pa koga od resničnosti kakšne reči prepričati, ni dovolj, le dokaze naštet, kateri resničnost kažejo, temuč se morajo tudi nasprotni dokazi ovreči, so tretje bukve tega oddelka namenjene, vse vgovore, s kterimi pregrešnji ljudje svoje gerdo življenje zagovarjajo in izgovarjajo, presoditi in zaverniti.

De se poslednič keršanski bravec ne bo motil, naj si zapomni, de je prvi oddelek pričujočih bukev zlo enak mojimu „Spominku keršanskiga življenja,“ ki tudi podbudovanje k kreposti zapopade. Le v tem je razločik, de je v unim po njegovim namenu krajši obravnano, tukej je pa zavolj imenitnosti in visokosti predmeta nalaš obširniši zdelano. Drugi oddelek se vjema nekoliko s četertim delam „Spominka“ v kterim je vodilo keršanskiga življenja popisano; le je v pričujočih bukvah bolj obširno razloženo. Ker se v obéh oddelkih sploh le od kreposti govori, naj si dobro zapomnijo, de beseda „krepost“ ne pomeni le krepostniga misljenja ali notranjiga nagnjena, ampak tudi krepostne djanja in dolžnosti, ki iz notranjiga krepostniga misljenja izvirajo.

PERVI ODDELEK,

ki zapopade obširno opominovanje k kreposti in k spolnovanju božjih zapoved.

Perve bukve.

Dolžnost človeka, si za krepost prizadevati in Bogu služiti. Visokost božjih popolnamost.

I. Poglavje.

*Eden poglavitnih nagibov, ki morajo človeka vne-
mati, Bogu služiti, je lastno božje bistvo.*

Dve reči ste, keršanski bravec, ki navadno človeško voljo nagibate in spodbadate, kaj hvalniga, naj si bo še tako težavno, storiti. Perva je spoznanje dolžnosti, ki nas po npravnim zakonu k kaki reči priganja; druga je dobiček in korist, ki ju od prevzete težavnosti pričakujemo. Zato so tudi vsi učenci modrosti v tem enih misel, de se mora pri vsacim djanji naj pred preiskati, ali je npravno dobro ali koristno, ker sta ta naj močnejši nagiba, ki našo voljo k djanju vnemati zamoreta. Ako ravno pri ljudeh veči del koristnost kake reči in iz nje izvirajoči dobiček veliko več izdaja, je venderle spo-

znanje dolžnosti, ali spoznanje, de je to, kar delamo, samo na sebi krepostno, dosti močnejši in stanovitniši nagib, ker se ne da tako velik dobiček na svetu misliti, kateri bi se z visokostjo kreposti primeriti mogel, in tudi ni tako težavniga križa, de bi ga krepostni človek raji ne preterpel, kakor kako pregreho storil.

Ker je moj namen, ljudem v teh bukvah ljubežen do kreposti navdihniti in jih podbujati, si zanjo prizadevati, se mi nar primerniši zdi, de z naj imenitnišim pričnem in torej razložim dolžnost, ki nas na krepost in ravno zato tudi na Boga veže; ker namreč Bog, ki je krepost sama, ne zapoveduje, ne terja in ne spoštuje družiga, kot krepost. Z veliko paznostjo bomo torej preiskovali, kakšne pravice ima Bog, od nas tako imenitne dolžnosti terjati, in kaj nas mora nagibovati, njemu služiti in pokoršino okazovati.

Pervi in naj imenitniši teh nagibov, ki se pa naj manj razločno in razumljivo popisati in razločiti da, je: ker je Bog tisti, kateri je (t. j. božje bistvo). V teh besedah je vsa velikost in visokost njegovih popolnamost zrečena, namreč: nezapopadljiva neskončnost njegove dobrotnosti in usmiljenosti, njegove pravičnosti in modrosti, njegove neskončne mogočnosti in visokosti, njegove lepote in zvestobe, njegove resničnosti, krotkosti in blagovitosti, njegoviga veličanstva in njegove slave in vsih družih neizrekljivo svetih lastnost njegoviga božjiga bitja, ki so tako neizmerno častitljive in visoke, de ko bi po besedah imenitniga cerkveniga učenika ves svet z bukvami napolnjen bil, vsi ljudje pisavci bili in vsa morska voda v črnilo se spremenila — bi vse bukve bile popisane, vsi pisavci bi opešali in celo morje

bi sušeno bilo, predin bi se le ena sama teh popolnamost spodobno mogla popisati. Ravno tisti cerkveni učenik še pristavi, da, ko bi bil Bog le eniga človeka vstvaril in mu tako veliko in občutljivo serce dal, kakor so serca vsih ljudi vkup, in bi ta človek le eno tih popolnamost v njeni velikosti in blišeei slavi mogel zapopasti, bi on neskončne radosti omagal in od občuteniga veselja umiral, ko bi ga Bog s posebno močjo ne uterdil.

To božje veličastvo nam mora biti prvi in naj močnejši nagib, Boga ljubiti, mu služiti in mu pokornim biti. Resnica, iz ktere se ta nagib izhaja je tako sploh spoznana in tako terdno vkoreninjena, de si celó Epikurejci *) kterim za premišljevanje in preiskovanje ne božjih ne človeških reči ni bilo kaj prida mar, ker so celó božjo previdnost in neumerjočnost duše tajili, niso upali vere, to je moljenja in češenja naj vikšiga bitja zavreči. Eden teh modrijanov, kteri ga Ciceron v bukvah od bistva bogov govorečiga napelje, z neovergljivimi razumi dokazuje, de Bog mora biti, in de ta Bog neizrečeno velike popolnamosti ima, zavolj kterih ga moramo častiti in moliti, in de je to češenje neskončni visokosti njegoviga bitja primerno.

Ko bi torej nobeniga družiga vzroka ne imeli, bi mogli že samo zavolj tega Boga častiti. Če kralja, ako ravno se zunej tvojiga kraljestva znajde, kjer

*) Epikurejci so bili nejeverski modrijani, ki so se bili vsi v ta svet zatelebali in so v posvetnim blagu in veselji zveličanja iskali. Menili so, de ni božje previdnosti in de človek s telesam in z dušo vred umerje, de torej po smerti ni prihodnjiga življenja.

torej nikakoršniga plačila od njega pričakovati nimamo, zavolj njegoviga častitljiviga stanu častimo in spoštujemo, zakaj bi ne skazovali spoštovanja in pokoršine Gospodu svojimu Bogu, na čigar oblačilu in ledji je po besedah sv. Janeza (Skriv. raz. XIX. 12.) zapisano: „*Kralj kraljev, Gospod gospodov?*“ On je, ki s tremi persti zemljo derži; on je, ki vsem rečem začeték daje in nebo premika; on je, ki čase preminja, vode deli, vetrove budi, vse reči vstvarja in zvezdam moč daje; on je, ki kot naj viši kralj in Gospod vse stvari preživi in ohrani. On svojiga kraljestva ni dobil po nasledstvu, volitvi ali dedšini, ampak ga ima sam od sebe. Kakor je človek v resnici veči od mravlje, ravno tako je Bog neizmerno veči od vsih stvari, de je vse, ves svet v njegovih očeh komej toliko, kot drobna mravljica.

Ker so to resnico že zaslepljeni nejeverski modrijani spoznali, zakaj bi je mar keršanska modrost ne spoznala? Ona nas brez tega še uči, de smo zlasti zavolj rečeniga nagiba, desiravno je še veliko družih, dolžni, Boga ljubiti in de Bog že zavolj tega samiga, de bi si tudi družih ne bilo, vso ljubezen in češenje od ljudi zasluži. — Take občutke obuditi in ohraniti so si prizadevali tudi vsi svetniki, katerih ljubezen je bila tako čista in resnična, kakor jo sv. Bernard popisuje rekoč: „Prave ljubezni upanje ne povikša in nezaupnost ne zmanjša.“ (Serm. 83. in Cant.) S tem hoče povedati, de se prava ljubezen božja ne vname iz pričakovanja povračila, in de ne omerzne, akoravno bi za gotovo vedila, de nikoli plačila od Boga dobila ne bo; samopridnost in dobičkarija je ne obudi, ampak oživlja jo le spoznanje, kako neskončno velika je božja dobrotljivost.

Akoravno bi to preišljevanje ljudi naj bolj k Bogu nagniti imelo, venderle tiste, ki še niso do neke stopnje popolnamosti prišli, manj gane. To pa prvič zato, ker je samopridnost pri njih tim močnej, čim gobokey se je v njih sercih samopašnost vkoreninila; drugič pa zato, ker jih je veliko, ki zavolj svoje sirovosti in nevednosti te neskončne ljubezni še zapopasti ne morejo. Ko bi jo oni le nekoliko čutiti zamogli, bi en sam žark te božje ljubezni njih serca tako vžgal, de bi jim nič družiga ne bilo treba želeti.

Zato bi bilo mende potrebno take ljudi razsvetliti, de bodo velikost Gospodovo bolj spoznati zamogli. Kar tukej povém, sim vzel iz spisa sv. Dionizija, ki v svojim bogoslovji (de mystica theologia c. 41.) božjo natoro z vstvarjenimi rečmi primerja. On nas uči, de, ako želimo Boga spoznati, moramo svoje oči od popolnamost, ktere pri stvareh najdemo, preč obrniti, de ne bomo morebiti moteni in skušani, božjih lastnost po stvareh meriti; temuč moramo, zapustivši vse, kar je stvarjeniga, svoje duše k preišljevanju ediniga bitja povzdigniti, ki je vzvišeno čez vse bitja; k preišljevanju luči, pred ktero vsaka druga svitloba otamni; lepote, s ktero primerjena je vsaka druga lepota gerda in studna. Nepriposodobljivo vzvišenost božjih lastnost pomeni tudi tema, s ktero je bil Mozes obdan, ko je na Sinajski gori z Bogam govoril, in ki je razun Boga vse reči okoli njega zakrivala, de bi toliko bolj praviga Boga spoznati in pregledati mogel. (II. Mozes XXIV.) Ravno tako je Elia s plajšem svoje obličje zakril, ko je božja slava mem njega šla. (III. kralj. XIX.) Tako mora tudi človek svoje oči od vsih posvetnih

reči, ki njegoviga pogleda vredne niso, obrniti, če se hoče k gledanju božje svetlobe povzdigniti.

Še bolj bomo to resnico spoznali, če neizmerno velik razloček, ki je med Stvarnikom in stvarmi, premislimo. Vidimo, de so vse stvarjene reči imele začetek in de morajo tudi konec imeti; Bog pa, ki jih je vstvaril, ni imel začetka in ne more konca imeti. Stvari spoznajo viši bitje, katerim morajo pokorne biti; Stvarnik ga ne pozna gospoda nad seboj. Stvari so premenljive in nestanovitne — Bog pa je vedno ravno tisti in se ne preminja. Stvari so iz raznih reči sestavljene — Bog pa je enojin (nesestavljen) in čist v svojim bistvu; ko bi bil namreč iz delov sestavljen, bi bil mogel pred njim kdo biti, kateri bi ga bil sestavil, kar je pa nemogoče. Vstvarjene bitja si lahko veči popolnamost pridobé, kakor jo imajo; one si lahko veči vednost prilasté; Bog pa ne more veči biti kakor je, ker v njem je naj veči popolnamost vséga bitja; on ne more več imeti, kakor ima, ker v njem je nezmerna obilnost vsih bogastev; on ne more več vediti, kakor ve, ker je njegova modrost brez konca in kraja, in njegovo bitje, katerimu so vsi časi in vse stvari pričujoče, večno. Vse vstvarjene reči so premakljive, de si zamorejo potrebnih reči poiskati — Bogu pa ni treba premakljivosti, ker mu nič ne manjka in je povsod. Vse druge reči so med sabo različne, de si nisti dve popolnoma enake — pri Bogu pa ni različnosti delov, ker on ni sestavljen, ampak je enojnost sama, tako de je njegovo bitje tudi njegovo bistvo, njegovo bistvo njegova mogočnost, njegova mogočnost njegova volja, njegova volja njegova misel, njegova misel njegov namen, njegov namen

njegova modrost, njegova modrost njegova dobrot-
nost, njegova dobrotnost njegova pravičnost, njegova
pravičnost njegova usmiljenost; in akoravno ste pra-
vičnost in usmiljenost med sabo različne, ker ta od-
puša, una pa kaznuje, ste vender v Bogu obé eno,
tako de je njegova pravičnost njegova usmiljenost
in njegova usmiljenost njegova pravičnost. Resnica
je torej, kar sv. Avguštin pravi (Med. XII. 19.),
de se pri Bogu lastnosti in popolnamosti najdejo,
ktere so različne in nasprotne viditi, pa venderle
niso. On je namreč naj bolj skrit in vender vsiga-
mogočin; naj lepši in vender naj močnejši; nepre-
menljiv in vender nezapopadljiv; nikjer in povsod;
nevidljiv in vse vidijoč; nepremakljiv in vse vladajoč.
On vse napolni in nič ga ne more obseči; on za vse
reči skerbi in nič mu ne uide; on je velik brez meje
in torej nezmerin; on je dober brez konca, torej ne-
skončna dobrotnost. De kratko vse povem, kakor
so vse stvarjene reči omejene in končne, tako je
tudi njih moč omejena in končna; opravila, katerih
se lotijo, imajo svojo mero in konec; prostori, v
kterih se premikajo, imajo svoje meje in ograje;
tudi imajo svoje imena, po katerih se kličejo, svoje
plemena, verste in ločine, v ktere so razdeljene in
vredjene. Nasprot pa je Bog, kakor v svojim bistvu
neskončin, ravno tako tudi v svoji mogočnosti in
vsih družih lastnostih neskončin; kakor se njegova
natora nikakor popisati ne da, ga tudi ni plemena ne
verste in ločine, v ktere bi se mogel vverstiti, ga
ni kraja, v katerim bi bil zapert, ne imena, ki bi
njegovo bistvo zaznamovalo — in akoravno po bese-
dah sv. Dionizija nima nobeniga imena, ima vender
vse imena, ker v njem so vse popolnamosti, ki se

le imenovati dajo. Iz tega sledí, de so vse stvari! ker so omejene in končne, tudi zapopadljive, Bog pa, neskončno bitje, je ravno zavolj svoje neskončnosti tudi za naj bistreji um vstvarjeniga človeka nezapopadljiv. Kakor namreč po besedah Aristotelia *) neskončno nima ne začetka ne konca, ravno tako od nobeniga omejeniga ali končniga uma zapopadeno biti ne more. Kaj družiga pomenita Serafina, ktera je vidil Izaia stati pred Gospodam sedečim na visokim prestolu, ki sta imela po šest perut, z dvema sta zakrivala Gospodovo obličje, z dvema njegove noge? (Iz. VI.). Ali to mar ne pomeni, de še celó ti čisti duhovi, ki imajo tako visoko službo in čast v nebesih in so Gospodu naj bližej, ne morejo Boga popolnoma spoznati, ako ravno jim je neizrečena sreča podeljena, de ga v njegovim bistvu, v njegovi svetlobi gledati smejo? Podobni so tistim, ki kraj morja stojé: „Oni vidijo morje, pa ne vidijo njegove širjave in globočine.“ (Psalm. XVII.) Tako tudi ti sveti duhovi in drugi izveličani svetniki, ki v nebesih prebivajo, v resnici Boga gledajo, tode globočine njegove velikosti, neskončnosti njegove večnosti ne morejo zapopasti. Zato pravi sv. pismo, de Bog nad Kerubini sedi, da se mu nebeški prebivavci ne morejo popolnoma približati, še mánj ga pa zapopasti. To je tudi tista tema, od ktere sveti pevec (David) govori rekoč: „In je postavil temo okoli sebe k svojimu šotoru“ (Ps. XVII., 12.), in ki ravno to pomeni kakor besede sv. apostelna ki „Bog prebiva v nedosegljivi svetlobi.“ (I. Timot. 16.) To prerok imenuje „temo,“ nam naznaniti, de, kakor Boga ne moremo

*) Aristotel je bil imenitn geršk modrijan.

gledati, ga tudi zapopasti ne moremo; akoravno, pravi neki modrijan, pod nebam ni svitlejši in vidljivši reči, kakor je solnce, vender nobene reči ne moremo tako slabo ogledovati in spoznati, kakor ravno solnce in sicer zavolj njegove prevelike svitlosti in slabosti svojih oči. Ravno tako lahko rečemo, de, akoravno ni zapopadljivši reči od Boga, ravno iz tistih vzrokov nobene reči v zdanjim življenji, manj zapopasti ne moremo, kot njega. Zato mora tudi vsak, kateri si je že nekakšin zaumen od Boga pridobil in na naj viši stopnjo spoznanja, ki jo človek doseči zamore, prišel, spoznati in obstati, de ima do Boga še neizmerno prostora prehoditi in de je Bog neskončno veči kakor vse, kar koli človek zapopasti more. Kolikor bolj se prepriča, kako nezapopadljivo je božje bistvo, toliko bolj ga spoznava.

V tem pomenu sv. Gregor govori od Jobovih besed: „*Ki dela velike, nezapopadljive in čudapolne reči brez števila*“ (Job. V, 9.), rekoč: „Naj bolj primerno od Boga govorimo, ako pri premišljevanji njegove vsigamogočnosti in velikosti čudenja in zavzetja omolčimo.“ (Moral. XXVII. c. 76.) Če namreč kdo ne najde besedi, de bi kako reč po vrednosti hvaliti mogel, jo naj bolj hvali, ako molči. Te misli je tudi sv. Dionizi rekoč: „Skrivnost božjiga bistva, ki se ne da zapopasti, moramo s svetim notranjim češenjem in s čisto molčečo tihoto častiti.“ (De mystic. theol. c. 1.) Sv. cerkovni učenik ima mende tukej v mislih besede preroka (Psalm. LXIV. 2.), ki se po prestavi sv. Hieronima takole glase: „Tebi, o Bog! omolknejo vse hvalne pesmi v Sionu.“ S temi besedami nas hoče učiti, de naj večī hvalo z molčanjem in s čisto tihoto na znanje damo,

ker s tem nezapopadljivost in neskončnost neizrekljivosti bitja (Boga) spoznavamo, čigar velikost preseže vse velikosti, in ki vse druge bitja, naj si bodo vidljive ali nevidljive, neskončno prekosi, de se z nobenim, bodi si kakor koli, prispodobiti ne more. Zato tudi sv. Avguštin pravi: „Pa kaj išem svojiga Boga iskaje? Ne telesne podobe, ne minljiviga kinča, ne svetlobe luči, ne barve, ne prijetniga glasu petja in govora, ne dišečih cvetlic, mazil in dišav, ne medu in mane, prijetnih okusu; tudi ne družiga, kar koli počutke razveseluje, ne išem, Boga iskaje. Kratko in malo ne, de bi to za Boga imel, kar živinski počutki občutiti zamorejo. In vender, ako Boga išem, išem luči čez vse luči, ktere nobeno oko ne zagleda; glasu čez vse glasove, kteriga nobeno uho ne zasliši; dišave čez vse dišave, ktere nos ne duha; sladkosti čez vse sladkosti, ktere noben slaj ne okusi; radosti čez vse radosti, ktere nobeno serce ne občuti. In vender se žari ta luč, kjer je noben prostor ne ograja; razlega se ta glas, kjer ga nehanje dihanja ne konča; ta dišava diši, kjer je veter ne odnese; tam je ta okus, kjer ni slasti: tam je ta radost, kjer je vživanje ne končá!“

Če pa želiš od nezapopadljive velikosti božje kaj maliga zvediti in spoznati, se ozri na vesoljni svet, ki je delo njegovih rok, de boš iz lepote in izverstnosti taciga dela veličanstvo Stvarnika nekoliko spreviditi mogel. Pri vsaki reči najdemo troje, kakor pravi sv. Dionizi; bistvo, moč in djanje; in to troje je tako tesno sklenjeno, de je bistvo kake stvari njeni moči in njena moč njenimu djanju vedno enaka. Po tem trojim torej svet pregleduj v njegovi lepoti, napravi in neizmerni velikosti, ker je po spričevanji

zvezdoznancov več zvezd, ki so po stokrat veči, kakor vse dežele in gore, vode in morja naše zemlje. Pomisli potem, kako prelepo je svet okinčan; s kako mnogoterimi stvarmi na zemlji, v vodi, v zraku in po vsih kotih je napolnjen in de so vse te stvari tako popolnoma vstvarjene, de od začetka sveta do današnjega dne je razun spačkov ni bilo, kateri bi bilo k popolnosti kaj manjkalo. Ta neizmerni svet pa je vstvaril Bog, kakor sv. Avguštin pravi (De Genes. c. 28.), v eni minuti in je storil bitja iz tega, kar ni bilo; ker iz nič, brez pomagavcov in orodja, brez izgleda ga je v enim trenutku vstvaril. Dosti je bilo, de je le hotel, in ves neizmerni svet z vsimi reči, ki so na njem, je stal.

Pomisli pa še dalje, de bi bil Bog ravno tako lahko, kakor je ta svet vstvaril, še tavžent in tavžent večih, lepših in z več reči napolnjenih svetov vstvariti zamogel; de bi bil vse stvarjene reči ravno tako lahko in brez naj manjiga zadržka in opoverka spet pokončal in v prešnji nič spremenil. Če torej po besedah sv. Dionizia iz djanja reči na njih moč in iz moči na njih bistvo sklepati zamoremo — kakšna moč mora pač biti, ki tako neizmerne stvari storiti more? — In če je ta moč tako neizrečensko velika — kako mora pač bistvo biti, ki tako moč razodeva? Resnično, de človeški um te misli ne zapopade!

Premisli pa še tudi, de so vse te veličastne in velike reči — ktere so ali zares vstvarjene ali bi se bile lahko vstvarile — primerjene z močjo, ktera jih je vstvarila, neskončno majhne, ker je Bog, ta neizmerna moč, neskončno več. Kdo zavzetja ne ostermi, ako neizrečeno velikost taciga bistva, neskončnost njegove vsigamogočnosti preudari! —

Desiravno človek s telesnimi očmi ni v stanu te velikosti gledati, venderle zamore s svojim umam nekoliko, akoravno le slabo in mračno, neizrečeno veličanstvo stvarnika vsih reči zapopasti.

Ravno tako moramo tudi od njegovih drugih popolnamost soditi, ker morajo njegovimu bistvu primerjene biti. To nas tudi sv. pismo uči, ki od njegove usmiljenosti pravi: „V primeri njegove velikosti je tudi usmiljenost pri njem.“ (Sir. II. 23.)

To tudi od vsih drugih njegovih lastnost velja: Kakoršna je njegova velikost, takšna je tudi njegova dobrotnost, blagost, veličastnost, milost, ljubezén, krotkost, častitost, lepota, vsigamogočnost in pravičnost. On je torej neskončno dobrotljiv, neskončno krotak, neskončno ljubeznjiv in častit ter je vredin, de so mu vse stvari pokorne, se ga bojé in ga časté. Ko bi človeško serce zamoglo ljubezén in spoštovanje v naj večí meri občutiti, in s pokoršino in podložnostjo čez mero napolnjeno biti, bi tudi naj ojstrejši pravica terjala, de bi te občutke vse stvarnikovi velikosti in veličastnoti posvetili. Ker namreč ni dvoma, de vsak toliko večí spoštovanje zasluži, kolikor bolj je častljiv in spoštljiv, je tudi očitno, de moramo Bogu z neskončnim česanjem služiti, ker je njegova veličastnost brez konca. Če se pa človeška ljubezén in spoštljivost do Boga ne more tako živo vneti in tako visoko povzdigniti, so naši občutki le zato pomankljivi, ker je nemogoče, Gospodarju sveta tako služiti, kakor zavoljo svoje neizrek-ljive visokosti in neskončne dobrotljivosti zasluži!

Kako resnično smo torej zavoljo zdaj razloženiga nagiba — desiravno bi nobeniga družiga ne bilo — dolžni, Boga z naj večí priserčnostjo ljubiti

in mu v vsih rečeh nepogojno pokoršino skazovati! Kako bo kdo rekel, de kaj ljubi, če tako neizrečene dobrote z naj večji priserčnostjo ne ljubi? — in česa se bo pač bal, kdor se tako neskončne vsegamogočnosti ne boji? Komu bo podložin, kdor se takimu Gospodu ne uklanja? Ali mar človeku ni zato svobodna volja podeljena, de dobro ljubi in objema? In če je torej Bog naj večji dobrotar, zakaj bi se naša volja branila, ga čez vse ljubiti, ker je vredin, ljubljjen biti? — Ako je torej že velika pregreha, Boga ne čez vse ljubiti, kje pa bomo besedi vzeli, spridenost tistih imenovati, ki ga celó nič ne ljubijo in ne časté? In vender — kdo bi pač mislil, de človek v svoji nehvaležnosti in spačenosti tako daleč zabresti more — in vender vidimo tako porednost pri tistih ljudeh, kateri zavolj živinske sle, zavolj nečimurne in napčne časti, zavolj prazniga, zaničljiviga dobička to naj večji dobroto zaničujejo in žaliyo! O slepota čez slepoto! — o več ko živinska neobčutnost! o v resnici peklena prederznost! — Kaj pač zasluži človek, ki se tako grozovitno pregrešiti prederzne? S kakšno kaznijo, s kakšnim terpljenjem bi se pač taka hudobija, kakoršna je zaničevanje *vsegamogočniga Boga*, spokoriti dala? — Gotovo je, de bodo dušo, ktera se je tako daleč zgubila, grozovitne kazni zadele, ki so tako veliki pregrehi pripravljene in ki se morajo venderle še majhne imenovati, ako pomislimo, kaj tako spačena duša zasluži! —

To je torej prvi in naj imenitniši nagib, zavolj kteriga smo Boga ljubiti in mu služiti dolžni; in ta dolžnost je tako velika, de vse druge dolžnosti, ktere imamo proti stvarjem tega sveta zavoljo njih

posebnih lastnost, še imena „dolžnost“ ne zaslužijo, ako se primerijo s temi, ki nas na Boga vežejo. Kakor namreč lastnosti vsih družih stvari v primeri z božjimi lastnostmi vso ceno zgubé, tako morajo tudi vse dolžnosti, ki nas zavoljo takih lastnost na posvetne reči vežejo, zginiti, ako se dolžnostim, katere imamo proti Bogu, premenijo. Tako tudi razžaljenje vstvarjenih reči v primeri z božjim razžaljenjem zginé. Zato David v enim svojih spokornih psalmov (50, 6.) pravi, de se je samo zoper Boga pregrešil, akoravno je Uriu krivico storil, ter ga je dal nedolžniga umoriti, kakor tudi njegovi ženi, katero je v greh zapeljal, in svojim podložnim, katere je pohujšal s svojim djanjem. In vender je spoznal, da je samo zoper Boga grešil, vedoč, de s temi besedami vse mogoče zmote in pregrehe zapopade; in svest, de je Boga razžalil, ga je tako zlo težila, de na krivice, katere je ljudem storil, ni mislil in jih je le malo porajtal. Ker je namreč Bog neskončno večí, kakor vse stvari, so tudi dolžnosti, katere imamo proti njemu, in pregrehe, s kterimi ga razžalimo, neskončno večí od vsih družih, ker med končnim ali minljivim ino med neskončnim ali neminljivim ni primere.

II. Poglavje.

Drugi nagib, zavolj kteriga smo dolžni krepost ljubiti in Bogu služiti, je dobrota našiga vstvarjenja.

Ne le zavoljo Boga samiga na sebi smo dolžni, si za krepost prizadevati in božje zapovedi spoštovati, ampak tudi zavolj tega, kar je Bog za nas

in proti nami; t. j. ker njegovo bistvo po neštevilnih dobrotah, ktere nam deli, tudi nas zadeva. Akoravno sim že pri drugi priložnosti to reč razlagoval, jo bom vender tukej spet razložil, de bomo očitno spoznali, iz kolikerih vzrokov smo dolžni Bogu, svojimu naj večimu dobrotniku, hvaležni biti.

Perva tih dobrot je dobrota našiga vstvarjenja. Ker je velikost te dobrote vsim ljudem očitna, le toliko rečem, de bi bil človek že zavoljo same te milosti dolžan, se vsiga Bogu izročiti in njegovi službi se popolnoma posvetiti. Po vsi pravici je tisti, kteri od kakiga družiga kako reč prejme, njegov dolžnik, in velikost dolga se šteje po vrednosti prejete reči. Ker je človek z dobroto stvarjenja vse prejel, kar koli je in ima, namreč truplo z vsimi počutki in dušo z vsimi njenimi močmi in zmožnostmi, je tudi gotovo, de mora oboje v službo svojiga stvarnika obrniti, ako noče biti goljuf in nehvaležnik proti Bogu, ki mu je vse to podelil. Če kdo hišo zida, ali bo mar drugimu korist in dobiček današala kakor temu, ki jo je zidal? Ali če kdo vinograd zasadi, ali bo mar kdo drugi grozdje iz njega tergal, kakor on, ki se je ž njim trudil? Ali če ima oče otroke, koga bodo raji imeli, komu raji služili kot ravno njemu, ki jim je življenje dal? Ta dolžnost otrok proti steršem je tako velika, de je bilo več postavodajavcov, ki so očetam toliko oblasti dali, de so po postavi svoje lastne sinove prodajati smeli, če je bilo treba, ker so mislili, de morajo vso oblast nad njimi imeti, ker so jim življenje dali. Če je torej očetova oblast in moč očeta nad otroci tako velika, kako neizrečensko velika je pač moč in oblast tistiga, ki je vse stvari v nebesih in na zemlji vstvaril. In če

morajo tisti, ki dobrote prejmejo, po besedah neveriskiga modrijana Seneka enako rodovitni njivi več poverniti, kakor so prejeli; kako zamoremo po tem takim Bogu svojo hvaležnost skazati, ker mu ne moremo več poverniti, kakor nam je podelil, naj mu damo kar koli hočemo. Ako torej že tisti, ki več ne poverne, kot je prejel, modrijanove zepovedi ne spolni, kaj pa bomo rekli od taciga, ki le nekej ali celó še nekej prejetiga ne poverne?

Aristotel, tudi neverisk modrijan, pravi, de se Bogu in staršem za prijete dobrote ne moremo nikakor dosti hvaležne skazati. Kako bi torej zamogli Bogu, ki nam je več dal, kakor vsi očetje celiga sveta, dosti hvaležni biti? — Ako je že velika pregreha, če je sin svojimu očetu nepokorin, kako strašna mora pač hudobija biti, če se proti temu sprêmo, ki je v vsakim oziru bolj naš oče, kakor kateri koli med ljudmi biti zamore. Zato tudi Bog po pravici toži po enim svojih prerokov rekoč: „*Če sim jest torej Oča, kje je moja čast; in če sim jest Gospod, kje je strah proti meni?*“ (Malah. I.) Ravno to nehvaležnost tudi drugi prerok še s teršimi besedami očita in zavrača rekoč: „*Sprideni in popačeni rod! neumno in nevedno ljudstvo! ali tako svojimu stvarniku povračuješ? Ali ni on vaš lastni oče, ki vas je delal in stvaril?*“ (V. Moz.)

Taki so tisti ljudje, ki se nikoli kviško ne ozrejo, neba pogledati, ki sami sebe pozabivši svojiga bistva nikoli ne preudarijo. Ko bi jeli le kdaj to premišljevati, bi sami sebe prašali in bi zvediti skušali, od kod de so in kaj je njih začetik; namreč od koga in k katerimu namenu in koncu de so vstvarjeni. Iz tega spoznanja bi poslednjič tudi previdili, kaj

imajo početi. Ker pa ljudje to preišljevatí opušajo, tudi žive, kakor de bi bili sami iz sebe rojeni. Tako je živel tudi brezbožni kralj v Egiptu, kterimu Bog po svojim preroku z naslednjimi besedami žuga: „*Tebi govorim, faraon Egiptovski, veliki zmaj, ki v sredi svojih rek ležiš in govoriš: Moja je reka; in jest sam sim se vstvaril!*“ (Eceh. XXIX.)

Kakor ta, govore vsi tisti, kteri pozabivši Boga ne spoznajo stvarnika svojiga življenja, kakor de bi se bili sami vstvarili. Čisto drugač je mislil sv. Avguštin, ki je iz spoznanja svojiga stvarnika k spoznanju samiga sebe prišel, in takole govori: „Vernil sim se sam k sebi, sim v se šel in sam sebi rekel: Kdo si ti? In odgovoril sim: Umin in umajoč človek. In jel sim preudarjati, kaj to pomeni, in sim djal: Od kod, o Gospod, moj Bog! je ta čudapolna stvar? Od kod drugod kakor od tebe? Ti si me vstvaril in ne jest sam! — Kdo pa si ti, po kterim živim in po kterim je vse, kar živi? Kdo si ti? — Ti, o Gospod! si moj resnični in edini Bog, vsigamogočin in večin, nezapopadljiv in neizmerin, ti vekomej živiš in v tebi nič ne umerje. O povej mi, svojimu zdihačimu hlapcu, povej mi revnimu človeku, v svojim usmiljenji, povej mi po svoji milosti, od kod je ta čudapolna stvar; od kod drugod, kakor od tebe? Ali mar more kdo sam svoj stvarnik biti? Ali mar življenje in bitje od koga družiga pride kakor od tebe? Ali nisi mar ti naj viši dobrotá, od kteriga je vse bitje? Vse, karkoli je, je od tebe, ker brez tebe ni nič. Ali mar nisi ti vir življenja, iz kteriga vse življenje teče? Zakaj vse, kar živi, le po tebi živi, ker brez tebe ni življenja! — Ti torej, o Gospod, si vse vstvaril! Prašam zde, kdo je pa

mene vstvaril? Ti, o Bog! si me vstvaril, ker brez tebe ni ničesar. Ti si moj stvarnik in jest sim torej tvoja stvar. Zahvalim te, o Gospod, moj Bog! po katerim živim in po katerim vse živi; zahvalim te, o moj stvarnik! ker so me tvoje roke stvarile; zahvalim te, moja luč, ker si me ti razsvetlila in sim tebe in sebe našel.“ (Solilog. c. 31.)

Naše vstvarjenje je torej prva vsih božjih dobrot in podlaga vsih družih; zakaj brez življenja, ki nam je bilo s to dobroto dano, vse drugo mine. Na to dobroto se vse opira; ona je tako rekoč bistveno, na ktere se vse drugo, kot nebistveno sporeduje; in iz tega tudi lahko skleneš, kako neskončno velika je ta dobrota in kako zlo si dolžan, v globočini svojiga serca zanjo hvaležin biti! Ker torej Bog že ojstro tirja, de se od njega podeljenih dobrot hvaležno spomnimo, bo za pričujočo dobroto, ki je podlaga vsih družih, gotovo našo naj veči hvaležnost hotel imeti; zlasti ker je božjemu bistvu lastno, de je ravno tako željin hvaležnosti, kakor je neizmerno dobrotljiv pri deljenji dobrot. In ne de bi kdo mislil, de on naše hvaležnosti potrebuje, temuč on to zato imeti hoče, ker je naj veči dobrota in zato le v našo srečo spolnovanje dolžnost od nas tirja. Tako beremo v sv. pismu stare zaveze, de kolikorkrat je koli Bog svojimu ljudstvu kako dobroto storil, je precej zahvalne darove imeti hotel, ktere so mogli v vedni spomin ponavljati. Ko je bil izvoljeno ljudstvo iz Egiptovske zužnosti rešil, je kmalo zapovedal, de se mora vsako leto ravno tisti dan v spomin te dobrote praznik obhajati. (II. Moz. XII. XIII.) In ker je Egipčane s pomorjenjem vsiga pervorojeniga, ki je bilo v njih deželah, kaznoval,

je tudi hotel, de ima od Izraelskiga ljudstva in njih naslednikov sleherno pervorojeno, bodi si od ljudi ali od živine, njemu posvečeno in z darili rešeno biti, de bi se na večne čase njegoviga varstva spominjali. In ko je dalje Gospod svoje ljudstvo štirideset let v pušavi z mano živil, je Mozesu ukazal, mero te iz nebes poslane hrane v posodo napolniti in jo v svetišu shraniti, de bi si nasledniki izraelskiga ljudstva na večne čase to veliko milost v spominu ohranili. (II. Moz. XVII.) Ko je kmalo potem Bog Izraelcam slavno zmago čez Amalike podelil, je rekel Mozesu: „Zapiši to v bukve v spomin, in zaupaj ušesam Jozuetovim.“ (II. Moz. XVII. 14.) Zavolj tega se je tudi pri svetih očakih misel zbudila, Gospodu v znamenje prejete posebne dobrote altar narediti (I. Moz. XII, XIII. XXII.); tudi so spominjim od Boga podeljenih milost s tim ohranovali, de so svojim otrokam imena dajali, ki so na nje opominjale, de bi se ta spomin božjih milost tudi pri prihodnjih rodovih ne pozabil. Zato je tudi veliki eerkovni učenik sv. Avguštin (Solilag. XVIII.) po pravici rekel, de moramo vsak trenutek svojiga stvarnika v spominu imeti; zakaj kakor je naše življenje le vedno podaljšanje božje dobrote, ravno tako mu moramo tudi vedno za nje podeljenje hvaležni biti. Dolžnost hvaležnosti proti Bogu je tako globoko v človeku vtisnjena, de so jo celó posvetni modrijani potrebno spoznali in prav živo perporočali, kakor n. p. stoičan *) Epiktet, ki je večkrat djal: „O človek, ne bodi nehvaležin proti visoki moči (proti

*) Stoičani so bili neverski modrijani.

Bogu) za dobrote, ki ti jih je podelila, n. p. za oči, za ušesa in za druge počutke, in kar je še več, za življenje, kteriga ti je dala; za vse tiste reči, s kterimi si ga ohraniti in osladiti zamoreš, kakor zrelo sadje, vino, olje in vse drugo. Naj veči hvaležnost pa ji skazuj za luč uma, ktero ti je podelila, de vse te naštete reči v svoj prid obračati in njih pravo ceno spoznati zamoreš.“

Če že neversk modrijan dolnost hvaležnosti tako živo priporoča in nas prav resnobno opominja, te vsim ljudem podeljene dobrote vedno v spominu imeti, kaj bo še le kristjan storil, ki ima verh tega še luč prave vere in ki je veliko veči in neprecenljive dobrote od Boga prejel?

Utegnil bi mi morebiti kdo reči, de te vsim stvarjem skupno podarjene dobrote niso posebni darovi božji, ampak pridejo le od nature, in de torej nismo dolžni, hvaležni biti, ker natora po odločenih postavah dela in te reči po odločenim redu rodi. — Tak ugovor ne more priti nikakor od kristjana; tako le nevernik ali v neumno živino spremenjen človek govoriti zamore! De ta ugovor zavernem, hočem le besede ravno imenovaniga modrijana sem postaviti, s kterimi take neumne ljudi podučuje: „Rekel boš morebiti, de ti natora vse te dobrote podeluje. O nehvaležnik brez primere! Ali mar ne vidiš, de le Boga drugač imenuješ, ako kako reč natori pripisuješ? Kaj družiga je namreč natora kakor Bog sam, ki je nje stvarnik? Ne moreš svoje nehvaležnosti izgovoriti, rekoč, de si za prejete dobrote le natori in ne Bogu hvalo dolžan, ker brez Boga ne more biti nature. Ako bi ti bil Luci Seneka kaj posodil in ti bi potem hotel reči, de si Luciu dolžan,

Seneku pa ne, bi ti s tem svojiga posojevavca ne tajil, temuč bi le njegovo ime spremenil.“

Tode ne le dolžnost in pravica nas priganjate, stvarniku služiti, ampak tudi naša lastna potrebnost nas neprenehama k njemu vleče, če se le nočemo želji po blagovitosti in popolnamosti, ki se od naše nature ne da ločiti, po sili upirati. Nobena reč namreč pri svojim začetku ni prav popolnoma; desiravno se pri vsaki reči že precej v začetku marsikej doveršeniga najde, je venderle pri sleherni še kej pomanjkljivost, ki se morajo še le poznej popraviti in doveršiti. Popolnoma kako reč doveršiti pa le tisti zamore, kdor jo je pričel, t. j. ravno tista moč, iz ktere je začetek kake reči prišel, jo tudi popolnoma dognati in doveršiti more. Zato djanja le iz svojih vzrokov izvirajo, to je iz moči, ktere so djanja doprinesle, in le njih vzroki ali te moči jih zamorejo dalje ohraniti in popolnoma doveršiti. Tako rastline vedno kviško hrepené; v tem pa njih korenine zmirej globokeje v zemljo rijejo, ki jih je rodila. Ribe pa ne zapusté vode, ki jim življenje ohrani. Piše se skrije pod matrne peruti, kakor hitro je iz jajca izlezlo, in povsod za njo hodi. Ravno tako stori tudi jagnje, ki komej porojeno precej svoje matere poiše; in akoravno bi sto družih ovac z njo enake barve in enake podobe bilo, bi jo vender iz med vsih našlo in bi za njo hodilo, kakor de bi hotlo reči: Od tebe sim dobilo, kar imam in pri tebi hočem tudi iskati, kar mi še manjka. Tako najdemo pri vsih živečih in rastečih stvaréh na zemlji, de se porojene vedno svojih roditeljev deržé in gotovo bi tudi neživeče reči tako delale, ako bi se premikati mogle. Na priliko, kak malar bi podobo namalal,

vender bi ji oči ne bil dodelal; in ko bi podoba to čutila in se zavedila, de ji oči manjka — kaj meniš, kaj bi storila, kam se obrnila? — Gotovo bi ne šla v poslopje kacíga kralja ali velicíga gospoda — ker bi ji nobeden želje spolniti ne bil v stanu — ampak poiskala bi híše svojíga malarja in bi ga prosila, de naj ji podeli, kar ji še manjka in de naj svoje delo doverši.

In ti z umam obdarjeni človek! povej, od kod pride, de ne storiš tega, kar brezumne stvari delajo! Sej si vender tudi ti nepopolnoma, nedoveršeno bitje, kterimu še marsikaj k doveršenju manjka! Ti si tako rekoč le neobdelan osnutek, ki pogreša še mnogo dela k svojimu doveršenju! Gotova priča tega je nikoli utolaženo poželenje tvoje duše po neznani reči, ki je pogrešaš in ki je ona neprenehama iše ter željno po nji hrepení. — To neutolažljivo poželenje je Bog s tem namenam v tvojo dušo vsadil, de bi te po tvoji lastni potrebnosti spodbadal, praviga pota iskati in se svojíga stvarnika spominjati. Zato te ni hotel popolnoma doveršeniga vstvariti in ti vsih darov popolnamosti podeliti. Tega pa ni storil iz pomanjkanja dobrotljivosti, ampak iz ljubezni in milosti proti tebi, ker si je bil svest, de je dobro za te, de si tako stvarjen; ne zato, de bi bil ti revín, temuč, de bi bil ponižín; ne, de bi ti v pomanjkanji živel, temuč, de bi svoje oči vedno nanj obrnjene imel. Če ti torej jasníga spoznanja manjka, če se revniga in marsikakih reči potrebniga čutiš — zakaj se ne oberneš k očetu, ki ti je življenje dal, k stvarniku, ki te je vstvaril, de bi na tebi doveršil, kar še pogrešaš? Koliko voljnejí je bil pač kraljeví pevec David, ki pravi: „*Tvoje roké so me delale*

in stvarile; daj mi spoznanje, de se bom učil tvojih zapoved.“ (Ps. CXVIII. 73) Kakor de bi bil hotel reči: Tvoje roké ste storile vse dobro, kar je na meni, pa tvoje delo, tvoja stvar še ni vsa doveršena; oči moje duše še pogrešajo svitlosti; nimam še notranje luči, s katero bi se jasno spoznavati učil, česar mi še manjka in česar potrebujem. Kje pa čem to, kar mi še manjka, dobiti? Kje drugej, kakor pri tem, kateri mi je dal to, kar že imam. Podeli mi zatorej, o Gospod! to notranjo luč, razsvetli oči v slepoti rojeniga, de se bom tebe prav spoznavati učil, in de se bo tako pri meni pričeto delo popolnoma doveršilo.

Če ima torej stvarnik nature moč, našimu spoznanju stopnjo popolnamosti, ki je ono še pogreša, podeliti, je gotovo tudi v njegovi moči, našimu poželenju in drugim našim dušnim zmožnostim enako popolnamost dati; in s tem bomo mi od ravno tistiga stvarnika, ki nas je pričel, tudi popolnoma doveršeni. Potem bo delo, ki je bilo poprej pomanjkljivo, brez pogreška! brez težav in bolečin se bo boljši prihodnosti bližalo; brez bleska in baharije bo obogateno in bo z veseljem zveličavni mir vživalo, ako ravno ne bo obilno reči imelo. Zakaj Bog stori, de je revni in nesrečni s svojo osodo zadovoljni; de se revež, ki nima ničesar, bogatiga čuti; de je zapušeni srečni in de siromak, ki nima nikakoršniga zemeljskiga blaga, se vender sam sebi srečni zdi, kakor de bi imel vse zemljske bogastva. Zato po pravici modri govori: „Nekteri je kakor bogat, ako ravno nima ničesar; in nekteri je kakor revin, ako ravno je v velikim bogastvu.“ (Preg. XIII.) Ker revni, kateri ima Boga — kakor ga je sveti Frančišk

imel — je bogat, nasprot pa je naj revniši ta, kdor je brez Boga, akoravno je naj mogočniši vladar zemlje. Kaj namreč pomaga bogatincu bogastvo in mogočnost, ako ga pa v notranjim brez števila težavnih misel tare in se mu v naj večji obilnosti vsiga gnjusi? Kakšne pregrehe pač iz lakomnosti pridejo, ki se z nikakoršnimi zakladi nasititi ne da? In kaj pomagajo lepe oblačila, sladne jedila, in polni predali zlata in drazih kamnov, ali se mar z njimi grenke dušne bolečine in nje nepokoj utolažiti dajo? Kolikrat se valja ponoči bogatin na mehkih blazinah, de spanje njegovih trudnih oči ne zapre, ker njegova lakomnost še ni sita in ga tare strah, kaj od tega, kar je že nagraabil, zgubiti! —

Iz vsiga tega, kar smo dozdej povedali, se jasno razvidi, kako zlo smo dolžni, svojimu stvarniku služiti, in mu z ljubeznijo in podložnostjo svojo zahvalo skazovati; ne le za dobrot stvarjenja, ampak tudi zato, ker nas bo, ako se ga bomo zvesto in terdno deržali, k popolnamosti in večnimu zveličanju pripeljal.

III. Poglavje.

Tretji nagib, zavolj kteriga smo dolžni Boga ljubiti, je njegova skerb za naše ohranjenje in varstvo.

§. 1.

Vender nismo le samo zavolj svojiga vstvarjenja božji dolžniki, ampak tudi zato, ker on za naše ohranjenje skerbí; on namreč te, o človek, potem ko te je vstvaril, tudi varuje in ohranjuje, de si po

tem takim ves v oblasti božje roke in de brez njega ravno tako ne moreš dlè živeti, kakor se brez njega vstvariti nisi zamogel. Dolžnost, ki iz tega za nas izhaja, ni manjši od popréšnje — ona je celó še večí; zakaj dobrota vstvarjenja ti je bila le enkrat podeljena, skerb za tvoje ohranjenje pa se vedno, vsaki trénutek ponavlja, in Bog te tako rekoč vedno iz noviga stvarja, s svojo dobrotljivo roko vedno ohranovaje, kogar je enkrat vstvaril. Za oboje pa je treba enako velike moči in ljubezni. — Ako si mu torej veliko hvaležnosti dolžan, ker te je v enim trenutku stvaril, koliko več si mu je dolžan zato, de te neprenehama toliko minut, ur in dni ohranjuje in váruje! Ne prestopiš se, de bi te on ne vodil; brez njega ne odpreš in ne zapreš očí. Če pa ne veruješ, de, če se le z enim svojih udov ganeš, ga Bog premika, ne zaslužiš imena kristjana; ako pa resnično veruješ, de ti Bog to milost daje, in se venderle prederzneš, ga žaliti, pač ne vem, kako bi te imenoval!

Ko bi kdo na visokim stolpu (turnu) stojé kaciga družiga človeka na tanki vervi visečiga v visočini deržal, povej mi, ali si bo pač človek, ki se v taki smertni nevarnosti vidi, prederznil, uniga žaliti in zmerjati, ki ga váruje, de v globoki brezini ne pade? — Misli si, de si tudi ti v taki nevarnosti. Tvoje življenje visi na božji volji kakor na tanki niti, tako, de, kakor hitro Bog svojo roko od tebe odtegne, se v svoj préšnji nič zgubiš. Kako zamoreš torej tako bedakast, tako neumin in hudobin biti, de jezo neskončno mogočniga Boga budiš, ki te v ravno tistim trenutku, v katerim ga žališ, nad breznam derží? — Kako se pač pre-

derzneš, Boga žaliti, v čigar volji je tvoje bitje in tvoje življenje? O strašna slepota, o neumno, puntarsko obnašanje! Kdo je pač tako nesramno, tako pregrešno nepokornost že kdaj vidil! Podložni se sprejo proti vladarju, ki jim neprenehama svoje vsigamogočno varstvo deli! — Pa prišel bo dan, de se bo taka grozna hudobija sodila in de bo razžaljena čast božjiga veličanstva tožila! Proti Bogu ste se zarotile, nehvaležne, puntarske stvari! — Pač bi bilo prav, de bi se vesoljni svet proti vam sperl, in de bi večni vladar vsem stvarjem orožje podelil, vas zavoljo vašiga pregrešniga obnašanja kaznovati, in de bi se cela zemlja proti nehvaležnim, ki božjih dobrot nočejo spoznati, vojskovala. Zakaj po pravici se spodobi, de tisti ljudje, kateri svojih oči pri tolikih božjih dobrotah niso hotli odpreti, dokler je bil čas zato, jih saj takrat odprejo, kader jih bo neizrečensko in neskončno terpljenje k temu prisililo.

Pomislimo pa tudi še, de je Bog brez že naštetih dobrot celi svet z vsimi njegovimi bogastvi za nas pripravil in nam v posest dal. Vse, karkoli je pod nebam, je človeku za njegovo lastno rabo ali pa za ohranjenje tistih stvari namenjeno, katerih je človeku k njegovimu življenju treba. Desiravno človek mušic, ki po zraku letajo, za svojo hrano ne potrebuje, so mu vender ptice, ki se od teh mušic živé, koristne in potrebne; desiravno človek trave po travnikih ne jé, so mu vender mnogotere živali, ki se z njo živé, potrebne za živež. Ozri se na vse kraje po zemlji in vidil boš, kako daleč se tvoje bogate planjave razširjajo, kako lep je tvoj delež! Vse, karkoli na zemlji miga, kar v vodi plava, pod nebam leta in na nebu leskeče, vse to je tvoje! Vse

te reči namreč so božji dar, dela njegove vsigamogočnosti, blesk njegove lepote, dokaz njegove usmiljenosti, djanja njegove ljubezni in priče njegove blagosti. Glej, koliko oznanovavca svoje velikosti in vsigamogočnosti ti Bog pošilja, de bi se ga prav spoznavati učil! „Vse reči v nebesih in na zemlji,“ pravi sv. Avguštin, „me neprenehama opominjajo, tebe, svojiga Gospoda, ljubiti.“ Tako opominjajo vedno vse ljudi, de bi se gotovo nihče ne mogel izgovarjati.

O ko bi ti pač imel ušesa, de bi razumel glas vsih stvari, de bi razločno slišal, kako te vse vabijo in kličejo, Boga ljubiti! Vse s svojim molčanjem oznanujejo, de so v tvojo službo vstvarjene zato, de bi ti že sam zase in tudi namesto njih Gospodu vsih reči služil. Nebo ti pravi: „Pošiljam ti podnevu svetlobo solnca in ponoči luna in zvezde tvojo pot razsvitljajo, de ne tavaš po tami. Dajem ti svojo pomoč, de vse raste in godí, kar k svojimu ohranjenju potrebuješ.“ In zrak ti govori: „V meni sopeš; jest te hladim in preveliko vročino tvoje kervi tolažim, de zdravja ne zgubiš; v meni živé neštetilne plemena ptic, ki s svojo mnogoternostjo in lepoto tvoje oči razveseljujejo, s petjem tvoje ušesa radujejo in ti s svojim mehkim mesam prijetno jed dajejo.“ Voda pa ti pripoveduje, de ti o pravim času dež pošilja, de za te reke in potoke dela, za tvoj živež stotero in stotero plemen rib živí, tvoje njive in vertove namaka, de sadeži in žita rastejo; de za te daljne dežele z morjem sklepa, de zamoreš po vsih krajih priti in bogastva ptujih dežel v svojo domačijo pripeljati. In kaj hočem od zemlje reči, od občne matere vsih stvari. ki je tako rekoč de-

lavnica in shramba, v kateri so vsi pridelki natore nakopičeni! Po vsi pravici ti lahko reče: „Dajem ti terdne tla in te nosim kakor mati na svojih plečih; preskerbujem te z vsim, kar koli potrebuješ, in te živim s sadovi, ki iz mojiga naročja rastejo. Zavoljo tebe se družim z mnogiterim zrakam in z vsimi pervinami in od njih moč dobivam, vse roditi, česar potrebuješ — kakor skerbna mati te nikoli ne zapustim; ko sim te namreč čas tvojiga življenja živila in nosila, te po smerti v svoje naročje sprejem in ti dam mirno počivališče.“ Z eno besedo! ves svet ti glasno pripoveduje: „Poglej, o človek, kako neizmerno velika je ljubezin tvojiga stvarnika proti tebi, ker zavoljo tebe je mene vstvaril in je ukazal, da moram za tvojo službo pripravljen biti, zato da bi ti pa njega, Gospoda vsiga sveta, kateri je mene zavolj tebe in tebe zavolj samiga sebe vstvaril, ljubil in častil!“

Tako ti, človek! vse stvari govore! Kdor njih glasu ne sliši, mora v resnici strašno gluhe ušesa imeti, in kogar te neizmerne dobrote ne ganejo, grozno nehvaležnost razodeva! — Če si veliko dobrot prejel, tudi dolžno hvaležnost skazuj, da te ne zadene kazni, ki nehvaležnih čaka. Učen cerkven pisavec pravi, da vsaka in sleherna stvar té tri besede človeku govori: *vzemi, daj, boj se!* To je: Vzemi, o človek, dobroto, katero ti po povelji stvarnika dajem; tode ne pozabi zanjo hvaležin biti, ker se imaš ojstre kazni bati, če tega ne storiš.

De se boš pa še bolj tega prepričal, poslušaj besede Epikteta, gerškiga modrijana, od kteriga sim ti že poprej pripovedoval in kateri opominja,

de mora človek v vsih stvareh svojiga stvarnika spoznati. „Kadar orel kroče,“ pravi ajdovski modrijan, „in ti s svojim vpitjem oznanuje, de se bo vreme premenilo, tega ne dela orel, ampak Bog sam. Ravno tako, če te človek pred nevarnostjo varuje, je Bog, kateri to dela, ker je on človeka vstvaril in ga je storil zmožniga, ti nevarnost nanniti. Kadar pa tele premišljevanja bereš,“ pravi Epiktet dalje, „reci sam pri sebi: Ne uči me tega modrijan Epiktet, ampak Bog sam, ker on je dal človeku, de zamore govoriti!“ —

Ali bo torej pač vredin, kristjan imenovan biti, kogar ni sram, de bi ga v tem spoznanji ajdovsk modrijan prekosil? Ali pač od luči prave vere razsvitljeno oko ne bo dalje vidilo, kot oko, ktero je s tamno nočjo zagernjeno, kterimu ne sveti drugi žark, kot tamna luč človeškiga uma? —

§. 2.

Ravno zdej povedano kaže, kakšne kazni je vredin človek, kateri Bogu ne služi.

Ker je vse, kar smo ravno zdej povedali, očitno in razvidno, je skorej nemogoče misliti, kako bi se človek, s tako obilnimi in bogatimi dobrotami obdarjen, ne spomnil tega, ki mu jih je podelil. „Kdor svojimu sovražniku dobro dela,“ pravi sv. Pavel (Rim. XII.) „šerjavico na njegovo glavo zbira.“ Če so torej vse stvari tega sveta brez razločka božje dobrote, mora v pravim pomenu besede, vesoljni svet le en sam neizmerin oginj biti, ki ima toliko plamenov, kolikor je stvari. Kako neobčutno in terdo bi moglo pač serce biti, ktero bi se v ti

germadi ne raztopilo ali še celo ne pregrelo ne? Ali je pač mogoče, o kristjan, de obdan od neštevilnih dobrot svojih oči nikoli proti nebu ne povzdigneš de bi zagledal vir, iz kteriga te dobrote dohajajo! Povej mi, ko bi ti od dolziga pota utruđen, od lakote in žeje omagovaje pod stolpam (turnam) obležal, in zdej bi tebi umirajočimu kdo s stolpa jedi in pijače spustil — ali bi se mogel zderžati, de bi kviško ne pogledal, tistiga spoznati, ki je tako ljubeznjivo zate poskerbel? In kaj ti mar Bog ne pošilja z visokih nebes neprenehama tih darov. Imenuj mi izmed vsih reči, za ktere veš, le eno samo, de bi nam je ne bil Bog iz posebne milosti podelil? In vender se morebiti ne enkrat na kviško ne ozreš, de bi se dobrotljiviga Boga spoznavati in ljubiti učil! Od take neobčutnosti se gotovo družiga ne da reči, kakor de je človek sam svoje bistvo zatajivši v živinsko topost zašel! Res de je hudo, ljudi neumni živini enake staviti; tode ali mar s svojim obnašanjem tega ne zaslužijo? Ljudje so v resnici podobni tropi živine, ki se pod hrastam pase, v tem, ko ji pastir želod z drevesa trese. Ona ne počne družiga kot kruli in se za želod med sabo puli; se ne zmeni za pastirja, ki ji ga trese in se celò ne ozre nanj, ki zanjo skerbi. Kako živinska nehvaležnost je pač to, o Adamovi otroci! Sej ste veliko več prejeli kakor živina: luč uma in zmožnost, ravno in kviško proti zvezdam gledati. In vender nočete notranjih oči svojiga duha k nebu povzdigniti, de bi njega vidili in spoznali, ki neprenehama svoje darove čez vas razliva.

Kaj porečemo, če nas živali večkrat v hvaležnosti še celò prekosé. Dolžnost hvaležnoti je tako

splošna in se je stvarniku tako imenitna in potrebna zdela, de je celó živalim nagon, se hvaležne skazovati, podelil, kar se iz več izgledov jasno kaže. Ktera zver je pač bolj divja od leva? In vender nam Apian, gerški pisavec, pripoveduje, de je enkrat sužinj, ki je svojimu gospodarju zavoljo njegove grozovitne neusmiljenosti ušel in v Afriko pobegnul bil, po pušavi tavaje v neko votlino pod streho šel. Kmalo potem pride lev, ki je na eni nogi zlo kervavel, žalostno tulé k njemu v votlino. Prestrašeni begun misli, de je že po njem; tode lev mu ni nič žaliga storil in blizo k njemu pridši, mu pokaže kervavo taco, kakor de bi ga hotel pomoči prositi. Sužinj zagleda velik tern v njegovi nogi in mu ga izdere, kar je levovo bolečino vidno zmanjšalo; in od zdej se mu je lev, kakor koli je bilo mogoče, hvaležniga skazoval. Pustil ga je v svojim berlogu prebivati in mu je vsaki dan naj bolji kos svojiga lova prinesel, s čimur se je mogel preživiti. Poznej so tega sužnjiga vjeli, v Rim nazaj pripeljali in obsodili, de ima per grozovitnih igrach v rimskim gledišu od divjih zveri raztergan biti. V tem pa so tudi leva, s katerim se je bil on v pušavi soznanil, vjeli ter v Rim pripeljali, in primerilo se je, de so iz med vsih zveri njega perviga na obsojeniga sužna spustili. Serdito iz svojiga hleva skoči; tode sužnja zagledavši, kar obstane, z repam miga in se mu prijazno bliža ter ga boža in objema, pokazati, de je prešnjiga dobrotnika spoznal. Sužnji, kterimu so življenje prizanesli in še po verhu leva v dar dali, ga je potem dolgo okoli vodil in ljudem za plačilo kazal.

Bere se tudi od nekiga Helpida iz Samoškiga

otoka, de je bil s svojimi tovarši od morskih valov v Afriko zanesen in ko se je na breg podal, je pred levam, ki je s široko odpertim žrelam za njim tekkel, bežal in na drevo splezal. Lev se je pod drevesam ulegel in je žalostno in zamolklo tulil, dokler Helpid ne zagleda, de levu velika kost v žrelu tiči. Z drevesa spleza in levu nevarno kost iz žrela potegne. Lev te dobrote ni pozabil in je svojimu rešitelju in njegovim tovaršem, dokler so v tem kraju ostati primorani bili, obilno ropa donašal. — Še drugi lev se je nekiga dné z grozovitno veliko kačo bojeval, ktere ni mogel premagati in kateri bi bil poslednjič omagal, ko bi ravno mem gredoč lovec kače ne bil umoril. Hvaležna zver je zdej vedno za svojim rešiteljem hodila in ga ni hotla nikakor zapustiti. Ko je pa lovec enkrat v barko šel, in leva na bregu pustil, je skočil v morje in za barko plaval, dokler ni omagal, in, predin so mu mogli na pomoč priti, poginil.

In kaj hočem od hvaležnosti in zvestobe konj povedati? Plini pripoveduje, de so bili konji, kateri so po smerti gospodarjev tako žalovali, de so bili vedno le žalostni in otožni ter so celó solze točili. Konj kralja Nikodema po smerti svojiga gospodarja ni ničesar hotel jesti in je tako dolgo stradal, de je poginil. Drugi pa so uboj svojih gospodarjev na ubijavcih z bercanjem in grizenjem maševali.

Še čudniši zgodbe pripovedujejo od psov, katerih zvestoba in hvaležnost ste v pregovor postale. Ravno tisti rimski pisavec Plini nam pripoveduje od nekiga psa, de, ko je bil njegov gospodar od tolovajev napaden in umorjen, tudi po njegovi smerti ni od njega šel, temuč je po vsim životu ranjen, s svo-

jimi poslednjimi močmi ropne ptice in zveri od trupla svojiga ljubljeniga gospodarja odganjal. — Pes nekiga Jazona Lucia po gospodarjevi smerti ni ničesar več jesti hotel ter je lakote poginil. — Plini še bolj čudapolno prigodbo od nekiga psa pripoveduje, ki se je neki pod konzulatam (vladarstvom) Apia Junia in Publia Silia v Rimu zgodila. Ta pes, ki je bil v smert obsojeniga Rimljana, ni hotel od ječe iti, v kateri je bil njegov gospodar zapert; celó potem, ko je bil umorjen, ni njegoviga trupla zapustil in je z žalostnim tuljenjem svojo tugo razodeval. Ko mu eden vpričnih kos jedi zažene, ga pobere in k ustam mertviga gospodarja nese, kakor de bi ga bil hotel oživiti; in ko je bilo njegovo truplo poslednjič v reko Tiberu verženo, je pes za njim skočil in si je z vsimi močmi prizadeval, ga nad vodo obderžati. — Obnašanje tega psa pač veliko občudovanje zasluđuje! —

O času nemškiga cesarja Henrika Tičarja je pes, ki se popred nobeniga človeka ni lotil, ko bi trenil, v cesarjevem poslopji na ptujiga viteza planil in ga večkrat za roko popadel. V tem je z repam migaje k svojimu gospodarju hitel in potem iz noviga v viteza skočil. Pričujoči ljudje, kateri čudniga obnašanja tega psa niso umeli, so ptujca tako dolgo naganjali, dokler jim ni razodel, de je bil poprešnjiga psoviga gospodarja umoril. —

Če torej neumne živali, ktere imajo le iskrico nagona, ki jih k hvaležnosti napeljuje, prejete dobrote tako živo spoznajo in se svojim dobrotnikom na vsaktero vižo udane in hvaležne skazujejo, kako je li mogoče, de človek, ki z lučjo uma velikost prejetih dobrot lahko natanko pregleda, njega po-

zabiti zamore, ki mu toliko preobilno darov podeluje! Ali se bodo mar ljudje v zvestobi, zahvalnosti in ljubezni do svojih dobrotnikov res živalim prekositi dali, ker so vender darovi, ki jih Bog ljudem daje, neizrečeno veliko več vredni, kakor vsaktera reč, ki jo živali od ljudi prejeti zamorejo; verh tega je ljubezin, iz ktere Bog svoje darove deli, tako neskončna, de je še veliko veliko veči, kakor neprecenljive, neštivilne dobrote, ktere deli; in poslednjič Bog ne daje zavolj lastniga dobička in lastne koristi, ampak iz zgolj milosti in blagosti! — In kaj! ali le samo takimu dobrotniku bi se hvaležnost ne skazovala? —

To pomanjkanje hvaležnosti pri ljudeh, kjer bi se naj bolj pričakovati mogla, je v resnici nezapopadljivo, in jasno kaže, de hudi duhovi našo dušo slepé, naše serce oterdujejo in nam spomin slabé, de bi se toliko dobrotljiviga delivca vsiga dobriga ne spominjali.

Če je pa že tolika pregreha, njega se ne spominjati, kje pa hočemo besedi najti, de bi gerdo hudobijo imenovali, če kdo njega žali, ali celo njegove lastne dobrote v to obrača, de bi zoper njega grešil! — Perva stopnja nehvaležnosti — pravi Seneka (od dobrot I. 12.) — je, dobrot z dobrotami ne povračevati; druga, svojih dobrotnikov pozabiti, tretja, dobro s hudim povračati, kar mende v resnici naj viši stopnjo nehvaležnosti kaže. Ali koliko hudobnejši tisti ravna, kteri z ravno tistimi dobrotami, ki so mu bile podeljene, svojiga dobrotnika žali in jezi? Pač res de ne vem, ali bi se po vsim svetu človek našel, kteri bi z enim svojih bratov tako ravnati zamogel, kakor jih veliko z Bogam samim ravna!

Ali bi se pač dobil tako brezdušni izdajavec, de bi darove, ki jih je od svojiga kralja prejel, v to obračal, de bi zoper njega vojakov nabiral in se vojskoval? In ti, o nesrečnež, se derzneš, z dobrotami, ktere ti je kralj vsih kraljev, delivec vsih darov podelil, njega samiga žaliti in se proti njemu spreti? — Ali se da pač večji hudobija misliti? — In venderle je dosti ljudi, ki dan na dan zdravje, moč, bogastvo — darove, ki jim jih je stvarnik podelil — v hudobne početja in pregrešne djanja obračajo! Moč jih dela prevzetne in ošabne, lepota nečimurne in napihnjene, zdravje prešerne in nezmerne, bogastvo skope in lakomne ptujiga blaga, naj si bo tudi revnih sirot in vdov. Oni si le prizadevajo, bogastvo na bogastvo kopičiti, svoje truplo nezmerno lišpajo in čistot in nedolžnost devic zalezujejo, ter jih tako deleč zapeljejo, de kakor Juda Odrešenikovo kri prodajajo, oni pa jo kot Judje za gotovo ceno kupujejo. In kako bom neki napčno rabo vsih družih božjih darov popisal? Morje jim mora služiti, de iz vsih kotov zemlje sladčice, ki se njih gerlu priležejo, pripeljejo; lepota družih ljudi jim mora njih hudobne poželenja pasti; sadovi in pridelki zemlje jim niso v stanu njih lakomnosti nasititi; telesna lepota jih k prevzetnosti in nečimurnosti napihuje; sreča jih zapelje v hudobije in pregrehe, nesreča pa jih žene v obupanje in večno pogubljenje. „Zgodej še pred dnevom vstane morivec,“ kakor pravi Job (Job XXIV.) in umori reveša in siromaka, ker noč mu je prijazna, de njegove hudobije zakriva.“ Vse, kar koli je Bog v svoje povečanje in v svojo čast vstvaril, jim mora za nasitenje njih spačenih in pregrešnih želj služiti. Ne bilo bi

ne konca ne kraja, ko bi hotel kdo vse nepotrebne in pogubljive reči našteti, v ktere ljudje božje dobrote spreminjajo; kakor: močne, omamljive pijače, neštevilne in na mnoge viže izmišljene jedila, dišeče mazila in vodé, tavžentere telesne noše in lišpe, kterim so določene pravila in zapovedi postavili in od kterih so, grešenje polajšati, celò cele bukve pisali in tiskali. Tako zlo se je poželjivost in pohotnost vkoreninila in razširila, de imajo ljudje vse prelepe darove, zavolj kterih Boga nikakor dovolj hvaliti, častiti in poveličevati ne moremo, le za vabila pregrešnih želj, za razodevanje nečimurnosti. Tako jih kej veliko namen, iz kteriga je Bog toliko reči nam v prid vstvaril, ravno narobe preoberne; to namreč, kar bi jim moglo biti nagib k kreposti, imajo za orodje pregrešniga početja — ob kratkim, vse le v to obračajo, de bi njihovim mesenim željam streglo, in ne mislijo na svoje bližnje, ktero jim je Bog venderle tako zlo priporočil. Kadar je treba, ubožnimu bližnjimu kaj podeliti, takrat so siromaki, takrat vpijejo, koliko družih dolžnost imajo spolniti; ali druge kratki jim ničesar ne manjka in nočejo nikomur kaj dolžni biti. — Zatorej, preljubi brat! ne terpi tako težke butare do konca svojiga življenja na sebi; kolikor teži je namreč ona, toliko ojestrejši odgovor se bo tudi od tebe tirjal. Je nekakšna kazin, če Bog nehvaležnimu veliko posvetniga blaga podeli, in znamnje, de ga je Bog popolnoma zaverigel, če mu pripusti vedno nove zaklade nahirati, ki ga še bolj nehvaležniga delajo in od stvarnika vedno bolj oddaljujejo. — O ljudje so se pač popolnoma sramožljivosti znebili, ker jim ni mar, de jih celò živali v hvaležnosti prekosé, in se svojim dobrotnikom dosti

hvaležniši skazujejo! Kadar bodo štrašni dan sodbe Ninivljani zoper Jude vstali in jih terdo tožili, de se po Kristusovim opominovanji niso k pokori spreobrnili, tadaj se tudi mi varimo, de nam izgleda žival, ki so svoje dobrotnike ljubile, pred oči ne bo postavil in nas zaverigel, ker svojih dobrotnikov nismo ljubili! —

IV. Poglavje.

Četerti nagib, ki nas mora k kreposti spodbadati, je neprecenljiva dobrota našiga odrešenja.

§. 1.

Za dobrotama vstvarjenja in ohranjenja, ktere nam je Bog podelil, je perva v resnici neprecenljiva dobrota našiga odrešenja. Čutim se toliko nevredniga in nezmožniga, od te visoke tvorine govoriti, de resnično ne vém, s čim bi začel, kaj bi povedal in kaj zamolčal. Ko bi ljudje zavolj svoje neobčutnosti in toposti ne potrebovali tako močniga nagiba, k kreposti jih podbadati, bi bilo gotovo bolje, globočino te skrivnosti molčé moliti, kakor pa z besedami še tamniti. — Pripoveduje se, de, ko je enkrat slovit malar smert neke kraljeve hčere namalati hotel, je prijatle in sorodnike ranjce z žalostnimi obrazi okoli mertvaškiga odra namalal, v obrazu njene matere pa je naj hujši tugo in bolečino izrazil (namalal). Ko je pa očetovo podobo malati jel, je z umetno napravljeno senco njegov obraz zakril, pokazati, da njegova umetnost velikosti take bolečine izraziti (namalati) ni v stanu. — Če torej vsa naša vednost ni

dosti velika, dobroto vstvarjenja razložiti in razumeti, kakšni jezik in kakšna zgovornost bo pač dobroto našiga odrešenja po vrednosti popisati v stanu? —

Ljudi in vse reči vstvariti je bilo Bogu le eniga samiga migljeja njegove vsigamogočne volje treba; jih pa odrešiti, je mogel tri in trideset let pot in kri prelivati, in nobeden njegovih udov, nobeden njegovih občutkov ni ostal brez naj grozniših bolečin! Le misliti, da se toliko veličanstvena skrivnost s človeškim jezikom dopovedati da, se mi jo že skorej oskruniti zdi.

Kaj čem početi? — Ali čem govoriti, ali čem molčati? — Molčati ne smem, in govoriti ne zamerim! Kako bi pač tako nezapopadljivo usmiljenje zamolčati mogel, in kako bi bil v stanu, tako neizrečeno častitljivo in visoko skrivnost z besedami dopovedati! Ali bi tukej molčati ne bilo nehvaležno? Prederzno in ošabno pa bi bilo, govoriti si prizadevati! Zatorej, o neskončni Bog! prosim tvojo neizrečensko dobrotljivost, da bi mi ti zavolj mojih slabih moči, tvojo slavo oznanovati, milostjivo privolil, da te tiste svete stvari gori v nebesih, ki te edine vredno častiti zamorejo, namesti mene hvalijo, in da mi pri mojim prederznim početji pripomorejo in nadomestijo, kar slabi človeški duh storiti ne zamore! —

Ko je bil Bog človeka vstvaril, ga v prijetni kraj postavil in mu čast in vrednost podelil, se je mogel človek toliko tesneje k svojemu stvarniku privezaniga čutiti, kolikor neprecenljiviši so bile njemu podeljene dobrote. Tode on je bil Bogu, svojimu Gospodu, nepokorin in se je zoper njega sperl. Ravno tiste reči, ktere bi mu bile imele biti pod-

badki, Boga ljubiti, so ga pripravile, njega izdati. Zato je bil tudi iz raja, ki mu je bil za prebivanje odločen, pahnjen; na zemlji je živel pregnan in bil je peklenskimu terpljenju zapadel, de bi s hudičem, s katerim se je enake pregrehe zadolžil, tudi ravno tisto kazin terpel. Prerok Elizej je djal svojimu služabniku Giecitu, ki je bil Namanove darila prejel: „Vzel si srebro in oblačila, tode tudi Namanove gobe se bodo tebe prijele; tebe in tvojiga roda za vselej.“ (IV. b. kralj. 5). Ravno tako je Bog tudi človeka obsodil, ki je, hoté Luciferjevo bogastvo, to je njegov napuh in njegovo prevzetnost, tudi njegove gobe, to je kazin za svoje pregrehe prejel. Tako je bil torej človek, ki je hudiga duha v grešenji posnemal, tudi v kazni njemu enak storjen.

Potem ko je bil človek pred Bogam toliko zgubil in si njegovo nevoljo nakopal, je Vsigamogočni v svoji neskončni dobrotnosti njegovimu veličanstvu storjene hude krivice pozabil in se je polno milosti na našo revšino ozerl. Pregreha prvih naših staršev ga je bolj žalila, kakor pa k maševanju podbadala, in sklenil je, človeški rod odrešiti in po posredovanji svojiga sina spet sabo spraviti. Kako de se je pa ta sprava zgodila, človeški jezik dopovedati ne zamore! Zaveza prijaznosti, ktero je Jezus Kristus med svojim nebeškim očetam in med nami napravil, je bila tako tesna, de Bog človeku ni le težkiga greha odpustil, ga spet v svojo milost sprejel in z eno vezjo ljubezni se z njim zedinil, temuč de mu je tudi, kar se ne da izgovoriti, popolnoma enak postal; tako de med vsimi stvarjenimi rečmi nobena z drugo tako tesno sklenjena ni, kakor ste bile odslej božje in človeško bistvo, ker obé niste bile le v

ljubezni in milosti, ampak tudi v osebi (peršoni) popolnoma enake.

Kdo bi se bil pač kdej upati prederznil, de se bo tako globoka rana na tako vižo zacementirala? Komu bi se bilo pač dozdevati moglo, de se bote dve reči, ki ste po svojim lastnim bistvu in po grehu tako deleč narazen ločene bile, tako tesno sklenile? Ne pokriva ju ena streha, ne družijo ju ena miza, ne veže ju ena vez milosti in ljubezni, vse te reči ju ne edinjijo, ampak ena in ravno tista oseba. Kaj je mar bolj različno kot Bog in grešnik? in vendar je ni reči, ki bi bila tesnejši in terdneji sklenjena, kot je Bog in človek? „Nič ni bolj veličanstveno,“ pravi sveti Bernard (Serm. 3. in vigil. nativitatis) „kakor je Bog, in nič ni bolj zaničljivo, kot prah, iz kteriga je človek narejen; in vendar se je Bog toliko ponižal, de je doli na zemljo k ljudem prišel, in prah je bil toliko povikšan, de se je k Bogu povzdignil, tako de se reči more: prah je delal ravno to, kar je Bog delal in Bog je vse prenesel, kar koli se je s prahom godilo.“

Ko je bil človek še brez obleke in si je mučen od svesti, de si je serd Boga svojiga Gospoda nakopal, v raji temniga skrivališa iskal — kdo bi ga bil takrat pregovoriti in prepričati zamogel, de bo prišel še dan, v kterim se bo iz praha rojena, revna stvar z Bogom v eni in ravno tisti osebi zedinila? — In to zedinjenje je bilo tako terdno in tesno, de se prav za prav ni razderlo, ko bi se bilo po natornih postavah pri Kristusovi smerti na križu raztergati imelo. Smert je pač natorno s telesam sklenjeno dušo od njega ločila, Boga pa ni mogla ne od duše ne od telesa ločiti, ker je bilo to zedinjenje božje osebe,

in ona nikoli ne zapusti, kar je iz preobilne ljubezni nase vzela.

Tako je bil mir med Bogam in med nami storjen in zadobili smo izveličanje, ki ga nam je naš srednik in odrešenik podelil!

Akoravno pa smo zavolj take, neizrečeno velike dobrote Bogu toliko dolžni, de človeški jezik spodobne zahvale izreči ni v stanu, nas vender način, po katerim se je naše odrešenje zgodilo, ravno tako zlo k hvaležnosti spodbada, kakor izveličanje, ki smo ga po njem dosegli. — Neizrečeno zahvalo sim ti dolžan, o moj Gospod in Bog! ker si me pekla rešil in spet sabo, o nebeški oče! spravil; tode še večji hvala ti gre za način, po katerim si me odrešil. V resnici čudapolne so vse tvoje dela, in kader njih veličastnost, lepoto in popolnamost preudarjamo in stermé pregledujemo, se nam dozdeva, de nobene reči ne moremo bolj občudovati in de naše oko kej bolj doveršeniga gledati ne zamore. Tode kakor hitro svoj pogled na druge reči tvojiga stvarjenja ober-nemo, nas poprešnje občudovanje hitro mine; in tako vedno nov čudež poprešnjiga zatemnuje, tode tvoja velikost, tvoje večno bistvo se s tem ne manjša, temuč se nam tvoja slava in vsigamogočnost vedno svetlejši in veličastniši razodevate.

S kakšnimi pomočki in kako si nas pa greha rešiti hotel? Brez števila pomočkov in načinov, s kterimi bi nam bil lahko brez trudov in težav svojo pomoč dodelil, si imel na zbiranje; tode tvoja milost in dobrotljivost je bila tako neskončna in nezapopadljiva, de si le z britkimi bolečinami naše odrešenje kupiti hotel, nam s tem še svetlejši svojo neizrekljivo ljubezin in dobrotljivost pokazati. Te bolečine pa so

bile tako grozovitne, de ti je že samo njih dozdevanje kervav pot iz kože spravil, in de so o času, kadar si jih terpel, skale usmiljenja pokale. O naj te hvalijo nebesa, veliki Bog! in angelci naj tvoje čudeže oznanujejo! Ali je bila mar naša sreča zate potrebna, ali pa ti je mar naša nesreča kakšno škodo delala? „Če grešiš,“ pravi Job (XXXV. 6—7.), „kaj mu boš škodoval? In če so ravno tvoje pregrehe mnogotere, kaj boš zoper njega opravil? Ravno tako če prav delaš, kaj mu boš mar podaril, ali kaj bo on iz tvoje roke prejel?“ — Ta neskončno mogočni Bog, čigar bogastvo, moč in modrost se ne da ne zveksati ne zmanjšati, ki vstvarivši svetove s svojo mogočno roko ni bil ne večji ne manjši od zdej, čigar slava se ne pomnožuje, akoravno mu angelske verste čast in hvalo prepevajo in mu vesoljni svet veselo vriska; in čigar žarna svitloba se ne otamni, če ravno bi se vse stvari ga zasramovati prederznile — ta neskončno veliki Bog se je venderle, ne od sile primoran, ampak iz čiste ljubezni, in akoravno smo bili mi njegovi sovražniki postali, toliko ponižal, de je z visokih nebes k nam doli prišel v to dolino revšine in nadlog, de bi umerjoče telo sprejel, butaro naših dolgov náse vzel in za naše odrešenje grozovitne bolečine terpel, kakoršnih še ni nihče občutil in jih tudi nihče preterpeti ne zamore! —

Iz ljubezni do mene, o Gospod! si bil v hlevu rojen in v revne jasli položen; záme si bil obrezan in si mogel iz dežele, v kateri si bil rojen, v Egipt bežati; záme si toliko preganjanja, toliko zasramovanja in zasmehovanja terpel! Iz ljubezni do mene si se postil, si noči prečul, težavne pota delal, pot

in solze prelival in mnogotere težave in nadloge prenašal, ktere bi bil jest za svoje grehe terpeti mogel. In vse to si terpel, desiravno si bil brez vsiga greha in nikoli ni žal besede bilo iz tvojih ust, temuč si bil le ti vedno žaljen! Záme o Gospod! si bil vjet, od svojih zapušen, zatajen, prodan, zdaj pred tega zdej pred uniga sodnika peljan in pričo njih po krivim tožen, zá me si terpel, de so te po glavi bili in ti v obraz pljuvali; za me si bil zasramovan in tepen, s ternjem kronan in preklinjan, na križ pribit, umorjen in pokopan! —

Poslednjič pa si bil delo odrešenja dopolnil, ko si na križu svojiga duha izdihnil in pričo svoje matere umerl. In kako neusmiljeno so še celo v smertni uri s tabo ravnali, ko si v naj veči revšini od goreče žeje mučen zastonj po kapljici vode hrepenel, de bi si bil ž njo zasušeno gerlo omočil? Od vsih, celo od svojiga lastniga nebeškiga Očeta si bil zapušen!

Komu se je pač bolj čuditi, kakor če vidimo, de neskončno mogočni Bog sramotno, kakor hudodelnik na križu umira? — Ko bi bil kak človek, tudi naj nižjiga stanu, toliko nesrečin, de bi zavolj dopernešenih hudobij strašno smert na križu terpeti mogel, in bi se ti spomnil, de si ga pred že vidil in poznal — gotovo bi bil strahu in groze ves omamljen, ga viditi tako sramotno umirati. Ako pa že pogled zaverženiga človeka iz med prostiga ljudstva zavolj njegove žalostne osode pri tebi usmiljenje obuditi zamore; kaj boš neki občutil, lahko vidiš Boga, Gospoda vsih stvari, tako terpeti? — Ker je pa taka osoda toliko žalostniši in grozovitniši, kolikor veči in imenitniši je tisti, ki jo terpi — torej povejte vi nebeški angelji — ker nikomur veličastnost

in svete lastnosti Gospodove tako znane in razodete niso kakor vam — povejte vi, kako neizrečene bolečine ste občutili, kakšna groza vas je spreletela, ko ste *njega* na križu viseti vidili. — Zato sta imela tudi kerubina, ki ji je Bog k skrinji zaveze postaviti ukazal, obličje proti obličju obrnjeno, ter sta tako rekoč s stermečimi očmi gledala na stol milosti, ki je skrinjo zaveze pokrival; de bi tako pokazala, de tudi ti vzvišeni duhovi s stermenjem velikost božje ljubezni in njegoviga usmiljenja občudujejo, viditi Boga samiga, vladarja svetov, za naše odrešenje na križ pribitiga.

Vsa natora je bila prepadena, vse stvari so bile prestrašene, stresle so se poglavarstva in kraljestva nebes, ko so tako neprecenljivo dobrotljivost v Bogu spoznale. In kdo bi se ne čudil, kdo bi ne bil te neskončne dobrotnosti v sercu ginjen? Kdo bi se mogel braniti glasno zavpiti, kakor Mozes, ko se mu je Bog sam in podoba te skrivnosti na gori Sinaji pokazala (II. Moz. XXXIV.): „*Vladar! Gospod! Bog! usmiljen in milostljiv, poterpešljiv in poln usmiljenja!*“ ker ni zamogel ničesar družiga govoriti in početi, kakor preveliko božjo usmiljenost, ki se mu je razodela, glasno hvaliti? Kdo si ne bo z Eliam (III. kralj. XIX) obličja zakril, kadar Bog memo njega gre, in sicer ne v svojim veličanstvu in slavi, ampak v podobi naj večiga ponižanja; ne v svoji vsigamogočnosti, ki gore podira in skale drobi, ampak v takih nadlogah in v taki revšini, de bi usmiljenja kamnje pokalo?

Kdo torej ne bo oči svojiga duha zatisnil, z vso močjo svoje občutnosti velikost take ljubezni in milosti občutiti ter svojiga Boga in Gospoda brez konca

in mere, kakor človeška duša le zamore, ljubiti? Kdo je v stanu to visokost božje ljubezni pregledati? in kdo globočino tega neskončnega ponižanja preudariti? Kako neizrečeno veliko je, o Gospod, tvoje usmiljenje; kako nezapopadljiva je globočina tvoje dobrotnosti! Ker sim ti za odrešenje neizmerno veliko hvaležnost dolžan, kako pa bom mogel način, po katerim si me odrešil, po vrednosti spoznati in tebi poverniti? Odkupil si me z naj grozovitnejšimi bolečinami, zasramovan in zasmehovan si bil kakor izveržek človeškiga rodu pregrešnim hudodelnikom prištet. Z zaničevanjem, ki si ga preterpel, si meni spet čast pridobil; s sramotnimi tožbami, ktere si preslišati mogel, si mene zaslužene kazni rešil; s prelito kervjo si me očistil; s svojo smertjo si me spet v življenje obudil; s svojimi solzami si večni potok mojih oči posušil in me večniga škripanja z zobmi rešil! O predobrotljivi oče, ki tako milostljivo svoje otroke ljubiš, ti si v resnici *dobri pastir*, ki sam sebe svoji čedi v živež da! O preblagi in naj zvestejši varh, ki svoje življenje daš za ovce, ktere si v svoje varstvo in obrambo vzel, s kakšnimi darovi ti čem tolike dobrote poverniti? Ali ti mar s solzami žaljenje za tvoje zame pretočene solze pokazati zamorem? Kako ti bom pač s svojim življenjem tvoje čisto, presveto življenje povernil? O preneskončin je razloček med tvojim življenjem in med življenjem človeka, med solzami stvarnika in stvari! —

Vari se pa zmote, o človek! de ne boš morebiti mislil, de Bogu nisi celo toliko hvaležnosti dolžan, ker on ni le samo zate, ampak za ves svet umerl. Zakaj če je za vse umerl, je tudi za vsaciga

posebej svoje življenje dal; v njegovi neskončni modrosti so mu bili vsi tisti, za ktere je umerl, tako svetlo pred očmi, kakor de bi bili *vsi* ti le *eden*; v svoji neskončni ljubezni je zapodadel vse vkupej, kakor vsaciga posebej; prelil je svojo kri za eniga samiga, kakor jo je za vse prelil, ker njegova ljubezen do nas je bila tako neizmerna, de bi bil Izveličar — po spričevanji svetih mož — ko bi bil med ljudmi le en sam krivičin, za tega samiga vse terpel, kar je za vse vkupej preterpel!

Premisli torej v svojim duhu, kako veliko ti je Bog podelil, kako veliko je zate storil, in de bi bil še veliko več storil, ako bi bilo za tvoje izveličanje potrebno.

§. 2.

Iz poprešnjiga se lahko posname, kako velika pregreha je, svojiga Izveličarja šaliti.

Vse stvari za priče pokličem, de se ne more veči dobrota in milost izmisliti, kakor je naše izveličanje in de nobena dolžnost ne more veči biti od te, ki iz našiga zveličanja izvira. Ali mar zamorejo vse verste angelov reči, de bi bil Bog kedej toliko za nje storil! Kdo bo torej še odlašal, Gospodu po mogočnosti svojo hvaležnost skazovati! „Iz treh vzrokov, o Gospod!“ pravi sv. Anzelm (Med. de redempt. hom. c. VII), „tebi vse, kar sim, zahvalujem: prvič zato, ker si me vstvaril; drugič ti še veliko bolj po pravici vse, kar sim in imam, zahvalujem zato, ker si me odrešil; in tretjič sim ti svoje življenje in bistvo dolžan, ker si mi samiga sebe za plačilo obljubil.“ — Zakaj bi se torej njemu, kterimu se imam tolikokrat zahvaliti, vsiga brez izjeme ne daroval!

O strašna nehvaležnost in terdovratnost človeškiga serca! — De! v resnici brez primere si terdoserčin, če te tako neskončne dobrote ne ganejo, in če se za neštevilne dobrote, ki si jih prejel, Bogu v zahvalo ne daruješ! Ničesar na svetu ni tako terdiga, de bi se omečiti ne dalo; rude se v ognju topé, celo demant umejo omečiti; ti pa, nesrečno človeško serce! si terši od skale, železa in demanta, ker te ni v stanu ne vročina peklerskiga ognja, ne vse pregrevajoča ljubezen nebeškiga Očeta omečiti! —

Ker si ti, o Gospod, ljudem toliko dobrot in usmiljenja skazal, kako pač zamoreš ljudi terpeti, ki te ne ljubijo, se neštevilnih dobrot, ki jim jih deliš, ne spominjajo — ki, kar je še grozniši, se celo derznejo, te žaliti? Koga pač zamore tak ljubiti, ki tebe ne ljubi? kakšne dobrote bodo pač taciga k hvaležnosti obudile, ki je proti tebi, naj ljubeznjivšimu dobrotniku, nehvaležin! Kako bi bilo pač mogoče, de bi tebe, ki si mi tako neizrečensko ljubezen skazal, preserčno ne častil in ne molil? tebe, ki si me s toliko skerblijvostjo in s tolikim usmiljenjem poiskal in odrešil? „Kadar bom povišan z zemlje,“ pravi Izveličar, „bom vse k sebi vlekel.“ (Jan. XII. 32.) S katero močjo in s kakšnimi vezmi nas boš, o Gospod! k sebi vlekel? Z močjo svoje ljubezni in z verigami svojih dobrot; „potegnîl vas bom k sebi,“ pravi Jezus, „z vervmi Adamovimi in z vezmi ljubezni.“ (Hoz. XI. 3.) Kdo bi se pač z veseljem ne dal taki ljubezni vleči in s takimi vezmi povezati; kdo bi ne želel, od tako neizmernih dobrot premagan biti? —

Če torej strašno spačenost serca razodeva, tako ljubeznjiviga in dobrotljiviga Gospoda ne ljubiti,

kako pa bomo hudobnost tistih ljudi imenovali, ki se celo prederznejo, njega žaliti in njegove zapovedi prelomovati? Kako je pač mogoče, o človek! de ti s svojimi rokami njega žališ, ki svoje roke le stega, ti dobrot deliti, in kateri jih je celo iz ljubezni do tebe v strašnih bolečinah na križ pribiti dal! —

Ko je nesramna in nečista Putifarjeva žena pobožniga Jožefa v greh zapeljati in pregovoriti hotla, de bi bil grozno nezvestobo proti svojimu gospodu doprinesel, ji je blagi in čisti mladeneč takole odgovoril: „Glej, moj gospod mi je vse izročil, tako de ne vé, kaj ima v svoji hiši. In ničesar ni, kar bi ne bilo v moji oblasti, razun tebe, ki si njegova žena; kako bi torej mogel to hudobijo storiti in zoper svojiga gospoda grešiti?“ (I. Moz. XXXIX.) Kakor de bi bil hotel reči: „Ker je bil moj gospod toliko dobrotljiv in blagoserčín proti meni, de mi je toliko zaupal in me tako v časti imel, kako bi ga pač zamogel razžaliti, ker sim mu va velike dobrote toliko hvaležnosti dolžan?“ V Jožefovih besedah moramo posebno opaziti, de ni le rekel, de nezvestoba ni pripušena, temuč de tako velike hudobije ne more doprinesti. S tem je hotel pokazati, de velikost prejetih dobrot ni le njegove volje določila, temuč de mu je celo moč in zmožnost svojiga gospoda in Boga razžaliti vzela.

Če je torej Jožef človeško usmiljenje in dobroto tako povračeval, kaj še le neštevilne in neprecenljive dobrote, ktere nam Bog podeluje, zaslužijo? Kakor je Egipčean Putifar Jožefu vso svojo last in hišo zaupal in izročil, ravno tako nam Bog vse daje, kar ima. Primeri človeško premoženje s tem, kar Bog ima, in vidil boš, kako neskončno večí so božji

darovi. On ti daje vse svoje bogastva in dobrote brez kratenja: nébes, zemljo, solnce, luno, zvezde, morje, reke, živali, drevesa, v kratkim: vse, kar je pod nebam, je djal v tvoje roke; — de, ne le kar je pod nebam, ampak še tudi kar je nad njim; nebesa same, njih lepoto in večno veselje: „Vse je vaše,“ pravi apostel (I. Kor. III. 22.): „*naj bo Pavel ali Apolon, ali Kefa (Peter), naj bo svet ali šivljenje, ali smert, ali sedajnost (pričujočnost) ali prihodnost, vse reči so vaše,*“ to je k vašimu pridu in zveličanju pripravljeno.

Kaj pa če ti nimaš le samih nebes, temuč če se ti celo gospod in kralj vsih nebes na tavžentero viž podeluje? Ti ga imaš za očeta, varha, odrešenika, učenika; on je tvoj zdravnik in tvoje plačilo; on je tvoj zgled, tvoja pomoč, tvoje zdravilo in tvoja bramba: Kot Oče nam je dal svojiga Sina, in Sin nas je storil vredne, svetiga Duha prejeti, ki od Očeta in Sina izhaja, in od kteriga vse dobrote izvirajo.

Če je torej resnično kot beli dan, de je Bog vse, kar ima, tebi izročil, kako je pač mogoče, de ga zamoreš žaliti in dražiti? Ali je mogoče, de bi človek tako ljubeznjivimu očetu, tako blagimu dobrotniku nehvaležin biti zamogel? Resnično je, de se večji hudobija in spačenost ne da misliti. Tode kaj pa če k nehvaležnosti še celo žaljenje, zaničevanje in zasramovanje takiga dobrotnika pristopi? Kako boš tako pregreho imenoval? — Če je blagi mladeneč Jožef spoznal, de mu je nemogoče, njega razžaliti, ki mu je vso svojo hišo in vse svoje premoženje zaupal, kako zamore človeku mogoče biti, njega razžaliti, ki mu je zemljo, nebesa in sam sebe

podelil? — O nesrečni človek, ki si nehvaležniši kakor neumne stvari, terdovratniši kakor zveri, terši kakor skale, ali se ne ustrašiš take hudobije? Ali se pač zveri, ali se pač lev in tiger toliko spoza-bijo, de bi svoje dobrotnike žalili? — Sveti Ambrož pripoveduje, de je en pes celo noč pri truplu svojiga po tolovajsko ubitiga gospoda cvilil in tulil. Ko se je dan naredil in se je veliko ljudi okoli njega zbralo in je pes tudi morivca svojiga gospoda med njimi zagledal, je hitro vanj planil ter ga serdito popadal in je tako hudobijo razodel. Kaj boš pa ti počel, o človek, če se je pes, ki od svojiga gospoda gotovo ni družiga prejel, kakor kak koščik kruha, tako zvestiga in hvalezniga njemu skazoval? Ali ti je mar nehvaležnost tako prijetna in ljuba, de se v hvaležnosti živalim prekositi daješ? In če je neumni pes ubijavca svojiga gospoda tako serdito sovražil, zakaj tudi ti morivcov svojiga Gospoda ne sovražiš?

Kdo drugi je tvojiga Gospoda umoril, kakor tvoji grehi? Oni so ga zgrabili, zvezali, topli in k smerti na križu vlekli; oni so bili krivi smerti tvojiga Gospoda in Izveličarja. Neusmiljeni in kervoželjni rabeljni, ki so Jezusa križali, bi ne bili toliko oblasti in moči do njega imeli, ko bi jim ne bile tvoje pregrehe orožja podelile. Zakaj se torej ne razserdiš in ne raztogotiš nad morivci svojiga Gospoda? Zakaj se tvoja ljubezen proti njemu vedno bolj ne vžiga, ker ga pred svojimi očmi umirati vidiš? In zakaj svojih grehov, njegovih morivcov, ne zatiraš, tim bolj, ker ti je znano, de je vse le zato delal, govoril in terpel, de bi stud in sovraštvo greha v naših sereih obudil. De bi greh zamoril, je sebe umoriti dal; de bi naše roke in noge, ki se vedno le k pre-

grešnemu djanju gibljejo in premikajo, zvezal, je svoje lastne ude v groznih bolečinah na križ pribiti dal. Kaka prederznost je torej, tako živeti, de so vse težave in terpljenja, ktere je Kristus prenesel, zate zgubljene, ker terdovratno v vezéh sužnosti, iz kterih te je on s prelitjem svoje presvete kervi rešil, ostati hočeš? Ali te ne spreletí nehotama, kadar se greha spomniš, ker, njega zatreti, samiga Boga naj grozovitniši bolečine terpeti vidiš? Ali je mar mogel še kaj več storiti, ljudi nagliga pada v brezen greha obvarovati, kakor de se je na križ pribit med nje in med greh vstopil? Kdo bo pač tako prederzin, Boga, gospoda nebes in zemlje, naj pravičnšiga sodnika žaliti, ako pred svojimi očmi nebeško prebivališe svetnikov in odperto peklenško žrelo vidi? Ali nas pa ne mora še bolj pogled na križ pribitiga Boga spreleteti in od greha ostrašiti? Kaj bi pač takiga omečiti zamoglo, kteriga tak pogled ne gane?

V. Poglavje.

§. 1.

Si za krepost prizadevati, nas spodbada tudi od Boga nam podeljena dobrota opravičenja.

Kaj pa bi nam bila dobrota odrešenja pomagala, ko bi dalje ne bili milosti opravičenja prejeli, po kterim smo še le velike moči neprecenljive dobrote odrešenja deležni postali? Kakor je namreč zdravilna obeza sama na sebi brez koristi in djanja, ako se na rano ne položi, ravno tako bi bilo tudi nebeško

zdravilo odrešenja za nas brez koristi in prida, ako bi ne bili po njim opravičenja dosegli. To pa je delo svetiga Duha, kterimu posvečevanje ljudi pripisujemo. On namreč s svojim usmiljenjem grešniku naprot pride, ga k sebi kliče, in ko ga priklič, ga opraviči; potem opravičeniga pelje na stezo pravice in ga s podeljenjem daru stanovitnosti vodi do njegoviga namena in konca in mu poslednjič venec zmage podeli. Dobrota opravičenja in posvečenja torej vse nam od Boga podeljene darove v sebi zapopada in je iz med vsih naj večji in naj potrebniji. Človek pa jo doseže, če z močjo in pripomočjo svetiga Duha verige in vezi, v ktere ga je greh vkoval, razterga, se iz oblasti in trinoštva hudičeviga reši; če od smerti v življenje vstane, iz grešnika pravičin, iz otroka jeze in prekletstva otrok božji postane. To pa se brez posebne božje milosti in pomoči ne more zgoditi, kakor nam Izveličar z jasnimi besedami priča, rekoč: „Nihče ne more k meni priti, ako ga ne vleče Oče, kteri me je poslal.“ (Jan. VI. 44.) S temi besedami Jezus hoče reči, da človeka ne njegova svobodna volja, ne moči njegove lastne nature same iz sebe ne zamorejo greha rešiti in k zveličanju pripeljati, ako mu božja roka ne pomaga in ga njegova gnada ne podpira. Te besede Odrešenikove sveti Tomaž takole razlaga: „Kakor kamen zavolj svoje natorne teže vedno navdol sili in brez ptuje pomoči ne more v kviško iti, ravno tako tudi človeka grešna popačenost, ki je v njem, vedno le k zemlji vleče, to je, nagnjenje in poželenje po posvetnim stori, da pade. Če hoče torej vstati in se kviško — k ljubezni in čeznatornimu poželenju nebeških reči — povzdigniti, potrebuje roke naj Vikšiga in njegove božje pomoči.

To popolnoma našo pozornost in pazljivost zaslu uje, ker po tem zadobi človek pravo spoznanje samiga sebe in svoje popačene natore ter se prepriča, kako potrebno je zanj, Boga neprenehoma za njegovo božjo pomoč prositi.“

Kakor smo torej vidili, človek se iz svoje lastne moči ne more greha rešiti in izveličanja doseči, temuč potrebuje božje pomoči in milosti. Kako neizrečeno veliko dobrot pa ta milost zapopada! Ker je namreč gotovo, de le ona greh iz duše, v kateri neštevilno zlegov dela, pregnati zamore, velikost dobrote lahko posnamemo iz zlegov, ktere ona prežene. Premišljevanje te milosti mora človeka močno k hvaležnosti proti njenimu delivcu spodbadati, in goreče želje po kreposti v njem obuditi. Imenitniši dobrote, ki iz te božje milosti za nas izvirajo, hočemo torej v kratkim našteti. Naj pred ona človeka z Bogam spravi in mu spet njegovo ljubezin pridobi; zakaj naj ve i in naj strašnejši vsih zlegov, ki jih greh v človeški duši napravlja, je ta, de ga stori bo jiga sovražnika, ker Bog, naj veči svetost in lepota, ničesar tako zlo ne sovraži in ne studi, kakor greh. Zato tudi kraljevi prerok pravi: „*Ti sovražiš vse, kateri hudobije delajo, ti pogubi  vse, kateri laži govore; ker kervo eljni in goljufivi ljudje so Gospodu gnjusoba.*“ (Ps. V.) Vsih zlegov nar  veči, vir in korenina vsih druzih je, ker si z greham Boga sovražnika storimo; kakor je nasproti tudi od Boga ljubljen biti, Božjo ljubezen imeti vsih sre  naj veči, iz ktere, kakor iz neusu ljiviga studenca vse druge blagosti teko. Od tega stra niga zlega torej nas re i dobrota opravičenja. Ona nas z Bogam spravi in nas stori iz njegovih sovražnikov njegove prijatle; in to

prijateljstvo pa ni kakor navadno prijateljstvo, ampak je naj večji in serčniši, ki biti zamore, je kakor prijaznost očeta do njegovih otrok. Zato učenec, kteriga je Jezus ljubil, po pravici govori: „*Glejte, kakšno ljubezen nam je Oče skazal, de se otroci božji imenujemo in smo;*“ (I. Jan. II. 3.) in sveti apostel ne pravi le samo, de se božji otroci imenujemo, temuč še pristavi, de smo tudi resnično otroci božji, de bi tako maloverni človek, svoje nizkote si svest, popolnoma prepričanje božje prijaznosti in milosti dosegel in dobro spoznal, de nam lastnost in čast božjih otrok ni le po imenu, ampak v resnici podeljena.

Če je torej tako strašna nesreča od Boga za-
veržen in sovražen biti, kako velika mora biti sreča, od njega ljubljen biti in v njegovi milosti živeti? — Modroslovcam velja za dokazano resnico, de čim bolji je kaka reč sama na sebi, tim slabši ali hujsi je nji nasprotna; torej mora gotovo to naj večji dobrota biti, kar je naj večimu zlegu nasprot — naj večji zleg je pa, kakor smo že rekli, od Boga sovražen biti. Ker si ljudje že na tem svetu za veliko srečo štejejo, ako so pri svojih vladarjih, naj si bo kralj, knez ali kak drugi oblastnik, v veliki milosti; koliko neizrečeno srečniši se mora čutiti, kdor je pri kralju vsih kraljev, pri vsemogočnim Očetu in vladarju, s kterim primerjene vse vladarstva in kraljestva tega sveta zginejo, milost dosegel? Ta božja milost je pa še tim večji, ker nam je bila brez nar manjiga lastniga zaslužnja podeljena. Kakor je namreč nemógoče, de bi človek pred svojim rojstvom kaj storil, s čimur bi svoje življenje zaslužil, ravno tako je tudi očitno, de po grešenji ni bil ničesar storiti v stanu, s čimur bi bil opravičenje pred Bogam

dobiti zamogel; ne zato, ker še ni bil rojen, temuč, ker je bil grešnik in v božjim sovraštvu.

Druga dobrota, ki iz našiga opravičenja izvira, je rešenje večnih peklenških kazni, ktere je bil človek zavoljo svojih grehov zaslužil. Greh ga namreč v božjih očeh studniga dela, in nihče ne zamore brez gnade božje živeti, de bi si naj veči nesreče ne nakopal. Ker se grešniki od Boga obernejo in ga zaničujejo, zaslužijo, de tudi Bog njih zavoljo svoje pravičnosti zaničuje, iz svojiga obličja in svoje tovaršije odpravi in iz svojiga prelepiga prebivališa spodi. Ker nadalje Boga zapustivši svet s pregrešnim poželenjem ljubijo, je tudi po pravici, de bodo oistro pokorjeni in z večno kaznijo posvarjeni — s kaznijo, proti kateri je vse terpljenje, ktero si človek tukej misliti more, le senca, le slaba podoba; in k ti grozovitni nesreči pristopi še nepoginljivi červ, ki neprenehama grešnikovo vest grize in ga storjenih hudobij opominja. Kaj pa hočem še od tovaršije vsih zaverženih duhov in ljudi reči? — od tamniga in grozovitiga prebivališa, v katerim je le zmešnjava in tama, v katerim ni spremena, ampak večna groza prebiva; v katerim ni veselja, ne miru, ne tolažbe, ne upanja, ampak se neprenehano jok in stok, večno škripanje z zobmi, nepočivajoča togota, preklinovanje in rotnje razlega? — Od vsih tih grozovitnih terpljenj Bog vse tiste reši, ktere je on opravičil, kateri so, potem ko se z njim spravijo in njegovo milost iz noviga zadobé, njegove jeze in kazni njegoviga maševanja oprosteni.

Še druga, pa bolj duhovna dobrota, ktero nam neprecenljiva milost opravičenja podeluje, je pre-rojenje in ponovljenje notranjiga človeka, ki je bil

po grehu popačen in oskrunjen. Zakaj greh ne prežene ne le Boga iz duše, ampak ji vzame tudi nadnatorno moč in vse zaklade in darove svetiga Duha, s kterimi je bila pred greham olepšana in obogatena, tako de je božjo milost zgubivši ranjena in ohromljena ter celo svoje natorne moči zgubi. Ker je namreč človek pametna stvar, greh pa pameti nasprotin, in je natori lastno, de mora nasprotna reč nasprotno zatirati, je očitno, de čim bolj se grehi nabirajo, tim bolj se natorne zmožnosti duše slabé in zatirajo, ne sicer same na sebi, ampak v svojim prostim djanji. Tako postane duša po grehu revna, slaba, zaspana in nezmožna za dobre dela, nasproti pa pripravljena in nagnjena k vsaki hudobii, brez moči se skušnjavam upirati in lena v hoji po božjih potih. Greh še dalje vzame duši pravo prostost in gospodarstvo duha; jo stori sužno hudiču, svetu, mesu in lastni poželjivosti, de tako rekoč v hudi babilonski in egiptovski sužnosti živi. Greh tudi vse notranje duhovne počutke omami, tako de grešnik božjiga glasu in navdihovanja ne sliši; de velikih nesreč, ki ga čakajo, ne vidi; sladosti, kreposti ne občuti; prelepih izgledov svetnikov ne zagleda; de ne pokusi, kako sladek je Gospod in de opominovanj in svarjenj, s kterimi ga Bog k kreposti nazaj pripeljati hoče, ne zapazi. Greh poslednjič človeku sladki mir in veselje dobre vesti in živost duha ukrade, ter stori človeka v božjih očeh in v očeh njegovih svetnikov gnjusniga, omadežvaniga in zaničljiviga.

In vsih tih zlegov nas reši dobrota opravičenja! Zakaj Bogu v obilnosti njegoviga usmiljenja ni zadosti, de človeku le greh odpusti in mu spet svojo

milost podelí, ampak on tudi vse zlege, ktere je greh sabo prinesel, prežene, notranjiga človeka pre-
rodívši in ponovívši. Tako naše rane zaceli, dušo
vse nesnage očedi, vezí, v ktere so nas grehi vko-
vali, razterga, jarm hudih poželenj zatira, nas reši
hudičeve sužnosti in ohladi oginj naših pregrešnih
nagnjenj in strast. On duši pravo svobodo in čistost
poverne, nam mir in veselje dobre vesti nazaj pri-
pelje, notranjim počutkam novo živost podeli, nam
daje novo moč, dobro želeti in delati, in poželenje
hudiga slabí. On dušo ohrabri, de zamore skušnja-
vam hudičevim zoperstati, in jo poslednjič z dobrimi
deli obogatí — on notranjiga človeka z vsimi njego-
vimi dušnimi močmi in zmožnostmi tako popolnoma
premení, de apostel take opravičene ljudi *prerrojene*
in *ponovljene stvari* imenuje. Ponovljenje notranjiga
človeka je tako popolnoma, de, ako se pri svetim
kerstu zgodi, se *prerrojene*, in ako se po pokori
zgodi, *vstajenje* imenuje; in sicer ne le zato, ker
dušo od smerti greha k življenju milosti spet obudi,
temuč, ker je tudi podoba zveličanskiga prihodnjiga
vstajenja od mertvih. Ali pač človeški jezik visoko
resnico tega spremenjenja, lepoto opravičene duše
dopovedati zamore? Le samo svetimu Duhu je znana,
ki ji je to čistost podelil, jo v svoj tempel posvetil
in v nji svoj sedež postavil. Ko bi vso posvetno
blišobo in bogastvo, vso mogočo čast in svitlobo z
lepoto opravičene duše primeriti hotli, bi se vse te
posvetne reči v tami zgubile in zginile. Kakor se
nebesa in zemlja, duh in telo, večnost in čas na ne-
dopovedljivo vižo razločijo, ravno tako je enak raz-
loček med življenjem, v katerim milost božja veje in
med življenjem, ki je pogreša; med dušno in med

telesno lepoto, med notranjim in vnanjim bogastvam, med dušnimi in med telesnimi močmi. (Vse te posvetne reči so omejene, le en čas terpé in se le vnanjim telesnim počutkam lepe zdé. Vender pa jih ne moremo imenovati časnih, ker k večnosti peljejo; tudi ne minljivih, ker ž njimi si zamoremo pridobiti Boga, neskončniga in neminljiviga.) Akoravno bi bil Bog naše posvečenje tudi s samo svojo pomočjo in voljo v duši zgotoviti zamogel, je vender njegovi nezapopadljivi modrosti in dobrotljivosti dopadlo, v človeško dušo čednosti razliti in jo s sedmerimi darovi svetiga Duha obdariti, de ni samo njeno bistvo, ampak so tudi njene zmožnosti in moči s temi nebeškimi darovi oborožene in ozaljšane.

K vsim tim božjim dobrotam je večni in neskončno dobrotljivi Bog še drugo pridjal, namreč pričujočnost in pripomoč sv. Duha in torej presvete Trojice. Sveti Duh v opravičeno dušo pride, pri nji prebivat in jo učit, kako naj s prejetimi dobrotami ravna, de enak dobrimu očetu, kterimu ni zadosti, de svojimu sinu veliko bogastva podari, ampak mu tudi oskerbnika da, kateri dar prav obračati umé. — Kakor torej v duši grešnika le gadja zalega, kače in modrasi, kateri so si tako dušo za svoje stanovanje zvolili, prebivajo; tako se nasproti v opravičeno dušo verne sveti Duh in z njim presveta Trojica, prežene iz nje vse une peklenske pošasti in jo osreči s svojo vpričnostjo, jo v svoj tempelj posvetivši in svoj sedež v nji postavivši, kar Izveličar razločno pričuje rekoč: *„Ako me kdo ljubi, bo moje besede spolnoval, in moj Oče ga bo ljubil; in bova k njemu prišla in pri njem prebivala. (Jan. XIV. 23.)* Vsled teh besedi vsi cerkveni učeniki in pismouki

učé, de sveti Duh na posebno in lastno vižo v opravičeni duši prebiva, ter razloček delajo med svetim Duham in med njegovimi darovi in pravijo, de sveti Duh duši ne podeli le svojih darov, ampak tudi samiga sebe in resnično v nji prebiva, de jo torej tudi očisti, posveti in s svojimi darovi olepša, si jo vredno prebivališče narediti.

Tode do zdej našete dobrote še niso vse, temuč še druga čudovita milost pristopi; de namreč opravičeni živi udje Odrešenika postanejo, ker so bili popred le mrtvi udje, ki od Kristusa, svojiga telesa, moči njegove milosti niso prejemale. Iz tega spet velike prednosti in prijetnosti, izhajajo. Najpred iz tega izvira, de Sin božji pravične kakor svoje ude ljubi in ravno tako zanje skerbi, kakor navadno za svoje lastne ude skerbimo. Kakor telo drugim udam svojo moč daje, ravno tako jim Kristus neprenehama svojo milost pošilja, in ravno tako nebeški Oče svoje oči polno milosti nanje obrača, kakor de bi žive ude svojiga edinorojeniga in po božji natori z njim sklenjeniga Sina pogledoval; in zato so tudi dela opravičenih, ker so oni udje Sina, ki dobro v njih dela, v očeh Očetovih dopadljive in zaslužne. Opravičeni ima na dalje še tudi to korist, de s terdnim zaupanjem Boga za kako dobroto prositi zamore, ker ob enim za se in za božjiga Sina prosi, ker je očitno, de, če se udam kaj dobriga stori, je tudi telo tega deležno. Ker je torej Kristus telo in tisti, ki so opravičenje dosegli, njegovi udje, sledi, de, če opravičeni za se kaj prosijo, tudi za Kristusa samiga prosijo; in ker se po apostelnovih besedah tisti, kateri zoper ude Kristusoviga telesa greše, tudi zoper Kristusa samiga pregreše, in tisti, ki ude prega-

njajo, tudi njega samiga preganjajo: je očitno, de, če ude častimo, tudi Kristusa samiga častimo. S kako terdnim zaupanjem mora torej pravični k Bogu moliti, ako pomisli, de ob enim za se in za Jezusa božjiga Sina, svoje prošnje k nebeškemu Očetu pošilja! Če pa komu kako milost ali dobroto iz ljubezni do koga družiga skazemo, je ravno tako sprejeta, kakor de bi jo bili temu samimu skazali; zato smo tudi brez skerbi prepričani, de, če zavoljo Boga revežem usmiljenje skazemo, ga ne skazemo le siromakam, ampak tudi Bogu samimu.

Vender pa dobrot, ki so z milostjo opravičenja sklenjene, še ni konca, ker naj viši in naj zveličavniši, s katero so vse poprešnje sklenjene, je po opravičenji pridobljena pravica na posest večniga življenja. Kakor večni Gospodar sveta, čiga neskončna pravičnost je ravno tako velika kot njegovo usmiljenje, vse grešnike, ki pokore ne delajo, k večnemu terpljenju obsodi, ravno tako v resnici spokorne v večno nebeško kraljestvo sprejme. Akoravno bi bil Bog ljudem pregrehe odpustiti in jih spet v svojo milost sprejeti zamogel, de bi jih tudi svojiga nebeškiga veselja in večne slave deležnih ne storil, vender njegova neskončna dobrotljivost s tem ni bila zadovoljna, temuč je tudi ljudi, katerim je v svojim usmiljenji grehe odpustil, posvetil; in potem ko jih je bil posvetil, jih je za svoje otroke sprejel, jih je storil sodeleže, svojiga edinorojeniga Sina in nebeškiga kraljestva deležne. Ta obljuba serce pravičniga s tolažljivim terdnim zaupanjem napolnuje, ki ga v nadlogah in zopernostih kviško ohrani, ter stori, de sleherno težavo veselo preterpi, ker ona mu je zastava večniga življenja. Če pravičniga še taka nesreča

zadene, če ga bolezen in revšina tare, svest si je, „de terpljenja sedajnega časa niso veliko proti prihodnji časti, ktera se bo nad nami razodela“ (Rim. VIII. 18.); on dobro vé, de „sedanja, celó kratka nadloga nam pernese večno in nezmerno visoko čast, ktera vse prevaga.“ (II. Kor. IV. 17.)

Toliko dobrot obseže torej milost opravičenja, ktero sveti Avguštin še viši ceni, kakor dobroto našiga vstvarjenja; zato ker je z eno samo besedo Bog nebo in zemljo vstvaril, ljudi opravičiti pa je mogel svojo lastno kri preliti in toliko britkost in bolečin preterpeti! Če smo torej Bogu neskončno veliko dolžni, ker nas je vstvaril, koliko bolj mu moramo še hvaležni biti, de nas je opravičil; tim bolj, ker nam je to dobroto z lastnim terpljenjem tolikih bolečin in težav pridobil!

Ako ravno pa nihče ne more popolnoma gotovo prepričan biti, de je pred Bogam opravičen, se vender to iz nekterih znamenj dosti verjetno skleniti sme, n. pr. če je kdo poprej nepomišljeno in brez vse skerbi tavžentero grehov v enim dnevu doprinesel, zdaj se pa po nikakoršnim še k enimu pripraviti ne da. — Če si bil toliko srečin, o bravec, de si se tako poboljšal, moraš pač neskončno usmiljenimu Bogu dvakrat hvaležin biti, de ti je to tako neprecenljivo milost podelil, de ti je privolil se k tvojimu stvarniku verniti, in de je z rešenjem od neštevilnih zlegov še tako neskončno velike dobrote sklenil! Si pa toliko nesrečin, de še grehu služiš, pač ne vem, s čim bi te Bog še bolj spodbosti mogel, greh zapustiti, kakor s tim, de ti na eni strani vse zlege, nesreče in nevarnosti, ktere greh sabo vodi, pred oči postavi, na drugi strani pa ti

neizmerno obilnost neskončnega veselja in neskončne blagovitosti pokaže, ki iz neprecenljive dobrote opravičenja izvira.

§. 2.

Še od nekterih drugih djanj, ktere sveti Duh v duši opravičeniga doprinaša in od zakramenta presvetiga rešnjiga telesa.

Kakor koli mnogotere in zveličavne so djanja, ktere, kakor smo iz poprešnjiga vidili, sveti Duh v duši opravičeniga doprinaša, jih vender božji neskončni dobrotljivosti še ni zadosti. Sveti Duh ne pelje človeka le samo na stezo pravice, ampak mu tudi pripravne pota pokaže, po kterih naj dalje hodi; on ga za roko vodi ter mu pomaga skozi valovje in pečine vihnariga morja tega življenja, dokler ga varno v kraj večniga izveličanja ne pripelje. Kakor hitro sveti Duh po milosti opravičenja v človekovo dušo pride, ne ostane v nji brez dela; on ne poveleča duše le samo s svojo vpričnostjo, temuč jo tudi s svojo močjo posveti, ter v nji in po nji vse stori, kar je k njenimu zveličanju treba. On ji je tako rekoč skerbin hišin gospodar, ki vse potrebno odloči in pripravi; dober učenik, ki vedno v prid svojiga učenca dela; pridin in umin vertnar, ki svoj vert vedno v dobrim stanu ohranjuje in ga še boljša; plemenit kralj, ki vse s previdnostjo ravna in vlada — kratko reči, kar je solnce svetu, kteriga s svojimi žarki razsvitluje in greje, in kar je duša telesu, kterimu življenje in gibljivost daje, to je sveti Duh duši opravičeniga! O kako srečin je, kdor vé, de je tako častit gost k njemu prišel, de ima v sebi takiga vodnika, varha in pomočnika, ki je vse, in

zato tudi vse stori, kjer je. Kakor luč naš um razsvetljuje, našo voljo ogreva in duši peruti podeluje, de se zamore k nebeškemu veselju povzdigniti. On nas dela krotke, mirne in pohlevne kot golobe; kakor oblaki pred pekočimi solnčnimi žarki, nas váruje on žerečiga ognja strast in hladi plamen naše požljivosti; kakor hud veter našo voljo premika ter jo k dobremu nagiba, vse hudobne želje odpihavši, dokler si pravičen toliko ne opomóre, de pregrehe, ki so ga popred mikale, sovraži, nasproti pa krepost, za katero je bil popred vnemarin, ljubi. Tako se je tudi kralju Davidu godilo, ki sam pripoveduje, rekoč: „Sovražim vsako pot krivice“ (Ps. CXVIII. 104), in drugé: „Veselil sim se na poti tvojih spričevanj (tvojiga razodenja), kakor nad vsimi bogastvi.“ (Ps. CXVIII. 14.) To spremenjenje v kraljevim preroku je tudi sveti Duh storil, ki mu je vse posvetne reči zoperne storil, kakor de bi bile v pelinu namočene, nasproti pa božje zapovedi tako prijetne naredil, de je v svojim sercu goreče želje po njih občutil.

Očitno je torej, de imamo vse dobro, kar se v nas zgodi, svetimu Duhu pripisati. Če se od hudiga proč oberremo in dobriga išemo, to le z njegovo milostjo storimo; če smo na poti pravice stanovitni, nam le njegova pomoč k temu pripomore; in če bomo enkrat plačilo, ki kreposti čaka, prejeli, ga nam bo tudi on podelil. Popolnoma se torej poterdi resnica besedi, ktere je sveti Avguštin govoril rekoč: „Če nam Bog naše češenje poplača, le svoje lastne dobrote v nas poplača.“ (Aug. in Psal. CXIV.) On z novo milostjo poverne zasluženje, katero si z njegovo milostjo pridobimo. Sveti očak Jožef svojim bratom ni le žita dal, kteriga so bili v Egipt kupovat prišli,

ampak je tudi srebro, kteriga so za žito sabo prinesli, jim v vreče nazaj dati ukazal. Tako tudi ljubeznjivi nebeški Oče s svojimi otroci ravna; on jih poplača z večnim življenjem, katero zaslužiti jim je poprej pomočke in svojo milost podelil. Zato so besede Evzebia Emezena resnične, ki pravi: „Tisti, kteriga častimo, de bi se usmilil, se je že (prej) usmilil, de bi ga častili. Človek naj se le na svoje preteklo življenje ozrè in vidil bo, koliko dobriga mu je Gospod skazal, kolikih zlegov, prešestev, ropov, goljufij in oskrunjenj naj svetejšiga ga je rešil; in dobro bo spoznal, kako veliko dolžnost ima do njega“ (Homil. 8. de Paschate), „ker smo bili, kakor sveti Avguštín opomni, vsih mogočih grehov, kterih nismo storili, le po milosti, ki smo jo od Boga prejeli, obvarovani; zatorej svoje ljubezni ne smemo po številu pregreh, ktere nam je odpustil, ravnati, ampak po milosti, katero nam deli. Če je torej človek, kterimu se kak dolg odpusti, hvaležnost dolžan, koliko bolj mora tudi tak biti, kteri kaj zastonj v last dobí. Zakaj kdor je od začetka svojiga življenja čisto živel, tega je Bog varoval in vodil; kdor je po nečistim življenji čist postal, tega je on k poboljšanju pripeljal; in kdor je do konca svojiga življenja v nečistosti ostal, tega je on zapustil, ker ga je spoznal, de se ne da poboljšati.“ (Aug. ad virg. quendam.)

Ker nam Bog tako mnogotero svojo ljubezin in milost skazuje, moramo pač s prerokam reči: „Napolni moje usta s svojo hvalo, de bom celi dan prepeval tvojo slavo in tvojo velikost.“ (Ps. LXX. 8.) K tem besedam sv. Avguštín tole opomni: „Kaj pomenite besedi *celi dan*? Očitno, de te imam veko-

mej brez prenehanja hvaliti in poveličevati; v sreči, ker me tolažiš; v britkosti, ker me boljšaš; predin sim bil, ker si me vstvaril; in ko sim bil vstvarjen, ker si me zveličal; ko sim grešil, ker si mi odpustil; ko sim se na bolji pot vernil, ker si mi pomagal; in ko bom do konca stanovitin ostal, ker mi boš za plačilo venec podelil. Zato naj se, o Gospod! moje usta s tvojo hvalo napolnijo in v pesmih vedno tvojo slavo oznanujejo!“ (Aug. in Psalm LXX.)

Pripravno bi bilo tukej od svetih zakramentov govoriti, ki so sredstva ali pomočki našiga posvečenja; zlasti od sv. kersta, luči vere, in od milosti, ki nam jo podeluje. Ker sim pa vse to že drugé popisal, ne bom tukej ponavljal. Vender mi je nemo-goče, ne omeniti milosti vsih milost, zakramenta vsih zakramentov, v katerim se Bog toliko poniža, de k ljudem doli pride in pri njih ostane, in v katerim se jim vsak dan v živež in zdravilo daje. Le enkrat je Izveličar kot kervav dar za zveličanje naših duš na križu umerl; v tem svetim zakramentu pa se vsak dan za naše grehe na altarcu daruje: „*To storite v moj spomin*,“ je sam zapovedal. (Luk. XXII. 19, I. Kor. XI. 24, 25.) O predragi spomin našiga odrešenja! O neskončna ljubezen! O naj prijetniši dar! Kruh življenja, naj ljubeznjiviši jed, kraljeva gostija, o presladka mana, kdo te zamore dosti hvaliti in vredno prejeti! Kdo je pač v stanu, te s spodobnim spoštovanjem in s spodobno pobožnostjo častiti! Zavednost mi zgine, kadar moja duša nate pomisliti hoče, moje usta omolknejo, če od tebe govoriti želim, in čutim se nezmožniga, tvoje čudeže oznavati! Neprecenljiva bi bila že ta dobrota, ko bi jo bil naj dobrotljiviši stvarnik le pravičnim in čistim

skazoval; tode njegova dobrotljivost je tako neskončna, de se zavoljo vrednih, katerim se podeliti in jih tolažiti želi, tudi od nevrednih ust prejet biti ne boji. Le enkrat je bil Kristus, ko je med ljudmi hodil, prodan, v tem presvetim zakramentu pa ga po tavžentkrat izdajo, nesrečni ljudje, v katerih dušah le hudi duh gospoduje in katerih trupla so posode zaverženja! Le enkrat je bil v svojim življenji zasramovan in zasmehovan, ali joj! kolikrat se to v tem presvetim zakramentu zgodi! Le enkrat je bil Izveličar med dvema razbojnikama, zdaj pa skorej vsak dan med brezbožne grešnike zajde!

O preljubeznjivi Jezus! po kako mnogoterih potih in vižah ti za našo srečo in zveličanje skerbiš! Kako bi te pač zamogli zato po zasluženji častiti in ti za presladko jed vredno hvaležnost skazovati! Če so hlapci za svoje gospodarje vse storiti pripravljeni, ker od njih živež dobivajo; in če se vojaki iz ljubezni do svojiga zapovednika, od kteriga plačilo svojih del pričakujejo, ne boje ne nevarnost ne smerti, kaj moramo pač mi za Gospoda storiti, ki nam tako nebeško jed daje? — V bukvah stare zaveze beremo, de je Bog Izraelcam za mano, ktero jim je z nebes pošiljal, večkratne zahvalne daritve opravljati zapovedal. Ker je pa Gospod to že za strohljivo jed hotel imeti, koliko bolj bo od nas hvaležnosti pričakoval za to nebeško jed, ki ni le sama nestrohljiva, ampak tudi tiste, ki jo vredno prejmejo, pogubljenja otmè? Če je Sin božji svojiga Očeta za nektare ječmenove hlebe zahvalil, (Jan. VII. 11.) koliko so ga ljudje za ta nadnatorni, nebeški kruh zahvaliti dolžni? In če poslednjič Boga za navadne jedi, s kterimi svoje natorno življenje ohranimo, zahvalu-

jemo; ali mu mar nismo tega še bolj storiti dolžni za jed, ki nam pobožno življenje podeluje in večno življenje pridobi? Sej tudi človeka, konja, vino i. t. d. hvalimo, ne zato, ker je človek, konj, vino, temuč zato, ker je dober človek, dober konj, dobro vino. Če smo torej svojimu stvarniku že preserčno hvaležnost dolžni, ker nas je storil, de smo *ljudje*, mu moramo vendar še tavžentkrat bolj hvaležni biti, ker nam je pripomočke dal, de zamoremo *dobri* ljudje postati. Zares veliki so telesni in natorni darovi, ktere nam je Bog podelil; ali kako majhni so v primeri z darovi duše in milosti, ktere nam je on dal. Če moramo naj Vikšiga hvaležno častiti, de nas je dobrotljivo za Adamove otroke vstvaril; kaj moramo še le občutiti, če pomislimo, de nas je on iz pregrešnih ljudi za božje otroke storil. Zakaj resnično je, kar Evzebi Emezen pravi, de je dan, kteriga se za večno življenje rodimo, za nas veliko boljši in srečniši, kakor dan, kteriga zadobimo življenje, ki nas le v vojskovanje z nevarnostmi tega sveta potisne!

To je torej, preljubi bravec! spet nova vez, nova veriga, ki naše serca oklepa in nas s poprejšnimi vred k češenju in ljubezni do kreposti in k službi neskončniga, dobrotljiviga Boga vleče!

VI. Poglavje.

Neprecenljiva dobrota bošjiga odločenja za zveličanje mora biti človeku nov spodbadek, po kreposti hrepeněti.

K vsim dozdej naštetim dobrotam pa pride še dobrota odločenja za zveličanje, ki jo pa le tisti

dosežejo, ktere je Bog od vekomej po nezapopadljivih sklepih svoje modrosti za večno življenje izvolil. Za to dobroto apostel Pavel v svojim in v imenu vsih izvoljenih nebeškiga Očeta zahvaluje, rekoč: „*Hvaljen bodi Bog in Oče Gospoda našiga Jezusa Kristusa, kateri nas je napolnil z vsim duhovnim blagoslovom in z nebeškimi darovi v Kristusu; kakor nas je tudi v njem izvolil pred stvarjenjem sveta, de bi pred njegovim obličjem sveti in brez madeža v ljubezni bili, in kateri nas je pred odločil, de bi nas sebi po Jezusu Kristusu po sklepu svoje volje za otroke vzel.*“ (Efez. I. 3—5.) Ravno to dobroto tudi kraljev pevec s sledečimi besedami povikšuje: „*Blagor temu, kteriga si zvolil in sprejel; on bo v troji veži prebival.*“ (Ps. LXIV.) Zato se ta dobrota po pravici dobrota čez vse dobre, milost čez vse milosti imenovati zamore. Ona je milost čez vse milosti, ker jo brez našiga lastniga zasluženja le zgolj iz neskončne božje dobrotljivosti in blagoserčnosti zadobimo, in Bog, nikomur krivice ne delaje — ker nasproti slehernimu človeku dovolj pomoči k pridobljenju zveličanja podeli — kot naj svobodniši in dobrotljiviši Gospod nekterim izvoljenih veči obilnost svojiga usmiljenja in svoje milosti daje. Ona je dobrota čez vse dobre ne le zato, ker je veči od vsih družih, ampak tudi zato, ker je vzrok in podlaga vsih družih, ker Bog človeku, kteriga je prej za večno kraljestvo izvolil, tudi vse milosti podeli, ki mu zamorejo ta visoki namen in konec doseči pomagati, kar sam po svojim preroku priča, rekoč: „*Z večno ljubeznijo sim te ljubil, zato sim te iz usmiljenja k sebi prilekel.*“ (Jerem. XXXI. 3.) Še razločniši pa to sveti apostel Pavel s sledečimi

besedami pové: „Zakaj ktere je pred spoznal, je tudi pred odločil, de bi podobi njegoviga Sina enaki postali, de bi bil on pervorojeni med veliko brati. Ktere je pred odločil, te je tudi poklical; in ktere je poklical, te je tudi opravičil, ktere je pa opravičil, te je tudi častite storil.“ (Rim. VIII. 29, 30.)

V božjih naredbah, ktere so zmirej polne ljubezni in milosti, ni nikoli kaj negotoviga ali omahljiviga, temuč one se vedno v lepim soglasji sporedujejo k enimu namenu; zato Bog tistimu, kteriga mu je k deležnosti svoje slave izvoliti dopadlo, zavolj te milosti tudi še veliko družih podeli, s kterimi si uno naj veči pridobiti zamore. Ravno tako kakor oče, ki je svojiga sina za duhovski ali kak drugi učen stan namenil, že od otročjih let ves njegov poduk k temu namenu obrača in ta namen per odrejenji svojiga otroka vedno pred očmi ima; ravno tako tudi nebeški Oče z ljubeznjivo skerblijivostjo tistiga, kteriga je za večno slavo odločil, vodi na pot, ki k nji pelje, in ga zvesto spremlja, dokler zaželeniga namena ne doseže. Tisti, ki znamnja izvoljenja na sebi zapazijo, morajo torej za to veliko dobroto stvarniku neskončno hvaležni biti. Akoravno je namreč skrivnost izvoljenja človeškim očém skrita, vender človek iz verjetnih znaminj opravičenja nekako sklepati zamore, de je v številu od Boga pred odločenih in izvoljenih. Kakor je pa popolnoma spreobrnjenje naj gotovši znamnje, de je človek opravičen, tako je stanovitnost v pravičnim življenju naj verjetniši znamnje njegoviga izvoljenja. Kdor je torej že dolgo let v strahu Gospodovim živel in se z vso skerblijivostjo sleherniga smertniga greha varoval, sme terdno zaupati, de bo Bog, kakor apostel pravi,

„ga poterdil do konca brez greha, do dne prihoda Gospoda našiga Jezusa Kristusa“ (I. Kor. 1, 8.), in de bo končal, kakor je začel. Vender pa za gotovo nihče ne more prepričan biti, de bo do konca stanovitin ostal, ker je celó modri Salomon, ki je veliko let pobožno živel, na koncu svojiga življenja v grehe padel. To pa je le posebna izjema od navadniga reda, kar Salomon v svojih pregovorih sam uči: „Pregovor je: Kar se mladeneč nauči, od tega tudi star ne odstopi“ (Preg. XXII. 6.); tako, de, kdor je v svoji mladosti goreče po kreposti hrepenel, si tudi v starosti zanjo prizadevati ne bo nehal. Iz teh in enacih znamenj, ktere cerkveni učniki naznačujejo, sme človek, ki jih na sebi zapazi, zaupaje v neskončno božjo dobrotljivost, ponižno misliti, de je številu izvoljenih pripisan; zakaj kakor se na božjo dobrotljivost zanaša, de bo večno izveličanje dosegel, ravno tako tudi sklepati zamore, de je v številu tistih, ki so bili pred odločeni, večno življenje dobiti, ker ga brez poprešnjiga odločenja nihče prejeti ne zamore.

Ker je to gotovo, pomisli torej, o človek, koliko si Gospodu za to neskončno veliko dobroto dolžan, vsled ktere si zapisan v bukvah, od kterih Zveličar svojim apostelnam pravi: „Vender ne veselite se tega, de so vam duhovi pokorni; veselite se pa, de so vaše imena zapisane v nebesih.“ (Luk. X. 20.) Resnično, kako neizrečena sreča je od vekomej, odkar je Bog, od njega ljubljen in izvoljen biti, kako srečin je tisti, kdor je od začetka časov v njegovim presladkim naročji počival, in se veselil otrok božji biti, odkar je Bog iz sebe svojiga Sina rodil v blišobi svetnikov, ki so bili v njegovih mislih vprični!

Keršanski bravec, če vse posamezne okolšine tega božjiga poklica preudariš, boš najdel, de je že vsaka zase neskončno velika dobrotā, ki ti jo Bog daje, in de te mora sleherni že spodbadati, Boga čez vse ljubiti! Preudari naj popred neskončno visokost tega, ki te je zvolil. Bog sam je, ki v svoji neizmerni blagovitosti in svojim prevelikim bogastvi ni ne tebe ne koga družiga zmed ljudi potreboval! Kako nevredin pa mora nasproti zvoljeni biti, ker je le revna in umerjoča, vsim slabostim, nadlogam in potrebam življenja podveržena stvar, ki je verh tega s svojim lastnim in s perviga človeka zadolženjem večno kazen zaslužila! Pomisli, kako srečno mora zate to izvoljenje biti, ker te k tako visokimu koncu pripelje, de otrok božji, dedič (erb) njegoviga kraljestva, ter tudi njegove slave deležin postaneš. Te dobrote izvoljenja pa si nismo prav z nobeno rečjo zaslužili, ker jo je Bog le iz ljubezni in iz same dobre volje v hvalo svoje častitljive milosti podelil, kakor apostel pravi (Efež. 1, 6.). Čim bolj pa kaka dobrotā iz dobre volje in brez vnajnih nagibov izhaja, tim veči je in tim veči hvaležnost zasluži. — Poglej še dalje, kje de je začetek te božje dobrote, ker ti je Bog ne še le tedej podelil, ko je svet vstvaril, ampak neskončno pred; ona je večna kakor Bog, ki je od vekomej in je tudi svoje izvoljene od vekomej ljubil, ki jih še vedno ljubi in jih vekomej ljubil bo, jih v svoji očetovski ljubezni z neskončno prijaznostjo gledaje svest si visokiga namena, za kteriga jih je zvolil in pred odločil. Poslednjič še pomisli, kako majhno je število izvoljenih; kako srečin si, ako te je Bog zmed toliko tavžent zdivjanih ljudi k tistim poklical, ktere je za večno

življenje zvolil, in te tako odločil od sprideniga dela človeškiga rodu, ki bo zavoljo svojih grehov pogubljen. Tode kako bo pač jezik nedopovedljivo ceno in velikost te milosti izrekel, ki je tim veči, ker je število izvoljenih majhno, število pogubljenih pa, kakor Salomon pravi, neskončno!

Če te pa še vse to ni v stanu ganiti, preudari sredstva ali pomočke, s kterimi je nebeški Oče v svoji neskončni blagoserčnosti ljudi te milosti deležne storiti sklenil: Dal je življenje in kri svojiga edinorojeniga Sina, kteriga je bil od vekomej zato odločil, de bi ga na svet poslal, božji sklep svojiga večniga Očeta spolnit. Ali se pač tako usmiljenje kdaj popolnoma zapopasti da? Ali zamore človeški jezik njegovo velikost dopovedati? Ktero serce ga občutiti zamore! S kakšnimi deli bi se bil pač človek zato hvaležniga skazovati v stanu, in s kakšno v človeškem sercu občuteno ljubeznijo bi se tolika božja ljubezin poverniti zamogla? Kako nehvaležin bi mogel pač človek biti, kteri bi v tem kratkim času, ki hitro mine, ne ljubil njega, ki ga je od vekomej ljubil? Kdo bi pač tega prijatla za kakšniga družiga zamenil? Če sveto pismo večletniga prijatla tako zlo hvali in spoštuje, kdo bo potem prijaznost in ljubezin tega naj starsiga prijatla za vse prijatle vsiga sveta zamenjati hotel? In če človek z večletno posestjo pravico dobi, ktere bi sicer ne imel, kakšno pravico mora še le Bog do nas imeti, ker smo od začetka sveta v njegovi oblasti in smo torej že po ti pravici njegovi!

Iz vsiga tega je očitno, de na zemlji ni ničesar, kar bi se s to milostjo primeriti ali zmeniti moglo, in de se nasprot ne da terpljenje misliti, kteriga bi

človek z veseljem ne prenesel, de bi to veliko do-
broto dosegel.

Ko bi po božjim razodenji zvedili, de je kak
revež, ki mora od vrat do vrat kruha prositi, zmed
števila téh, ki jih je Bog izvolil; kdo bi pač predinj
na tla ne padel prah poljubiti, kteriga se on z no-
gama dotika? — Kdo bi se z naj večim spoštovanjem
njegovih kolén ne oklenil ter ga s sledečimi bese-
dami ne pozdravil: Blagor tebi, o presrečni, ker ti
si eden zmed srečnih izvoljenih! Ti boš enkrat med
zveličane verste angelov sprejet in boš z njimi vred
hvalne pesmi nebeščanov prepeval! Vžival boš večno
slavo nebeškiga kraljestva ter gledal Jezusa in nje-
govo presveto mater! Blagor dnevu, kteriga si bil
rojen in še bolj blagor uri, katero boš to posvetno
življenje zapustil in novo, večno življenje prišel!
Srečna zemlja, po kateri hodiš, ker ona nosi zaklad
čez vse zaklade! Srečne so nadloge, ktere terpiš,
srečne težave in revšina, ktere te tarejo, ker one
ti odpirajo pot v večno življenje! Naj te tudi tukej
na zemlji stiske in terpljenja kakor goste megle ob-
dajajo, zginejo pred lučjo upanja, ki ti sveti! —
Tako bi nagovorili tistiga, na katerim bi gotove znamnja
božjiga izvoljenja zagledali. Ko bi kak mlad knez,
edini naslednik velikiga kraljestva, prišel, bi mu
gotovo vsi ljudje svoje hiše popustivši naproti šli,
vidit mladenča, kteriga po mislih svetá tako neizre-
čeno velika sreča, nasledstvo kraljestva namreč,
čaka. Koliko bolj pa še zasluži človek, od kteriga
bi se vedilo, de je to božjo milost prejél, de bi ga
občudovali in častili; zakaj brez zasluženja in brez
kake pravice je bil izvoljen, ne, de bi bil nekoliko
časa kralj na zemlji, temuč, de bi s samim Bogam

in z njegovimi svetniki v nebesih do konca sveta kraljeval!

Kako neizrečeno hvaležni morajo torej, o kersanski brat, vsi tisti biti, ktere je Bog k ti veliki milosti izvolil! Nihče pa naj ne misli, de te dobrote ni prejel, ako le svoje dolžnosti zvesto spolnuje in ne opeša, po popolnamosti hrepeneti in si, kakor sveti Peter pravi (II. Pet. 1. 10.): prizadeva, z dobrimi deli svoje poklicanje in izvoljenje utrditi, ker smo prepričani, de bo vsak, ki tako dela, večno izveličanje dosegel, in de božja milost in pripomoč še nobeniga, kteri si je resnično za svetlost prizadeval, ni zapustila in ga tudi nikoli ne bo. Teh resnic terdno prepričani torej v dobrim stanovitni ostanimo in se tolažimo z upanjem, de smo tudi v srečnim številu izvoljenih!

VII. Poglavje.

Sedmi poglavitni nagib, ki nas mora k kreposti spodbadati, je smert, prva zmed štirih poslednjih reči človekovih.

Vsak zmed dozdej naštetih nagibov zase bi že mogel človeka vnémati, de bi se popolnoma vsiga službi svojiga stvarnika posvetil. Ker pa večidel ljudi bolj pričakovanje plačila in dobička kakor pa vednost, de je kaka reč dolžnost, spodbada, se mi je dobro zdelo, razun že povedaniga še velike dobičke razložiti, ki so s krepostjo že v tem in tudi v prihodnjim življenji sklenjeni. Zmed tih dobičkov sta naj večí: večno zveličanje, ktero si s krepostjo prido-

bimo, in kazin, kateri tako odidemo. Te dve reči ste tako rekoč vesli, s kterima se po vihnim morji tega življenja vozimo; in zato sta tudi sveti Frančišk in sveti Dominik v svojih redovskih postavah oznanovavcam božje besede zapovedala, de morajo svojim poslušavcam vedno krepost in pregreho, slavo in kazin pred oči staviti; prvi, de bi jih podučili, v čem pobožno življenje obstoji, drugi, de bi jih pregovorili tudi pobožno živeti. V tem so tudi vsi učeniki modrosti enih misel, de plačilo in kazin vse naše djanje oživljate; in ravno to je slabost človeške nature, de ima naša volja premalo moči, krepost le zgolj za to ljubiti, ker je krepost, in de mora torej k temu še pričakovanje plačila ali kazni pristopiti. Ker pa večji kazni in večiga plačila ni, kot večno pogubljenje in nebeška slava, ji bomo bolj natanko premislili, ter s smertjo in poslednjo sodbo pričeli, ker smert in sodba še pred unima človeka čakate in ga že same na sebi preudarjene močno k kreposti spodbadati in od pregrehe odvracati morate po besedah Modriga, ki pravi: „*V vsih delih se spomni svojih poslednjih reči, in vekomej ne boš grešil.*“ (Sir. VII. 40.)

Torej bomo s smertjo, prvo zmed štirih poslednjih reči pričeli. Misel na smert je tim bolj pripravna, človeško serce ganiti, ker je ona gotova, vse ljudi zadene in je navadna reč; še bolj pa nas pregreje, če pomislimo, de bo precej po smerti naše celo življenje v posebni sodbi sojeno in de ta razsodba tudi poslednji sodnji dan ne bo premenjena, ker ona je vekomej nespremenljiva. Kako strašna pa je ta sodba, in kako ojster odgovor se bo pri nji od tebe tirjal, ti nočem z lastnimi besedami popisovati.

vati, temuč bom pokazal iz zgodbe, ki jo sveti Janez Klimak v svojih spisih (Scala Par. grad. 5.) pripoveduje, in ki se takole glasi: „Nočem zamolčati tukej prigodbe, ki se je v samostanu, v katerim sim poprej živel, z nekim pušavnikom zgodila. Ta pušavnik je dolgo časa svoje dolžnosti zanemarjal in za zveličanje svoje duše slabo ali celo nič ne skerbela, dokler ga ni huda bolezen zadela in smerti približala. V ti bolezni je enkrat omedlel in ko se je čez eno uro spet zavedil, je mene in druge samostanske brate, ki so bili pri njem, prosil, da bi ga zapustili, in je potem duri svoje izbice zazidati dal. Tako odločen je še dvanajst let živel, ni z nikomur govoril in tudi ničesar družiga vžival kakor kruh in vodo. Vedno je le grozovitost smerti in sodbe božje, ki se je bila njegovimu duhu v omedlevici jasno razodela, premišljeval, tako da je vedno kakor nepremakljiv in sterjen sedel ter s svojimi očmi, iz katerih so se neprenehama potoki solz utrinjali, zmirej v en kraj stermel. Ko se mu je smertna ura približala, smo vrata njegove izbice spet odperli in vanjo šli, mu v smertnih težavah pomagat. Prosili smo ga, da bi nas kaj podučil, pa smo le sledeče kratke besede iz njegovih ust spraviti zamogli: „*Kdor je le misel na smert zapopadel, ne bo nikdar več grešil.*“ Začudili smo se možu, ki je bil poprej za zveličanje svoje duše tako vnemarin in se je na enkrat ves spremenil ter popolnoma drugačin postal.“ — Toliko nam pripoveduje sveti Klimak, ki je bil sam priča te prigodbe in nam jo je v svojih spisih zapustil. — Kako strašna in grozna je ta prigodba za nas, zlasti če pomislimo, kako je ta pušavnik po strahoviti prikazni do svoje zadnje ure živel! Dovolj se kaže iz

nje, kako resnične so besede Modriga: „*Spomni se svojih poslednjih reči, in nikdar ne boš grešil!*“

Ker torej misel na smert že sama na sebi dušo tako zlo pred greham ostraši, hočemo še posebne okolšine, ki smert po navadi spremljajo, bolj natanko preudariti, de bi ta koristni strah še povikšali.

Spomni se, de si človek in kristjan; ker si človek, je gotovo, de boš umerl; in ker si kristjan, je ravno tako gotovo, de boš po smerti od celiga svojiga življenja odgovor dati mogel. To zadnjo resnico nas terdno uči naša vera; skušnja pa nam vsaki dan pred našimi lastnimi očmi kaže, kako gotovo de je, de homo mógli umreti in de smerti nihče ne bo odšel, naj bo cesar ali kralj, ali kdor koli. Prišel bo dan, kteriga večera ne boš doživel! Prišel bo dan — kdaj de pride, ali morebiti že dans ali jutri, je negotovo — prišel bo dan, de boš ti, ki zdej te verste bereš in zdrav in terdin dolgost svojiga življenja meriš po vsem tem, kar na tem svetu še počenjati in storiti misliš — de boš na postelji ležal in vsak trenutek pričakoval smerti in razsodbe, ki je noben sodnik ovreči ne zamore! Nar bolj pa premisli, kako negotova je ta ura, ker večidel pride, kadar je človek nar manj pričakuje in nanjo ne misli, ter si morebiti ravno prizadeva, si vse za dolgo življenje pripraviti. Zato tudi smert tatu primerjajo, ki se po noči prikrade, kadar ljudje brez skerbi spé in Bog vé na kaj mislijo, le nanj ne.

Pred smertjo pride po navadi huda bolezin, ktero mnogotere bolečine in terpljenja spremljajo, ki bolnika noč in dan tarejo in smerti vedno bližajo. In kadar se iz vsih okolišin očitno pokaže, de ni rešenja upati, kakšin strah in kakšna britkost se

loti duše umirajočiga! — — Zdaj se tvoje celo preteklo življenje še enkrat z vsimi svojimi zmotami kakor strašilo predte vstopi, in ti vidiš, de se moraš od vsega ločiti, kar koli je tvoje serce tukej na zemlji ljubilo: ženo, otroke, starše, prijatle, čast, bogastvo, z eno besedo vse, kar s tvojim življenjem vred mine, vse moraš zapustiti! Počasi se začnejo prikazovati gotove znamenja, de se smert bliža: Merzel pot čelo pokrije; vderte oči so tamne in motne, ter z nestanovitnim pogledam notranjo dušno britkost razodevajo; noge in roke oledené; obraz strašno obledi, ustnice in nohtovi ovišnjevé; omamljen je jezik in z groznim gerčanjem sapa iz globočine pers pojémle; zdaj počasno, zdaj hitreji žila tiho bije; celo truplo omerzne in vsi udje oterpnejo! In zdaj v takim stanu se začne poslednji boj bežečiga življenja z mogočno smertjo; živo se ti vse, kar te čaka, pred oči tvojiga duha postavi: konec življenja, pokop telesa v tamno zemljo, kjer bo strohnelo; naj bolj pa te plaši prihodnja osoda tvoje duše, koja se bo kmalo od tvojiga telesa ločila in od ktere ne veš, kam de bo prišla. Ze vidiš sodbo božjo in pred sabo vse svoje grehe, kteri te bodo pred sodnjim stolam Vsigamogočniga tožili. Prepozno tedaj spoznaš, kako velike in nesrečne so bile pregrehe, ktere si tako brezskerbno doprinašal. Preklinjal boš dan, kteriga si grešil, preklinjal boš pogubljivo slast, koja te je tolikrat v greh zapeljala; tedaj nikakor ne boš mogel zapopasti, kako de si zamogel tako slep in neskerbin biti, kako de si bil v stanu s pregrešnim poželenjem nečimurne in goljufive reči loviti, ktere so te v naj večji nevarnost pahnile — de bi namreč grozovitne bolečine, kterih samo dozdevanje tvojo

dušo zadnjo uro z neizrečeno britkostjo napolnuje, večno terpeti mogel. Zdaj še le nečimurnost vsiga posvetniga veselja, ki že samo na sebi ni kej prida vredno, spoznaš, ko je minulo in bo sojeno; kar te pa skorej čaka, se ti v vsi svoji grozovitni velikosti pred oči stavi, ker je že samo na sebi važno in veliko, tim bolj pa še, ker ti vse okolišine tvoj žalostni stan popolnoma spoznati pripusté. Zdaj vidiš, de si se zavoljo prazniga, nečimurniga celó gerdiga veselja večnimu veselju in večnim dobrotam odpo-vedal; kamor koli se ozreš, nikjer ni zate izveli-čanja, povsod je le groza in terpljenje: dle živeti ne moreš, in za kesanje je prepozno, ker število tvojih dni je dopolnjeno! Nobena reč, katero si na zemlji pregrešno ljubil in jo naj bolj cenil, ti zdej pomagati ne more. Maliki, ktere si nekđaj tako zló častil, ti kar nič ne zamorejo pomagati; timveč te vest grize, de si jih tolikanj spoštoval! O povej mi, kaj boš v ti nevarnosti počel, kaj boš govoril? Kam se boš obrnil, k komu boš pribežal? — Dle živeti ti je nemogoče; in na smert ne moreš misliti! Kaj boš torej počel? „*Tisti dan,*“ govori Gospod po svojim preroku, „*bo solnce opoldne zašlo, in bom zemljo per svitlim dnevnu s tamo pokril; vaše praznike bom v šalovanje in vaše pesmi v plakanje preme-nil; napravil bom žalost, kakor za edinorojenim, in nje konec bo poln britkosti.*“ (Amoz. VIII. 9.)

O strašne besede! Tudi naj terši serce mora pri njih strepetati! *Tisti dan*, pravi Gospod, *bo solnce opoldne zašlo.* Tedej bodo grešniki mero svo-jih pregreh polno pred sabo vidili; in veliko jih bo strahu in groze strepetalo; obupali bodo ter mislili, de so zaverženi in od božje usmiljenosti zapušeni! —

Akoravno umirajoči grešniki še živé in so v sredi svojih prijatlov, vendar mislijo, de že peklenške bolečine zaverženih občutijo, in de so živi in mertvi ob enim. Zakaj v tem, ko jih prepričanje, de morajo vse zapustiti, karkoli so na zemlji ljubili, peče, jih že tudi dozdevanje vsiga, kar jih čaka, tare. Zato vse tiste, katerim je pripušeno, še dle za njimi na zemlji ostati, neizmerno srečne štejejo, in to njih bolečine le še povikšuje. Zanje tedaj resnično solnce opoldne zajde, ker povsod, kamorkoli se ozrejo, pot v nebesa zaperto vidijo, in je ni lučice, ki bi noč njih obupanja razsvetila. Zakaj ako svoje oči k božji usmiljenosti povzdignejo, se prepričajo, kako nevredni so, de bi se jih Bog usmilil; ako se k božji pravičnosti zatekó, spregledajo, de jih Bog le k hudim kaznim obsoditi zamore; oni vidijo, de jim je bilo dovolj časa daniga, de se pa zde Gospodov dan pričenja ali de se je že pričel! Ako se spomnijo svojiga pretekliga življenja, se jim povsod le očitanja in tožbe pokažejo; če sedanost premišlujejo, le smert pred sabo vidijo; ako se v bližnjo prihodnost ozrejo, zagledajo sodnika, ki bo v kratkim svojo sodbo čez nje govoril. — Od vsih strani jih le strah in groza stiska! Kaj torej hočejo početi? kam se obrniti? —

In bom zemljo pri svitlim dnevu s tamo pokril, prerok dalje govori; to se pravi, karkoli te je poprej razveseljevalo, te bo zdaj naj bolj bolelo in tvojo dušo mesarilo. Res de zdraviga in terdniga človeka veseli, ako ima ljubeznjive otroke, prijatle in ako s previdnostjo in delavnostjo svoje premoženje vedno množi, z eno besedo, ako ima vse, kar koli poželi. Kadar se pa smertna ura bliža, se vsa

ta posvetna blagovitost spremeni v bolečine in dušo z britkim terpljenjem napolni! Žalost in hude bolečine prevzamejo človeka, ker bo mogel vse te reči, ki so njegovo serce veselile, zapustiti. Zato otroci od postelje nmirajočiga očeta odstopijo, in zvesta žena svoje obličje zakrije, de bi nje pogled umirajočimu še večih bolečin ne prizadjal in ločenja težiga ne delal. Zakaj akoravno se bo duša kmalo od telesa ločila ter dolgo in nevarno pot v neznano deželo nastopila, vender prehude bolečine ne pripusté, de bi od umirajočiga slovo vzeli in tako dolžnost spolniti, ktero nam v enacih prigodkih prijateljstvo naklada. Ljubi bravec! če si bil že kdaj v takim stanu, boš resničnost mojih besedi lahko previdil; če se ti pa smert še nikoli ni bila toliko približala, poprašaj take, ki iz lastne skušnje od tega kej povedati zamorejo, zakaj „*kteri se po morji vozijo, vejo od njega nevarnosti povedati,*“ Modri govori. (Sirah. XLIII. 26.)

Če torej že ločenje iz tega življenja v človeku tako žalostne občutke obudi, koliko veči britkost mu mora še le to prizadjeti, kar ga čaka, kakor hitro bo duša telo zapustila, ker bo tedej precej naj pravičniši sodnik odgovor od nje terjat. Ako pa želiš zvediti, kako natančin bo ta odgovor in kako zlo se ti je božje sodbe bati, ne poprašuj posvetnih ljudi, kteri tako rekoč v Egiptu, to je v deželi tamé prebivajo in so torej slepi ter v groznih zmotah živé — temuč oberni se k tistim svetim možém, ki v deželi Gesen, kamor resnica svoje žarke pošilja, stanujejo; oni te bode ne le z besedami, ampak tudi z izgledi učili, kako po pravici se ti je te sodbe bati.

Davidova svetost je bila gotovo velika; in ven-

der se je sodbe božje tako zló bal, de je molil: „*Ne hodi v sodbo s svojim hlapcam, o Gospod! zakaj pred tvojim obličjem ne bo noben človek pravičen obstal.*“ (Ps. CXLII. 2.) Kakor koli pobožno je bilo življenje svetiga Arzenia, je vender potoke solz prelival, ko se mu je smert bližala in je tako trepetal, de so ga vprični z začudenjem popraševali: „Oče, zakaj se jokaš in trepetiš? Ali se mar umreti bojiš, kakor drugi ljudje?“ „Res sim si v strahu,“ jim odgovori, „in ta strah me tudi od tega časa ni zapustil, od kar sim jel živeti kakor pušavnik.“ Od svetiga Agatona zgodovinske bukve pripovedujejo, de je tri dni z odpertimi in nepremakljivimi očmi umirajoč ležal. Ko so ga samostanski bratje stresali in prašali, kje de je zdaj? je odgovoril: „Stopim pred stolam božje sodbe.“ In ko so ga uni dalje popraševali, ali se kaj boji, jim je odgovoril: „Vedno sim si prizadjal, kar koli je bilo mogoče, božje zapovedi spolnovati; tode jest sim človek in zatorej ne morem viditi, ali moje dela Bogu dopadejo.“ In bratje so rekli: „Ali ne zaupaš v svoje dela, ker so bile po božjih zapovedih doprinesene!“ — „Kadar svojiga Boga pred sabo vidim, v nobeno reč ne zaupam, ker Bog sodi drugač kakor ljudje!“

Ravno tako podbudin je izgled, kteriga sveti Janez Klimak od nekiga družiga redovnika pripoveduje. „V našim samostanu“ pravi on, „je živel brat po imenu Štefan, ki je do samotniga in odločeniga življenja veliko veselje razodeval. Ko je dolgo časa v samostanu po naj ojstrejših redovskih postavah preživel, si s pogostnim postam in zatajevanjem dar solza pridobil in visoko stopnjo kreposti dosegel, si je pod goro, na kateri je Elia nebeško prikazin imel,

kočo postavil. Kakor koli velika je bila že njegova pobožnost, si je vendar še večji pokoro naložiti hotel in se je torej v pušavo podal, v kateri so le naj ojstrejši pušavniki živeli. V ti strašni pušavi, deleč od ljudi, ker več milj okoli in okoli ni bilo žive duše, je v naj večji samoti nekaj let preživel in se je potem, ker se je bil že zelo postaral, spet v kočo pod sveto goro vernil, v kateri je bil poprej dva pušavnika iz Palestine popustil. Tukej se ga je v kratkim lotila bolezn, ki mu je tudi smert prinesla. Dan pred smertjo se je naenkrat kakor v sanjah po koncu sklonil, z odpertimi očmi na desno in na levo oziral in je govoril prav glasno, de so ga vsi vprični slišati mogli, kakor de bi bil komu na vprašanje odgovarjal: „*De, res je, pa jest sim se toliko in toliko let zato postil in pokoril!*“ Kmalo je spet rekel: „*Ne, tega nisim storil;*“ in potem: „*De, spoznam to, pa kako dolgo sim zato jokal in ljudem slušil!*“ Precej potem se je spet oglasil: „*De, tožba je pravična, nič ne zamorem proti nji odgovoriti, in ne ostane mi družiga, kot zaupanje v božje usmiljenje!*“

Strašna in grozovita se je mogla zares vsim pričujočim ta nevidna in ojstra sodba zdeti, ker se je mogel celo za pregrehe, katerih se ni kriviga spoznal, odgovarjati — on ki je štirideset let v naj večji samoti jokal in se pokoril; — in vendar na marsiktero tožbo ni zamogel družiga odgovoriti, kot: „*De, pravična je, nič ne zamorem proti nji odgovoriti in ne ostane mi družiga, kot zaupanje v božje usmiljenje!*“ Kakor koli čisto in pobožno je bilo življenje tega svetiga moža, vendar popolnoma gotovo ne vemo, kako se je sodba z njim končala in kakšno

razsodbo je zaslišal! — Toliko pové sveti Klimak, kar dovolj priča, koliko bolj se morajo nepomišljeni ljudje, ki svoje življenje v grehih doprinesó, smerti bati, ker vidimo, de celo svetniki pred njo trepetajo! — Ko bi se pa komu čudno zdelo, de so se tudi resnični služabniki božji po pravici bali odgovora od svojiga življenja dati, mu odgovorimo z besedami svetiga Gregorja, ki pravi: „Če duša pravičniga vse premisli, kar se je v nji godilo, jo obide strah in trepet pred sodbo božjo; zakaj akoravno je visoko stopnjo popolnamosti dosegla, vender ni brez britkih skerbi, ker se strah in upanje v nji menjujeta, ako preudari ojstrost, s katero bo sojena, in ker ne vé, kako bo pravični sodnik nje djanje in nehanje presodil, ali bo odpustil, ali kaznoval. Če ravno taki bogaboječi ljudje pregrešnih djanj niso doprinašali, jih vender le skerbi, de so slabe misli večkrat v njih duhu rojile; zakaj kakor koli so si prizadevali, v djanji ne grešiti, so se vender le slabó mislim, ki so njih dušo nadlegovale, braniti mogli. Kakor koli se njih volja ustavlja, morajo vender čakati, ali jih Bog morebiti ne bo kaznovanja vrednih spoznal. Ker pa ta misel tako svetim možém ves čas njih življenja toliko skerbi prizadene, jih gotovo še bolj prevzame, kadar se jim bliža ura smerti in sodbe; tedaj se strah povikšuje, čím bliže prihaja večna rozsodba. Tedaj zginejo vse misli, ki so kdej njih duha nadleževale, in duša vse posvetno zapustivši le tega pred sabo vidi, čigar sodba se bliža. In kadar se ima ravno kar od telesa ločiti ter pred Boga stopiti, tedej nje britkost vedno veči in veči prihaja. Akoravno vidijo, de niso ničesar, kar so za dobro spoznali, opustili, se vender boje misleči, de so morebiti

marsikaj dobriga, za kar vedili niso, zgrešili, ker se sami niso v stanu prisoditi in tako imajo vedno nove skerbi. Po pravici vsako dušo strah in groza prime, kadar ima po nečimurnim posvetnim življenji prejeti to, kar se vekomej ne da premeniti!“ (Gregorius, moral. sib. II. et IV.)

Ker se torej tako pobožni ljudje božje sodbe tako zlo bojé: koliko bolj se je morajo še le tisti bati, ki niso nikakor sveto živeli, ali ki so celó morebiti veči del svojih dni v nečimurnim posvetnim veselji preživeli; ki so svojiga stvarnika tolikokrat žalili, vnemarno živeli in za svojo dušo prav nič skerbili niso; katerim morebiti še nikdar ni v misel prišlo, se za svojo zadnjo uro pripravljati! Kaj ima grešnik pričakovati, ako celó pravični strahu trepeče? Kaj se bo s slabim terstam zgodilo, če Libanove cedre vihar lomi? „*In ako bo pravični komej zveličan — kje se bo hudobnež in grešnik pokazal?*“ (I. Peter. IV. 18.)

Povej mi, keršanski bravec, kaj pač misliš od tiste ure, kadar boš to življenje zapustivši, samotin, nag in revin, brez druge pomoči, kakor dobrih del, ktere si storil, brez družih tovaršev, kakor vesti, pred strašni sodnji stol božji stopil, kjer ne boš za kratko, ampak za večno življenje in za večno prihodnost sojen? — In če se tedej od težke butare pregreh stiskan ne boš mogel zagovarjati, oj kakšna britkost in bolečina se bo tvoje duše lotila! Obupal boš, ker kesanje, ki te tare, je prepozno in zate ni več upanja! Zares velik je bil strah Judovih poglavarjev, ko je zmagovavni meč Egiptovskega kralja Sezaha grozovito po vsih Jeruzalemskih ulicah divjal in so oni iz kazni, ki jih je doletela, svoje storjene

pregrehe in napake spoznali. Tode veliko veliko veči bo strah in zmešnjava grešnikov pred sodnim stolom božjim! Tukej ne pomaga ne jok ne stok, ne prošnja ne molitev; obetanja in zagotavljanja poboljšanja tukej več ne veljajo! Z življenjem vred je minul tudi čas pokore; nar manj pa zamore pomagati posvetno blago in čast, kakor tudi Modri pravi: „*Na dan maševanja bogastvo ne bo nič pomagalo; pravica pa bo od smerti rešila.*“ (Preg. XI. 4.)

Ako bo tedej revna duša svoj strašni stan spoznala, ni dvomiti, de bo s prerokam zavpila: „*Smertne težave so čez mene prišle in šumeči potoki hudo-bije so me prestrašili; peklenške bolečine so me obšle in smertne zaderge so me prehitete.*“ (Psalm. XVII. 5 — 6.)

O jest revež! kam so me moji grehi pripeljali! Kako nepričakovano me je ta strašna ura prehitela! Kako nenadama me je ta grozovitna nesreča zadela! Kaj mi zdaj pomaga posvetna svetloba in čast, bogastvo in mogočnost, truma mojih prijatlov in celo kardelo služabnikov in poslov? Kaj mi koristijo zdaj zakladi in blago, ker imam le nekej stopinj prostora in moram s tesnim grobam zadovoljin biti! Kar sim s tolikim trudam in s toliko lakomnostjo nagrabil, moram vse na zemlji zapustiti, de bodo drugi napravili! Le grehi, v ktere me je lakomnost zapeljala, me spremljajo, de bom zaslužen kazni zanje prijel! Kakšni sad mi donašajo zdaj vse veselja in slé, ki so davnej že minule in ne družiga zapustile kot svoje ostanke, očitanje in pečenje vesti namreč, ki kot oestro ternje vedno mojo dušo mesari! Kako je bilo mogoče, de sim bil tako nespamet in neumin in de sim le en trenutek pozabiti bil v stanu, kaj de

me čaka in me je zdej doletelo! Ne morem zapopasti, zakaj de nisim vsiga storil, z boljším življenjem strašnim bolečinam, ki me zdej zadevajo, uiti! In vender sim bil tolikrat tega dne opominjan; tode moje uho je bilo gluho za vse opominovanja! O zakaj nisim poslušal svarivnih besedi? Zakaj nisim svojiga življenja poboljšal! Brezbožno sim živel v naročji cerkve in sim z vsakterimi grehi omadeževal svojo dušo v obličji božjiga ljudstva.

Tako bo grešnik svojo nesrečo obžaloval. Posili se mu bodo te misli zadnjo uro njegoviga življenja vrivale ter njegovo serce pobijale.

De pa tudi ti, ljubi bravec, ne boš tako nesrečin, de bi ravno tako žalovati mogel, te prosim in zarotim, de si z vso opaznostjo svoje duše, vse, kar je bilo dozdej rečeniga, k sercu vzameš, vedno iz noviga preudarjaš in v svojim duhu ohraniš! Pred vsim pa si zapomni tri reči in ne spusti njih spomina le en trenutek spred svoje duše: Naj pred premisli neizrečeno dušno britkost, katero boš v smertni uri zavoljo množice grehov, s kterimi si božjo neskončno dobrotljivost žalil, občutil! Potem drugič preudari, s kako gorečim hrepenenjem si boš tedej svojiga pretečeniga življenja nazaj želel, de bi tako živel, de bi ti Bog poslednjo uro milostljiv biti zamogel! Tretjič pa premisli, s kakšnim veseljem in s kakšno radostjo bi tudi naj terši in strašniši pokoro prevzel, ko bi ti bilo pripušeno, svoje življenje iz noviga začeti! Zatorej odslej tako živi, kakor boš v tisti uri želel, de bi bil živel!

VIII. Poglavje.

Osmi nagib, ki nas za čednost vneti mora, je poslednja sodba, druga štirih poslednjih reči. —

Po smerti sledi posebna sodba za vsaciga posamezniga človeka, potem pa vesoljna sodba, za vse ljudi skupej. In tako bo dopolnjeno, kar sveti apostel pravi: „Vsi moramo pred sodni stol Kristusa priti, de slednji prejme, kar je v življenji delal, dobro ali hudo.“ (II. Kor. V. 10.)

Ker smo že v družim kraji *) od strašnih znamenj, ktere se bodo pred sodbo godile, in kaj de ima potem priti, govorili: bomo zdaj ojštri odgovor, ki ga bo Gospod tirjal od nas, in njegove nasledke premišljevali, de bo človek po tem takim nagnjen, ali bolj za prav, prisiljen za čednosti goreti. — Kar nas posebno pretresti mora je to, čez kar se je že Job tolikanj čudil, de namreč neskončno veliki in mogočni Bog človeka, ki je tako revna in slaba stvar, tako strašno in ojštro sodi; tako de je ni nobene besede, nobene še tako skrivne misli, nobeniga še tako majhniga občutljija našiga serca, kteriga bi On ne bil v bukve življenja zapisal, in čez kteriga bo nar strašnejši odgovor tirjal. „Zakaj skrivaš svoje obličje,“ govori Job, „in me svojiga sovražnika imaš? Nad listikam, ki ga veter odnese, skazuješ svojo mogočnost, in suho bilko preganjaš! Ojštro (grenko) sodbo čez me pišeš in me hočeš zastran grehov moje mladosti pokončati. Moje nogé si v klado djal, vse moje steze ogledal, in pazil na stopinje mojih nog: kteri bom kakor trohnjoba minul in kakor oblačilo, ktero

*) Od molitve in premišljevanja I. bukve.

mol razjeda. Človek od žene rojen malo časa živi in je z mnogimi nadlogami obdan. On se kakor cvet prikaže in zvéne, beži kakor senca in nikoli stanovitin ne ostane. In Ti se vredniga storiš čeznj svoje oči odpreti in ga seboj v sodbo poklicati. Kdo zamore očistiti spočetiga iz nečistiga rodu?“ (Job. 13, 24—28. — 14, 1—4.) Tako je govoril pobožni Job zavzét nad silovito ojstrostjo božje pravice do človeka, ki je tako revna in slaba stvar. Naj bi že Večni z angelci, ki so kot čisti duhovi veliko popolniši, tako ojstro ravnal, bi se ne bilo tolikanj čuditi. De se pa proti človeku, ki je z neštevilnimi nagnjenji in strastmi obdan, tako ojstriga kaže in od njega tako tanki odgovor tirja, de v vsim njegovim življenji le ene same nepotrebne besede, le ene same minute slabo obrnjeniga časa ne spregleda in nekaznovane ne pusti — to nas mora z nar večim zavzetjem in strahom napolniti; zakaj kdo bi se ne pretresel in ne pretrepetal, če besede Gospodove premisli: „*Jest vam pa rečem: ljudje bodo v dan sodbe odgovor dajali od vsake nepotrebne besede, ki so jo govorili.*“ (Mat. XII. 36.) Če bo tedaj že zavoljo besedi, ktere nikogar ne razžalijo, tako ojstri odgovor: kaj bo še le s hudobnimi besedami, nečistimi mislimi, s kervjo oskrunjenimi rokami, s prešestnimi pogledi, s celim zgol v grehih prestanim življenjem? — Če je pa taka — kar se nikakor dvomiti ne more — kateri človešk jezik bo zamogel izreči, kako strašna de je sodba božja! Naj reče kdo h temu kar koli hoče, resnica le vedno ostane.

Kako nezrečena groza bo človeka obšla in poterla, kadar bo pred tako slavnim sodnim stolom stal, kjer bojo neštevilne trume angelov in svetnikov

vanj svoje oči vperle imele, in bo mogel od vsake nar manjši besedice, ki jo je kdej koli po nepotrebnim zgovoril, odgovor dati! Kdo zapopade neizmerno zavzetje nad tako silovito ojstrostjo, in kdo bi se prederznil kdej kej taciga poterčiti, ko bi Kristus sam ne bil zažugal. Kteri posvetni kralj je tako natanč v svoji ojstrosti, de bi od svojih služabnikov tudi za nar manjši iglico odgovor tirjal? — Kako veličanska si tedej ti, keršanska vera, ki toliko neomadežvanost tirjaš od nas! —

Kako se bojo pač tisti dan grešniki sramovati mogli, ker bojo pred vsim svetam njih nesramnosti, ki so jih vseskoz v življenji zakrivati vedili, očite postale; vse hudobije, ki so jih od otročjih let do zadnjiga zdihljeja počenjali, še celo nar skrivniši koti njih serca bodo razkriti! Kdo se bo smel po tem takim z vso gotovostjo na svoje čisto serce zanašati, de bi ne prebledel, se ne pretresel in ne pretrepetal od sramote? Kako se že večkrat ljudje sramujejo svoje pregrehe odkriti postavljenimu spovedniku, čeravno gotovo vedo, de noben drug človek tega zvedil ne bo, še tako daleč gre sramožljivost, de nekteri večkrat svoje grehe zamolče! Ali s koliko veči težo bo sramota grešnika poterla, kadar bo mogel vpričo živiga Boga in vsih narodov sveta, ki so živeli, živijo, in bojo še živeli, spoznati mogel! Tolika bo njih sramota, de bojo, kakor prerok govori, glasno klicali: „*Goré, pokrite nas! in hribi, padite na nas!*“ (Osea X. 8.)

In vender se mora zdeti še vse to le mala reč proti uni strašni razsodbi, ki jih bo kot strela iz Gospodovih ust došla: „*Poberite se od mene, vi prekleti, v večni oginji, kteri je hudiču in njegovim*

angelam pripravljen.“ (Mat. XXV. 41.) Kako nezmerno britkost mora tako ojstra beseda grešnikom napraviti! „*Ker smo komej eno besedico od njega slišali, kdo bo zamogel grom njegove velikosti slišati?*“ (Job. XXVI. 14.) Strašno in silovito bo božji glas zagromel de se bo pri priči zemlja odperla in v trenutku se bojo v peklenški brezen pogreznili, „*kteri zdaj trombe in harpe nosijo, in se pri glasenji pišali vesele, in svoje dni v dobrim živé,*“ kakor Job govori. (XXI. 12.) Kaj de se ima potem zgoditi, nam sv. Janez v skrivnim razodenji popiše rekoč: „*In potem sim vidil družiga angela doli stopiti. Imel je veliko moč in zemlja je bila razsvitljena njegove blišave. In glasno je zaklical in rekel: padel je, padel veliki Babilon! in je postal domovanje hudičev in prebivališče tistiga nečistiga in ostudniga jastroba.*“ (Skriv. raz. XVIII.) In dalje govori apostel: „*In eden mogočnih zmed angelov je vzdignil kamen, velik kakor mlinsk kamen, in ga je vergel v morje rekoč: Tako bo v trenutku padel Babilon, veliko mesto, in ne bo ga več najti.*“ (Skriv. razod. 21.)

Tako bojo padli hudobneži, ki so tukej z imenam Babilon omenjeni, v grozoviti brezen, v temno ječo, kjer jih večna zmešnjava in neizrekljivo terpljenje čaka! Tam bodo njih telesa v nar grozovitnišim, neugasljivim ognji terpinčene in njih duše bo grizel červ, kteri nikoli ne pogine. Večen potok solza jim bo iz oči tekkel, večno, neprenehljivo škripanje z zobmi bo med njimi, kar nam tako gostokrat sv. pismo žuga in proti. Nesrečni, ki so si sami nesreče krivi, bodo, od strašne divjosti nagnani, svojo jezo nad Bogam spustili in sami nad seboj gro-

zovito divjali, svoje lastno telo tergali in svoje oserčje končevali. Z grozno divjostjo bojo preklinjali sodnika, ki jih je v toliko terpljenje pahnil. Tukej bo slednji dan svojiga rojstva preklinjal in z Jobam neutolažljivo tožbo gnal: „*Preklet dan, kadar sim rojen bil, in noč, kadar se je reklo: en človek je spočet. Naj se tisti dan v temo premeni, naj ga Bog od zgorej pozabi, in luč naj ga ne razsvitli. Noč in smertna senca naj ga otemni, črn oblak naj ga pokrije in naj se v britkost pogrezne. Temni vihar naj tisto noč zagerne, v številu letnih dni nima biti in v mescih se nima šteti. Samotna naj bo tista noč in nobene hvale vredna. Naj jo preklinjajo, kateri dan kolnejo, in kateri so pripravljeni levijetana prestrašiti. Zvezde naj bodo otemnjene od njene temnote, naj čaka svitlobe, in naj je ne vidi in tudi ne izhoda vstajajoče zarje: ker ni zaperla vrat telesa, ktero me je nosilo in ni od mojih oči zlega odtegnila. Zakaj nisim v materinim telesu umerl, ali naglo poginil, kadar sim iz (materniga) naročja prišel? Zakaj sim bil na kolena vzet, zakaj od pers dojen?*“ (Job. III. 3—12.)

Tako britko tožbo bodo ti nesrečni zopet in zopet ponavljali. Na njih jezikih je vedno preklinjanje in rotnje, njih oči ne vidijo družiga nič, kot grozovito revšino in britkost! Njih ušesa slišijo le jok in škripanje; namest hladila obdaje njih truplo večna žerjavica. Kako bo takrat tistim mehkužnim pri sercu, ki so vse svoje življenje na zemlji v lahkoti in nečimurnosti preživeli. — Kako strašno britkost jim je uno tako kratko veselje prineslo! Kaj vam pomaga, vi nespametneži, vaše strastno veselje, v katerim ste nekdam vso svojo srečo iskali? Kaj je

zdej vse vaše bogastvo? Kaj imate od vsih svojih veselje in kratkočasov? Pretekle so sedmere rodovite leta, sedem nerodovitih je prišlo, ki bojo vso zalogo prvih požerle de ne bo več duha po njih! Zginila je blišoba vaših dni in vaša sreča se je pogreznila v morje bolečine! Nič vam ni od vsiga ostalo, kar ste imeli, še celo kaplica vode ne, s katero bi en samkrat goreči jezik ohladili. Nič polajšanja tedaj vam vaše nekdanje zveselovanja ne prinesejo, ampak nasproti še veliko večji bolečine, zakaj dopolnjeno bo, kar je pisaniga v bukvah Joba: „Usmiljenje naj nanj pozabi, červi naj bojo njegova sladkost, naj ne bo v spominu, ampak naj bo kakor nerodovitno drevo izruvan!“ (Job XXIV. 20.) Potem takim obudi, po besedah sv. Gregorja, spomin pretečenih slast v grešniku še veliko večji terpljenje, ker se spomnijo, kaj de so nekđaj bili, kaj pa zdaj, in vidijo, de morajo za reči, ki so tako naglo minule, *večno* terpeti. Potem še le komej prepozno spoznajo zvijačo hudiga sovražnika, od kteriga so se v svoji slepoti zapeljati dali, in kličejo z besedami Modriga rekoč: „Mi smo pot resnice zgrešili, luč pravice nam ni svečila in solnce razumnosti nam ni zasijalo. Mi smo se po poti hudobije in pogubljenja trudili, po težkih stezah smo hodili in za poti Gospodove nismo vedili!“ (Modr. V. 6. 7.) Tako bojo pogubljeni *vekomaj* tožili in plakovali, — pa zastonj — zakaj čas je minul, de bi kesanje še sad obroditi moglo.

Kdor vse to dobro premisli, najde v tem krepko spodbado, po čednosti hrepeneti. — Zatorej tudi sv. Krizostom svoje verne s tim k dobriemu priganja rekoč: „De bote svoje duše Bogu v prebivališče pripravili, spomnite se tistiga strašnega in grozovitiga

dné, ko bomo vsi pred stolom Kristusa odgovor od vsiga, kar smo tukej storili, dati mogli. Ta čas bojo vse naše pregrehe pred vsimi stvarmi očite in vse naše djanje odkrito; nar skrivniši gubè našiga serca bojo takrat se odperle, in nar skrivniši početje, — kar smo v temni noči, ali pa pri belim dnevu storili, kar smo iz nevednosti, zanikernosti, ali kakor si koli bodi, pregrešili, in kar je zdaj še vsimu svetu neznano, — vse bo takrat razodeto! Pomislite, de smo že na poti k sodniku, kateri se ne da preslepiti, in katerimu so ne le naše djanja, ampak tudi naše besede in misli očite, kateri bo vse, še celo pregreške, ki se nam le nepomenljivi zde, z nar veči ojestrostjo sodil! Mislite si Zveličarja, kako bo prišel sodit žive in mertve, z neizmerno trumo angelov obdan; kako trobenta zabučí in Sodnik svojo strašno besedo pogube izgovori; kako bojo potem nekteri nesrečni v vnanje temè zaverženi, in drugim bojo spet vrata nebeške zaperte ostale, če so se ravno vse življenje trudili svojo čistost ohraniti; kako bojo nekteri luliki enaki v oginj verženi, nekteri pa od červa svoje pekoče vesti neprenehama grizeni: eden bo sojen ker je zavid in škodoželjnost v svojim sercu redil, eden zavoljo krivice, ki jo je bližnjimu nako-pal, ali pa ker je svojiga brata pohujšal; eden pade v pogubljenje zavoljo vnebovpijočih hudobij, eden tudi zavoljo manjših krivic; tega zadene božja jeza zavoljo njegovih krivih sodbá, unim so nebesa za-perte, ker je vedno v jezi in prepiru živel, in vedno sovraštvo v svojim notranjim kahal. Vsi ti bojo iz-pred božjiga obličja pahnjeni in bojo mogli zaslišati strašne besede: „*Resnično vam povém, jest vas ne*

poznam!“ (Mat. XXV. 12.) „ker so delali, kar jim je Zveličar prepovedal bil.“ — (Kriz. homil. XXII.)

Ker je tedaj to vse tako natančno res, zakaj ne zakličemo s prerokam vsi rekoč: „Kdo bo dal vodé moji glavi in potok solzá mojim očém, de noč in dan prejokujem!“ (Jerem. IX. 1.) De pa ti prestrašni zažugani kazni odidemo, sledimo klicu Davida, ki pravi: „Pridite, in stopimo z zahvalo pred Gospodovo obličje!“ (Ps. CXIV. 2.) in zadobimo si s pobožnim življenjem njegovo milostno ljubezin!

Bog nam je marsikej po dvojje dal, kar nam je za naše potrebe koristno, postavim: dve očesi, dve ušesi, dve roki, dve nogi, de, ako ob eno pridemo, si vsaj z drugim pomagamo, tode dušo nam je dal *le eno*, ako *to* zgubimo, nam nič ne ostane. Z dušno smertjo pa tudi zgubimo večno zveličanje in si nar strašnejši kazen nakopljemo, ki si jo je le misliti mogoče. Zatorej imejmo nar večí skerb za svojo dušo in varimo se skerbno vsiga, kar bi našimu zveličanju nevarno biti utegnilo.

Kadar bo enkrat pred sodnji stol božji stopila in bo slišala zavoljo svoje hudobije strašno sodbo čez se izreči, takrat ne misli, de se boš izgovarjal, in rekel: posvetna lepota in blago me je oslepilo, zakaj sodnik bo zagromel in rekel: „Ali te nisim svaril in ti govoril: Kaj ti pomaga, če tudi ves svet pridobiš, na svoji duši pa škodo terpiš?“ In če porečeš, de te je peklenski sovražnik zapeljal, ti bo odgovoril Gospod: de tudi Evi ni nič pomagalo se izgovarjati, de jo je kača zapeljala. —

O premislimo to dobro, preden nas smertna senca obide in preden se dan Gospodov zazná, od

kteriga prerok govori: „Glej, on pride, in kdo si zamore misliti dan njegoviga prihoda?“ (Mal. III. 1.)

Ako pa želiš vediti, kako de je mogoče temu grozovitimu strahu oditi, ti odgovorim: de ni zadosti, ako si prizadevaš svoje telo neomadežvano ohraniti, ampak moraš tudi sebi storjeno krivico z dobrim povračevati. Ako si razžaljen in tožen, ne daj se od hude strasti zapeljati, temuč bodi poterpežljiv in pohlevin; če si pokoro delal, ne hvali se; tvoj post naj ne bo le v zderževanji od jedi, temuč tudi v tem, de se slednjiga greha zderžiš. Ako sveto pismo pregleduješ, boš vidil, de Bog nar poprej opominja, in potem, kadar ga človek ne sluša, udari. Zakaj prerok božji je vidil nar prej čujočo palico, s katero mu je Bog naznanil, de naj nad spolnovanjem njegovih povelj čuje; in potem je vidil božji mož v žerjavici vreli kotel, s katerim mu je hotel Gospod terpljenja in kazni hudobnih pokazati. (Jer. I.) V svetim pismu nove zaveze bereš, de, kadar bomo mogli v večnost potvati, nas nihče uderževati ne bo mogel. Ni več v stanu tukej brat brata, prijatelj prijatla, starši otroka, otrok starše od pogubljenja in večniga terpljenja rešiti.

In kako bi zamogli pač kej grešni ljudje, ker še pravični Noe, Job, Daniel bi ne mogli sodbi božji ustavljati se! (Eceh. XIV. 14.) Kadar je kralj zapovedal tistiga, ki ni imel svatovskega oblačila, zvezati in vreči v vnanje temè, takrat si ni upal nihče le ene same besedice zanj govoriti. (Mat. XXII.) Tudi za hlapca, ki je svoj talent zakopal, se ni nihče prederznil prositi. (Mat. XXV.) Ravno tako tudi niso bile v stani pametne device, nespametnim tovaršicam, ki so pozabile olja seboj vzeti, pomagati, in

jim pripomoči, de bi bile k svatovski večerji šle. — V dan sodbe bo sin človekov dobre od hudobnih ločil, kakor pastir ovce od kozlov loči, ovce bo postavil na desnico, kozle pa na levico. (Mat. XXV. 32. 33.) Tem na desnici bo govoril: „Pridite, izvoljeni mojiga Očeta, posedite kraljestvo, katero vam je pripravljeno od začetka sveta. (Mat. XXV. 34.) Une pa na levi, bo pahnil v večni oginj, iz kteriga ni nikdar rešenja več. — Ko je terdi bogatin, ki se revniga Lacarja ni hotel usmiliti, v kraji kaznovavne božje pravice le za kapljico vode prosil, de bi si le en trenutek svoj goreči jezik ohladil, mu ni bilo to dopušeno, zato ker je med dobrim in hudobnim neizmerin prepad: Abraham sam ni zamogel terpljenja nesrečniga pogubljeniga polajšati. (Luk. XVI. 19—30.)

Če tedaj potem, ko nas bo smertna noč pokrila, se nič na ptujo pomoč zanašati ne smemo, pomagajmo si torej sami sebi s tem, de Bogu zvesto služimo in tako si bomo nar strašnejši zlo odvernil in večno srečo pripravili! Boljši je zares, de tukej kratko časa pomanjkanja in revšine terpimo, kakor de bi se v bogastvu valjali, v večnosti pa, kakor uni bogatin, zastonj po eni sami kapljici vode koperneli, svoje goreče gerlo ohladiti. — Ne ogibajmo se torej malih težav, s kterimi se večne nadloge odvernejo! — Kakšne se nam le morajo zdeti težave tega življenja, ako jih s terpljenjem primerimo, katero je Bog grešnikom zažugal! In če nas že obsoja k smerti, ktera kakimu človeku le za nekaj let, ktere bi bil še preživel, prikrajša življenje; če nas že tako obsojenje na zemlji z grozo in strahom napolni, kako bi nas ne pretresla tista strašna razsodba, ki

nam večno življenje odvzame? — Strah in trepet nas spreleti, če že tukej na zemlji kakiga hudodelnika svojo zasluženost kazni terpeti vidimo! To de, ali niso vse te kazni le gola senca, če ž njimi tiste strašne bolečine primerimo, ktere grešnika v peklu čakajo! — Pozemljsko terpljenje konča s pozemeljskim življenjem, v večnosti pa ne bojo bolečine le en sam trenutek ponehale, ampak se vedno z noviga začno. Červ pekoče vesti nikdar ne pogine, in peklena žerjavica nikoli ne ugasne. — Kaj bojo pogubljeni počeli, ako enkrat taki strahoviti kazni zapadejo in vidijo, de so vekomaj ločeni od Boga? Kako bojo zdihovali, tožili, tulili, — pa zastonj! Prepozno bojo svojo hudobijo in slepoto spoznali in se prepričali, kaj de bi jim bilo treba na zemlji delati in kaj opustiti. Spoznali bojo zdaj, kolika nesreča de je bila zanje, de niso zveličavniga opominjevanja k pokori in poboljšanju poslušali! — Ali kakor je prepozno veslati potem, ko se je barka pogreznila v globočino morja, in kakor zdravnik nič več pomagati ne more, potem, ko je že bolnika smert pobrala, tako tudi pogubljenim nič več ne pomaga, če še le zdaj svoje pregrehe spoznajo in se prepričajo, de bi bilo treba v življenji drugači ravnati. Ta čas bojo tisti, ki so Kristusa zaničevali, spoznali, de je on Odrešenik, ki pride v Gospodovim imenu, to de njih spoznanje jim nič več ne pomaga, zakaj pretekkel je čas, ko je bilo treba storiti!

O mi nesrečni! s čim se bomo tisti strašni dan zgovarjali, če bojo nebesa in zemlja, solnce in mesec, dan in noč in vse stvari sveta nas tožile, zoper nas pričale in božje maševanje klicale nad nas! In

če bo naša lastna vest zoper nas pričala, bi mar druge priče molčale?

Iz zgor omenjenih besedi sv. Krizostoma se jasno sprevidi, kako po vsi pravici de se morajo vsi tisti, ki pridejo nepripravljeni pred božji sodnji stol, do živiga pretresti! Še celo sveti Ambrož je pretrepetal v spominu tistiga strašniga dne in je glasno zaklical: „Gorjé meni, če svojih grehov ne objokujem! Gorje mi, če o polnoči ne vstajam, oznanovat tvojo slavo, o Gospod! Gorje mi, če sim svojiga bližnjiga zapeljal! Gorje mi, če nisim resnice govoril! Nastavljena je že namreč sekira na drevo življenja! Kdor še zamore, naj nabira sad milosti, in kdor je grešil, naj si napravi sad pokore: zakaj blizo je Gospod, kateri sad pobira, kateri tistim, ki ga seboj prinesejo, večno življenje da, tiste pa, ki prazni pridejo zaverže vekomaj!“ (Ambr. v Luk. III.)

IX. Poglavje.

Tretja štirih poslednjih reči, namreč nebesa, morajo biti človeku krepak nagib za čednost goreti.

Skor bi smelo že več kot zadosti biti, vse to, kar smo dozdej povedali, človeško serce z gorečo ljubeznijo vneti, in v vsim svojim djanji le po čednosti hrepeneti. To de človeško serce je oterpnjeno, de ga večkrat vse to, kar bi ga do živiga pretresti moglo, celo nič ne omeči. Zatorej hočemo k poprejšnjim nagibam, še eniga, nič menj pomenljiviga dodati, namreč večno plačilo, ki ga imajo tisti pričakovati, ki v čednostih živé. Pri premišljevanji te

večne zveličavne sreče je posebno na dve okolšine paziti, namreč *veličastvo in nezapopadljiva lepota* nebeškiga raja, in velikost in brezvišenost Gospoda, ki tamkej s svojimi zvoljenimi večno kraljuje.

Če tudi noben človešk jezik lepoto in neizmerno bogastvo nebeškiga raja dopovedati ne more, si zamoremo vendar vsaj pičel zapopadek od tega srečniga prebivališa zvoljenih narediti.

Če že pogledamo *namen* tega presrečniga kraja, že zamoremo nekoliko njegovo lepoto presoditi. Ko je Gospod ta sveti kraj vstvaril, ni imel nobeniga družiga namena, kakor de bi se Njegova slava povelečevala; zakaj zato je tudi druge stvari postavil, de bi Njega povelečevale, kakor Salamon govori; tedaj se misliti more, de je nebesa veliko več v svoje povelečanje naredil; zakaj tukej se prav za prav Stvarnikova neskončna čast in slava, blišava in visokost neskončno odlesketuje. Kakor je nekdej kralj Ahasver — kteriga kraljestvo je od Indije do zamurske dežele segalo, in kateri je čez 127 dežela gospodoval, — knezam in pervakam svojiga kraljestva v mestu Luzi veliko pojedino, ki je 180 dni terpela, pripravil, pri kateri je bilo vsake milene baže dragocenost in lepotičnost, s kterimi je svojim podložnim svojo moč, visokost, in nezmerno bogastvo skazati hotel: tako je tudi sklenil nar vikši kralj vsih kraljev nam večno večerjo v nebesih pripraviti, ki ne bo le nekaj let terpela, ampak bo brez konca in kraja, nam tako neizmernost svoje modrosti, dobrote in neskončniga veličastva pokazati. To je tista večerja, od ktere Jezaia (XXV. 6.) govori rekoč: „In Gospod vojsknih trum bo pripravil vsim ljudstvam na gori gostovanje mastnih jedil, gostovanje dobrega

vina, nar mastnejšiga mozga, nar čistejšiga vina;“ namreč gostovanje nar drajših, nar slajših jedil. —

Če je tedaj Bog to gostovanje v poveličanje svoje slave pripravil, mora torej čez vso mero veličastno in slavno biti, in vse kar zraven gre, mora neskončno lepo in zanimivo biti, ker je slava Gospodova neskončna.

Še bolj jasno bomo veličastvo nebeškiga kraljestva razumeli, če božjo vsigamogočnost premislimo — tisto vsigamogočnost, po kateri je ves neizmerin svet z eno samo besedo vstvaril, ki ga pa zamore ravno tako lahko z eno samo besedo v poprejšin nič nazaj pogrezniti. Ne eniga samiga, milijon tacih svetov bi bil On lahko ob enim vstvaril in jih zopet z enim dihljejem končal! In kar ta neskončno velik Bog stori, stori brez vsiga prizadevanja, zakaj z ravno to lahkoto, s katero je mravlinca vstvaril, zamore tudi visociga angelja vstvariti. Vstvarjenje neizmernih reči ni Njemu nobena težava; neizmerno solnce in drobin prah je Njemu eno; in Njegova misel je že dovolj, neizrečene reči vstvariti! —

Če je tedaj božja vsigamogočnost tako neizrečeno velika, če je slava Njegoviga imena taka, da vse reči prebliši, kar koli jezik zgovoriti in misel zapopasti more, če je Njegova ljubezen brez mere in kraja in Njegova dobrota brez konca in obsežka: je tedaj tudi prebivališče, v katerim toliko veličastvo prebiva, in gostovanje, ki je tam pripravljeno, v enaki meri slavno in blišeče.

Kaj bi moglo temu delu še manjkati, ker se ne more drugači, kot nar popolnši misliti. Kar moč vtiče, se ne more nad njo dvomiti, ker je umetnik vsigamogočin; še veliko manj se more dvomiti nad

umetnostjo in modrostjo take naprave, zakaj tisti ki jo je dodelal, je zgolj večna Modrost; tudi volje, kaj nar popolnišiga vstvariti, ni manjkalo, ker Stvarnik je neskončno dobrotljiv; pomanjkanje bogastva ga ni ustavljalo, zakaj on je preobilna polnost vsih zakladov; kakšno mora tedaj poslopje biti, h kteriga napravi ni ničesar manjkalo? Kakšno mora biti delo, ktero je vsigamogočnost Očeta, modrost Sina in dobrota sv. Duha doveršila? kjer vse, kar neskončna dobrota hoče, modrost vravna, vsigamogočnost naredi, če ravno vse to različne osebe store, je vender vedno vse eno in se sklene v trojedinim Bogu! —

Tudi iz družih okolšin zamoremo veličastno lepoto nebeškiga raja presoditi; ker ga ni namreč Bog vstvaril samo v svojo slavo in poveličanje, ampak tudi v slavo in čast izvoljenim. Naj tedaj človek pomisli, koliko de je Bogu o tem ležeče, tiste, ki ga ljubijo, vredno poplačati in svojo obljubo dopolniti, ktero nam je po Zveličarji storil rekoč: „Tistiga, ki meni služi, bo moj Oče počastil.“ (Jan. XII. 26.) To obljubo vidimo večkrat že tu na zemlji dopolnjeno, ker Bog svojim prijatlam večkrat moč in oblast nad družimi rečmi da; kakor postavim Jozvatu, na kteriga povelje se je solnce vstavilo; tako „de je bil,“ kakor sv. pismo govori: „*Gospod besédi eniga človeka pokorin.*“ (Joz. X. 14.) Enako moč je imel od Gospoda Jezaia, kadar je kralju Ecehiju na zbero dal, ako hoče, de se solnčna senca za deset čert naprej, ali pa za ravno toliko čert nazaj pomakne. Zakaj prvo mu je bilo z Gospodovo močjo ravno tako lahko, kakor drugo. (IV. buk. kralj XX. 8—11.) In kolika ni bila pač moč preroka Elija, o kteriga povelju so se oblaki neba zaperli in ni deže-

valo na zemljo ; in zopet drugikrat se je na njegovo besedo obilna ploha z neba zlila. (III. buk. kralj. XVII. 1. XVIII. 45.) Ja, ne samo v življenji je Gospod toliko moč svojim izvoljenim dodelil, in toliko oblast večkrat dal ; On jih toliko čisla in ceni, de je mnogokrat še celo njih kostem in njih prahu prečudno moč navdihnil. Kdo ne občuduje božje vsigamogočnosti, slišati, de je Gospod z Elizejevimi kostmi nekiga merliča, ki se jih je doteknil, zopet v življenje obudil ? (III. buk. kralj. XIII. 20, 21.) In kdo ne bo spoznal božje neskončne blagomilosti do svojih svetnikov, ako bere, de so se tisti dan, ko je bil sv. Klemen na sidro (mačka) navezan v globočino morja veržen, vsi valovi morja tri milje daleč nazaj umaknili, de so zamogli pričujoči ljudje kosti svetnika, ki je za Kristusa voljo v morje pogreznjen bil, viditi in spoznati ? Dopadlo je vsigamogočnemu Bogu, de je dal celo praznik vezí (ali veríg) praznovati, v katerih je sv. Peter zakovan bil ; iz česar lahko sklenemo, v koliki časti de so pri Gospodu telesa njegovih svetnikov, de je celo verige, ki so sicer znamnje zaničevanja, v časti imeti zapovedal, zato ker so se telesa sv. apostelna dotikale. In koliko bolj se nam je še čuditi, če pomislimo, de ne le železnim okovam, v katerih so bili svetniki vkljenjeni ; ne le njih prahu, kostem in telesam, je Bog toliko čast skazal, temuč celo senci telesa sv. Petra je toliko moč dodelil, de so bolniki, od njega obsenčeni, svojih bolezin ozdravljeni bili. (Apost. V. 14. 16.) O neskončno prečudni Bog ! kolika je Tvoja dobrota, de človeku take reči dodeliš, katerih celo sam nisi nikoli delal ! Zakaj nikjer se ne bere v sv. pismu,

de bi bila senca Jezusa Kristusa bolnike ozdravljala, kar se nam od sv. Petra pové.

Če je tedaj že Bog pripravljen, svoje svetnike, o tistim času in kraji poveličevati, kateri jim ni v plačilo, ampak v mnogotere skušnje rev in težav namenjen; koliko še le mora biti veličastvo, katero jim je tam pripravil, kjer jih bo popolnoma poplačal in jih poveličal, de bo On sam v njih počesen! In če je tisti, ki hoče svoje izvoljene tako slavno poplačati in poveličevati, brez vse mere mogočin: si je potem lahko misliti, kako slavno, blišče in neskončno veličastno de mora biti plačilo, katero je nebeški Oče svojim izvoljenim obljubil! Kako neskončna je velikodušnost Gospodova proti tistim, ki njemu pokoršino skažejo! On je zapovedal očaku Abrahamu, de naj mu svojiga lastniga nar ljubšiga sina daruje, in kadar hoče Abraham po božjim povelji svoj dar zaklati, sliši iz nebes Gospodov glas: „Spoznam, de se Gospoda bojiš, ker edinorojenimu sinu zavoljo mene ne zanesesh! Zatorej sim se sam pri sebi zarotil, in ker si ti to storil in se nisi anal svojiga edinorojeniga sinu zavoljo mene, te bom blagoslovil in tvoj zarod pomnožil, kakor zvezde na nebu in kakor pesek ob bregu morja: tvoj zarod bo posedel vrata svojih sovražnikov in v tvojim zarodu bodo oblagodarjeni vsi narodi sveta, ker si ti slušal moj glas.“ (Ger. XXII. 16—18.)

Tako poplača Bog svoje zveste, in tako plačilo je vedno zares vsigamogočniga Boga! Zakaj Bog je Bog v vsih rečeh, v poplačanji, kakor v kaznovanji! Ko se enkrat David po noči spomni, de on v hiši, iz ceder narejeni, prebiva, in de je skrinja zaveze v šotoru le med zagrinjali spravljena;

tačas se obudi v njem misel, Gospodu lepo poslopje zidati. In zgodilo se je, de je ravno to noč Gospod preroku Natanu govoril, rekoč: „Pojdi in reci mojimu hlapcu Davidu: tako govori Gospod: Ti hočeš meni hišo zidati, de bi jest v nji stanoval! — Kadar boš svoje dni dopolnil in kakor tvoji očetje zaspal, bom tvoj zarod za teboj obudil, kateri ima od tvojiga telesa priti in bom njegovo kraljestvo uterdil. On bo mojimu imenu hišo zidal in prestol njegoviga kraljestva bom na večno uterdil.“ (II. kralj. VII.) Tako je govoril Bog in je dopolnil, kar je obljubil; do Zveličarjeviga prihoda so kraljevali v Izraelu Davidovi nasledniki, dokler je prišel Kristus za njimi, kteriga kraljestvo bo vse večne čase preseglo. —

Če je tedaj nebeški raj plačilo pobožniga, bogaboječiga življenja, lahko sprevidimo, kakšna de mora biti njegova vse presegljiva lepota, ker vemo, de je Bog v svojih povračilih neskončno velikodušnin radodarin.

Še veliko veči zapopadek od te nepopisljive lepote svetiga raja dobimo, ako pomislimo, koliko ceno de je Oče nebeški na pridobljenje tega plačila postavil, ker nam je vrata nebeške, po grehu prvih staršev zaperte, z drago ceno prelite sv. rešnje kervi svojiga edinorojeniga Sina zopet odkleniti hotel! Tedaj s smertjo samiga Boga je človeku Bogu enako življenje dodeljeno, po britkim terpljenji, ki ga je sam Bog za nas prestal, nam je nebeško veselje pripravljeno, in le s tim, de se je Bog med razbojniki za nas križati dal, je človeku sreča došla, de bo smel po nebeških dobravah med angelci se sprehajati in ž njimi vekomej živeti! Ali zamoreš pač, keršanski bravec, velikost in vrednost te dobrote premeriti,

ktero nam doseči, je za te sam Bog kervav pot potil, je bil vjet, zvezan, stopen, s ternjem kronan in neusmiljeno na križ pribit! Kakšno blagó pač mora biti, v kteriga pridobljenje je Gospod v svoji neskončni velikodušnosti tako neskončno ceno postavil! Ako bi mogoče bilo, globokost te nezmerne skrivnosti prav zapopasti, bi se dala iz tega neskončna slava nebeškiga kraljestva bolj razuméti, kakor iz vsih družih reči. —

To de ne samo te čez vso mero visoke cene je tirjal Bog za pridobljenje toliciga plačila, ampak On tirja tudi od človeka nar večí, kar je storiti mu mogoče, namreč On hoče, de svoj križ do konca stanovitno nosimo, — On hoče, de naj izruvatí damo svoje desno oko, ako bi nas pohujšati utegnilo; de naj očeta in mater in vse na zemlji zapustimo, de naj po poti zatajevanja samiga sebe, po poti ponižnosti in zaničevanja z veseljem hodimo; še celo, de naj se, potem ko smo vso postavo na tanko spolnili, vedno le nevredne hlapce štejemo, zato ker Bog hoče, de vso hvalo le Njemu pripišemo, in vse dobre djanja le kot delo Njegove milosti spoznamo. To poterdi On sam z besedami sv. Janeza rekoč: „Jest sim začetek in konec. Potrebni mu bom dal iz studenca vode življenja zastonj.“ (Skriv. raz. XX. 6.)

Kako misliš tedaj, keršanski bravec, kakšno mora biti plačilo, za ktero Gospod tolike težave tirja? — In še celo potem, kadar smo vse storili in na tanko dopolnili, hoče Bog, de naj spoznamo, de nam je vse to zgolj prostovoljno in le iz milosti dodeljeno, ker namreč naše dela so same na sebi brez vse cene in vrednosti, ako iz božje milosti svoje veljave ne dobijo.

Ako je tedaj Gospod tako neskončno dobrotljiv in blagodarin, de nam je po svoji neskončni milosti toliko reči v našo korist pripravil, in vse stvari v nebesih in na zemlji človeku, brez vsiga razločka, v službo namenil, tako de je posest vsiga sveta dobrim in hudobnim pripušena; kdo zamore po tem takim še dvomiti, de mora tisto plačilo, ki ga je Bog edino svojim izvoljenim pripravil, še veliko neskončniši, vredniši in slavnishi biti! Kje se znajde kdo, ki bi bil pripravljen, tako neizmerne zaklade tistim dati, kterim ni nič dolžan? Koliko več bo pa On tistim dal, kterih dolžnika se sam imenuje! Kdor je velikodušin in radodarin v deljenji radovoljnih darov, bo gotovo še velikodušniši, kadar je treba storjeno obljubo spolniti. Zares ni jih besedi, s kterimi bi se blišava in visokost večne slave dopovedati dala, s ktero Bog svoje izvoljene poveljuje, posebno če pomislimo, kako neskončno veliki in bogati de so darovi, ktere On celo nehvaležnim ljudem podeluje.

Tudi če višavo kraja premislimo, kjer bo Gospod izvoljene poveličal, se nam njegova slavonsna blišava še bolj očitno pokaže. Ta kraj je nar veči, nar vikši, nar blažji, nar svitlejši, nar vredniši, nar svetejši zmed vsih. Ta kraj imenuje sv. pismo: „*deželo živih*“ (Ps. XXVI. 13.) in hoče s tim pokazati, de je ta naša zemlja, *dežela smerti*, dolina solzá. Če nas pa že tukej, v deželi mertvih, lepota in veličastvo stvarjenja z začudenjem in zavzetjem navda, koliko lepši bo pač vse tamkej v deželi življenja! Kamor se koli po svetu ozremo, povsod vidimo nar prijetniši različno lepoto stvarjenja. Kako prelepo se nad nami obnebje razprostira! Kako lepo solnce sveti! Kako prijetno lesketajo mesec in zvezde!

In zemlja, na kateri prebivamo, kako prelepa je pač! Kako prečudna je različnost želiš, ki jo obrašujejo! Kako veliko število živali nar čudniših podob in nar različniših barv, ki na zemlji živé! Kako prijetno nam je, ako vidimo žitne obilno oblagodarjene polja, cveteče travnike, obrašene hribe, gole verhove gora, obsenčene doline, sreberne studence in bistre potoke in reke pregledujemo!

In kako prečudin, zavzetja poln je pogled neizmerne širjave morja, v kateri so neštevilni čudeži zopet skriti! Kolika lepota je v jezerih in morju, v katerih se, enako velicim zerkalam, neskončno obnebje odlesketava! — Kako prelepo je zopet z zvezdami obsejano ponočno nebo! In kaj še porečem od neprecenjenih zakladov, ktere zemlja v svojim jedru zakriva? Kaj od bogatih žilic čistiga zlata, srebra in družih rudnin in prevelike lepote blišočih kamnov? In kdo se ne bo zavzel nad prečudno različnostjo in prelepo barvno spreminjavo ptičev, metuljev in cvetlic! In ako k ti lepoti narave še to prištejemo, kar človeška umetnost naredi, mora pač naše čudenje še enkrat veči biti! Kolikere in kako prečudne dela zamore pač umetnost iz vsakterih tvarin narave napraviti! Kako prelepe podobe zamore podobarjeva in malarjeva roka narediti! Kako nas prečara prijetin red in lepota lepih vertov in drevosadov! kakor tudi veličanske zidališa cerkvá in poslopij s svojim kinčem marmora, srebra in zlata! Kako nas vse to z nekim začudenjem napolni!

Če je že tedaj tukej v ti solzni dolini, v deželi smerti, toliko reči, ki nas s svojo prijetnostjo, lepoto in veličanstvom tolikanj zveselijo in z zavzetjem napolnijo: koliko bogatejši in svitlejši mora pač vse to

biti, kar se znajde v tistim, čez vse posvetno presrečnim kraji — v deželi življenja! Če verh tega še premislimo, koliko bolj de se nebeške trupla, solnce, mesec in zvezde, ktere z lastnimi očmi vidimo, kakor vse druge reči, ki jih okrog sebe imamo, lesketajo in blišijo in jih v moči, lepoti in terpežu visoko presežejo, moramo pač veliko bolj misliti, de je vsa ta blišava veliko veči v tistim okraji, kamor ne vidi umirajoče oko, ktero le neumerjoči gledajo. In kako neskončno velika in prelepa de je le ta, tega človeški duh nikakor zapopasti in misliti ne more! —

Tudi iz tega zamoremo nekoliko spoznati, kakšna de mora biti prijetnost nebeške presrečne domovine, ako premislimo razloček med prebivavci te zemlje in nebeškiga raja. Zakaj gotovo je njih lepota po njih vrednosti vravnana. Tukej je, kakor smo že slišali, dežela smerti, tamkej pa dežela življenja; zemlja je polna grešnikov, tamkej prebivajo le pravični; prebivavci zemlje so le ljudje, tamkej so angeli; kteri tukej prebivajo, so le pokorniki, tamkej živijo pa tisti, kterim je ves dolg odpušen; tukej se znajdejo tisti, ki se vojskujejo, tamkej tisti, ki so že zmago dosegli; tukej so pomešani prijatli in sovražniki, tamkej pa prebivajo le večni prijatli in izvoljeni. Če je tedaj tak razloček med obojnimi prebivavci, kako silno mora tedaj tudi njih prebivališče razločno biti, posebno ker je Bog vsako prebivališče prebivavcam primerno pripravil. „Prelepe reči se od tebe, o božje mesto, pripovedujejo!“ (Ps. 84, 3.) Veliko si v svojim obsežku, veliko v podobi in pogledu, drago v vsih rečeh, poveličano s svojimi prebivavci; prijetno je tvoje stanovanje, bogato z vsimi blagodari, prosto vsiga zlega! — Veliko si v vsih rečeh,

zakaj On ki te je zidal, je nar. vikši, nar. veči, in namen, v kteriga te je naredil, je nar. blažji nar. boljši; neskončno blagi so tudi prebivavci, v kterih prebivališče si vstvarjeno bilo!

Vse to dozdej rečeno je pa le nebistvena (ne prava) lepota nebeškiga raja: nar. veči veličastnost pa, ki se z nobeno rečjo primeriti ne da, je to, de izvoljeni *Boga gledajo in vživajo*, o čemur sveti Avguštin govori: „Plačilo čednosti bo tisti sam, ki je čednost dal, ki se bo dal gledati brez konca, ljubiti brez prenehanja, kteriga slava se bo vekomaj razlegala.“ Plačilo tedej, ki je čednosti pripravljeno, obstoji v Narvikšim, kar koli si le misliti zamoremo! Zakaj ne nebo ne zemlja, ne morje, ne kake druge stvari, ampak Stvarnik sam, poglavar vsih reči, ki je edina nar. veči dobrota, v kteri so vse dobrote zedinjene, je tamkej pravičnih večno plačilo! To bolj na tanko razumeti, pomislimo, de je v božjim bitji ta ravno imenovana lastnost eden nar. večih čudežev, namreč v tem, de je On nar. bolj enojin, zgolj duh, vendar vse nar. veči popolnosti v nar. obilniši meri v sebi obseže; zakaj, ker Bog, stvarnik vsih reči, vsako stvar k svojimu namenu in svoji popolnosti pelje, mora gotovo tudi sam imeti, kar drugim deli. Potem takim bodo izvoljeni vse dobrote v Bogu zbrane, v Njem gledali, in vsak po vrednosti svojiga zasluženja vživali. Kakor se tedaj zdaj v posameznih stvaréh božja lepota tako rekoč odlesketava; tako bo tam Bog sam zerkalo, v kterim se bo lepota, blaženost in nar. slajši prijetnost vsih bitij neskončno blišala; in te popolnosti bodo v Bogu brez mere in kraja razvidniši, kakor so nam bile v stva-

reh na zemlji. Tam bo tedaj Bog sam, vesoljna dobrota svetnikov, njih neskončno blagostanje in spolnjenje njih želja. Tam bo Bog njih očem zedinjenje vsih lepotij, njih ušesam nar prijetniši glasba, njih duhanja nar slajši dišava vsih cvetlic, njih ustam nar slajši okus. Tam gledajo prave prednosti in prijazne premembe letniga časa ob enim, pomladansko prijetnost, poletno vedrost, preobilno jesensko bogastvo in zimski pokoj. Tamkej je vse zedinjeno, kar koli občutke zveseliti in dušne moči razvedriti zamore. „Tamkej bo,“ kakor sv. Bernard govori, „Bog sam nar svitlejši luč našiga uma, zedinjenje vsiga miru in vse sreče za naše poželenje in za naš spomin neprenehaje neskončne večnosti. — Modrost Salamonova bo tamkej zgolj nevednost; lepota Absalonova zgolj spačenost; in moč Samsonova bo tam le slaba nezmožnost spoznana; dolgo življenje ljudi, ki so koj po stvarjenji živeli, bo tukej kot majhen trenutek časa, in vsi zakladi kraljev in cesarjev bojo tukej kot siromaštvo in revšina veljali.“

Ako je pa taka, od kod nek to pride, nesrečni človek, de si še želiš ostasti v ti pregrešni Egip-tovski deželi, kjer je večna tema, si revnih smeti nabirati? Zakaj piješ motno vodo iz toliko nečistih studencov in se odvrčaš od bistriga vira blagosrečnosti, iz kteriga edino živa voda izvira? Zakaj hočeš tukej take reči beračiti, ktere se le pičlo in prav po malim dobé, in so le tamkej v nar obilniši meri domá? Če si tedaj veselja in radosti želiš, povzdigni svoje serce in poglej, kako bogato z vsim veseljem je tisto srečno prebivališče, ki vse radosti vsiga blagostanja v sebi ima! — Če ti že tukej *stvarjeno* življenje dopade, koliko srečniši se ti bo

še le tisto življenje zdelo, iz kteriga so vse stvari prišle? Če te tvoje zdravje razveseljuje in zvedri, s koliko veči radostjo te bo še le Vir vsiga življenja, vsiga zdravja napolnil? — Če te že vstvarjene reči okrog tebe veselé, koliko slajši veselje te bo še le navdajalo, kadar se ti bo sam Stvarnik gledati in uživati dal! Če te že lepota stvarjenja z blazimi občutleji navdá, pomisli, de tam Tisti prebiva, kteriga neizrečena lepota še celo solnčni lesk prebliši! Če si želiš časti in visokosti, zateci se k Studencu vse slave in vsiga bogastva! Če te mika dolgo srečno živeti — glej! tamkej ni bolečine, ne smerti! Če išeš zadovoljnosti in obilnosti — glej tamkej so dobrote, ki si jih le misliti zamoremo v nar obilniši meri! Če te zveseli soglasje sladkih glasov, petje umirajočih ljudi — glej, tamkej se razlega neskončno slajši slavopetje neumerjočih! Če te veseli, biti v družini dobrih prijatlov — tamkej najdeš zgolj čiste bitja, ki so plačilo čednosti dosegli in so zdaj ene duše, eniga serca! Če poželiš bogastva in lepотиje — v Očetovi hiši ti gotovo tega ne bo manjkalo! In poslednjič, če želiš, vsiga zlega, vse revšine in nadloge znebiti se — glej tam poneha vse terpljenje, vsa britkost! —

Kaj si zamoremo pač srečnišiga misliti, kakor življenje prosto vse nadloge in skerbi? Tam se ni bati uboštva, nobena bolezen telesa ne slabi! Nobeniga tamkej jeza ne vjéda; nihče ni družimu nevošljiv; tukej ni lakomnosti, ne poželjivosti, nobena častilakomnost tukej človeka ne terpinči! Tukej zgine ves strah pred peklenским sovražnikom, in nobeniga zalezovanja hudobnih duhov ni tukej. Dalječ proč je ves strah pred peklenскими mukami, smerti se ni

več bati, ne duši, ne telesu, temuč življenje se veseli neumerjočnosti. Kreg in prepir bežé od tukej; zakaj zgolj edinstvo in ljubezen med nebeščani prebiva. Tukej je le mir, pokoj in radost in vse je napolnjeno z blišečo svitlobo, ne kakor tukej na zemlji, ampak čistejši in svitlejši, zakaj božje mesto „ne potrebuje solnčne svitlobe;“ kakor sv. Janez v skrivnim razodenji govori (XXII. 5.). Gospod sam jih bo s svojo vsigamogočnostjo razsvitljeval, in Jagnje bo njegova luč! Tisti, ki so se podučevati dali, bodo se svetili kakor solnce na nebu, in tisti, ki so pot pravice kazali, se bodo blišali, kakor zvezde na vekomaj.“ (Dan. XII. 3.) Tedaj ni tamkej nič noči, nič temé, nobeniga temniga oblaka, ne grozovite vročine, ne silniga mraza, ampak tukej je večna prijazna jasnost, kakoršne si človeški občutki domišljevati ne morejo. —

Verh vsiga tega pride še angeljska vesela družba, v kateri se zvoljeni znajdejo; in se njih pričujočnosti veselé; kolika sreča, vse očake in preroke, apostelne in vse svetnike in med njimi svoje znance zopet najti! — Zares neskončna sreča je vse to, to de koliko neskončniši je še sreča gledati obličje vsigapričujočiga Boga. Resnično velika, nezapopadljiva je blagrost, Boga na vse veke vživati in ga gledati brez prenehanja!

„O moja duša!“ zakliče sv. Avguštin, „ko bi tudi vsaki dan neizrečene terpljenja prestajati imeli, ko bi tudi peklenško terpinčenje veliko časa prenašati mogli, de bi potem Kristusa vidili v Njegovim veličastvu in Njegovim svetnikom pridruženi bili; bi vse to terpljenje, ki se koli grozovito imenovati zamore, tolikiga zasluženja v nar manjši primeri vredno

ne bilo. Zatorej naj me le hudi sovražnik skuša, naj pôsti moje telo slabé, pokora moje meso križa, naj me le delo teži, ponočno čuvanje naj me obnemaguje; naj me mraz stiska, vročina mori, naj me glava teži in naj moj obraz obleduje, naj popolnoma onemagam; naj se moje življenje v britkostih, moje leta v britkih solzah vtopé, naj mi pognjijejo drob in kosti: de le najdem mir v dan britkosti, in se povzdignem tje gori k izvoljenimu ljudstvu! Koliko bo poveličanje pravičnih, koliko veselje svetnikov, ko se bo obličje slednjiga kot solnce svetilo.“ (Avg. Man. XV.)

Ce je tedaj ta blagota tolakošna, kako srečni in poveličani morajo neki tisti biti, katerih oči se nad njo razveseljujejo! O kakošna sreča je, gledati lepiga nebeškiga mesta, poveličevanih njegovih prebivavcov, obličja stvarnikoviga, lepih zidanj, bogatiga gradú in splošniga veselja te domovine! Kolika radost gledati trum zveličanih duhov, imenitniga svetiga zbora, častitljivih starašinov, oblečenih v bele tančice in z zlatimi kronami na glavi! (Skr. razod. IV. 4.) Kako sladko in prijetno bo, mile glasove angelov poslušati, lepoglasnost njihovih strun in svete pesmi, ktere vsi zvoljeni pojó! Kakošna slovesnost, ko bodo iz ust angelskih besede zadonele: Visokost in slava, in modrost in hvala, ter čast in mogočnost in krepost našimu Bogu v vekov veke!“ (Skr. razod. VII. 12.)

Ce je tedaj neizrekljivo veselje in sreča, poslušati milo nebeško petje: kako velika pa bo še radost, ugledati soglasnost tako se strinjajočih teles in duš, in še več, združenje angelov in ljudi, — vender, kaj pravim, angelov in ljudi, — neizrekljivo združenje med Bogam in med ljudmi! — Kaj si moremo lepšiga misliti, kakor viditi prostrane po-

ljane, studence življenja, in rodovitne kraje po Izraelskih gorah! (Eceh. XXXIV.) Kdo more veseljenje opisati, gost biti pri kraljevi mizi, sedeti med imenitnimi povablenci, z Bogom iz ravno tiste sklede zajemati, t. j. z Bogom vred enako zveličanje uživati! Tam bodo svetniki počivali, in se neskončno veselili; tam bodo svoje pesmi prepevali, Gospoda slavili in po prijetnih travnikih se sprehajali.

Če je tedaj plačilo, ki ga naša vera čednosti obeta, tako neizrečeno veliko, kdo bi neki potem še tako slep, vnemarin, in spriden bil, de bi se z vso močjo za tako slavo ne boril?

X. Poglavlje.

Četerta poslednjih štirih reči, namreč večni peklenški oginj mora tudi spodbadati k pobožnemu življenju.

§. 1.

Tudi nar manjši dozday naštetih blagot bi mogla že sama zase zadostiti, de bi v naši duši ljubezen do pobožnosti vnemala, ktera nam do tolikošniga zveličanja priti pripomore. Če pa zraven neznano obilniga plačila, ktero je pobožnemu obljubljeno, tudi še peklenške kazni pregledamo, ktere pregrešniga čakajo; kdo bo neki potem tako terdovratin in malopridin, de bi pota pregrehe ne zapustil in se zadovoljno v naročje čednosti ne vernil! Brezbožni, v grehih zakopani človek se ne more tolažiti rekoč: „In kaj tedaj, pregrešin sim in krivičin! Kaj pa to škoduje! nebeškiga kraljestva, se vé de ne bom

dosegel; to pa je tudi vse moje kaznovanje. Zavoljo družiga me nič ne skerbi, ker sicer nič plačan, pa tudi nič kaznovan ne bom.“

Prijatelj, motiš se! To ni takó; zakaj potrebno in neogibljivo se ti mora zmed dveh reči ena pripetiti: Ali boš vedno z Bogom kraljeval, ali pa boš v peklenkim ognji z zaverženimi duhovi večno gorel. Med tema ni srede nobene, izjemši predpekel in vice.

Resnico nam kaže Bog v lepi podobi, zavernivši Jeremija na dva s smokvami napolnjena jerbasa, ki sta pred tempeljnam stala, in v enim so bile zrele prav dobre smokve, v enim pa slabe, ki niso bile za jesti, ker so bile spridene. S to podobo je hotel Bog povedati, de so ljudje dvoji: eni, katerim svoje usmiljenje skazuje; eni pa, katere v svoji pravičnosti kaznuje. Presrečna je osoda prvih, zakaj kaj lepšiga se jim ne more podeliti; družih pa je nar nesrečniši, zakaj hujiga in strašnejiga kaj se jim ne more pripetiti. Dobrih čaka nar veči dobroti v gledanji Boga, hudobnim pa nar huji zleg, na vekomaj namreč spred Gospodoviga obličja pahnjenim biti. Kako grozovito težko breme si grešniki nakladajo, naj bi posebno uni pomislili, ki tako nepomišljeno in preširno vsakteri, še tako hud greh storé! Saj vender nosniki in tovorniki, če imajo kaj težkiga kam nesti, narpred poskusijo, če bodo njih rame mogle nositi, in če jim za tako težo moči zmanjkovalo ne bo.

In ti, brezpametnik, ki se zavoljo majhniga in le kratkiga radigovanja prederzneš, tolikošno težo nase nakladati, ti ne težkaš bremena, de bi sprevidil, ali ti morde moči zanj pošle ne bodo!

De boš pa kaj taciga tolikanj lože poskušal, hočeva nekaj premišljevati, iz česar boš nekoliko težo in velikost peklenskih kazni spoznaval. — Pomisli, kako neskončna je velikost uniga, ki grehi kaznuje, in de Bog v vsim karkoli stori, zmiraj Bog ostane: zmiraj je velik in občudljiv, ne samo v morji, na zemlji in v nebesih, ampak tudi v peklu, tako sicer če Bog zmiraj Bog ostane, kakor je tudi res, de je tudi v serdu pravičnosti in kaznovanji grešnikov — Bog. Zatorej pa pravi Gospod: „Ali se me nočete bati in ne tugovati pred mojim obličjem, ki sim pesek morju za mejo postavil, za večno ograjo, čez katero uhajati ne sme; valé se sicer njegovi valovi, ali čež-nj se ne zlivajo.“ (Jerem. V. 22.) Kakor bi hotel reči: Ali se ne bojte premogočne roke Božje, ktere moč lahko na teh prečudnih delih spoznavate? Ali bi morde tisti, ki se tako veliciga v vsim kaže, tudi ne bil kaznovaje une, ki so mu tolikanj nehvaležni? Ker so vse lastnosti Božje enakomerne, ali se nam ni ravno tako bati ga, kakor je vredin ljubljen in moljen biti? — Čeravno je bil prerok Jeremija tako nedolžin, de ga je Bog že pred porodom za svojo službo zvolil bil, se je vender tolikanj Boga bal, de je govoril: „Gospod, ni ga tebi enaciga, velik si in tvoje ime je veliko s krepostjo! Kdo bi se te ne bal, tebe, kralja ljudstev; zakaj tvoja je slava. Med vsimi modrimi ljudstev in po vsih njihovih kraljestvih ga ni nobeniga tebi enaciga.“ (X. 6. 7.) In „odtegnil sim se od ljudi, ker je moje serce trepetalo v strah, zavoljo tvoje nevolje.“ (Jeremija XI.)

Čeravno je smel sv. prerok prepričan biti, de Bog nad njim nevoljin ni, je vender v svojim sercu

trepetal in se bal, ko si je mislil Božjo neskončno velikost in mogočnost. In zató je pel kraljevi prerok: „Zemljo pogleda, in potresne se; hribov se dotakne, in pokadé se;“ (Ps. CIII. 32.) in Hiob: „Stebri nebes se stresnejo in zabobne o njegovim migljeju“ (XXVI. 11.); ali kakor se poje pri sv. maši: „nebeške moči in kraljestva trepetajo pred Božjim veličastvam.“ Ne zavoljo tega, kakor bi skerbili, de bi jim Bog svoje milosti ne utegnil, temuč zató, ker jim premogočnost njegove velikosti dela strah in trepet. Če se toraj tako popolnoma bitja boje, kako bi le mogli uni pred njim trepetati, ki jih huda krivica teží, in só veličastnost Božjo zaničevali; zakaj ravno oni imajo okušati strahoto njegoviga serda. Božja neskončna velikost je poglavitin nagib, iz kteriga lahko povzamemo, de bo kaznovanje grešnika strašno, kakor tudi sv. Janez v skrivnim razodenji razločno pravi: „Na en dan bodo prišle nad Babilon šibe, smert in žalost in lakota, in z ognjem bo požgan, zakaj mogočin je Bog, kateri ga bo sodil.“ (Skriv. raz. XVIII.) Tudi veliki Apostel je poznal to moč Gospodovo, ker pravi: „Strašno je, pridšimu v roke živiga Boga.“ (Hebr. X. 31.) Od ljudi zatiranima biti, ni ravno strašno, ker niso tako mogočni, de bi njih preganjanju in sili uiti ne mogli, in ker tudi oblasti nimajo, dušo na vekomaj kaznovati, zatorej pa tudi Zveličar pravi: „Ne bojte se jih, ki vam telo umore, duše pa umoriti ne morejo; bojte se veliko bolj uniga, teri more dušo in telo v pekel pogubiti!“ (Mat. X. 28.)

Tedaj je očito, de je Bog, kakor je velik v svoji vsigamogočnosti, v svoji slavi, in vsih svojih

delih, tudi velik v svojim serdu, v svoji pravici in v kaznovanju.

Še bolj natanko si lahko velikost te kazni ob-
risamo, če premišljujemo Božjo pravičnost, ktere
izvirek je spolnovanje une kazni. Ta izvirek ali to
djanje, iz kteriga pa zopet lahko Božjo pravico
terdimo, se razodeva že tukaj na zemlji v kazno-
vanji, ktero Bog pregrešnim kadarkoli naklanja, ka-
kor se to iz sv. pisma lahko previdi. Kako strašno
je bilo kaznovanje Datana in Abirona in vsih delež-
nikov njune pregrehe! Zakaj nanagloma počí zemlja
pod njimi, in jih je požerla z njihovimi šotori, in
vsem blagam, in živi so se zagreznili v pekel, ker
so se bili zoper Mojzesa in njegove zveste uperli.
Kdo je kdaj začul strašnejši pretitve memo unih, ki
jih beremo v petih bukvah Mojzesovih in sicer zoper
tiste, ki Božjih zapoved ne spolnujejo. Razun dru-
zih strahovitih pretitev Gospod takole govori: „Če
pa nočeš poslušati glasú Gospoda, svojiga Boga, de
boš storil in spolnoval vse njegove zapovedi in vелеve,
ki ti jih dans zapovem, tedaj bodo vse te prekletve
čez te prišle in te zadele. Preklet boš v mestu, pre-
klet na polji. Preklet bo tvoj skedinj, in prekleta —
tvoja zaloga. Preklet bo sad tvojiga telesa in preklet
sad tvoje zemlje, čede tvojih goved in kardela tvo-
jih ovac! Preklet boš, ven in not gredé. Lakoto in
žalost bo Gospod čez te poslal in jezo nad vse tvoje
dela, ki jih boš počel! Tepel te bo Gospod z uboš-
tvam in merzlico in mrazam in z vročino in s sušo
in s strupenim zrakam in z rujò; in preganjal te bo,
dokler ne boš poginil! Tepel te bo Gospod s topostjo
in slepoto in z zdivjanostjo serca, in tipal boš opol-
dne, kakor slepec v tami tiplje, in nobene sreče ne

boš imel po svojih potih. In sramoto boš terpel, slednjikrat in silo prenašal, ter nobeniga ne imel, ki bi te rešil. Mutast boš in osupnjen zavoljo reči, ki jih bodo tvoje oči gledale. Tepel te bo Bog z vredi. In Gospod bo še kugo pridružil, dokler te pokončal ne bo.“ (V. b. Mojz. XXVIII.) In naj bi bile te in vse druge kazni, ktere morajo ljudje na svetu terpeti, še tako grozovite in strašne, so vender le slaba podobna, ubežna senca proti unim, katerih ima pogubljeni na unim svetu pričakovati; zakaj tačas bo prišla doba, ko bo Božja poterpežljivost nehala, in se njegova pravica svetila nad tistim, ki so na tem svetu njegovo usmiljenje zametovali. Če nas tedaj že ubežna senca te pravice tolikanj straši; kdo bo le Božjo kaznujočo sodbo resnično prenašati mogel! Tukaj ko nam Božjo pravico še njegovo usmiljenje nekoliko hladi, kjer je posoda serda Božjiga z vodo milosti namešana, se vam vender ta pijača še grozno grenka zdí. Kako pa, ko bo zgolj, brez usmiljenja in milosti piti, in se jih Bog nič več usmilil ne bo, ki se svojiga brata usmiliti niso hotli?

Pa ne samo velikost Božje pravičnosti, ampak tudi njegova neskončna usmiljenost nam razodeva velikost njegovih kaznovanj, čeravno se pregrešni ljudje z Božjo milostivo dobrotljivostjo tolažiti skušajo. Čemu se moramo vender bolj čuditi, kakor vidivši, de se je sam Bog včlovečil, in kot človek vsaktero sramoto, grenkost in bolečino, od kar je na svet prišel in pa do svoje grozovite smerti na križi terpel? Ali si moremo veči usmiljenje misliti memo uniga, ki ga je skazal Odrešenik pridši na svet, ter vzešši náse vse pretežke krivice ljudi, de

in nobene sreče ne

bi jih odrešil? Ko je celo za tiste, ki so mu rane sekali, nemilo smert storil? —

Kakor moramo stermeti nad djanjem Božjiga usmiljenja in se mu čuditi, ravno tako moramo trepetati in se bati njegove brezkončne pravice, ker je vsaka lastnost Božja enako velika, in vse, kar je v njem, je Božje, kakor njegovo usmiljenje se razodeva tudi njegova pravica.

In tedaj mi povej, če je Bog takrat, ko je hotel svetu milost svojo pokazati, tolikanj velike reči storil, de se je ves svet jim čudil, kaj vender meniš, de bo storil, ob svojim drugim prihodu, ker je takrat sklenil, svetu svojo pravico pokazati, in kjer mu bo ravno toliko prilik zató, kakor so množne hudobije ljudi?

Ko namreč njegoviga usmiljenja prav nič zunaj njega človeški natori prisojeniga budilo ni, bo njegova pravica nasprotno prav hudo nad neskončne razžaljenja, s katerim se je človek zoper Boga pregrešil, sklicovana. Po vsim tem se nam mora dovolj dozdevati, de bo nekdam Božja sodba strašna in grozovita. Dobro govori od tega sv. Bernard: „Kakor je bil Bog prizanesljiv ob svojim prvem prihodu, ravno tako oster bo o svojim družim, in kakor ga zdaj nobeniga človeka ni, v čigar oblasti bi spravljenje ž njim ne bilo, ravno tako takrat nobenimu mogoče ne bo. Kakor se je njegova milostivost čez vsako misel in slednje upanje veliko pokazala, ravno tako smemo pričakovati, de se bo enako ostro njegova sodba razodevala. Neizmeren in brezkončen je Bog v svoji pravičnosti, kakor v svoji usmiljenosti. Neizrekljivo velik je v odpušanji, in neizrekljivo strašni v kaznujočim povračevanju! Usmiljenje ska-

zuje sicer napred, tako, ko bi bili hotli, de bi nobeniga vzroka ne bil imel, velikost svoje kaznujoče pravice nad nami razodevati.“ (S. Bern. sermo I. de nativitate Dom.)

Teh dveh enako velicnih lastnost Božjih nas opominja tudi kraljevi pevec z naslednjimi besedami, rekoč: „Naš Bog je Bog, ki zamore oteti, in Gospodovo je, pripustiti, smerti uiti. Nasprotno pa drobi Bog glave svojih sovražnikov, teme unih, ki od svojih hudobij ne odnehajo.“ (Ps. LXVII. 21.)

Iz tega previdiš, de Bog ravno tako ostro s svojimi sovražniki in svojimi uporniki ravná, kakor je proti svojim prijatlam spravljiv in krotak. Poslednje lahko vidimo po poterpežljivosti, ki jo proti vesoljnemu svetu in proti posameznemu človeku, naj bo dober ali slab, razodeva. Kako marsikteriga vidimo tako globoko v ostudne pregrehe in hudobije zagreznjeniga, de odkar je pamet zadobil, in pa do svoje smertne ure nič družiga ne počne, kakor Boga žali in njegove zapovedi zasramuje, ter se ne meni ne za njegove obljube, ne za njegove pretitve, ne za plačilo, ki pobožnih čaka, ne za Gospodovo nagovarjanje in za njegove milosti. In vender jih počakuje Božja neizrekljiva dobrotljivost vse njih žive dni z nar večí poterpežljivostjo! Niti njihoviga življenja jim ne preterga, ter ne neha, kakor mogoče k pokori jih vabiti, in celo, če nobeniga znamnja njih poboljšanja ne zapazi! Ko se pa ta poterpežljivost enkrat dopolni, ko se pokaže presila njegoviga serda, kteriga je toliko časa v njedru svoje pravičnosti hranil, kako se bo unim revežem godilo? Zatoraj kliče sv. Apostel: „Ali bogastvo njegove dobrotljivosti in poterpežljivosti ter prizana-

šanja zaničuješ? Ali ne veš, de te Božja dobrotljivost k pokori vabi? S svojo terdovratnostjo pa in s svojim nespokornim srcem si jezo spravljaš na dan jeze, in razodetja pravične sodbe Božje, kateri bo slednjimu povernil po njegovih delih.“ (Rimlj II. 4.)

Z besedami „si jezo spravljaš,“ hoče apostel reči, de, kakor kdo zaklade nabira, dan na dan denar denarju pridevaje in bogastvo spravlja, dokler se vse na velik kup narastlo ni, ravno tako tudi Božja jeza bolj kipi, ker hudobija ljudi zmiraj pridevlja. — Če je komu edino nabiranje zakladov mar, de mu ne mine dan, in celo ura ne, de bi jih kaj pomnožil ne bil, in tako dolgo let počenjal, kako bi se nazadnje, odklenivši svoje skrinje in shrambe, svojimu neznanimu bogastvu čudil. In ne vidiš, o nesrečni človek, de tudi ti vsaki dan in vsako uro Božjo jezo množiš, in si s tem večno pogubljenje napravljaj? Zakaj po vsakim storjenim grehu Božja jeza hujši biva! Ze pohlepno oziranje tvojih oči, nečiste misli, umazana peželjivost in čert tvojiga serca, gerde besede in prisege, ki pridejo iz tvojih ust, to vse, ko bi nič družiga ne bilo, bi že lahko ves svet s tvojimi grehi napolnilo! Če se pa še vse druge tvoje pregrehe pridenejo, kako se mora vender Božja jeza v veliko letih pomnožiti.

Tudi iz nehvaležnosti in hudobnosti pregrešnih lahko povzamemo, kako veliko bo kaznovanje Božje. De to jasno sprevidimo, premišljujmo napred dobrotljivost in velikodušnost Božjo proti ljudem; potem vse, kar je na zemlji storil, govoril in za človeštvo terpel; nadalje vse naredbe, ki jih je postavil za blagor ljudi; pripomočke, ki jim jih je dal za živeš in za vse, karkoli jim utegne življenje prijetno storiti;

tolikratno odpušenje; poterpežljivost, s katero njih ponavljane hudobije prenaša; podeljene milosti; varstvo, v katero tudi nehvaležne sprejema; in mnogo drugih dobrot, ktere iz obilne svoje dobrotljivosti vedno nad umerjoče rosi. Nasprotno pa preglejmo, kolikokrat ljudje svojiga stvarnika pozabijo, in zanj ne marajo: kako nehvaležno in uporno se proti njemu obnašajo. Kako celó vsigamogočniga preklinjajo in njega in njegove zapovedi zasmehujejo; kakó jih ne samo kaka korist ali dobiček, ki jim ga greh obéta, k pregrešnemu djanju zapeljuje, temuč večkrat iz nekaciga dopadenja nad hudobnim Božje povelja z nogami teptajo. Kako mora vender vse to Božjo jezo vnemati in množiti! —

Kdor tedaj prederzno Gospodovo brezkončno visokost zaničuje, kakor bi bil le nezmožin malik; kateri tolikrat „Sina Božjiga teptá in kri zaveze, po kateri je posvečen bil, ognjušeno misli,“ kakor apostel pravi (Hebr. X. 29.); kdor tolikrat z grozovitnim djanjem, — kakoršniga se še neznabog ne upa počenjati, Božjiga odrešenika križa, — kaj more neki družiga pričakovati, ko bo ura bila sodbé, kakor de bo razžaljeno čast Božjiga veličastja s prenašanjem primerne kazni tolažil? — Ker je pa Bog *pravičin* sodnik, bo mogel tudi razžalitvi enako kazen odločiti. In ker je Bog sam, ki je bil razžaljen; kakošna sodba se mora neki čez dušo in telo grešnika skleniti, ki bi bila storjenimu hudodelstvu primerjena? Če je bilo v zadostenje razžaljenimu veličastju Božjimu kervi njegoviga lastniga Sina treba, tako, de je imenitnost in visokost darovaniga za spravljenje potrebno veliko kazni nadomestovalo; kaj se bo pa potem zgodilo, ko se bo moglo zadostovati, in sicer

zadostovati z ostro kaznijo, ker je nobena osebna imenitnost zmanjševala ne bo?

Ko smo tedaj lastnosti sodnikove premišljevali, se hočemo tudi nekoliko ozreti po unim, katerimu Bog zaveržene grešnike izročuje, de jih večno kaznuje. Če rečemo, de je zlodi, nasprotnik, ki to rabeljsko službo opravlja, tedaj lahko premerimo, česa naj obsojeni grešnik od njega pričakuje. Kako strašno grozovito z tistimi postopa, ki so njemu izročeni, spoznamo že iz prilike pobožniga Hioba, kteriga je kolikor mogoče s prekanljivo hudobnostjo mučiti skušal, brez nar manjšiga milovanja in usmiljenja. Ali ni pokončal čed in hlapcov nedolžniga moža z nebeškim ognjem? Ali ni dal njegovih volov in oslov Sabejcam poropati, njegovih velbljudov Kaldejcam vzeti, in njih varhov pobiti? Ali ni njegovih lastnih sinov pod poderto hišo osmertil? In ni nazadnje njegoviga trupla od verha do tal v ostudin vred spremenil? Vse mu je odvzel, in mu nič ni pustil, kakor kup gnoja, de se je nanj usedel, in pa čepinjo, de je ž njo zgnojene vred stergal. Čeravno mu je ženo in prijatle pustil, ni storil zavoljo tega, de bi ga tolažili, temuč, de bi mu tudi ti s svojimi besedami in z očitanjem ure grenili, in bi njegovo dušo huda bolečina tergala. Tako hudobno ravna hudič s človekam o božjim pripušenji!

Ker je toraj prekanjenost in grozovitost tega splošniga sovražnika človeškiga rodú in tudi njegovih pomagačev tolika, kaj le, o nesrečni grešnik, se bo s teboj godilo, ko boš njemu zročen, in bo z vso strahoto s teboj postopal? O ta misel je grozna! In ta kazen ne bo en dan, eno noč, eno leto, ampak zmiraj, vso večnost terpela! O kako tamen

in strahovit bo dan, ko boš zročen oblasti unih grozovitih zverí!

Te hudobne duhove opisuje sv. Janez v svojim razodetji s tole podobo: „In vidil sim zvezdo od neba se utreniti, in nji je bil dan ključ od žrela brêznoviga, in odklenila je žrelo brêznovo, in dim se je pokadil iz jame, kakor dim velike peči, in zatamnelo je solnce in zrak od dima breznoviga. In iz dima breznoviga so prišle kobilice na zemljo; in dana jim je bila moč, kakoršno imajo škorpjoni na zemlji. In zapovedano jim je bilo, de se naj ne dotaknejo ne trave, ne zeleniga nič, in nobeniga drevesa ne, ampak le tistih ljudi, ki nimajo znamnja Božjiga na svojim čelu. In bilo jim je dano, de jih ne smejo umoriti, temuč pet mescov terpinčiti; in njih mučenje je bilo, kakor mučenje škorpjona, ko človeka piči. In tiste dni bodo ljudje smerti iskali, pa je ne našli; želeli bodo umreti, pa smert bo pred njimi bežala. In podoba kobilic je bila enaka za boj pripravljenim konjem; in na njih glavah so bile kakor krone, zlatu podobne, in njih obrazi kakor človeški obrazi. In imele so lasé, kakor ženske lase; in njih zobje so bili kakor zobje levov; in imeli so oklepe, kakor železne oklepe; in šumenje njih perut je bilo, kakor derčanje bojnih vozov, z veliko konj, ki dirjajo v boj; in imele so repe, kakor škorpjoni, in po njih repih so bili žela.“ (Skr. raz. IX.1—10.)

Kaj je hotel neki sv. Duh z ravno obrisano podobo družiga naznamnjati, kakor strašno šibo kaznujoče Božje pravice? Ali je mogel njegov namen drugi biti, kakor s tem strašnim opisovanjem ljudi opominjati, de naj nikar ne zabiyo jeze Božje in orodja njegoviga kaznovanja, muk obsojenih grešni-

kov in moči protivnikov, de se bomo, svarjeni od teh strahot skerbno varovali, Boga žaliti? Kaj je namreč zvezda, ki se je od nebes utrenila, in kateri so bili ključi dani od brezna, kakor uni svetli angel, ki je z nebes padel, in kterimu je bilo taminsko kraljevanje zročeno? In une kobilice, enake za boj pripravljenim konjem, ali morejo kaj družiga pomeniti, kakor peklenske duhove, Luciferjeve tovarše in pomagače? Kaj pomeni trava in vsa zelenjava, ktera ne sme ugriznjena biti, kakor pravične, ki zelené, in cvetó po rosi Božje milosti in sad za večno življenje rodé? In kdo drugi so uni, ki nimajo znamnja Božjiga na svojih čelih, kakor tisti, ki nimajo Božjiga duha, ki je edino pravo znamnje njegovih zvestih in ovc njegove čede? — Zoper une tedaj je ta vojska orožena, de jih bodo sami tisti mučili in terpinčili, kterim so na tem svetu služili, kakor so bili nekđaj Egipčani od žab in muh nadlegovani, ktere so kot Bogove molili. O kako strašno mora biti, na mestu pogubljenja viditi une ostudne in strašne zlodje, in uniga lačniga zevajočiga zmaja, uniga velikanskiga Behemota, od kteriga se v Hiobovih bukvah bere, de svoj rep kakor cedro suče, de reke popiva in gore pogoltá!

Dozdaj povedano dovelj pové, de bo kaznen grešnikov nekđaj strašna, zakaj vsaka posamezna okolšina, sama zase, nam veli nar hujiga svestim si biti. Brezkončne vse Božje lastnosti, — tedaj tudi njegova pravica, velika njegova prizanesljivost, ki tako dolgo mirno in milostivo prenaša, in poterpežljivo spokornosti grešnikove počakuje, preobilost njegovih dobrot, ktere tudi svojim nezvestim deli, de bi jih zopet k sebi privabil; nedopovedljivo njegovo

čertenje vsaciga greha, ker namreč grehi neskončno visokost Božjo razžali, zatoraj pa tudi neskončno čertèn biti zasluži; nadalje strahovita zloba naših nar hujih sovražnikov, ki imajo toliko oblast nas terpinčiti in so tako pripravljeni in nagnjeni za nar hui grozovitost — koga smemo od vsiga tega pričakovati, kakor neznano kazen, ktere še misliti ne moremo?

Če je tedaj to očito, in kazen, ki grešnika čaka, gotova, in ji nobeden uiti ne more, kakor naša vera uči: kako brezpametni in oslepljeni so vender, ki to verujejo, in vender ne previdijo, kako strašno breme si s svojim grešenjem nakladajo, ker se z enim samim smertnim greham te velike kazni vredne storé, nad ktere resničnostjo nikakor dvomiti ne moremo.

§. 2.

Od večnosti te kazni.

Čeravno nas mora vse, kar smo od kaznovanja grešnikov povedali, nar huje strašiti, moramo vender nar bolj se pretresniti, če pomislimo, de bo ta kazen večno terpela! Zakaj ko bi je kdaj konec bilo, ali bi kaj ponehala, ali se saj zmanjšala čez tavžent in tavžent let, bi to vender nesrečneže nekoliko tolažilo; ali večnost ne pozna konca, enaka je Božji večnosti; tako dolga terpi, de bi kateri nesrečnež, ko bi po besedah neciga cerkveniga učenika po vsakih pretečenih tavžent letih eno solzo prelil, poprej vesoljni svet s solzami svojih oči zalil, kakor pa konec svojiga terpljenja vidil! O kaj se mora hujiga povedati ali pa reči! Ko bi tudi vse peklenske muke nič bolj ne bolele, kakor šivankina zbada, bi vender

zavoljo svojiga večniga ponavljanja zadostile, človeka pregovoriti, de bi veseliga serca vse britkosti in težave terpel, ki ga morejo na zemlji zadevati, ko bi mogel potem kazni uiti, ki večno terpi! — O naj bi se toraj beseda *večno* globoko v tvojo dušo vtisnila; kako blagodarna bi bila zate! —

Bere se, de se je nekdo, ko se mu je vsimu v nečimurnostih tega svetá zakopanimu, misel na večnost vzbudila, tega, kakor nekaj brezkončniga, grozno ustrašil, in takole sam pri sebi premišljevali začel: „Mende ne more nobeden na svetu biti, kateri bi pri pravi pameti kraljevanje po vesoljnim svetu s tem pogojem prevzel, de bi trideset ali štirideset let na postelji z rožami in družimi dušečimi cveticami nastlani ležal. Če je to tako, kako besna norost pa more ljudi pregovoriti, zavoljo nečimurniga radigovanja v nevarnost zahajati na večne čase na ognjeni postelji počivati?“ — To premišljevanje samo že je bilo za tega človeka tako dobro, in je tolikanj storilo v njem, de je takrat pot pregrehe zapustil, in pobožno živeti začel, ter pozneje tako v dobrim napredoval, de je bil cerkveni vikši, — in svetnik.

Kaj bodo neki mehkužniki tega sveta, ki že zavoljo komarjeviga pika vse noči na mehkih blazinah ne zaspé, rekli, ko bodo na žerjavici, — na plameči postelji — ležali, in sicer ne eno noč, ampak vekomaj? Njih prerok vprašuje: „kdo zmed vas bo mogel pri strašnim ognji prebivati? Kdo zmed vas bo hotel pri večnim plamenu ostati? Kteriga rame bodo dovolj močne tako breme nositi?“ (Iz XXXIII. 14.)

O nespametni rod, ki se da unimu starimu so-
vražniku človeštva slepiti in motiti! Kaj more bolj

pameti nasprotovati, kakor toliko skerbi za pozemljsko in minljivo, in tako vnemarno ravnanje s sploh in vse veljavnim? Ali ne sprevidimo imenitnosti večniga življenja, kaj se vam more še važno zdeti? Česa se bomo vender bali, če zavoljo prihodnje večnosti ne trepetamo? In kaj nam nazadnje naj mar bo, če nas prihodnja osoda naše duše nič ne skerbi?

Ker tedaj to vse tako jasno sprevidimo, kako se moremo vender še zmiraj pobožnemu življenju utegovati, naj bo njegova steza še tako ternjeva in težavna, če zamoremo le grozovitim strahotam s tem uiti. Pač ni dvomiti, de bi, ko bi Bog človeku na voljo dal, ali vse svoje žive dni hudo neprenehano bolečino terpeti, ali pa po kakim ostrim samostanskim redovništvu živeti, kakor kartužani, in vse zapovedane spokorne dela spolnovati. — Gotovo nobeden tako neumin ne bil, in premišljeval, temuč raji po ostrim redovništvu živel, — in če tudi iz nobeniga družiga nagiba ne, kakor le iz samoljubnosti — kakor pa tako dolgo tolike bolečine terpel. Ker so pa bolečine in terpljenja, ki nespokorniga grešnika po smerti tepejo, neskončno večji, kakor vse hudo, katerokoli mora človeško telo na zemlji prenašati, zraven pa je terpež uniga terpljenja brez primere dalji, in nazadnje še tisto, kar Bog od nas za odvernjenje večne kazni od nas hoče, manj težavno, kakor pa spolnovanje redovniškiga pravila, in spokornih del kastužanov ali pa družih ostrih samostan-cov: tedaj nas more le nôra spačenost zadrževati od prenašanja take majhne in kratke težave, kar nas more rešiti peklenskiga ognja! Očito je to brez-pametno, iz nar. strašneji preširnosti izvirajoče rav-

nanje neznano velika in pogubljiva zmota ljudi. Nje nasledek pa bo, de bodo tisti, ki se tukaj z lahko nujo toliciga terpljenja zavarovati niso hotli, tam večno in strašno se pokorili, kar jim nič več koristilo ne bo. Zakaj zastonj je potem vse obžalovanje, vse solzé, in toliko strašnejši je naklonjena kazen, ker ni nobene gnade in nobeniga upanja več, de bo kdaj nehala ali pa se zmanjšala. Kako lahko se mora vender vse zdeti, kar smo tukaj dolžni storiti, če se moremo s tem tako neizrekljiviga terpljenja obvarovati.

Ko bi bile te resnice ljudem sumljive in dvomljive, in ko bi le prav natanko zgotovljene ne bile, tu bi se še dalo dopovedati, zakaj se tako pameti nasprotno vedejo. Ali, ker v svoji veri resnice kot nedvumljive spoznajo in dobro vedó, „de bo,“ kakor Zveličar sam pravi: „poprej nebo in zemlja prešla, kakor bo pa čerkica ali pičica od postave prešla, dokler se vse ne spolni;“ (Mat. V. 18.) ker očitno pravijo, de terdno vérujejo, in vender tako brezumno in preširno živé, — temu se je treba nar bolj čuditi in presega vse razumne moči!

O povej mi, oslepljeni človek, kaj najdeš vender nad vsimi dobrotami tega svetá, de bi ga hotel za tako ceno kupiti?

„In ko bi imel tudi,“ kakor sv. Hieronim pravi: „Salomonovo modrost, Absalonovo lepoto, Samsonovo moč; ko bi ti bila tudi Enohova starost, Krezovo bogastvo in Cezarjeva mogočnost obetana; kaj bi ti vse to pomagalo, ko bi vender nazadnje tvoje truplo červi glodali, in bi bila tvoja duša v pekel pahnjena, de bi tam z unim neusmiljenim bogatincam večne muke terpela?“

To naj zadosti za prvi del našiga opomina za čednost! V sledečih bukvah hočemo govoriti od posebnih pravic, ki so pobožnimu na tem svetu obljubljene.

Druge bukve.

Od časnih in duhovskih blagot, ki so pobožnimu na tem svetu obljubljene, sosebno pa od dvanajsterih, čednosti podeljenih, prednost.

XI. Poglavje.

Neprecenljive blagote, ki so čednosti v tem življenji obljubljene, nas morajo močno zánjo vnemati.

Ker je toliko nagibov, ki človeku nagovarjajo pobožnimu biti, tedaj resnično ne vem, kakošne izgovore le morejo imeti, ki to opušajo. Kaj more namreč bolj mogočniga biti, kakor slišati, de Bog sam pobožno živeti zapoveduje? Kteri nagibi morejo neki močnejši biti, kakor preobilno plačilo, ki je pobožnimu obljubljeno in ki ga bo v večnosti dobil; ter kazen, ki nasprotno pregrešniga čaka? Zatoraj bi se prav lahko vprašalo, zakaj je med kristjani, ki svete resnice verujejo, vender toliko jih, ki čednost zanemarjajo, in pregrešno živé. Ni se čuditi: de jih je med neverniki veliko, ki ravnajo takó, ker čednosti ne vedó ceniti in je tudi ne čislajo. Godi se jim, kakor rudarju, ki drag kamen najde, pa ga

ne shrani, ker skrite svetlobe in vrednosti njegove ne pozná. De so pa kristjani, ktere njih vera vsiga, karkoli more za čednost vnemati, poduča, vender brez misli na Bogá le grehu tlako delajo, in svojim strastim in svojim poželenjem strežejo; de se le s posvetnim ukvarjajo, in po nevidnim svétu nič ne ozirajo, z vsako pregreho radi pajdašijo, kakor bi nobene smerti več ne bilo, in bi se sodba Božja nikoli ne godila; kakor bi čednost nobeniga plačila ne imela pričakovati, in se nobene večne kazni v peklu ne bati — de morejo tako ravnati, temu se je brez mere čuditi!

Po pravici se toraj lahko vpraša, od kod vender ta nerazumljiva vnemarnost, ta zanikernost serecá, in rekel bi, ta hudičev čar pri ljudeh izvira! — Vzrok tega zlega je v več ko eni okolišini iskati, in med posebnimi okolišninami ni nar manjši občna pomota, ktera ljudem po glavi bréde, misel namreč, de je vse, karkoli Bog pobožnimu za plačilo obljubi, za prihodnje življenje shranjeno in od tega se nima na tem svetu nič pričakovati. Ker je pa človeku karkoli počenja, le plačilo mar, ki ga misli dobiti, in ga za vse njegove dela le taka hasen in dobiček naganja, ki mu je blizo in ga že sam pregleda, zatoraj pa vse prihodnje, in vse nevprično kot nično zametuje. Tako so mislili Judje o času prerokov; ko jim je namreč Ecehiel po Božjim povelji veliko plačilo obetal ali pa z ostrim kaznovanjem žugal, so ga zasramovali in govorili med seboj: „Obraz, ki ga vidi, oznanuje čez veliko dni in v daljne čase.“ (Eceh. XII. 27.) Ravno tako so zasmehovali preroka Izaija in za njegove besede niso marali ter govorili: „Postava in zopet postava; čakanje in

zopetno čakanje; zdaj tu nekaj, zdaj tu nekaj!“ (Iz. XXVIII. 10.) In to je poglavitin nagib, ki ljudi vse oslepljene Božje zapovedi spolnovati zaderžuje ker menijo, de nima čednost tukaj na zemlji nič do-
briga svesta si biti, temuč, de ga še le na unim svetu prejme. To pomoto omenja tudi Salomon, ki pravi: „Ker se pa kmalo sodba čez hudobne ne sklene, tedaj človekovi otroci brez strahú hudo po-
čenjajo.“ (Prid. VIII. 11.) In precej pridene: „Tudi je še druga nečimurnost, ki se na zemlji godi: Pra-
vični so, katerim se hudo godi, kakor bi bili storili dela hudobnih; in so hudobniki, ki so tako mirni, kakor bi bili storili delo pravičnih. Godi se namreč drugimu kakor drugimu; pravičnimu kakor krivičnimu, dobri-
mu kakor slabimu, čistimu kakor nečistimu, da-
rujočimu in tistimu, ki dari zaničujejo. Kakor dobri, takó grešnik; kakor krivo prisegajoči, ravno takó, ki resnico terdi. To je nar huje, karkoli se pod solncam godi; de se vsim enako godi; zatoraj se pa tudi serca človekovih sinov s hudobnostjo polnijo in pa z zaničevanjem na tem svetu, in potem bodo v pekel peljani.“ (Prid. VIII. 9.)

Kar tu Salomon pravi, dobro vedó hudobneži in brezbožniki, ki govore pri preroku Malahiji: „Ne-
čimurin je, kdor Bogu služi, in kakšin dobiček imamo, de smo njegove zapovedi spolnovali in žalostno živeli pred Gospodam vojskinih trum? Zatoraj pa srečne imenujemo ošabne, zakaj oni so si pomagali, s pre-
grešnim življenjem, zakaj Boga so skušali in nič se jim ni prigodilo.“ (Mal. III. 14.) Tako besedujejo hudobni, in pregrešno živeti ne nehajo, ker se jim, kakor sv. Ambrozi pravi, težko zdi, z negotovim upanjem se tolažiti, to je, prihodnje dobrote z zda-

njimi zamenjevati, in to, kar je blizo, za kaj drugiga dati, kar se bo še le v prihodnosti delilo.“

De bi se ta neznano pogubljiva zmotnjava popolnoma zaterla, ne vem, ali bi se moglo s kaj boljim pričeti, kakor z besedami, ktere je govoril naš Zveličar, ko se je čez nesrečno Jeruzalemsko mesto jokal: „O ko bi bilo spoznalo, saj ta svoj dan, kar je v tvoj mir. Ali zdaj je skrito pred tvojimi očmi.“ (Luk. XIX. 42.) Jezus je premišljeval na eni plati neznano vredne dobrote, ktere so bile o njegovim prihodu na ta svet Jeruzalemskim prebivavcam podeljene; — zakaj ž njim so prišle tudi vse nebeške milosti in vsi zakladi na zemljo z nebes; na eni plati pa je vidil, kako je ravno tisto ljudstvo njegov tihi prihod zaničevalo, zametovaje vse dobrote, ktere je seboj prinesel, in tedaj niso bili samo zavoljo te slepote vsi nebeški zakladi Izraelskim otrokam odvzeti, — tudi njih kraljestvo je bilo pokončano, in mesto razdjano. Zatoraj je bil močno žalostin, je bitko jokal, in une besede govoril, ktere so čeravno kratke, vender tako znanimive in pomenljive. —

Ravno te občutljeje in besede tudi na poprej rečeno lahko obrnemo: Zakaj če premislimo visoko lepoto čednosti, in pa velike milosti in bogastva, ki jo spremljajo, in pa vidimo, kako daleč in skrite so te dobrote ljudem, ki se le s pozemlskim pečajo; kako se mora čednost kakor pregnana iz človeškiga domovanja umikati, in kakor begunka nikjer na zemlji zavetja ne najde; — če to pomislimo, menim, de se je nam po pravici jokati, in z Gospodam tožiti: „Ko bi bilo spoznalo, saj ta svoj dan, kar je v tvoj mir.“ To se pravi: O ko bi ti Bog zdaj oči razklenil, de bi vidil zaklade, lepoto, bogatijo, mir, prostost,

svetlobo, pokoj, radost, ljubljene, in vse blagote, ki so zveste tovaršice čednosti, kako bi jih vender cenil! Kako bi po nji hrepenel, kako zanjo se trudil, in nar veči težave bi te ne strašile!

Ali vse te blažene dobrote so telesnim občutkam skrite, zakaj oni gledajo le vnanje obleke čednosti, njeniga sladkiga jedra pa ne okušajo. Zatoraj mislijo ljudje, de je v nji le neprijetnost in terpkost, de je denar, ki ne bo na tem, ampak še le na unim svetu veljal, in čeravno je morde kaj vredin, je vender ta vrednost prihranjena za večnost, in ne za zdajnost. Tako govore v svoji kratkovidnosti, in pravijo, de si nočejo nobenih pravic za prihodnje življenje s sedanjim odstopanjem nakupovati, in sedajnosti ne zavoljo prihodnosti zastavljati. Govore pa tako, ker jih vnanja grudasta lupina čednosti straši; oni namreč ne vedo, de je Kristusov nauk tistimu enak, ki ga je učil, kateri je bil, čeravno po vnanjim prav ubožin in majhn med ljudmi, po notranjim vender Bog in vsih bitij nar veči Gospod. Zatoraj se pa pravi tudi od zvestih Kristusovih služabnikov, ki so za ta svet odmerli, *de je njih življenje s Kristusom v Bogu skrito.* (Kolos. III. 3.) Kakor je bila namreč slavnost Jezusa Kristusa svetu zakrita, ravno tako je tudi slava vsih tistih nevidna, ki njega posnemajo. Branje je, de so v starodavnih časih nekakove podobe narejali, ki so bile zunaj grudaste in spačene, znotraj pa prav umetno izdelane, tako de je videzna vnanja neolikana oblika veliko lepoto hranila, in oči nevednih slepila, ko se je v té reči zvedeni nad njo radigoval. Tako blezo je bilo tudi življenje prerokov, Apostelnov in vsih, ki

so Kristusov nauk resnično spolnovali, in enako se je godilo tudi z Zveličarjem, njih vsih učenikam.

Ti tedaj, ki tolikrat terdiš, de ima čednost le britkosti in težave, zakaj se le ne oziraš po pomočnikih, ki nam jih je Bog dal za premagovanje te težavnosti? So namreč: vdane čednosti, darovi sv. Duha, zakramenti noviga zakona, razun mnogo drugih milost in Božjih naprav, ki so za nas, kakor jadra in kermila za ladijo in peruti za ptice. Zakaj ne premisliš imena, bitja in blagih lastnost čednostnih, ki samo po sebi lahko in ljubljivo v nas svoje djanje razodeva? Spomniti bi se mógel, de ni Bog svojim zvestim samo blagot slavnosti, ampak tudi blagot milosti obljubil, ki jim bodo nekte na tem, nekte pa na unim svetu podeljene, poleg besed prerokovih. „Milost in slavo bo Gospod delil.“ (Ps. LXXXIII. 12.) Kakor dve, z vsimi mogočimi blagotami napolnjene posodi: eno za to, in eno za prihodnje življenje, de bi nas vsaj nekoliko podučil, de je v čednosti kaj več shranjeniga, kakor se ji more po vnanjim soditi. Nazadnje bi si pa mogel tudi zapomniti, de vsigamogočni stvarnik gotovo vse preskerbi, karkoli potrebno spozná, in vsim ljudem, česar potrebujejo, dobrotljivo delí. Ko nam tedaj na tem svetu nič bolj potrebno in za nas nič bolj imenitno ni, mimo čednosti, zatoraj je Bog ni prepustil samé omahujoči in slabotni volji, tolikanj topi pameti, le k slabimu nagnjeni poželjivosti, in sploh tako razvajeni in po grehu sprideni natori človekovi, obdaril jo je marveč z zmožnostmi, ki so ji kakor vesla, de bi jadrala po morji tega življenja. Ker je namreč previdnost Božja komarjem, pajkam, in mravljam urnost in za ohranjenje življenja potrebne

ude oddelila, ni misliti, de bi bila samó človeka pozabila, in mu ne dala, kar mu je za tako potrebno čednost doseči.

Vender, dalje nočem iti: če svet in pa hudič tistim, ki zvesto služijo in se jima uklanjajo, toliko, čeravno le dozdevanih sladčic, vžitkov in radost deli, kako bi mogoče bilo, de bi Bog svojim prijateljem in zvestim služabnikom tako pičlo meril, ter jih teš in neokrepčane sredi nadlog in britkost pušal. — Kako, ali misliti bi mogel, de stan pobožnosti le terpkosti zavživa, in de je samo v pregrehi zgolj sladkost in prijetnost? Ali meniš, de bi Bog pri-pustil, de bi eni v veselicah pirovali, eni pa le nadloge in bolečine terpeli? Motiš se! Poslušaj, kaj Gospod po preroku tožbam čednosti nezvestih odgovarja: „Spreobernite se, in glejte, kakšin razloček je med pravičnim in krivičnim, med Božjim služabnikom in med tistim, ki mu ne služi.“ (Mal. III. 18.) Iz tega se razvidi, de Bog ni zadovoljen, de bi njegovi pravični le na unim svetu boljšiga vživali, kakor hudobni; on hoče tudi, de se jim na tem svetu bolje godi, kakor unim; zakaj njegove besede so: „Spreobernite se, in vidili boste;“ kakor bi reči hotel: „Ni vam treba prihodnjih časov počakovati, de bi spoznavali poveličanje pobožnih in pa slavo, ktero bodo nekda vživali, temuč spreobernite se, in že na tem svetu boste vidili, kakošin razloček je med bogaboječim in pa pregrešnim človekam, spoznali boste bogastvo perviga in ubožnost družiga; veselje in pokojni mir perviga, žalost in notranje kipenje družiga; svetlobo, po kateri prvi hodi, in tamoto, po kateri drugi tava, in potem se boste iz

lastne skušnje prepričali, koliko srečniši je stan pravičniga! —

Enako je odgovoril Gospod družim, ki so v ravno taki zmotnjavi pobožne zasramovali, rekoč: „Naj pokaže Gospod svojo slavnost, de ga bomo gledali v vašim veselji. — Pa osramoteni bodo.“ (Iz. LXVI. 5.) Kakor bi reči hotli: „Naj Gospod razodene velikost svoje mogočnosti in slave; naj vam skaže svojo ljubezen, de bomo iz nje srečo in pa prednost spoznavali, ktere so Božji služabniki predunim, ki njemu ne služijo, deležni.“ Za temi besedami Bog precej veselje in pa srečo dobrih opisuje, rekoč: „Veselite se z Jeruzalemam in radujte se z njim, vsi, kateri ga ljubite; bodite vsi z njim veseli, ki nad njim žalujete, de boste sesali in se nasitili na persih njegove tolažbe, de boste sesali in se z radostjo polnili od njegove mnogotere slavnosti! Zakaj takó govori Gospod: Glej, napeljujem čeznj blagoslov, kakor reko. In boste sesali, na persih boste nošeni in na kolenih vas bodo ljubovali. Kakor mati koga ljubi, ravno takó vas hočem jaz tolažiti in v Jeruzalemu boste tolaženi! Vidili boste, in vaše serce se bo veselilo, vaše kosti bodo klile kakor trava, in spoznana bo roka Gospodova na svojih služabnikih.“ (Tam. X 14.) Kakor bi bil reči hotel: Kakor ljudje premišljevaje nebeško širjavo, zemlje velikost in morja plan, lepoto solca in družih nebesnih svetov vsigamogočnost in lepoto Božjo zmiraj bolj spoznavajo, in kakor se v izverstnih delih umetnik razodeva; ravno tako tudi pravični Božjo velikost, visokost, bogastvo in dobrotljivost iz neizrekljivih milost in darov spoznavajo, ktere od njega prejemajo, in sami v sebi občutijo in uživajo; zakaj

kakor je Gospod s kaznovanjem in s šibami, s kterimi je Faraona pokosil, vesoljnemu svetu svojo veliko ostrost proti hudobnim razodel; ravno tako razkazuje tudi v milostih in neizrekljivih dobrotah, ktere slednji dan pobožnim deli, svojo preveliko dobrotljivost in posebno ljubezen do njih. Zatoraj je duša presrečna imenovati, ktera z darili in dobrotami od Boga prejetimi njegovo neskončno dobrotljivost razznanja, nesrečna pa, ktera s svojimi bolečinami in mukami ostrost Božje pravice razkazuje. Zakaj, če so Božje lastnosti neprecenljive, kako bodo še le viri milost in dobrot, ki se iz teh studencov izlivajo!

Če se ti pot pobožnosti kamnita in grenka zdi, hočem k poprešnjemu še pridjati, kar modrost Božja sama od sebe pravi: „Pri meni je bogastvo in čast, velika mogočnost in pravičnost! Hoditi hočem po potih pravice po sredi pota sodbé, de bom bogatila tiste, ki me ljubijo, in njih zaklade napolnila.“ (Preg. VIII. 18—19.) In so ti obilni darovi morde kaj družiga, kakor visoke blagote in bogastvo modrosti Božje, ki vse zaklade tega sveta brezkončno presegajo, in se le unim delé, kteri po potu pravice, to je, po potu pobožnosti hodijo? Zakaj ko bi ona nar večiga bogastva ne obsegala, in sicer tako, ki veliko bolj zasluži, tako imenovano biti, kakor pozemeljsko bogastvo, zakaj bi pa bil Apostel Boga v imenu Korinčanov hvalil zató, ker so vsiga obogatéli? (I. Kor. 1. 5.) Sv. Pavl jih naraynost *bogate* imenuje, ker so namreč samo oni resnično bogati, vsi drugi pa le bogatinci tega sveta imenovati.

§. 2.

Doslé povedano neke prav imenitne besede svetiga pisma se bolj poterdijo.

Čeravno je resnica vsiga dozdej povedaniga jasna in sama v sebi uterjena, hočemo vendar še pristaviti, kar je Zveličar naš Petru govoril, ko ga je ta vprašati hotel, kakošno plačilo bodo neki on in vsi drugi učenci Jezusovi zató dobili, ker so vse zapustili in za njim šli. „Resnično, vam povem, nikogar ni, kateri zapusti hišo, ali brate, ali sestre, ali očeta, ali mater, ali otroke, ali njive, zavoljo mene in zavoljo evangelija, de bi ne prejel stoterno zdaj v tem času, hiš in bratov, in sester in mater in otrok in njiv s preganjanjem, in na unim svetu večniga življenja.“ (X. 29. 30. Mark.)

Te besede zveličarjeve so dobro zapomniti, zakaj prvič se ne more tajiti, de je v njih plačilo razloženo, ktero dobri že na tem svetu dobivajo, od uniga plačila, ktero bodo še le na unim vživali, ker ena obljuba za prihodnost, ena pa za zedajnost velja. Ravno tako se ne more tajiti, de je spolnjenje teh obljub gotovo, in katerim so storjene bile, ne bodo nikdar prevarani: *Zakaj* prešlo bo nebo in zemlja, preden bo čerkica ali pa pičica vsiga tega prešla, dokler se dopolnilo ne bo, in naj bi se to še tako nemogoče zdelo. Kakor namreč verujemo, de je Bog trojedini, ker je sam to razodel, čeravno bi se sicer nemogoče zdelo, ravno tako moramo tudi poprešnje resnice verovati, čeravno naše spoznanje presegajo, ker nam je porok Božja beseda.

Zdaj pa mi povej, kaj pomeni, *stoterno* kaj prejeti, kakor je pravičnim na tem svetu obljubjeno?

Zakaj skoraj zmiraj vidimo, de nimajo ne imenitnih služb, ne visocih časti, ne veliciga bogastva in družiga pozemljskiga leska ne, temuč jih veliko samotno živi, in ubožni v revah in britkostih svojiga konca pričakujejo. Kako pa se more gotova resnica unih Božjih besed drugači dopolniti, kakor če pravimo, de Bog svojim zvestim na tem svetu take duhovske blagote in darove deli, ki jih brez vnanjiga bleska z radostjo, veseljem, zadovoljnostjo in miram napolniti morejo, kakor pa vse premoženje tega sveta! In vender se temu ni tolikanj čuditi! Kakor smo namreč prepričani, de Bog ni prisiljen, samo s kruham, to se pravi, z navadno telesno hrano, človeško telo živiti, ampak tudi z veliko družimi rečmi, ravno tako tudi ni potrebno, de bi dušo samo s časnim blagam sitil, ker to prav lahko stori, in sicer brez njega kakor se pri vsih svetnikih godi, katerih duša je tako z duhovskim veseljem in z notranjo radostjo, s tako vneto ljubeznijo napolnjena, de povzdigovanje njih serca k Bogu, njih duhovske vaje, njih solze in premišljevanja vse tolažbe in sladčice tega sveta daleč daleč zad pušajo. To pa resnico unih besed prav terdno dokazuje, de stoterno prejemajo, kar zapušajo; zakaj namesti goljufniga in dozdevaniga le dobivajo pravo blago; namesti dvomljiviga gotovo; namesti telesniga, duhovsko; namesti britkosti vživajo veselje; namesti mučečo tesnobe dosegajo pokojni mir; namesti notranjiga razdvojenja mir in krotkost, — namesti nečistiga, pregrešniga in gerdiga življenja zadobivajo življenje, vse olepšano s čednostmi, na katero Bog in vsi angeli z dopadenjem gledajo. In tako boš tudi ti, če časno blago zavoljo Kristusa zapustiš, v njem vse te memo vsih zakladov imenit-

niši blagote prejel: Če zaničuješ posvetno čast, v njem najdeš pravo; če se odpoveš ljubezni svojih staršev, te bo za to zgubo z neskončno slajimi radostmi odškodoval, in namesti časniga očeta se ti bo večniga podaril; in če pojaš od sebe une škodljive, strupene naslije, boš v njem toliko mileji, slaji in sveteji veselje občutil! ko boš ta konec dosegel, boš vidil, de niso vse reči, ki so te poprej mikale, samo nehale, ti prijetne biti in dopasti, temuč, de so ti celo nagnjusne in jih čertiš, ko je namreč naše oko nebeška svetloba bolj zbistrila, se nam vse drugači vidi, ko poprej, in kar se je nam poprej sladko zdelo, je nam zdaj grenko; kakor poprej grenko, je zdaj sladko; kar je nas popred strašilo, se nam zdaj priljubuje; kar smo si mislili lepo, je zdaj gerdo, čeravno je bilo že tudi popred nečedno, ali mi smo se dali goljufni vnanji plati motiti.

Tako tedaj se razjasnuje resnica Kristusovih obljub, ker bo duša namesti časniga blaga duhovsko, namesti pozemlske bogatije darov milosti prejela, ki so neprimerno dražji in prijetniši.

V veči poterjenje dozdam razlaganiga hočem tukaj še prav čudin zgled povedati, kteriga vzamem iz bukev od imenitnih mož cisterskiga reda. „Ko je sveti Bernard,“ se prične povest, „v nizkozemljskih krajih ljudstvu besedo Božjo oznanoval, in se prav marljivo trudil, ga spreoberniti, je bil med veliko družimi, ki so po milosti sv. Duha keršansko vero nase vzeli, in pobožno živeti začeli, tudi neki plemenit in med ljudstvom imenitin vitez, po imenu Arnulf, kteriga so pa dozdam posvetne sladnosti v svojih terdnih sponah vklenjeniga imele. Ko se je bil pa tudi ta nazadnje svetu odpovedal in se v Bi-

striški (Clairveaux) samostan podal, se je sveti mož tako nad spreobrnjenjem tega viteza veselil, de je vpričo vsih rekel: Glejte, Kristus ni s spreobrnjenjem našiga brata Arnulfa nobeniga manjiga čudeža storil, kakor z Lacarjevim vživljenjem, ko je namreč od množice grehov tako tesno zveržen in v nar globokeji mlako sladnost zagreznjen bil, ga je Kristus obudil, in v novo življenje pripeljal.“

Arnulfu se je vse čudilo ravno tako zavoljo njegoviga pobožniga življenja kakor zavoljo njegoviga spreobrnjenja. Nočemo pa vsih prelepih lastnost, ktere je razodeval, naštevati, ampak samo povedati hočemo, kar sega v naš namen. Ta sveti mož je velikrat tako hude bolečine terpel, de so ga časi umoriti hotle. Ko enkrat o hudi pritiski te nadloge že več govoriti ni mogel, in je bil omedlel, in nič več upali niso, de bi še oživel, ter so ga hotli v sveto olje djati, je na enkrat začel sopéti, in se oživljati. Nanagloma pa jame naglas govoriti: „Gotovo, vse, karkoli si, o dobrotljivi Jezus, rekel, je prav res!“ in te besede je večkrat ponavljal. Vprični redovniki so se temu močno čudili in ga vprašali, kako se občuti in zakaj to govori. Arnulf pa jim ne odgovori, marveč nadalje govori in sicer z glasam, ki je ves iz duše donel: „Vse, karkoli si, o dobrotljivi Jezus, rekel, je res!“ Vprični so se med seboj pomenkvali, de mu je morde prehuda bolečina v možgane zašla, in de zato tolikrat une besede ponavlja. Arnulf pa to slišati, jim odgovori: „Ne motite se, ljubi moji bratje, zakaj s popolnim razumam in s prav jasno zavednostjo vam še enkrat ponovim, de je vse, kar je naš Zveličar Jezus Kristus rekel, prav res!“ Uni pa so odgovorili, de nad tem prav nič ne dvo-

mijo, de se jim pa čudno zdi, zakaj ravno zdaj tolikrat te besede ponavlja. „Ker je,“ odgovori Arnulf, „Zveličar v sv. evangeliji razodel, de bo vsaki, kateri zavoljo njega očeta in mater in druge znance zapusti, stoterno za to v tem življenju prejel, na unim svetu pa večno zveličanje zadobil. To sim pa sam na sebi skusil, in povem Vam z vsiga serca, de mi je bilo že v tem življenji za vse stoterokrat povernjeno. Čeravno so bolečine, ki jih zdaj terpim, grozno hude, so mi vender zavoljo terdniga upanja, svoje zveličanje doseči, tako sladke in prijetne, de bi jih za vse bogastvo tega sveta ne zamenjal. Če že jaz, ki sim vender tolikošin grešnik, take tolažbe v svojim terpljenji vživam, kako sladke čutila morajo neki popolnoma in svete može v njih sercu ogrevati? Zakaj duhovsko veselje, ki ga zajemam iz tega upanja, presega neskončno vse enako veselje tega sveta, ktero sim popred občutil.“

„Redovniki, ki so te besede čuli, so se močno čudili, de je mož, ki se nikoli s pravo bogoslovsko učenostjo pečal ni, tako visoko spoznanje zadobil, in kmalo so spoznali, de je sveti Duh v njem in une besede iz njega govoril.“

Iz tega zgleda se natanko vidi, de zamore Bog brez bleska in lepотиje časniga blagá svojim zvestim služabnikom veliko veči srečo in neskončno dražji darove dati, kakor vse, kar so zavoljo njega zapustili, in zatoraj se tisti zló motijo, ki menijo, de na tem svetu čednost nobeniga plačila ne dobiva. To prav nevarno zmotnjavo zatreti bo prav koristno, tudi dvanajstere posebne čednosti podeljeni pravice in iz njih izvirajoče čudovite nasledke razložiti, de bi posvetnjaki iz tega spoznali, de se v čednosti

veliko lepši bogastvo zadobiva, kakor se jim je zdelo. Čeravno pa je, se vé de, skušnje in čednosti same treba, de se nje vrednost in v nji obsegana sreča spozna, vender lahko tistim, ki te sreče ne uživajo, vera resnice sv. pisma, s čigar dokazi bom vse sem-kaj spadajoče poterjeval, pomanjkljivo zastavlja, de se ne more nič dvomiti nad izverstnostjo čednosti.

XII. Poglavje.

Za čednost nas vnema prva nji podeljena prednost ustanovljena v posebni previdnosti, s katero Bog vse pobožne k vsému dobremu napeljuje, pregrehe hudobnih pa kaznuje.

§. 1.

Ker hočemo v tedanjim poglavji od dvanajsterih čednosti podeljenih posebnih pravic govoriti, pričnemo s nar imenitniši, iz ktere se kakor iz obilniga vira vse druge iztekajo, — s previdnostjo namreč in očetovsko skerbnostjo, katero Bog proti svojim služabnikom razodeva. Čeravno se pa Božja previdnost v vsih stvaréh razodeva, se vender nar jasniši vidi pri tistih, ktere si je Bog za svoje zveste služabnike izbral; ker jih ima namreč za svoje posebne ljubljene otroke, jim daje tudi otročje serce, in v svoji ljubezni nar boljšiga očeta proti njim jih skerbno goji pod gorkimi peruti svojiga mogočniga varstva. Kako neskončno dalječ njegova skerbnost sega, samo tisti lahko vidijo, ktere je skušnja podučila, ali pa kateri so pazljivo brali in razumeli une besede sv. pisma, ki

od previdnosti Božje govoré. Kdor to stori, bo sprevidil, de se ves obsežek sv. pisma na dva konca steka, okoli katerih se vse, kakor svet okoli krajnikov svoje osí, suče, namreč: *de zapoveduje in pa obeta*; tako, de Bog, če na eni plati človeku pokornimu biti in njegove postave spolnovati zapoveduje, na eni plati zvestim spolnovavcam svojih povelj narveči plačila obeta, in z nar hujimi kaznimi tistim pretí, ki njegove zapovedi lomijo. Ta nauk je tako razdeljen, de vse pravstevne bukve sv. pisma to obsegajo, kar je Bog ljudém zapovedal in pa obljubil, zgodovinske bukve pa nasledke obojiga, iz česar se jasno vidi, kako drugači se Bog proti dobrim in proti hudobnim obnaša. Ker je pa stvarnik tako neskončno blagodar in prizanesljiv, človek pa tako potrebin in revin, je velika neprimera med zapovedmi Božjimi in pa povračili; zakaj kar on zapove, je majhno, kar pa da, je prav veliko. On hoče ljubezen in pokoršino, — ktere pa sam človeku da — in zato mu ponuja neprecenljive darove, bodi si milosti, ali poveličanja, na tem in na unim svetu. Med temi darovi je Božja očetovska ljubezen in previdnost proti tistimu, ktere je za svoje otroke prejel, nar imenitniši, kteriga koli mora človek deležin biti, zakaj ljubezen nebeškiga Očeta presega vso skerbno in ljubeznjivost, vsih očetov skupaj na zemlji proti svojim otrokam, ker tukaj še nikoli ni bilo očeta in ga ne bo, ki bi bil svojim otrokam toliko prihranil in jim dal, kakor je Bog svojim otrokam pripravil in obljubil; in sicer deležnim biti njegoviga poveličanja, nadalje, ker ni noben oče toliko preterpel za svoje otroke, kákor Bog, ki je svojo lastno kri zanje prelil, in nazadnje tudi nobeden za

svoje tako ljubeznjivo ne skerbi, kakor Bog, ker zmiraj nanje gleda, in jim v vsih nadlogah pomaga. To spozna David v svojih psalmih, ko pravi: „Mene pa si zavoljo nedolžnosti sprejel, in me vekomaj poterdil pred svojim obličjem!“ (Ps. XII. 13.) To se pravi: Nikoli se nisi od mene ozerl, ker si zame skerbil! In dalje: „Oči Gospodove gledajo na pravične, in njegove ušesa poslušajo njih prošnje. Obličje Gospodovo pa je zoper tiste obrnjeno, ki hudo delajo, de bo njih spomin na zemlji pokončal.“ (Ps. XXXIII. 16. 17.)

Ker je pa nar veči bogastvo pobožniga kristjana v skernosti Božji proti njemu; in se njegovo veselje in njegova svestost toliko povikšuje, kolikor bolj se tega Božjiga varstva zavé, se nam pripravno zdi, več besed sv. pisma tu zapisati, ktere so skoraj vsaka posebej kakor poterjenje božjih oporok in obljud.

V bukvah modriga Siraha se bere: „Oči Gospodove gledajo na njé, ki se ga bojé; on sam vidi vse dela človekove; on je njih mogočno varstvo, podpora čednosti, zabranilo vročine in streha za poldansko solnčno žarenje; prošnja za zamero, vzdigovavec pri padanji; on dušo povikšuje in oči razsvetljuje; on daje zdravje, življenje in blagoslov.“ (Sir. XV. 34.) Te besede povedó, kako mnogotero Bog človeku svojo skerb in svoje varstvo skazuje, kar tudi kraljev pesnik z naslednjimi besedami terdi: „Bog vodi človekove stopinje; če pade, se ne pobije, ker Gospod svojo roko podnj položi.“ (Ps. XXXVI. 23.) Kaj se more le hudiga pripetiti njemu, kteriga tako skerbno mogočna roka Božja váruje? Nadalje se bere: „Mnogotere so britkosti pravičnih, pa Go-

spod jih reši vsih. Gospod varuje vse njihove kosti; ne ena jim ne bo sterta.“ (Ps. XXXIII. 20.) Še više povzdiguje previdnost Božjo sv. pismo noviga zakona, ker Bog v njem pravi, de ne varuje samo kosti, ampak, de so vsi lasje na človeški glavi prešteti, in ne eden se ne bo brez njegove volje zgubil.“ S tem hoče Bog dopovedati, de tudi v nar manjših rečeh za pravične skerbi; ali more še dalje morde segati, kakor celo do las človeške glave? Vender, poslušajmo še nadalje, kaj Gospod po preroku govori: „Kdor se vas dotakne, se dotakne punčice mojiga očeta!“ (Cah. II.) Koliko že ne pové: „Kdor se vas dotakne, se mene dotakne“ ali Bogu niso zadostile te besede, rekel je: „Kdor se vas dotakne, se mene dotakne na nar bolj občutljivim kraji, mojiga očesa namreč.“

V svoji neskončni dobrotljivosti pa ni bil Bog zadovoljin, de bi sam nad nami čul, zapovedal je tudi, de morajo angeli zmiraj nam na strani biti. „Zakaj on je,“ pravi prerok, „svojim angelam zavoljo tebe zapovedal, de te bodo varovali po vsih tvojih potih: na rokah te bodo nosili, de se tvoja noga ob kamen spodtaknila ne bo.“ (Ps. XC. 11.) Kako veselo in okrepčavno je za pravičniga, vediti, de angeli, njegovi pervorojeni bratje, njega šibkejiga, ki še terdno stopati ne more, na rokah nosijo? In tega ne store samo v življenji, ampak tudi v smerti, kakor nam sv. evangeli v zgodbi bogatiga skopuha pripoveduje, ki so angeli uboziga Lazarja po njegovi smerti v Abrahamovo naročje nesli, kar tudi prerok David dokazuje rekoč: „Angel Gospodov bo obstopil tiste, ki se ga bojé, in jih bo otel.“ (Ps. XXXIII. 8.)

Kteri kralj se more vender ponašati, de ima tako stražo okoli sebe, kakoršno je Bog pravičnemu odločil in ktere moč posebno iz življenja Elizejeviga, kakor se v četrteh bukvah kraljev bere, spoznamo? Ko se namreč Sirki kralj z veliko vojsko bliža, de bi si mesto osvojil in preroka Elizeja vjel, ki je tam bival, se služabnik svetiga moža zló prestraši in jame dergetati; Elizej pa mu pravi: „Ne boj se, zakaj več jih je, ki so pri nas, kakor pa, ki so pri unih, in molil je ter rekel: Gospod, razkleni temu mladenču oči, de bo vidil. In Gospod je služabniku oči odperl, in vidil je poln hrib ognjenih konj in voz okoli Elizeja.“

Še iz veliko družih besed sv. pisma se jasno vidi, kako Gospod za svoje zveste služabnike skerbi. In kako bi pa bilo mogoče, de bi v grehih porojeni, z verigami le k hudimu nagnjeniga mesa vklenjeni človek toliko let v sredi nevarnost in skušnjav nobeniga smertniga greha ne storil, ko bi ga Gospod s svojim terdnim krilam ne varoval? To varstvo se pa tako dalječ raztega, de Bog v njegovi milosti živeče ne varuje le hudiga, marveč celó zleg, kteriga si večkrat nepomišljeno nakopljejo, v njih blagor obrača, ker so namreč potem bolj pazljivi sami náse, ponižniši in hvaležniši proti tistimu, ki jih je toliko nevarnost rešil, in jim marsiktero napako ljubeznjivo prizanesel. Zatoraj pa pravi Apostel: „Vemo, de Boga ljubijočim vse k dobrimu pripomore.“ (Rim. VIII. 28.)

Pa Gospod se ne skazuje samo svojim zvestim tako milostiviga, ampak tudi njihovim otrokam in daljnim naslednikom, celó vsimu, karkoli jih zadeva: kakor Bog sam pravi: „Jaz sim Gospod, tvoj Bog,

močan in pravičin Bog, kateri budobije očetov na otrocih kaznuje, do tretjiga in četertiga rodú, pristitih, ki me čertijo; in ki usmiljenje skazuje do tavžent rodov, ker me ljubijo in moje zapovedi spolnujejo.“ (II. b. Mojz. XX. 5. 6.) Kako so se te besede Božje na Davidu poterdile, ker Bog njegovih naslednikov, in sicer samo zavoljo njega, toliko stoletij zavreči ni hotel, čeravno so se bili večkrat hudo pregrešili! Tudi Abrahamu je Gospod tako milost skazoval, ker je njegoviga služabnika, kterimu je naročeno bilo za Izaka, Abrahamoviga sinú žene poiskati, po pravim potu peljal ter mu pomagal, povelje svojiga Gospodarja po gôdu zveršiti. De, celó tako je milostiv Bog, de ne skazuje samo služabnikom svojih zvestih dobrote, ampak tudi, kar je še bolj občudljivo, celó gospodarje zavoljo njemu vdanih služabnikov varuje: Tako je blagoslovil hišo Egipčana Putifarja zavoljo Jožefa, in množil je njegovo premoženje, domá in na polji, čeravno je Putifar le malikovavec bil.

Ktera milost in dobrotljivost more vender več biti! In kdo bi z vsim sercam Bogu služiti ne hotel, kateri je tako blag, zvest in ljubeznjiv ne le samo proti svojim zvestim služabnikom, ampak tudi proti njihovim domačim!

§. 2.

Od primkov, ktere ima Bog v svetim pismu zavoljo svoje previdnosti.

Ker se previdnost Božja marsikako razodeva, zatoraj ima tudi v sv. pismu različne primke. Nar navadniši pa in nar bolj pogostama se imenuje „Oče“ in nasprotno nas skoraj povsod v novim zakonu svoje

Ljubljene otroke imenuje, in ne samo v sv. pismu noviga zakona, tudi v starim je večkrat „Oče,“ imenovan, n. pr. pri Davidu: „kakor se Oče usmili svojih otrok, tako se Gospod usmili vsih, ki se ga bojé, zakaj on vé, kakošne stvari smo.“ (Ps. CII.13.) Drugi prerok ni bil še zadovoljen s tem pridevkom, zakaj vedé, de Bog bolj ljubi in bolj skerbí, kakor vsi očetje, je govoril: „Gospod! Ti si naš varh; Abraham ni vedil za nas, in Izrael nas ni poznal!“ (Iz. LXIII.) Kakor bi hotel reči: Kteri so bili po mesu naši očetje, s Teboj primerjeni skoraj ne zaslužijo, tako imenovani biti.

Ker je pa materna ljubezen še ljubeznjivši in priserčniši, kakor očetova, tedaj ni Bogu zadostilo samo ime očeta, tudi za mater je hotel veljati, in še več, ko mati celó biti, kakor sam s prav ljubeznjivimi besedami takole pravi: „Zamore tudi ženska svojiga otroka pozabiti, de bi se ne usmilila otroka svojiga telesa? In ko bi ga tudi pozabila, vender jaz tebe nočem pozabiti!“ (Iz. XLIX. 15.)

V kterih besedah se je kdaj veči ljubezen in priserčnost razodevala? In kdo bi tako terd in zaničern mogel biti, de bi ne zaukal, ko jih sliši; de bi se z noviga ne oživil in veselo svojega glasa ne zavzdignil pri tako gotovi zastavi Božje ljubezni in previdnosti za nas! Zakaj če se pomisli, de Bog sam une besede govori, kteriga resnica je večna in gotova, kteriga bogastvo je neizmerno, in njegova mogočnost brezkončna; česa ima še pričakovati in se še bati, komur je tolikanj zagotovljeno bilo?

Vender pa Bog noče svoje ljubezni z ljubeznijo vsakdanje matere primerjene imeti, za to si voli tako, ktere skernost in iskrenost je posebno znana,

in sicer: „Kakor orel svoje mladiče leteti vabi in nad njimi plava, tako je raztegnil peruti čez svoje ljudstvo, in ga vzel ter nesel na svojih ramah.“ (V. b. M. XXXII. 11.) Še bolj natanko razlaga prerok to priserčnost Božjo za svoje zveste z naslednjimi besedami, ktere je govoril Izraelskimu ljudstvu, ko ga je imel v obljubljeni deželo vpeljati: „In po pušavi te je nesel Gospod, tvoj Bog, kakor mož svojiga sinka nese, po vsim potu, po katerim ste šli, dokler niste prišli na ta kraj.“ (V. b. M. 1. 31.) Kakor se pa Bog sam Očeta imenuje, tako nas zove svoje ljubljene otročice, kakor Jeremija spričuje: „Efrajm je moj čestiti sin, moje ljubo dete; odkar sim namreč od njega govoril, vedno nanj mislim; zatoraj je bilo moje oserčje ganjeno nad njim; in milostivo se ga hočem usmiliti, pravi Gospod.“ (Jer. XXXI. 10.)

Te besede so vredne, ker jih sam nebeški oče govori, prav dobro v serce vtisnjene biti, ker nam nobena reč take ljubezni v naših sercih do njega vnemati ne more, kakor če slišimo, de se nam ubogim stvarjem tako ljubeznjiviga skazuje in tako prijazno z nami govori.

V obziru te previdnosti Božje do nas ljudi hoče tudi „Pastir“ imenovan biti, kakor se vidi iz svetiga evangelija. Pokazati nam, kako daleč njegova pastirska skerb za nas sega, pravi: *Jaz sim dobri pastir, dobri pastir pa da svoje življenje za svoje ovce. Jaz poznam svoje, in moji mene poznajo.*“ (Jan. X. 11. 4.) In kako jih poznaš, o Gospod, s kakšnimi očmi jih gledaš? „Kakor Oče mene pozna, in jas Očeta poznam,“ pristavi Zveličar Božji; to

se pravi: S takimi očmi, s kakoršnimi mene Oče pogleda, in jaz Očeta, gledam tudi svojih ovčic!

O čez vse zveličavni pogledi, o neznana dobrotljivost! Ktera slava, kateri zakladi, in katero bogastvo more bolj zaželeno biti, kakor sreča, tako od sinu Božjiga pogledovanemu biti, kakor sam nebeški oče svojiga sinu gleda! Kako velike pa so storitve Božje previdnosti, sam natanko pripoveduje: „Glej, sam hočem svoje ovce poiskati, in se k njim podati! Kakor pastir svoje čede išče, ko bo sredi svojih zgubljenih ovc; tako hočem tudi jaz svojih ovc iskati, in iz vsih krajev, kamorkoli so bile ob oblačnim in meglenim času raztresene, jih rešiti. Peljal jih bom od ljudstev in zbral iz dežel, in peljal v njih deželo ter pasel po Izraelskih gorah, ob potokih in po nižavah dežele. Po nar boljih pašah jih bom pasel, in po visokih Izraelskih gorah bodo njih paše; sam bom pasel svoje ovce, in sam jim bom dal počivati, pravi Gospod Bog. Kar se je zgubilo, hočem poiskati, kar je ranjeno, bom zavezal; kar je bilo šibko, hočem okrepiti, in kar je terdno in močno, hočem varovati; in s previdnostjo jih bom pasel.“ (Eceh. XXXIV. 11—16.) In precej potem: „In storil bom z njimi zvezo miru, in vse hude zverine po deželi hočem zatreti; in kateri v pušavi prebivajo, bodo pokojno spali po gojzdeh. In blagoslovil jih bom okoli svojiga griča, in ob pravim času jim bom pošiljal dež, in ta dež bo blagovit dež.“ (Ec. 25—26.)

Kaj je vendar blagi pastir mogel več obljubiti, in s katerimi besedami bi slaje in ljubeznjivši svojo skerbnoost za nas razodeval? Zakaj očitno je, de tukaj Bog ne govori v pravim pomenu od kake čede ovc, ampak od duhovske čede, od ljudi namreč.

Zatoraj pa ta govor z besedami konča: „Vi pa ste moje ovce, vi ste čede mojih pašnikov.“ (Eceh. 31.)

Od skrbnosti pastirjeve govori ves Psalm, ki se prične: „Gospod me vodi“ (XXII.). Slednji ga lahko sam bere.

Kakor je pa Bog v svetim pismu „*Pastir*“ imenovan, ker svoje varuje, ravno tako mu je tudi ime „*Kralj*“, ker jih vlada in brani; *učenik*, ker jih uči; *zdravnik*, ker jih ozdravlja; *čuvaj*, ker zmiraj nad njimi čuje. Te imena pa so prav pogostama v svetim pismu dobiti. Med vsimi pa se nobeno mileje ne glasi, kakor „*ženin*“, kakor je Bog v visoki pesmi in na več družih mestih imenovan. Po tem sladkim imenu želi od duše pregrešniga človeka nagovarjan biti, zakaj po preroku pravi: „Zatoraj kliči saj nadalje k meni: Ljubi oče, ti si varh mojiga devištva!“ (Jer. III. 4.) To ime, „ženin“ namreč ali pa „mož“ Apostel kar more česti, zakaj za unim besedam, ktere je stvarnik Evi govoril: „Zato bo človek svojiga očeta in svojo mater zapustil, in se svoje žene deržal; in dva bosta v enim mesu;“ prec pridene: „Velik zakrament je ta, pravim pa, v Kristusu in pa v cerkvi;“ (Efez. V. 31. 32.) ktera je, kakor vsaka duša v stanu milosti Božje, nevesta Kristusova. Koliko se pa vender sme od tistiga pričakovati, ki se tako imenuje, posebno, ker ni dvomljivo, de si zastonj in brez namena tega primka dal ni?

Vender pa, čemu bi neki po sv. pismu imen iskali, ker se vse imena, ktere kaj ljubeznjivšiga zaznamnjajo, brez razločka Gospod Bogu podajó, ker vsaki, kteri ga ljubi in iše, spolnjenje vsih vošil in vesoljno srečo v njem dobiva! Od tega govori

sv. Ambrozi takole : „Kristus je vse v nas ; če želimo svojih ran ozdravljeni biti, je on naš zdravnik ; če nas po hudi merzlici ognjena vročina kuha, nam je on hladivno krepčalo ; če terpimo stiske od hudobnosti, je on naša pravica ; če nam je treba pomoči, je on naša moč ; če se smerti strašimo : On je življenje ; če po nebesih hrepenimo : On je pot, ki tje derži ; če se uigiblujemo tamote : On je naša luč ; če išemo hrane : On je naša jed !“

S kolikerimi imeni se tedaj Kristus lahko zaznamnja, ko je vender le eden. Čeravno je pa sam na sebi le eden, je vender za nas vse, in potolaženje vsih naših množnih potreb. Ko bi hotli vse tu sem spadajoče besede sv. pisma zapisati, bi nikoli ne končali, vender pa jih hočemo iz velike množice nekaj tu sem postaviti, in sicer nekoliko v tolažbotistim, ki Bogu služijo, nekaj pa za spodbodo tistim, ki mu nočejo pokorni biti, ker je gotovo, de človek nič boljšiga zadobiti ne more memo Boga. Kakor kdo, ki je svojimu kralju v imenitnih zadevah veliko postregel in se pogumno zanj bojeval, prav skerbno kraljevo pismo, v katerim so mu za mnogotere zasluge velike obljube storjene, pri sebi hrani, ko ga vidi se veseli, in v otožnih trenutkih ž njim tolaži, dokler po odpojeni nevarnosti pred kralja ne stopi, de bi obljubljeni plačilo prejel : tako hranijo tudi zvesti služabniki Božji v svojim sercu njegove v sv. pismu zapisane besede in obljube, ki so neskončno bolj gotove, kakor obetanje vsih kraljev svetá. Nanje opirajo svoje upanje, one jih krepčajo v britkostih in v terpljenji ; ž njimi se tolažijo v svojih nadlogah in v njih dobivajo mir v slednjih skerbeh. K tem obljubam Božjim bežé v stiskah ; njih serca se po

tem v ljubezni do tčiga Gospoda v nemajo, in so pripravljene, zmiraj njemu služiti, de! vse od njega pričakovati, ker je obljubil, se vsiga za naš blagor darovati in nam vse v vsim biti! — Iz tega nasleduje, de je poznanje in skušnja te resnice podlaga keršanskiga življenja. Ali si moremo kaj zmisliti, kar bi bilo mogočnisi, bogateji, bolj ceniti in poželeti, kakor Bog? Ali more kdo na zemlji po veči sreči koperneti, kakor Boga samiga očeta, varha, zdravnika, učenika, rednika, za varstvo in za brambo, ženina celó in v njem vse v vsim imeti? Kaj more človek na tem svetu svojimu prijatlu podariti, ktero bi se le nekoliko dalo z Božjimi darili primerjati? Zatoraj pa vedó, ki imajo to dobroto v vlasti, zakaj se veselé, in ne samo veselé, tudi tolažijo, hrabré in celó v terpljenji ž njim radigujejo: „Veselite se v Gospodu,“ pravi kraljevi pesnik, „in poskakujte vi pravični, in ukajte vsi, ki ste resničniga serca.“ (Ps. XXXI. 11.) Ravno kot bi djal: „Naj se drugi veselé nad bogastvam in lepoto tega svetá, naj se ponašajo s svojim imenitnim rodam, s prijaznostjo in prijateljstvam vladarjev, ali pa s svojimi imenitnimi častmi; vi pa, ki imate Boga za svojiga Gospoda, in njega celó v sebi nosite, katerih delež je, veselite se in ukajte v resnici zavóljo take blagosti; kakor je stvarnik namreč mimo stvari imenitnisi, toliko je vaša blagota bolji memo družih blagot!“ To pripoveduje natanko prerók in sicer: „Reši me in otmi me, o Gospod, ptujih sinov, katerih usta so nečimurnost govorile; katerih desnica je desnica krivice, njih sinovi so kakor mlade zeliša v svoji mladosti, njih hčere okinčane, okoli in okoli ozaljšane po podobi tempeljna. Njih zaloge so polne, de iz

druge v drugo pretresajo. Njih ovce so rodovitne, in izhaja se jih veliko število, njih goveda so debele. Njih zid se ne podsiplje, ni je verzeli, in kričanja ne po ulicah. Srečno so imenovali tako ljudstvo, kterimu se tako godí: „Ali presrečno je ljudstvo, kteriga Gospod je njegov Bog.“ (ps. CXLIII. 11-15.) Lahko je razumeti, zakaj David tako govori: zakaj kdor hrani Boga, posede bogastvo, v kterim se vse mogoče dobrote uživajo. Naj se toraj drugi zavoljo pozemljskiga blaga veselé, jaz se le v svojim Bogu veselim. Enako se je veselil uni sveti prerok, ki je rekel: „Jaz pa se hočem v Gospodu razveseljevati, in ukati v Bogu, svojim blagru! Gospod Bog je moja krepost; naredil bo tudi moje noge enake jelenovim nogam, in peljal me bo na mojo visočino, slavni premagavec, ko ga bom s hvalnicami slavil.“ (Habakuk III. 18. 19.)

To je tedaj zaklad in slava, ktera je zvestim služabnikom Božjim pripravljena! Zatoraj pa naj ljudje z vsim sercam Bogu služijo, de se ne bo, kakor nad nezvestimi nad njimi grozil, ker se jim vender tako dobrotljiviga Gospoda, tako zvestiga varha in skerbniiga čuvaja skazuje. Pri preroku Jeremiji obtožuje tako nehvaležnost ljudstva in sicer: „Kaj so vaši očetje na meni krivičniga dobili, de so se od mene obrnili, za nečimurnostjo pohajali in nečimurni bili?“ (Jer. II. 5.) In prec potem: „Sim se mar Izrael v pušavo, v támno deželo premenil.“ Kakor bi hotel reči: „Nikakor ne, ker je toliko zmag in osrečenja iz mojih rok tukaj na zemlji prejel.“ — Zakaj neki govori moje ljudstvo: Ustopili smo, nikdar se več k tebi vernili ne bomo. Ali pozabi devica svoje lepотиje, ali pa nevesta svoj

zavratnik? Moje ljudstvo pa je mene pozabilo brez števila dni.“ (Ondi 31–32.) Ker sim vender njegov kinč, njegova dika, in lepota.

Če je Gospod že v starim zakonu tako tožil, koliko bolj bi mogel pa zdaj, ko so njegove milosti še veliko večji, bolj duhovske in imenitniši!

XIII. Poglavje.

Od previdnosti, s katero Bog na hudobne gleda, in njih hudobije kaznuje.

Če te ne omeči skerbnost Božja za pobožne tukaj na zemlji, naj te vsaj previdnost straši, če je tako imenovati, s katero Bog na hudobne gleda! Z njih mero jim meri in tako ž njimi ravna, kakor se nad njegovo veličestjo pregrešajo, ker on tiste pozabi, ki so poprej njega pozabili, in jih zanemarja, ki so njega zanemarjali. De bi to natanko dopovedal je ukazal preroku Hozeju, se oženiti s prešešno vlačugo, de bi duhovsko nezvestobo naznamnjaj, s katero se je Izrael pregrešil, ker je svojiga praviga ženina in Gospoda zapustil. Bog je tudi hotel, de je prerok s to prešešnico otroke rodil, in je zapovedal, de naj se tretji po imenu kliče, katero Hebrejsko: „Ni moje ljudstvo“ pomeni, de bi s tem naznanjal, de on Izraelskih otrok, kateri Boga v svojih grehih niso spoznali in mu zvesto ne služili, tudi poznal ne bo in ga dalje ne varoval. Te besede poterditi pravi Gospod prec potem po svojim preroku: „Svojo mater kaznujte, dè, kaznujte jo; zakaj ona ni moja žena, in jaz nisim nje mož.“ (Hoz. I.) Ka-

kor bi rekel: „Kakor zvestobe jake žene ne spolnuje, ji tudi jaz ne skazujem ljubezni in varstva, ktero dober mož svoji ženi skazuje.“ S tem nam jasno kaže Gospod, de slednjimu z njegovo mero meri, ker z ljudmi ravna, kakor se oni proti njemu obnašajo.

Hudobni tedaj živé kakor od Boga zapušeni in zaverženi, in so na tem svetu kakor délež brez déléža, kakor šola brez učenika, kakor ladija brez kermarja, čeda brez pastirja, ktero požrešni volkovi zmiraj zalazvajo in mesarijo. To jim Gospod tudi po drugim preroku naznanja, rekoč: „Jaz vas nočem pasti; kar umira, naj umerje; kar pada, naj pade; in ostalih naj vsaki meso je svojiga bližnjiga!“ (Cah. XI. 8. 9.) Tudi Mojzes je to ljudstvu naznanoval v svoji pesmi rekoč: „Svoje obličje hočem pred njimi zakriti, govori Gospod, in vidil bom njih konec, zakaj spriden rod je in nezvesti otroci!“ (V. b. M. XXX. 20.) „Vidil bom njih konec,“ se pravi: „Njihove zadrege mi mar ne bodo, samó gledal bom, kako se bo njih počenjanje izšlo, in ne bom jih ne podpiral, ne varoval. Še bolj natanko opisuje Gospod, kako će s svojimi nasprotniki ravnati, ko je velel Izaíju, de naj ljudstvu priliko nógrada, ki dobro obdelovan vender nobeniga sadú ne rodi, razlaga, in sicer: „Hočem vam tedaj pokazati, kaj bom s svojim nogradam storil. Njegov plot hočem podreti, de ga bodo ropali; njegovo ozidje hočem razrušiti, in vsiga bodo poteptali; in hočem ga v pušavo djati, de ne bo ne obrezovan, ne okopávan; de bo ternje in plevel v njem rastel; in oblakam hočem prepovedati nanj deževati.“ To se pravi: „Ne bom mu

pomagaj, in ga nikdar ne obdeloval, kakor dozdam; pustil ga bom zarasti in opustiti se.

Ali se ti ne vidi iz tega, da se je treba previdnosti Božje bati? Povej mi vendar, ali more kdo v večji nevarnosti in bolj zapuščen biti, kakor, če ga Bog ne varuje, in vsem nevarnostim in britkostim tega življenja prepusti? Ker je namreč ta svet razvihranemu morju ali pa pušavi enak, ker nas zmiraj roparji in divje zverine oprezvajo; ker je človeško življenje tako polno težav in nadlog, ker se nam nazadnje toliko sovražnikov nastavlja, s kterimi se je nam bojevati; ker je nam toliko skritih past nastavljenih, in nas zmiraj nove nevarnosti in težave čakajo, človek pa je le slabotna, brezumna, nezavarvana, strašljiva in pomoči potrebna stvar; kaj neki premore njegova slabost zoper toliko silovitih nasprotnikov, če mu zmanjkuje Božje pomoči in obrambe? Kaj si zmore pavček proti velikanu? Kako bi se mogel slepec nastavljenih zaderg ogibati, in kako bi mogel zapuščen in brez orožja mogočnim sovražnikom se braniti?

In vendar ni še vsa nesreča tu! zakaj Bog ne obrača samo svojih oči od krivičnih in grešnikov, in jih zmot in terpljenja ne varuje, marveč še sam zoper nje stvarjem pomaga, tako, da so njegove oči, ki so poprej le za njih blagor čule, zdaj le v njih pokončanje in pogin nanje obrnjene, kakor Bog sam po preroku Amosu oznanuje: (IX. 4.) „V njih nesrečo, in ne v njihov blagor hočem s svojimi očmi nanje gledati.“ Enako, kakor: „Namesti previdnosti, s katero, sim poprej kot zvest varh nad njimi čul, bom zdaj le nanje pazil, da jim bom njih hudobije povračal in jih pokoril!“ Še bolj natanko oznanuje

to prerok Hozej, rekoč: „Efrajmu sim kakor lesni červ, in kakor gnjiloba Judovi hiši.“ (V. 12.) Ker bi se pa tako preganjanje dolgo in milostivo lahko zdelo, zatoraj v naslednjih besedah še strašnejši zažuga. „Zakaj Efrajmu sim kakor levinja, in Judovi hiši kakor mlad lev. Vzel jih bom, in spravil, in nobeden mi ne bo ušel.“ (V. 14.) Še jasniši dokazuje to Amos, ko je namreč po sv. preroku povedal, de bo hudobne zavoljo njih malikov z mečem pokončal, pristavi še: „In bežati jim ne bo pripušeno; begali bodo, pa nobeden ne bo utekel; zakaj če gredó sami v pekel, moja roka bo vanj ponje šla; in ko bi tudi do nebes prišli, jih bom doli trešil; in ko bi se poskrili verh Karmelske goré, zasledil jih bom in vzel; in ko bi se pred menoj tudi v dno morja zakopali, hočem jaz tamošnji kači zapovedati, de jih bo pičila: Tedaj hočem v njih nesrečo in ne v njih blagor nanje gledati.“ (XI. 2. 3.)

Kteri človek bi vender, ko te besede zasliši in pomisli, de jih je Beg govoril, ne strepetal, ko vidi, s ktero previdnostjo Gospod zoper hudobne ravna, in se prepriča, kako tiste, ki njegovimu opominjevanju pokorni biti nočejo, in pregrešno živeti ne nehajo, tepe in jih povsod, kamorkoli bi se poskrili, najde, de jih pokončuje! Ali more grešnik s tako zavednostjo mirno živeti? Ali more prosto sopsti, ko si je nejevoljo tako mogočniga Gospoda nakopal, ko take oči nanj gledajo, in je taka roka nad njim zamahnjena? Saj je že neizrečena nesreča, takimu zapovedniku se zameriti in njegove milosti nič več ne vživati; koliko strašnejši pa je, če je previdnost Božja svoje orožje záte nabrusila, in z mečem, s katerim te je popred branila, zdaj nad teboj zamahuje,

in oči, ki so poprej v tvoje varstvo čule, zdaj v tvojo nesrečo nate pazijo. Če je roka, ki je bila v tvojo obrambo stegnjena, zdaj zoper te orožena, in serce, ki je do zdaj le v ljubezni záte gorélo, polno grenkosti in bolečine zavoljo tvojih pregreh? Če je tisti, ki ti je hotel biti škit, streha in pribežališe, zdaj kakor glodajoč červ, pereča gnjiloba, in serdita levinja zoper té? Kdo more mirno spati, vedoč, de Bog med njegovim spanjem ostrí meč, in Jeremijevo čuječo šibo kaznovanja v njegovo pogubo mu nad glavo suče? Kaj le more kdo zoper Božje sklepe storiti? Ktera roka more Božjo roko odverniti? Kdo je tako urin, de bi mogel Gospodivimu očesu uteči? Kdo se je kdaj prederznil, Bogu nasprotovati, in če je kdo storil, kdo je kdaj v tem boji premagal? „Ko bi tudi“ pravi Hijob, ž njim pravdal se, ne mogel bi mu ene odgovoriti na tavžent. Moder je v sercu in v roki močán. Kdo se mu ustavlja, in mirno živi?“ (Hijob. IX. 3. 4.)

Tolikošna pa je nesreča hudobnih, de se med kazni, s katerimi jim Bog na tem svetu pretí in jih tepe, tudi ta šteje, — in resnično, majhna ni, — de roko svoje očetovske previdnosti od njih odteguje, kakor sam marsikje v sv. pismu pravi; n. pr. v 80. psalmu: „Ali moje ljudstvo ni poslušalo mojiga glasú, in Izrael ni zame maral; zatoraj sim jih prepustil poželjivostim njih sercá in po svojih mislih so hodili;“ to se pravi: Zmiraj bolj se bodo svoji pogubi bližali. In pri preroku Hozeji (IV.) te besede: „Ker si pozabil na zapovedi svojiga Boga, bom tudi jaz na tvoje otroke pozabil.“

Kakor se zakonski nič hujiga in žalostnišiga primeriti ne more, kakor če jo mož zapusti ali

zapodi; in nogradu, če ga gospodar zanemarja in opuša: ravno tako se tudi duši nič nesrečnišiga prigoditi ne more, kakor, če jo Bog zapusti. Kaj je namreč duša brez Boga? Nograd je brez gornika, vert brez vertnarja, ladija brez kermarja, vojska brez vojvoda, država brez poglavarja, ali pa, de se nar boljše primeri, truplo brez duše.

Tako te Bog zastopa od vsih strani, de bi te, ko bi tvojiga serca ljubezen in hrepenenje po njegovi očetovski skerbniosti ne mečilo, vsaj strah, de bi te ne zapustil in ne zaverigel, pregovarjal, nikdar ga ne zapustiti; zakaj marsikterikrat kteriga strah pretéče nadloge požene, če ga pričakovana blagota ne gane.

XIV. Poglavje.

Od druge prednosti čednosti, ki je pobožnimodeljena milost sv. Duhá.

Iz očetovske previdnosti, od ktere smo v poprešnjih dveh poglavjih govorili, izvirajo skoraj vse druge prednosti, s kterimi Bog svoje zveste na tem svetu bogatí, in poplačuje; zakaj nji je mar, pobožnim vse pomočke preskerbovati, kterih jim je za njih poslednje doveršenje, ali za njih popolnamast in zveličanje treba, ker jim v vsih njih potrebah streže, in v njih dušah za doseženje tega namena potrebne zmožnosti, pripravnosti in čednosti obuja. Med temi duši podeljenimi darovi pa je nar večí milost sv. Duhá, ker je za Božjo previdnostjo podlaga vsih drugih prednost, ktere Bog čednosti deli. Ona je prva obleka, s ktero je bil zgubljeni sin

oblečen, ko ga je bil oče zopet v domače pohoštvo sprejel. (Luk. XV. 22.)

Če me vprašaš, kaj je ta milost sv. Duha, ti odgovorim, da je poleg besed bogoslovcev vdeleženje Božjiga bitja, svetosti namreč, čistosti in čestitljivosti Božje, s katero pomočjo in milostjo človek vse nečedno in sirovo, kar ima še po Adamu, s sebe osterže, in se svetosti Božje vdeležva, ker sam sebe sleče, in Jezusa Kristusa obleče. Sveti očetje razlagajo to s priliko kaciga železa, katero se v ognju dene: Čeravno je zmiraj železo, se vendar tako z ognjeno natoro posprijazni, da se kakor žereč ognju izpotegne. Čeravno železo svoje bitje in svoje ime obderži, je vendar vročina, blišoba in marsikaka druga lastnost vendar ognjena. Ravno tako spreminja tudi milost, kot Božja, duši navdihnjena lastnost, s svojo čudovito močjo in gorkoto človeka v Bogu enako bitje, in sicer tako, da zmiraj človek ostane, se pa vendar Božje čistosti in čestitljivosti vdeležva, kakor je bil deležnik, ki je rekel: „Živim, pa ne jaz, ampak Kristus v meni živi.“ (Gal. II. 20.)

Milost je nadalje po svojim bitji čeznatorna in Božja, s čimur stori, da človek nje čeznatornemu in Božjemu izviru primerjeno živi. Tudi tu se Božja previdnost čudovito lepo razkazuje: ker je namreč hotla, da bi človek telesno in čeznatorno živel, je tudi njegovimu notranjemu bitju dvojno podobo vstvarila, človeško namreč in pa čeznatorno. Kakor iz duše, ki je prava podoba, vse kreposti in zmožnosti, po katerih lahko človeško živimo, izvirajo, ravno tako izvirajo iz milosti, ki je čeznatorna podoba, vse čednosti in vsi darovi sv. Duhá, kateri nam čeznatorno življenje dajejo; zakaj obema ste kakor dve

različne pripravi vstvarjene, katere nam v vsacim stanu svoje dolžnosti spolnovati pomagata.

Milost je tudi duhovska lepota duše, s katero jo sv. Duh zaljša, in katera jo tolikanj lepo in Bogu prijetno dela, da jo za svojo hčer in nevesto vzame. To dušno lepoto povzdiguje prerok z besedami: „Veselo se radujem v Gospodu, in moja duša je vesela v Bogu, ki me je ogernil z obleko zveličanja, in me zavil v odejo pravice, kakor ženina me je olepšal z vencami in kakor nevesto ozaljšal z nje lepotijami.“ (Iz. LXI. 10.) Ta lepota pa so vse čednosti in darovi sveti Duha, s katerimi je ljubeznjivi Bog dušo olepšal. To je uno drago, iz zlata tkano oblačilo, pisano in vse bleskeče, katero je nosila kraljeva hči, stoječa vstric kralja, svojiga ženina. (Ps. XI. 44.) Zakaj v milosti se vse une mile barve nebeških čednost in lastnost spreminjajo, v katerih se je kraljeve hčeri lepota svetila.

Iz tega je lahko povzeti, kaj milost v duši stori, katera jo sprejme. Pervo in nar bolj veselo storjenje pa je to, da je duša Bogu tako ljuba in lepa, da si jo zvoli svojo hčer in nevesto, in celo za svoje prebivališče.

Drugo storjenje je, da iz milosti izvirajoče čednosti duše ne lepšajo samó, ampak tudi krepčajo: one so ji, kakor Samsonu lasje, zakaj oni so bili njegova lepota, pa tudi njegova moč. Zavoljo teh dveh lastnost je duša v Salomonovi visoki pesmi povikševana in takole hvaljena: „Kdo je ona, ki izhaja kakor svetla jutranja zora, lepa kot luna, izvoljena ko solnce, strašna, kakor taborov razpostavljena vojska.“ (V. pes. VI.)

Iz tega spoznamo, da je milost kakor škit, ki

človeka varuje in hrabri, in sicer takó, de se kakor sv. Tomaž pravi, že z nar manjši milostjo, vse kardelo hudobnih duhov in vsi grehi na svetu lahko premagajo.

Milost sv. Duha pa dušo pred Bogam tudi imenitno in drago dela, de so ji vse dela, ktere koli počne, če pregrešne niso, zaslužne, tako, de niso samo pobožne djanja, ampak tudi njene navadne opravila pred Bogam zaslužne, ker je tisti, ki to dela, sam po milosti zaslužen.

Nasledek milosti je tudi, de Bog njeniga posestnika za svojiga otroka sprejme, za deležnika svojiga kraljestva postavi in vredniga spozna, zapisati ga v bukve življenja, v kterih so imena vsih pravičnih zaznamvane, kar mu pravico zadobi, kraljevati nekda v svetih nebesih. To pobožnim podeljeno posebno pravico povikšuje Zveličar pred svojimi učenci, ko so se k njemu vernivši veselili, de so jim tudi hudiči v njegovim imenu pokorni. Pravi tedaj: „Ne veselite se, ker so vam duhovi pokorni, veseliti se pa, de so vaše imena v nebesih zapisane.“ (Luk. X. 20.) Resnično, brez dvombe je ta nar veči dobrota, po kteri more človek na tem svetu hrepeneti!

Vendar pa, de ob kratkim povem: Milost stori človeka za vse dobro pripravniga; pot mu poravnjuje v nebesa in mu jarm, v kteriga nas Gospod s svojimi zapovedi oklepa, polajšuje in priljubuje; ona ga vodi po potu pobožnosti, njegovo slabo natoro krepča, ter stori, de mu je vse lahko, karkoli se je nji pretežko zdelo. Ona nam, nedopovedljivo kako, s čednostmi, ktere iz nje, kakor iz solnca svetli žarki izvirajo, vse naše dušne zmožnosti povikšuje.

Ona razsvetljuje um, vnema voljo, glavo bistri, prosto voljo krepčá, tolaži in posvetnost manjša, de v grehe ne zahaja, iskrenost vživlja, de ne bo že počasna in vnemarna v dobrim.

Nar srečniši storjenje milosti pa je, de Bog sam v našo dušo pride, de v nji gospoduje, jo varuje, in na pot zveličanja napeljuje. Kar je kralj državi, vajvoda vojski, učenik šoli, in pastir svoji čedi, to je duši Bog, ker v nji prebiva, in še neskončno več, ker v nji vse stori, in vedno za njo skerbi.

Če tedaj ta neprecenljiva dražčica milosti Božje vso srečo v sebi obsega, in je zvesta tovaršica pobožnosti, kdo bi vender rad uniga modriga kupčevavca v evangeliji ne posnemal, ki je vse svoje blago prodal, de bi si bil mogel to dražčico pridobiti.

XV. Poglavje.

Od tretje prednosti čednosti, ki je razsvetljenje in čeznatorno spoznanje, s katerim Gospod pobožne obdaruje.

Tretja prednost čednosti je neko čudovito razsvetljenje in spoznanje, s katerim Gospod pobožne obdaruje, in ki iz ravno tiste milosti Božje izhaja, od ktere smo poprej govorili, zakaj nje poglavitno djanje je krepčanje slabotne in revne človeške nature. Kakor pa po grehu oslajljeno voljo krepčá, tudi um ozdravlja, kteriga je tudi greh ranil in zatamnil, de bi človek spoznal, kaj mu je storiti, moči pa mu je dajala volja, sklenjeno doveršiti. Tu sem

gredo besede sv. Gregorja: „Kazen je greha, če se ne more storiti, kar se je potrebno spoznalo, kakor je tudi greha kazen, de se spoznati ne more, kaj je potrebno storiti.“ Zatoraj pravi tudi prerok: „*Gospod je moje razsvetljenje in moj blagor.*“ (Ps. XXVI.) On razsvetljuje mojo nevednost in mojo slabo voljo krepča; po enim spoznavamo, kaj je nam želeti, in po enim zadobivamo moč, de zaželeno tudi storimo; in tedaj oboje iz milosti Božje izhaja. Ta pa stori, de se v nas razun prižgane luči sv. vere, ki nam našo pamet razjasnuje, tudi darovi sv. Duha obujajo, kateri so dar modrosti, s katero veči reči spoznavamo; dar vednosti, ki nam pozemlske reči spoznati pomaga; dar viši sprevidnosti, po kateri do jasniga ogledovanja skrivnost Božjih in njih soglasnosti med seboj ter neznane lepote pridemo, in nazadnje dar svéta, s katerim moremo djanje tega življenja prav presojevati, in vse, karkoli se nam na zemlji prigodi, v svojo korist obračati. Vse te sprevidnosti kakor solnčni žarki iz milosti Božje izvirajo, zakaj *ona uči vsiga*, kakor sv. Janez pravi. Zatoraj je v sv. pismu tudi maziljenje imenovana, kakor je namreč olje nar bolj pripravno za luč in za rane, ravno tako tudi to nebeško maziljenje rane naše volje celi, in razsvetljuje tamoto naše pameti. Ona je tisto predrago olje, dražji memo vsih mazil, od kteriga kraljév prerok govori: „Mazilil si mojo glavo z oljem.“ (Ps. XX.11.) Gotovo je, de David ni menil prave glave in praviga olja, ampak duhovsko glavo, to je, od zgornjiga dušniga oddelka, kjer pamet kraljuje, in pa duhovsko olje, od luči namreč sv. Duha, ktera našo pamet razsvetljuje. Od luči tega nebeškiga olja prerok večkrat govori; enkrat

pravi sam od sebe: „Ti si mi razodel svete in skrivne reči svoje modrosti!“ (Ps. L. 8.)

Tudi nekaj družiga pripoveduje, zakaj zamore le milost Božja našo pamet razsvetljevati. Ker namreč milost človeka le skuša pobožniga storiti, tedaj mora napred kesanje in obžalovanje pretečeniga življenja, čertenje greha in hrepenenje po nebeških blagotah z zaničevanjem pozemlskih reči v njem obuditi. Tega pa sama človeška volja ne more doseči, če je ne priganja pameti podeljena luč in s tem pridobljeno jasno spoznanje; zakaj volja je slepa moč, katero le pamet omajuje, in ji, kakor s kako baklo sveti, in dobro in slabo v vsih rečeh kaže, de je za prvo vnemana, od družiga pa uderževana. Zatoraj pravi tudi sv. Tomaž: „Kakor ljubezen do Boga v duši pravičniga veči prihaja, se tudi v enaki meri razvija spoznanje Božje dobrotljivosti, milostivosti in lepote,“ zakaj v komur ljubezen močno plamí, bo v ljubljени reči tudi zmiraj več lepih lastnost dobival; kdor pa le malo ljubi, temu bodo skrite.

Kar je tukaj od ljubezni do Boga rečeniga, velja tudi od strahu, upanja in sovražjenja greha, kteriga človek nikdar zmed vsih reči nar bolj čertil ne bo, če ne sprevidi, de nobena ni tako vredna čerta, kakor greh.

Ker je pa res, de Bog po milosti v duši pravičniga prebiva, in je Bog prava luč, ktera vsaciga človeka razsvetli, ki na ta svet pride, kakor sveti Janez pravi (I. 9.), tedaj ni dvomiti, de, kolikor čisteji je duša, s toliko veči blišobo Božja luč po nji žari. Zatoraj imenuje sv. Avguštin Boga — zerkalo očišene duše, zakaj on jo razsvetljuje z žarki

svoje luči, ker jo vsiga uči, kar ji je za večno zveličanje potrebno.

Zakaj bi se pa neki čudili, ker je Bog človeku tako dobroto skazal, ko je vender veliko manjšim stvarjem, kakor smo mi, nekaj enaciga storil, vstvarivši jim natorni nagon, s katerim vse, kar jim je za življenje potrebno, lahko spoznajo. Kdo je učil živali, med zeliši, ki rastejo po travnikih in njivah zdrave in pa škodljive razločiti? z unim se kermi in teh se ne dotikati? Kdo je ovco učil, za psam hoditi, in volka se bati, in sploh ko bi trenil, spoznati, ktere živali so jim sovražne, in ktere mirne? Gotovo je, de so se tega le od dobrotljiviga stvarnika učiti mogle. Če je pa Bog že brezpametni živali nagon spoznanja vstvaril, de si svoje živinsko življenje ohranjuje, koliko bolj je mogel pravičnim veči spoznanje podeliti, de bi svoje dušno življenje obvarovali, ker je poslednje človeku zavoljo njegove visoke namembe ravno tako potrebno, kakor živali telesno! Če se je pa previdnost Božja že tako dobrotljivo skazovala v rečeh, ki so le za ta svet, koliko bolj smemo pričakovati, njene dobrotljivosti v zadevah milosti.

Iz tega se sprevidi prvič, de luč resnično pamet razsvetljuje, in drugič, kaj de je ta luč: Ona namreč ni toliko pametovavno, kolikor djansko spoznanje, ker se ne deli, de bi vedili, temuč, de bi po njem storili; ne, de bi bili sprevedeni in pripravi, čez take reči soditi, temuč, de bi svoje spoznanje v delih spričevali.

Zatoraj ne bogati ta luč samó naše véde, kakor v šoli naučena vednost, tudi nad našo voljo s svojo močjo gospoduje, ker jo vse spolniti naganja, kar

je spoznanje kot dobro sprevidilo. Prav za prav je obujanje sv. Duha, kateri kot nar bolj popolnoma učenik svoje zveste enako popolnoma podučuje in vsiga uči, kar jim je vediti treba. To spozna tudi nevesta v visoki pesmi, ko pravi: „Moja duša se je topila, ko je moj ljubi govoril.“ (V. p. V. 6.)

Po tem ločimo tudi sprevidnost, katero od zunaj po naukih ljudi dobivamo, od sprevidnosti, katero nam milost Božja deli, ko una le naš um razsvetljuje, obuja ta tudi našo voljo, jo navdihuje vse dobro spolnovati, in s svojo krepostjo se razliva po vsih gubah, in skritih kotih naše duše, ji vse njene kreposti zdramlja, in k delavnosti naganja, vse namreč storiti, kar je za njeno spremenjenje in srečo potrebno, kar Apostel z naslednjimi besedami dokazuje: „Živa je Božja beseda in močnejši in ostreji ko vsaki na dve plati nabrušen meč, in predere nar globokeji v dušo in v duhá, v ude in mozeg, ter sodi misli in poželenja srcá.“ (Hebr. IV. 12.)

To je tedaj imenitno djanje milosti Božje in prav iz verstna prednost, katero pobožni na tem svetu uživajo. Čeravno je resnica vsiga dozda od milosti Božje povedaniga jasna, hočemo vendar vse še s svetim pismam stariga in noviga zakona poterditi, de bi ves meseni človek ne mogel ugovarjati, de je ta reč težko razumeti in verjeti.

V svetim pismu noviga zakona nam sv. Janez pripoveduje, de je Kristus pri zadnji večerji rekel: „Sveti Duh, kteriga bo Oče v mojim imenu poslal, bo vas vsiga učil, in vsiga opomnil, karkoli sim jaz vam rekel.“ (Jan. XIV. 26.) In na drugim mestu: „Pisano je v prerokih: Vsi bodo od Boga podučeni. Vsaki, kateri je od očeta slišal in se naučil, pride

k meni.“ (VI. 45.) Enako nam Gospod po preroku Jeremiji obeta: „Dal bom svojo postavo v vašo dušo, in zapisal jo bom v vaše serca.“ (Jer. XXXI. 33.) In naznaniti visokost in poveličanost svoje cerkve, govori po preroku Izaiji: „O uboga, od viharja razdjana, brez vse tolažbe! Glej, po redu bom tvoje kamnje sostavil, in na safire te bom vstanovil. Iz jaspida hočem tvoje zabrambe postaviti, in tvoje vrata iz rezaniga kamna, in vse tvoje meje iz odbraniga kamnja. Vsi tvoji otroci bodo od Boga podučeni.“ (Iz. LIV. 11.) In na drugim mestu: „Jaz sim Gospod tvoj Bog, ki te uči koristnih reči, in te vódi po potu, po katerim hodiš.“ (Iz. XLVIII.)

Iz tega se vidi, de je dvojna vednost razločiti, vednost svetnikov in vednost modrijanov; vednost pravičnih in vednost učenih. Vednost svetnikov pa je, od ktere Salomon pravi: *Vednost svetnikov je modrost*; zakaj vednost je le zadobljeno spoznanje reči, modrost pa, kar je spozna, v svojo korist oberne; kdor jo ima, ne ve samo, kaj je prav, ampak spolnuje tudi. Ta modrost je nam v Davidovih psalmih pogostama obetana. „Usta pravičniga bodo premišljevale modrost, in njegov jezik bo govoril, kar je prav.“ (Ps. XXXVI. 30.) „Spoznanje ti hočem dati in te podučevati na potu, po katerim boš hodil. S svojimi očmi bom vedno náte gledal.“ (Ps. XXXI. 8.) V nekim drugim psalmu kraljév pevec ves začuden kliče: „Kdo je človek, ki se Gospoda boji? Dal mu je postavo po potu, kteriga si je zvolil.“ (Ps. XXIV. 12.) Kakor bi rekel: Kdo je, kterimu Bog tako veliko dobroto skazuje, ker je on njegov učenik, in ga postave uči, po kateri naj zvesto živi? *Presrečniga* ga prerok imenuje na družim mestu:

„Presrečni človek, kteriga ti podučaš, o Gospod! in ga svoje postave učiš.“ (Ps. XCIII. 12.)

Ta poduk Božji, kteriga so pravični deležni, pa je una svetla luč pameti, ktero imenitni prerok zdaj hrano svoje duše imenuje, zdaj vodo okrepčanja, zdaj mizo, na kateri dobiva moči zoper svoje sovražnike. De je luč uma le od Boga prejel, terdi prerok v izverstnim psalmu, ki se prične: „Blagor jim, ki v nedolžnosti hodijo.“ — „Daj mi razum, in premišljeval bom tvojo zapoved, in jo spolnoval iz vsiga svojiga serca!“ (Ps. CXVIII. 34.) in malo pozneje: „Tvoj hlapec sim, o Gospod, daj mi razum, de bom spoznal tvoje besede!“ (125.) In nadalje: „Naj se približa moja prošnja pred tvoje obličje, o Gospod! poleg svojih besed mi daj razumljenje.“ (169.) Ali bi bil morde David to prošnjo tolikrat in tako milo ponovil, ko bi moči in skrivnosti Božjiga poduka ne bil spoznal?

Ktera slava in ktera sreča more vender veči biti, kakor taciga učenika imeti, in v šolo hoditi, kjer sam Bog nebeških reči podučuje! Če je nekda, kakor sv. Hieronim pripoveduje, veliko ljudi iz nar daljniga Francozovskega v Rim popotvalo, slišat ondi nekiga glasovitiga govornika, in če se je modrijanu Apoloniju zljubilo čez Kavkaz med daljne Bramane se podati, de bi poslušal indianskiga modrijana Hiarka, ki je nekoliko učencov zvezdoslovja učil; kaj bi neki ljudje ne storili, de bi slišali podučevanje neskončno modriga Boga, kateri ne uči, kako se zvezdje premiče, ampak nar viksiga, kako se namreč lahko v nebesa pride!

De se pa prepričaš, de to ni noben nerodovitin in navadin nauk, poslušaj, kaj pevec pevcov

pravi: „Več sim razumel, kakor vsi moji učeni-ki, zakaj tvoje besede so moje premišljevanje; modreji sim, kakor vsi stari, ker sim tvoje zapovedi preiskoval.“ (Ps. CXVIII. 99-100.) Še več obeta Gospod svojim ljubljnim po preroku Izaiji: „In pokoj ti bo Bog vedno dajal, in s svetlobo bo tvojo dušo napolnil, tvoje kosti bo odrešil, in potem boš kakor ravno oškropljen vert, in kakor neusušljiv vir.“ (Iz. LVIII.) Ali more Bog z drugo svetlobo dušo pravičnih napolniti, kakor s spoznanjem reči, ki so jim za večno življenje potrebne? Zakaj na eni plati jim kaže lepoto čednosti, na eni pa ostudnost pregrehe, nečimurnost svetá, in visoko vrednost milosti, velikost nebeške slave, sladkost tolažb sv. Duha, dobrotljivost stvarnikovo in hudobnost zaverženih duhov; nazadnje, kako je vender življenje kratko na zemlji, in zmota ter nevarnost tistih, ki se za drugo, večno življenje zmeniti nočejo. S tem naukam se človek, kakor prerok dokazuje, visoko nad gore vzdiguje, in tam gleda Gospoda v njegovim svetu, zemlja pa se mu ko drobna pika v daljnih meglah zgublja. Tu se mu pokažejo nebeške blagote v svoji pravi podobnosti, zakaj blizu njih je, pozemeljske stvari pa se mu majhne zde, katerih še pogledati ni vredno. Ravno narobe se pa pregrešnim godí, ker nebeške dobrote le v daljavi vidijo in se po bližnjim pozemeljskim zmiraj ozirajo. Zatoraj pa posestnikov te nebeške modrosti ne more ne sreča napenjati z nečimurnostjo, ne nepotolažljivih storiti nesreča; zakaj z dobrotljivo nebeško lučjo razsvetljeni so terdno prepričani, kako je revno vse, kar more svet dati in vzeti, v primeri z Božjimi dobrotami. To spričuje modri rekoč: „Pametni človek vstaja v modrosti, kakor solnce, bedak

pa se spreminja kakor luna," (Sir. XXVII. 19.) in te besede razlaga sv. Ambrož v enem pismu takole: „Modriga ne pretrese strah, in sila ga ne spremeni; on ni ošabin v sreči, in v stiskah ne pogrezne. Kjer je modrost, ondi je dušna krepost, stanovitnost in moč, zatoraj je modriga serce zmiraj enako; spreminjanje reči okoli njega ga ne povikšuje in ne manjša; on ne omahuje simtertje, in razne menjenja ga ne sučejo ko sapa veternico; on ostane popolnoma v Kristusu, uterjen z ljubeznijo in neomajljiv z vero.“ (Ambr. Simplificianu list VII.)

Zatoraj naj se nikdo ne čudi, de ima ta modrost tolikošno moč, zakaj ona ni pezemeljska modrost, kakor je že dokazano. Ona ne napihuje, ampak krepča, ona ne bistri uma samo z védo, tudi voljo vnema za blagorno djanje, kakor je sv. Avguštinu serce ganila, de se je veselja zjokal, kolikorkrat je slovesno cerkveno petje slišal; zakaj ti glasovi so rajske čutila v njegovim sercu obujali, in ves vnet za Božjo slavo je mile solze pretakal, ktere so mu bile, kakor sam pravi, tolikanj sladke. Kaj se more s to modrostjo primerjati, ki tak sad rodi: „Človek ne pozna njene vrednosti,“ pravi Hiob, „zakaj ona se ne dobi v deželi tistih, ki v sladnosti živé. Brezen pravi: v meni je ni. In morje pravi: v meni je ni. Nar boljši zlato se ne more zanjo dati, in je s tehto srebra ne poplačati. Ž njo se ne morejo primerjati Indije pisane, drage tvarine, ne biseri, dražji memo sardonika in safira; nji ni enako ne zlato ne vledenec (kristal) in z zlatimi posodami se ne more zamenjati.“ (Hiob XXVIII. 13—17.) Povikševáje čednost konča pobožni mož: „Glej, strah Gospodov, je modrost! in hudiga se ogibati, razumnost!“

Ta modrost se pa le dobi s pobožnim življenjem, in čednosti je verh družih kot prednost podeljena, zakaj ona ima ključ do tega prebogatiga zaklada. Vnemati nas, de bi se zanjo trudili, pravi modri Salomon v svojih pregovorih: „Dragi moj, če hočeš moje besede razumeti, in moje zapovedi pri sebi ohraniti — boš zaslišal strah Božji in najdel Gospodovo spoznanje; zakaj Gospod deli modrost in od njega pride razumnost in vednost.“ (Preg. II.) Ta modrost pa ni zmiraj enaka, dan na dan se bolj sveti in vekši sprevidnost zadobiva, kakor modri spričuje: „Steza pravičnih se pomikuje kakor žarna luč, in gre nadalje do beliga dne.“ (Preg. IV.) Ali pa: Pot, po katerim pravični hodi, peljá k večnemu zveličanju, kjer ne bo nič več z Hijobovimi prijatli govoril: „Rečena mi je bila skrita beseda in moje uho je natihamo čutilo vhod njegoviga šeptanja,“ namreč njegove Božje in skrite besede, ampak gledal bo živiga Bogá in ga poslušal.

To modrost posedejo otroci svetlobe, hudobni pa živé v egiptovski tamoti, po kateri brez pomoči tavajo, kakor nas sv. pismo prilično uči, ker pravi, de je v Gesenski deželi, kjer so Izraelski otroci prebivali, luč svetila, v Egiptu pa tri dni gosta tama vse zakrivala. Ta gosta tama bi imela pomeniti noč in tamoto, v kateri grešniki živé, kakor sami pri preroku Izaiji pravijo: „Čakali smo luči, in glej, tama je bila: svetlobe in po mračnim smo hodili. Po steni smo tipali, kakor slepi, in omahovali, kakor bi oči ne imeli; spodtikali smo se opoldne kakor v tami, in v mraku kakor mertvi.“

Ali pa more ktera večí slepota biti, kakor je slepota pregrešnih? Kakošno oslepljenje in bedasta

malopridnost, pravico pervorojenstva, s. j. delež nebeškiga kraljestva za nečimurno posvetno slast prodāti! večnih peklenskih muk se ne bati, in pridobljenje sv. raja zanemarjati! Greha ne sovražiti, in se za poslednjo sodbo ne zmeniti; obljube in prelitve Gospodove prezirati, na smert nikdar ne misliti, ktera vender vsaki trenutek lahko nastopi, in se za natanko odgovarjanje pred ostrim sodnikom ne pripravljati, in pozabiti, de je vse, kar nas tukaj zveseljuje, minljivo, žalostni nasledki slabiga življenja pa večni! „Ne spoznajo, in ne vidijo,“ pravi prerok, „po tami hodijo.“ (Ps. LXXXI. 5.)

Preden pa to poglavje končam, se mi treba zdi še pristaviti, de ne sme, akoravno je vse nedvomljiva resnica, kar smo dozdej od modrosti Božje in razsvetljenja sv. Duha pripovedovali, nobeden, in ko bi si še tako pravico imeti mislil, proti družim ošabin in ugovorin biti, ampak se nasprotno zmiraj po razsodbah, zlasti cerkvenih učnikov, ravnati, kakor smo že na drugim mestu obširniši razložili. Kteriga je neki kdaj ta nebeška luč bolj razsvetljevala, kakor sv. Pavla? kateriga bolj, ko Mojzesa, ki se je z Bogam obličje v obličje pogovarjal? In vender je šel prvi v Jeruzalem, de bi se z Apostelni v evangeliji, kateriga je imel med nejeverniki oznanovati, pogovoril (Gal. II. 2.), drugi pa ni zaničeval sveta svojiga tasta Jetra, čeravno je bil nejevernik, in praviga Boga molilni. Vzrok tega je, ker notranje razsvetljenje tudi vnanje cerkvene pomoči potrebuje, zakaj previdnosti Božji je bilo ljubo, po obeh potih naši slabi naturi pomagati, ktera je resnično take pomoči tudi potrebna. Kakor našo telesno gorkoto vnanja po zraku razširjena neti in

povikšuje, in kakor naravo, akoravno sama v sebi zmiraj za ohranjenje svojiga življenja dela, vender pri tem delu vnani pomočki, ktere je Bog s to namembo vstvaril, podpirajo: ravno tako tudi notranje razsvetljenje in milostno pomoč vnanja luč in nauk sv. cerkve podpira, tako sicer, de kdor se poslednjim ponižno ne uklanja, se tudi perve dobrote nevredniga skazuje.

XVI. Poglavlje.

Od četerete prednosti čednosti, ali od tolažb, s kterimi sv. Duh pobožne na tem svetu razveseljuje.

§. 1.

Za notranjo luč sv. Duh, ktera tamoto našiga duha odganja, bi lahko kot četerto prednost čednosti ljubezin Božjo postavil, ktera tudi našo voljo vnema, zlasti, ker jo tudi Apostel med perve darove svetiga Duha šteje. Ker je pa tukaj bolj moj namen, od prednosti čednosti, kakor pa samó od čednost govoriti, jo bomo tukaj opustili, akoravno bi tudi ona po redu semkaj šla, ne samo kot čednost sama v sebi, ampak tudi kot čudovit dar, kteriga Bog pobožnim deli, in ktero neizrekljivo kako voljo vnema in jo spodbada, Boga čez vse ljubiti; kolikor bolj popolnoma pa je ljubezen, toliko slaji in radostniji je tudi, zatoraj bi se pa po pravici kot sad ali plačilo unih čednost in sama sebe med prednosti čednost lahko vverstila.

De bi se pa ne zdelo, kakor bi bil namenjen čednost samo na sebi, hvaliti, ktere hvala pa je

brezkončna, hočem ko četerto pravico veselje postaviti, ki izhaja iz sv. Duha. To veselje pa je z ljubeznijo močno združeno, in prav posebin sad sv. Duha, kakor Apostel Pavel v svojim listu Galačanam dokazuje. Zakaj razsvetljenje in pa sprevidnost, katero Bog svojim služabnikom daje, ne obsega samo uma, ampak tudi voljo prešine, po kateri svoje žarke razširja, tako, de se serce čudovito in nekako neizrekljivo v Bogu razveseljuje. Kakor je namreč prava luč čutljivo gorka, ravno tako vstvarja ta duhovska luč v duši pravičniga uno duhovsko radost, od ktere prerok pravi: „Luč se je zasvetila pravičnim, in veselje tistim, ki so pravični v sercu.“ (Ps. XCVI.)

Čeravno smo od te reči že na drugim mestu obširno govorili, je vendar nje obsežek tako bogat in zdatin, de se nikdar ne izprazni, in naj bi se še tako obširno obravnaval. In tedaj hočemo, po namembi teh bukev, kolikor mogoče opisati, kolikošno de je to veselje, ker ne more nobeno premišljevanje človeških serc bolj v ljubezni do čednosti vnemati.

Nobeden ne taji, de pregreha vsakoverstne zlege seboj vodi, čednost pa vse mogoče blagote, ktere so z pravnostjo zjedinljive in vsim ljudem hasniti morejo, nasprotno pa terdijo pregrešni, de se čednost z mesenim poželenjem ne druží, ker pa človeško serce po ničemur tako ne hlepí, kakor po radovanji in slasti, tedaj pravijo taki ljudje, akoravno ne z besedami, pa vsaj s svojimi deli, de si raji uno, čeravno nepopolnoma veselje, zvolijo, kakor pa po njih mislih ubožno čednost. Od tega govori tudi Laktanci takole: „Ker je čednost z grenkostjo namešana, v pregrehi pa se mesene naslije tolažijo, se dajejo ljudje tej grenkosti strašiti, in od veselja

pregrešnih slast zapeljevati; tedaj jih toliko potčednosti zapuša, in se k pregrehi obrača.“

Ta malopridna zmotnjava je edini vzrok toliko zlegov na svetu. Ko bi bilo mogoče, ljudi praviga prepričati, in neovergljivo dokazati, de je pot pobožnosti veliko prijetniši in radostniši, kakor pa pot pregrehe; resnično, veči dobrote bi jim skoraj skazati ne mogel. To tedaj hočem spričati, in sicer iz dokazov, katerim se nič ugovarjati ne more, posebno pa iz sv. pisma; zakaj poprej boste nebo in zemlja prešle, preden pa čerkica zapisaniga.

Povej mi toraj, o slepi človek, če so Gospodove pota tako grudaste, kakor si jih misliš, kaj je neki hotel David reči, ko je pel: „Kako velika, in koliko je je tvoje sladkosti, o Gospod! katero si tistim prihranil, ki se te bojé.“ (Ps. XXX. 20.) S temi besedami ne pravi samo, kolikošna de je sladkost, s katero Bog pravičnim povračuje, ampak tudi vzrok razlaga, zakaj je pregrešni ne poznajo; ker jo je Gospod pred njimi skril. Kaj pomenijo nadaljne besede ravno tistiga preroka: „Moja duša se bo radovala v Gospodu, in se veselila v njegovim blagru, vse moje kosti (vse moje dušne in telesne moči) bodo rekle: Gospod! kdo ti je enak!“ (Psalm XXXIV. 9.) Čimu bi bil neki David to govoril, kakor z namenam dopovedovati, kakošno de je veselje pravičnih, tako namreč, de, čeravno jo le duša občuti, s svojo preobilnostjo tudi truplo vživlja, de se zdaj, ko je bilo popred le za meseno vneto, tako duhovskega veselja vdeležva, de mora v čudoviti radosti in v presrečnim veselji klicati: Gospod! kdo ti je enak! Ktere radosti so tvojim enake! Ali more kaka druga stvar tako ljubezen in tako sladak mir

v serce vlivati, kakoršniga ti! Kaj neki naj nadalje pomenijo besede sv. pesnika: „Glas radovanja in blagra se razlega iz pohoštev pravičnih?“ (Psalm CXVII. 15.) Ali morejo kaj družiga pomeniti, kakor pravo veselje in srečo, ktera se ne dobi po staniših grešnikov, ampak le v sercu pravičnih! Če tedaj nadalje prerok pravi: „Pravični naj sedé v prijetnih gostijah, naj se veselé pred Božjim obličjem, in veliko radost naj občutijo,“ (Ps. LXVII. 9.) ali more s tem kaj družiga misliti, kakor praznovanja in duhovske gostije, v katerih Bog duše pravičnih večkrat čudovito okrepča, in z nebeško jedjo siti, in pri katerih gostovi uno presladko vino pijó, od kteriga sv. prerok pravi: „Preopili se bodo preobilnosti tvoje hiše, in napajal jih boš z reko svoje radosti.“ (Ps. XXXV. 9.) Ali je mogel sv. pevec velikost tega veselja z bolji priliko obrisati, kakor, če od tistih, ki ga vživajo, pravi, de se preopiti reke Božje radosti, de namreč s tem dopoveduje, s kakošno močjo duše od posvetnih reči odpeljuje in k nebeškim povzdiguje? Kakošno pomembo slediš neki v besedah: „Presrečno ljudstvo, ktero ve, kaj je radovanje.“ (Ps. LXXXVIII. 16.) Vsaki drugi bi bil morde rekel: Presrečno ljudstvo, ktero je z vsim potrebnim obilno preskerbljeno, in s terdnim zidovjem ter z močnimi trumami zavarvano. Ali pobožni David, ki je dobro vedil, kaj de je pravo veselje, le tisto ljudstvo srečno imenuje, ktero je skušnja učila, kaj se pravi, v Bogu se razveseljevati, in sicer ne navadno ali pozemeljsko, ampak v neizrekljivi radosti, ktera se ne da, kakor sv. Gregor pravi, ne z besedami, ne z družimi znamnji dopovedati, in le ponižno in čisto serce, v kterim Bog kraljuje, ga občuti.

Če je pa Bog sam začetnik tega veselja, se lahko povzame, da mora neskončno veliko biti, ker iz taciga studenca izvira; kakor so namreč kazni, s katerimi Bog hudobne tepe, po velikosti njegoviga bitja umerjene, ravno tako bodo mende tudi tolažbe, s katerimi pobožnim grenkosti življenja sladí, njega vredne. Če je njegova roka tako močna in težka, kadar hoče kaznovati, kako lahko in blagodarno se bo skazovalo, kadar hoče svoje zveste ljubovati, zlasti, ker se dobrotljivi stvarnik še bolj čudovitniga razodeva v delih usmiljenja, kakor pa pravice?

Kaj pomeni nazadnje uni hram poln sladkiga vina, v kteriga se nevesta hvali, da jo je ženin peljal? Kaj une gostije, h kterim ravno tisti ženin svoje prijatle povabi, ter jim pravi: „Pite prijatli, in preopite se, ljubi moji.“ (V. pes. I.) Ali se more ktera druga pijanost misliti, kakor une nebeške sladkosti, ktera človekovo serce tako prevzame in z radostjo navdihuje, da se misli v drugo bitje pre-stvarjeniga!

Navadno se pravi, da je človek pijan, če obilo zavžitiga vina nesti ne more; potem mu stopijo vinski sopuhi v možgane, in ga tako zameglé, da ni več sam svoj gospodar, ter ga le vino vsiga omamljeniga v svoji pesti derži. Če je tedaj to tako, v kakim stanu mora le duša biti, ktera se je nebeškiga vina in veselja preopila? Če je enaka posodi, napolnjena z Bogam in ž njegovo Božjo ljubeznijo, da tako obilo radosti kar prenašati ne more, in se preozko čuti za tako veliko srečo? Tako se pripoveduje od sv. Efrema, da je bil večkrat te nebeške sladkosti tako poln, da njegovo slabo truplo take radosti prenašati ni moglo, in je večkrat zaklical:

„O Gospod, ustopi malo od mene, zakaj moje slabotno truplo ne more tolikiga veselja prenašati! O prečudna dobrotljivost in neskončna sladkost nar višiga gospoda, ki se tako obilo svojim stvarjem daje, de se njih dušne moči prenašati ne morejo!

Ta nebeška pijanost toraj vse notranje občutke v prijeten stan zaziblje, in duša v sladkim miru in življenji počiva; sama nadsé se povzdiguje, več vidi, ljubi in vživa, kakor pa z natornimi dušnimi in telesnimi močmi. Kakor voda, če se k ognju postavi, kmalo vreti in kipeti začne, ker lahko natoro ognja nase vzame, kateri le navkviško šviga: ravno tako se povzdiguje tudi duša, razgreta od Božjiga plamena, in oginj presladke ljubezni jo nese v nebese, iz katerih je ta plamen poslan; ona skipi v nar iskrenijim hrepenenji po Bogu, in kar more, hiti, ga objeti; ona steguje svoje roke navzgor, de bi poskusila, ali bi bilo morde mogoče, k tistimu zleteti, kteriga tolikanj ljubi. In ker vidi, de ga doseči ne more, jame močno hrepeneti, in ker tudi njenimu hrepenenju dovoljeno ni, ji samo še tolažba ostane, tolažba namreč, svoje koperneče izdihljeje iz nar dalji globočine svojiga serca v nebese pošiljati, in z nevesto v visoki pesmi govoriti: „Zarotim vas, hčere Jeruzalemske, de mi naznanite, če mojiga ljubiga najdete, ker bom ljubezni skopernela!“

To skopernenje pa nastane, poleg besed svetih mož, ker se človek oviraniga čuti, in neizrekljiviga hrepenenja svojiga serca potolažiti ne more. Veseli se pa duša, zakaj „ta bolezen ni za smert, ampak le za povikševanje Božje, de bo Sin Božji ž njo poveličevan!“ (Jan. XI. 4.)

Kdo more veliko radost in neizrekljivo zveli-

čanje popisati, ktero prijatli Božji v njegovim združenji uživajo! Kako de ste velike, zamore le tisti vediti, ki je bil tako srečin okusiti ju. Vender pa ju moremo po več dozdevah nekoliko obrisati.

Kdor naprej pomisli, kako velika de je ljubezen in dobrotljivost sinú Božjiga, ker je iz ljubezni do človeškiga rodú toliko sramote in toliko terpljenja prestál, bo previdil, de, vse, kar smo od moči ljubezni Božje in po nji v sercu njegovih zvestih ozbuženiga veselja povedali, čudno in neverljivo ni, ker jo le majhno v primeri z razodevano zveličarjevo ljubeznijo do nas. Kdor bi toliko za pravične ne storil, kolikor je za krivične? Kako dobrotljiviga in ljubeznjiviga se ne bo svojim prijatlam skazoval, ker je za svoje sovražnike take grozovite muke preterpel? To nam mnogo dokazuje visoka pesem, v kateri se toliko ljubovanja, in toliko pomenkov nar slaji ljubeznjivosti med ženinam in pa nevesto, ktera je cerkev, ali pa vsaka v milosti Božji živeča duša, sledi, ko jih noben jezik in nobena pozemeljska ljubezen tako zrisovati ne more.

Drugo dozdevanje dobivamo iz stanu resničnih Božjih prijatlov, zakaj, ko bi mogli njih notranje pregledati, bi se prepričali, de je njih edina misel, s ktero se duša neprenehama peča, kako bi mogli Gospod Bogu svojo zvestobo in ljubezen do njega zkazovati, in de bi radi mero svoje ljubezni kolikor mogoče postoterili, de bi saj nekoliko tistimu dopadli, od kteriga vedó, de jih tako iskreno ljubi, jim vsaki dan toliko dobrot skazuje, s toliko tolažbami krepča, in tako ljubeznjivo zanje skerbi. Če zamore tedaj človek, — ki je vender zavoljo spridenosti svoje natore tako nezvesta stvar, in za vse dobro neukre-

ten — tako veliko zvestobo proti Bogu doseči; kaj pa bo nasprotno tisti takimu človeku skazal, kteriga, dobrotljivost, ljubezen in zvestoba je brezkončna? Če je, kakor pravi prerok, lastnost Božja „svetimu biti s svetimi, in dobrimu z dobrimi“ in človeška slabost na tako stopnjo nepolnamosti prispeti more, kako dalječ bo neki *Božja* dobrotljivost segala? Če se Bogu nespodobno ne zdi, z dobrimi se kakor v dobrotljivosti skušati, kako dalječ mora tisti spred biti, ki je sam zgolj dobrotljivost? In ko bi nazadnje pravični mero svoje ljubezni rad postoteril, de bi Bogu dopadel, kaj bo le Bog sam storil, de se bo takimu pravičnimu ljubeznjiviga skazal, in mu svoje dobrote in tolažbe daril? Tega človeški jezik zgovoriti ne more, nobena pamet ne razumeti; zatoraj pa pravi prerok: „de ni vidilo nobeno oko, ni čulo nobeno uho, in nobeno človeško serce občutilo, kaj je tistim, ki se ga boje, pripravil.“ (Iz. LXIV.) In to, kakor sv. Apostel Pavl spričuje, ni samo od zveličanja v nebesih, ampak tudi od darov milosti razumeti.

Ali se ti tedaj, o brat moj v Kristusu, ne zdi pot pobožnosti prijetna in veselja polna, in meniš, de morejo vsi vžitki, s kterimi te morejo ljubivci tega sveta zvabiti, s tacimi od Boga pripravljenimi radostmi primerjani biti? Kako se more vender primerjati Kristus in pa Belial, svetloba in temá, posvetna slast in nebeška radost, tolaženje poželjivosti, in darovi sv. Duhá, in nazadnje razveseljevanje stvari in zgolj sladkost stvarnikova? Zakaj gotovo je, de, kolikor blažji in izvertniši so reči, toliko bolj nam morejo želje pogasovati. Kaj pa je hotel kraljev pevec povedati, z besedami: „Boljši je pravičnimu

malo, memo veliciga bogastva grešnikov.“ (Psalm XXXVI. 16.) In na drugim mestu: „Zakaj en dan v Gospodovi veži je bolji, kakor pa tavžent! Raji sim nar manjši v hiši svojiga Boga, kakor pa bi stanoval po bednicah grešnikov.“ (Ps. LXXXIII. 11.) Kaj pomenjajo nazadnje une besede nevestne v visoki pesmi: „Tvoje persi so bolji ko vino“ (V. p. I.) in precej potem: „Poskakujemo in se v tebi veselimo, misleči na tvoje persi, ki so bolji ko vino;“ tode pravi: „Spominjamo se sladkiga mleka tvojih tolažb in tvojiga ljubovanja, s katerim svoje duhovske otroke krepčaš, in na svoje serce stiskaš, ki je slaji in prijetniši, kakor vsako vino. Tu pa ni misliti pravo vino, ampak le sladnosti in poželjivosti tega svetá, kakoršnih je svojim ljubim una nečistnica v Janezovim razodetji natakala „ki sedi na veliko vodah, oblečena v škerlat in v blagor, ter okinčena z zlatam, biseri in s koraldami, in v svoji roki zlat kozarec derži, polniga gerdobij in nesnag svoje nečistosti, in njegoviga vina so se preopivali prebivavci zemlje.“ (Skr. razod. XVII. 1-4.)

§. 2.

Kako pravična molitev posebno nekako z Božjimi tolažbami razveseljuje.

Če pa to reč nadalje krojiš, in me vprašaš, v čim posebno pravični take tolažbe občutijo, ti bo sam Bog po preroku odgovoril: „Otroke ptujčeve, ki Bogu zvesto služijo, de ga časté in njegovo ime ljubijo, de mu bodo hlapci, in vsaciga, ki praznik posvečuje, de ga ne oskrunja, in mojo zvezo ohraňuje, té hočem peljati na svojo sveto goro in raz-

veseljeval jih bom v hiši svoje molitve.“ (Iz. LVII. 6. 7.) V tej vaji Gospod posebno svoje izvoljene razveseljuje, zakaj serca pravičnih, kakor sv. Lavrenci Justinian pravi, tako ljubezen do stvarnika vnema, in jih tako visoko povzdiguje, de se mislijo med angelskimi kori, in tamkaj pred Božjim obličjem svoje pesmi zapojejo, ljubijo, zdihujejo, hvalijo, jokajo, se veselé in grozno hrepené, z Bogam se združiti, kteriga v veri gledajo, v ponižnosti časté, v hrepenenji želé, in ga v ljubezni v svojih sercih nosijo. Tu skušajo, kako resnične so zveličarjeve besede: „de bodo moje veselje popolnoma v sebi vživali.“ (Jan. XVII. 13.) To veselje se razteka kakor reka mirú po vsih dušnih krepostih, ker um razsvetljuje, voljo z veselo delavnostjo navdihuje, glavo bistri, in vse misli v Bogu združuje: „Tu objemajo z rokami ljubezni in občutijo neizrekljiviga nekaj; nič bolj ne želé, kakor Boga vedno pri sebi imeti, in se nikdar od njega ne ločiti. Kakor se je Jakob z angelam boril, in ga spustiti ni hotel, ravno tako se tudi serce z uno nebeško sladkostjo bori; noče jo spustiti, marveč se je oklepa, kakor nečesa, kar njegovo hrepenenje tolaži, in vsim njegovim vošilam zado-
stuje, in kliče, kakor nedkaj sv. Peter na gori: „Gospod! tukaj je dobro biti!“ Duša, ki je v takim stanu, bo popolnoma besede visoke pesmi razumela, in ž njo svojiga ljubiga ljubovala; vneta od nebeškiga ognja bo zeló hrepenela, popolnoma zamreti in ječo zapustiti, ki jo zdaj zaklepa, solze bo pretakala, dokler ji dan rešenja zasvetil ne bo, in smerti si bo nar bolj želela. Resnično, ona ne bo mogla razumeti, kako so ji mogli ti zakladi tako dolgo skriti biti, in ker vidi, de bi vsi ljudje to blagoto si lahko pridobili,

jame tekati po vsih cestah in terjih, in ljudem klicati: Kam hitite, neumni in brezpametni? Česa išete? Zakaj se ne podvizzate in ne potrudite, take blagote vdeležiti se: „Pokušajte in vidite, kako je Gospod sladak! Presrečni mož, ki vanj zaupa.“ (Ps. XXIII. 9.) Ko je pa enkrat to duhovsko sladčico zavžila, se ji gnjusijo vse posvetne radosti, vsaka družba se ji ječa zdi, in samota ji je raj. Njo le veseli, Bogu zvesto služiti, kteriga tolikanj ljubi. Skazovanje časti ji je velika teža, in skerb za pozemeljsko blago ji je muka. Ona svojiga blaženiga zveličanja noče z ničemur na svetu kaliti, zatoraj pa zvesto čuje, de nobene misli in skerbi za to življenje v njeno serce ne pridejo. Ona pozna eno samo hrepenenje, eno samo ljubezen; ona vse v enim in eniga v vsim ljubi ter s prerokam kliče: „Kaj imam v nebesih in kaj ljubim na zemlji razun tebe? Če tudi mine moje mesó in moje serce, Bog mojiga serca in moj del je Bog na vekomaj.“ (Ps. LXXII. 25. 26.)

Kdor je to zveličanje dosegel, temu se véda Božjih reči nič več temna ne zdi, ker jih meni s čisto drugačimi očmi gledati, in v svojim sercu take ganitve in spremembe čuti, ki so mu nar jasniši dokazi in nar bolj gotove spričevanja verskih resnic. Ker je dan preglasin zanj, ker mu posvetne reči dajo opravljati, si želi ponočne tihote, de bi se njegova duša z Bogam pomenkvala, zatoraj se mu nar dalji noč kratka zdi. Če je jasna noč, tedaj povzdiguje svoje oči, in premišljuje lepoto bleskečih zvezd in svetlobo mile lune, in vse to z inakimi očmi vidi, in veliko bolj se veseli, ko poprej. One so mu zdaj podobe lepote dobrotljiviga stvarnika, v kterih njegova slavnost posvita; klicarji, ki njegovo visokost

naznanjajo, spricala njegovih popolnamost in milost, darila, ktere ženin svoji nevesti pošlje, de bi jo z zmiraj veči ljubeznijo vnemal, do uniga dne, ko jo bo za roke prijel, in ž njo v nebeškim poslopju vekovito zjedinjenje obhajal. Vesoljni svet se mu zdi kakor bukve, v kterih je le od Božje velikosti branje, pismo, ktero je svoji ljubi poslal, in zagotavljenje njegove ljubezni.

Glej, preljubi moj brat, take so noči Božjih prijatlov, in tako spanje, ktero jih za prihodnje jutro krepčá! O rahlim in milobnim šeptanji tacih mirnih noči, ko vse bitja v enakim soglasju prepevajo, se zbira pokojna duša sama v sebi, in prične uno čuječe spanje, od kteriga se bere: „Jaz spim, moje serce pa čuje.“ (V. p. V. 2.) Ko potem ženin zaspalo nevesto v svojim naročji ugleda, jo varuje in obderži v krepostnim spanji in zapové, de je nikdo ne budi, rekoč: „Zarotim vas, ve hčere Jeruzalemske, pri sernah in jelenih poljá, de moje ljube ne budite in ne dramite, dokler sama noče.“ (V. p. II. 7.)

Ktere noči se ti vender bolji zdé, take ali pa posvetnjakov, ki o tem času pohajkvajo, ter čistost nedolžnih devic zalazvajo, de bi jim s častjo vred tudi dušo pogubili! Ubijanje, strah in trepet je okoli njih, čast in življenje svoje zastavljajo, in jezo Božjo nabirajo do uniga dne pravice, ki jim bo posvetil v večno pogubljenje.

§. 3.

Od tolažb tistih, ki Bogu še le služiti začnó.

Vsimu dozda razloženimu bi samo nekaj ugovarjati mogel, če namreč terdiš, de te tolažbe niso

splošna dobrotà za vse duše, de jih le popolnoma svete okušajo, de je priti do take popolnamosti, veliko treba.

Pač je res, de take sladke darove le popolnoma duše dobivajo, ali ljubeznjivi nebeški Oče streže s sladkostjo svojiga blagoslova tudi tistim, ki mu še le služiti začnó. Daje jim napred mleka, kakor malim otročičem, de bi jih potem kruha in težjih jedi privadil. Ali se tu ne spomniš uniga dne, ko je zgubljeni sin se vernil v očetovo hišo, kar je oče, kot dan veselja s praznično pojedino obhajati velel? Ali nima ta prilika duhovsko veselje zobrazovati, ktero dušo napolnuje, ko se vidi oteto iz egiptovske sužnosti, v ktero jo je hudič vklepal? Zakaj bi se pa oprostenimu hlapcu take gostije ne napravile? Zakaj bi vsih stvari ne povabil, de bi se ž njim veselile, in njegovimu odrešeniku hvalo prepevale? Zakaj bi neki ne zapel une praznične pesmi: „Slavimo Boga, zakaj neznano velik je, jezdice in konje je potopil v morjé.“ (III. b. M. XV. 1.)

Ko bi to tako ne bilo, kje pa bi bila previdnost Božja, ktera za vsako stvar poleg njene natore, slabosti, pripravnosti in starosti skerbi? Zakaj gotovo je, de bi ljudje, ki so navajeni sladnosti in posvetniga samo, ne mogli, po novim potu jo zavoziti, in svet ž njegovimi povabili zaničevati, ko bi jim Bog svoje roke ne podajal in jim s svojo ljubeznjivo prijaznostjo ne postregel. Če se v človeku misel obudi, svetu se odpovedati, in se stvarniku popolnoma zročiti, bo opravilo previdnosti Božje, pot mu pripravljati in poravnavati, de bo novi popotnik lahko po njem hodil, in vse težavnosti v kraj spravljati, ki bi ga utegnile ostrašiti in celó med

svet zapeljati. Pravo podobo tega popotvanja nam kaže sv. pismo v potu, po katerim je Gospod Izraelske otroke v obljubljeni deželo peljal in od kteriga Mojzes takole piše: „Ko je Faraon ljudstvo bil spustil, ga Gospod ni peljal po potu skozi deželo Filiščanov, ktera je nar bliže bila; pomislil je namreč, de bi se ljudstvo morde kesalo, ko bi vidilo vojske nadnj se vzdigovati, in v Egipt se ne vernilo.“ (II. b. Moz. XIII. 17.) Kakor je Gospod takrat za svoje ljudstvo previdno skerbil, ko ga je iz Egipta v obljubljeni deželo peljal, ravno tako tudi zdaj za tiste skerbi, ktere hoče iz posvetniga življenja v nebeško kraljestvo prepeljati.

Zapomni si tudi tukaj, de, akoravno je veselje in tolažbe, ki jih popolnoma duše vživajo, veliko in prav posebno, se vender Božja dobrotljivost in milostivost tudi proti malim razodeva, tako sicer, de na njih ubožnost gleda in jim popolnoma svoje spreobrnjenje doversiti pomaga. On vé, de se jim še toliko priložnost grešiti nastavlja, in de njih strasti še niso zaterte. De bi jim toraj zmagati in se presilniga sovražnika znebiti pomagal; de bi jih od zapeljiviga vabljenja svetá uderževal, in jih s tako terdnimi vezmi ljubezni k sebi pripel, de bi jim kar na misel ne prišlo, v poprešnjo sužnost se verniti, jim tako posebne tolažbe deli, de se nekoliko lahko z unimi primerjajo, ki jih prav popolnoma duše okušajo.

Brez dvombe je Bog tudi to mislil, ker je v starim zakonu zapovedal, z enako slovesnostjo in svečanostjo prvi in zadnji dan obhajati. (III. b. Moz. XXIII. IV. b. M. XXVIII.) Ko so vsi drugi dnevi navadno minili, sta ta dva, prvi namreč in pa zadnji

prav posebne pravice imela. Ali more to kaj družiga pomeniti, kakor de nam v podobi zgoraj povedano razlaga. Bog nam je hotel s tem dopovedati, de na dan, ko se grešnik spreoberne, in pa na dan, ko je konec svoje popolnamosti dosegel, svojim služabnikom pojedino napravi; enim za plačilo čednosti, enim pa za spodbado in podporo. Ravno tako so tudi drevesa, ko cvetó, in pa kadar so polne zrelega sadja, nar lepši viditi. Tudi dnevi zaročenja in svatovšine se bolj slovesno obhajajo, kakor drugi. Pervi dan se duša z Bogam zaroči, ko jo pa ko svojo zaročeno nevesto v hišo sprejme, ji napravi praznično obédo, in to obédo se ne ravna po zasluženju neveste, ampak po bogastvu ženina, kar slovesnost toliko bolj povikšuje.

V visoki pesmi pravi nevesta ženinu: „Ljubile so te mlade deklice;“ in ne: „Ljubile so te žene — ktere so v čednosti uterjene duše, — ampak mlade deklice, ali tiste duše, kterim una luč še le svetiti začne. Té, pravi nevesta, so te ljubile; zakaj v začetku svojiga spreobrnjenja te s plamečo ljubeznijo objemajo. — Razun več vzrokov tega tesniga oklepanja, pravi sv. Tomaž, je tudi naslednji: novi stan, luč, ki se je posvetila, nenavadna ljubezen in spoznanje nebeških reči, ki so jim razodete, poprej pa so jim bile skrite; — vse to, ker ga še le pervikrat skušajo, obuja v njih nar večí občudovanje in sladke čutila hvaležnosti proti unimu, ki jim je toliko dobrotljivost skazal in jih tako grozne tamote rešil. Po skušnji vemo, de se kdor pervikrat v kako lepo mesto ali v kraljevo poslopje pride, ves začuden sprehaja, ter stermi nad ugledanimi novimi rečmi. Ko je pa že dalj časa na tistim kraji bival, in vse

že večkrat vidil, se zmiraj manj čudi, in veselje, ktero je pervikrat občutil, zmiraj manjši prihaja. Tako se tudi unim godi, ki pervikrat v mesto milosti pridejo, ker je vse novo, kar ondi vidijo. Zatoraj se pa ni čuditi, de novinci v šoli pobožnosti veči plam v sebi občutijo, kakor pa uni, ki so se že veliko naučili; zakaj nova svetloba in spoznanje Božjih reči stori v njih veči spremenjenje, zatoraj pa sv. Bernard pravi, de je starji brat zgubljeniga sinu po pravici tožil, ter rekel očetu: „Glej, toliko let ti služim, in nikoli nisim tvoje zapovedi prelomil, in nikoli mi nisi dal ne eniga kozliča, de bi se bil enkrat gostil s svojimi prijatli. Tedaj pa, ko je ta sin prišel, ki je svoje premoženje z vlačugami zapravil, si mu pitano tele zaklal.“ (Luk. XV. 28-30.)

Ljubezen, ki še le jame puhteti, skipi kakor mošt. Voda v kotlu tako dolgo ne zavre, dokler je oginje ne pregreje; tu pa se na enkrat zažene, in sili navkviško, pozneje pa, čeravno ob huji vročini, se vender nekoliko pomiri in se več tako ne péni, kakor pa ko je vreti začela.

Gospod nar bolj prijazno tiste sprejme, ki pervikrat v njegovo hišo stopijo; postreže jim, s čimur le more, in kar ima sladkiga in dobriga domá. Kakor kupčevavci delajo, ki narpred bolji blago kupcu pokažejo, de bi spoznal njegovo vrednost in bi ga raji kupil; ravno tako tudi Bog s tistimi ravna, ki se mu pervikrat z ljubeznijo in pobožnostjo bližajo. Čeravno ljubezen staršev proti odrašenim nič manji ni, kakor proti malim, je vender do poslednjih mileji. Ko prvi že sami lahko hodijo, se lahko sami igrajo, in hrane išejo, morajo drugi še pestovani in gojeni biti, in povsod potrebujejo vodivne in podporne roké.

Iz vsiga tega ljubovanja Božjiga nastaja nazadnje v njih tisto duhovsko veselje, ktero prerok takole popisuje: „Njih brazde napajaš, njih rast množiš; ona se razveseljuje kapanja tvojiga dežja in klije.“ (Ps. LXIV. 11.) Ali to kapanje kaj družiga pomeni, kakor roso milosti Božje, ktera duhovske zeliša, ki so še le posajene na vert Gospodov, moči? Od tih pravi prerok, de se razveseljujejo kapanja vode milosti, ki pride z nebes, de bi pokazal neznano veselje tistih, pri katerih se Gospod napred oglasi. Pa nikar ne meni, de je ta Božja milost, ktere so ravno spreobrnjeni deležni, zavoljo tega majhna, ker je na imenovanim le kapanje imenovana; zakaj oni pijo, kakor sv. Avguštin pravi, iz rajske reke, kjer je ena kaplja veči, kot vesoljno morje, kjer bi ena sama lahko hrepenenje vsiga sveta potlačila.

Terjenje unih, ki pravijo, de tacih tolažb in taciga veselja v sebi ne občutijo, ne nasprotuje poprešnji resnici; zakaj če po slabih sokih spriden slaj dobre jedi ne pozná, ker se mu grenko zdí, kar je sladko, in narobe; kako pa bi se bilo čuditi, de sta komu, čigar duša je z nar gerjimi pregrehami in soki razujzdaniga življenja zgonobljena, in ki je le strupenih sladkarij navajen, nebeška mana in pa angelski kruh zoperna? Naj zboljša in očisti svoj slaj s skesanim sercam, in kmalo bo okušal, kako sladak de je Gospod.

Če je pa to takó, se morajo, se vé de, vse dobrote tega sveta v primeri z nebeškimi blagotami le majhne in ničesa vredne zdeti. Cerkveni učeniki pravijo, de je dvoje zveličanje, še le začeto namreč, in pa doveršeno, sedanje in pa prihodnje. V tem se

razveseljujejo svetniki, poveličevani v nebesih, v unim pa pravični na zemlji. Ali ti pa more kaj bolj po volji biti, kakor, če že zdaj pričneš, zveličanja uživati, in že v tem življenji zastavo nevestniga zaročenja z Bogom dobiš, katero bo v nebesih obhajano? O človek, zakliče pobožni Rikard, ker ti je dano, v tem raji živeti, in tako bogatiga zaklada deležniku biti; pojdi in prodaj vse svoje blagó in kupi si to tako vredno, in tako rodovitno posestvo, zlasti, ker te njegovo pridobljenje težko stalo ne bo; zakaj Kristus ti ga na prodaj ponuja, glej, zastonj ti ga da! O ne odlašaj v prihodnost kupiti si ga, zakaj en sam trenutek, časa, ki ti brez sadú mine, je dražji, kakor vsi zakladi svetá! Čeravno boš morde ta zaklad tudi kasneje si pridobil, gotovo verjemi, de boš serčno obžaloval, de si tako dolgo brez te blagote živel. Klical boš potem s sv. Avguštinam: „Še le pozno sim te ljubil, o lepota, tako starodavna in tako nova; še le pozno sim te ljubil!“ Čeravno je ta svetnik nezvenljivi venec dobil, je vender neprenehama svoje tako dolgo odlašanje objokoval. Pazi toraj, de enkrat s solznimi očmi tožil ne boš, de si s svojo vnemarnostjo vse dobrote pogubil, ktere pravični na tem svetu po milosti, zveličani pa v prihodnjim življenji kraljevaje po svetih nebesih uživajo!

XVII. Poglavlje.

Peta prednost čednosti, obstoječa v pokojni vesti pobožnih, in v odrešenji muk in hude vesti, ki hudobne vedno peče.

§. 1.

Za veseljem in tolažbo, katero pobožni od sv. Duha prejema, sledi radigovanje, ki per pravičnih iz spričevanja dobre vesti izvira. V boljši razvidenje, v čem de ta prednost obstoji, je treba vediti, de je Božja previdnost človeku, kakor tudi vsaki drugi stvari potrebne zmožnosti, v dosego velicega namena podarila. Ker pa popolnost človeka v izurjenji pameti in volje, kateri dve ste viši zmožnosti duše, obstoji, katerih ena nas k spoznanju, druga pa k pobožnemu življenju pripelje: je Bog pamet tako vstvaril, de zamore spoznati, preudarjati in sklepati, voljo pa, de je k dobri mu nagnjena, hudo pak studi in to posebno lastnost ima, de se zavolj dobriga veseli; zavolj hudiga žaluje in je nepokojna, kakor ko bi kako nagnjusno reč pred sabo imela. Ta nagon je človeku prirojen in takó živ, de, čeravno je v pregrehah in hudobijah oslavljen, vender nikoli ne more popolnoma zatert biti; ravno tako, kakor tudi (človek) prostosti: *dobro* ali *hudo* voliti nikoli ne zgubi. Podoba te resnice je v povesti pravičniga Joba. Pri vsaki nesreči, ki ga je zadela, je vender vsaj eden ostal, de mu je nesrečni konec naznanil. Tako tudi grešnika neki notranji poročnik zmiram njegoviga padca, njegoviga greha opominjuje ter ga nikoli ne zapusti. Cerkveni učeniki ga imenujejo brit-

kost vesti, ki nikoli ne umerje, ampak se vedno ukljub vsim nevihtam srečno reši in hudobniga zmiram opominja, de je greh storil in se od Boga ločil. V tem se jasno vidi vodba Božje previdnosti in njena ljubezen do čednosti, ker ji je zvestiga čuvaja, de bi ne zaspala, dobriga opominjevalca, ki jo vedno kliče in neutrudeniga vodnika, de bi nikjer ne zašla, pridružila in v pomoč dala. To resnico je tudi gerški modrijan Epiktet spoznal, rekoč: „Starši nas v mladosti umnim vodnikom zročé, de bi nas nesreč varvali in k dobri mu naduševali, Bog pa nam je dal za varha vest, ktero moramo zmirej slušati, sicer bi se mu zeló zamerili, sebe pa nar bolj sovražili, zaverški srečo.“ —

Dobrim je vest vodnica in učenica, hudobnim pak mučiteljca in preganjavka, ki jih neprenehama muči in dopernešenih pregreh obtožuje, ki jim vsako veselje skali in ogreni, de so pri nar večim veselji žalostni, de nimajo nikjer miru in pokoja. To je ena tistih muk, ktere Bog hudobnim žuga, po preroku (Jez. XIV. 23.), ker pravi: „Dal bom Babilon ježu v posest!“ Po tej pravični sodbi Božji bôdo tedaj serca hudobnih, ki jih Babilon imenuje, v oblast dane ježu, tisti bodeči živali, t. j. hudiču in slabi vesti, ki kakor ternje neprenehama grešnika bôde, njegovo serce rani in peče. Na tvoje vprašanje, kaj ti terni pomenijo, ti moram odgovoriti, de eden zmed njih nagnjusnost greha pomeni, ki je že sam na sebi studin, in od kteriga nek modrijan pravi: „Ako bi vedil, de bi mi bogovi odpustili, ljudje pa nikdar ne zvedili, vender bi se grešiti sramoval, zavolj ostudnosti greha.“ Drugi je *svest*, de je grešnik svojiga bližnjiga razžalil in mu krivico storil. Zdi se mu,

kakor bi vedno kervi gledal, ki za maševanje v nebo vpije. V bukvah Makabejcov se bere od kralja Antioha, de mu je vest, kadar je bil na smertni postelji, vse pregrehe očitala, ki jih je Jeruzalemu storil, in de je zavolj tega neizrečeno žalostin bil in sledeče besede pregovoril: „Zdaj vem, kako grozovito sim z Jeruzalemam delal, pobravši in pokončavši vse zlate in sreberne lišpe; kako neusmiljeno sim ljudi moril. Zdaj spoznam, ker me toliko nadlog obiše, in lej, od prevelike žalosti moram v ptujim kraji umreti.“ (I. Mak. VI. 12. 13.)

Spet drugi tern je sramota, ki grehu sledi. Grešnik se mora zoper svojo voljo grešnika spoznati. On ne more notranjih bolečin zadušiti. Zelja namreč, od družih čislan biti, je človeku prirojena. Če tedaj ve, de tega ni vredin in de se tudi spolniti ne more, žaluje, ker po besedah modriga Seneka ni hujši muke, kakor od družih zaničevanimu in čertenimu biti.

Tudi strah pred smertjo in pred večnimi kaznimi, negotovost sedajnega življenja so terni, ki serce hudobniga bodejo in mu nikoli mirú ne dajo. Kolikokrat mu smert na misel pride, vselej je žalostin, ker se strašnega dne boji, kadar ga bo ojstri Sodnik pred sodbo poklical, in odgovor od njegoviga hiševanja tirjal. Z nobeno rečjo si ne more te misli iz glave spraviti, naj počne, kar hoče, ker ve, de slednjič vsaciga smert čaka. Zatorej je povsot v strahu in boječnosti, de bi ob življenje ne peršel. Vsaka nar manjši stvarica ga ustraši in mu neznane bolečine prizadene; ako se pa še v kakim kraji kužna bolezen scimi, ali če potres in nevihte razsajajo, je celó v obupu in strahu in ne more kej početi, ker si

misli, de Bog zavolj njega take nesreče pošilja, ga kaznovati.

To ternje serca hudobnih brez premirleja zbada, kar nam je eden zmed Jobovih prijatlov priča, ki tako pravi: „*Celi čas svojiga šivljenja je hudobnež ošabin in število njegovih let negotovo. Vedno mu strah po ušesih buči, še celó o času miru sumi zalezovanje.*“ (Job. XV. 20. 21.) To je glas slabe vesti, ki nikoli ne utihne, ki ga vedno muči in straši, tako de se še o času miru sovražnika boji. Čeravno je vse okoli njega pokojno, čeravno se nima čez nikogar pritožiti, vender nima miru pred slabo vestjo: „*Ne verjame, de bi zamogel od teme k luči priti.*“ (22.) To se pravi: On se ne da prepričati, de bi zamogel še kdaj iz tega nesrečniga stanja oprosteti in mirno vest zadobiti, ki kakor svitla luč dušo razsvitljuje in k radosti sili. „*Povsod vidi nad sabo meč.*“ (Job.) Naj pogleda, kamor hoče, povsod vidi nad sabo viseti grozni meč, ki ga „*ako gre kruha iskat*“ (v. 23.) ako se k mizi usede, de bi jedil, — tedaj vselej o takim času, kadar je vsak človek vesel — vedno spremlja in straši „*ker ve, de je zanj perpravljen dan teme,*“ t. j. dan smerti in sodbe, *ker ga bo strah in ga bodo obdajale britkosti, — kakor kralja, ki se v vojsko perpravlja,*“ (Job 24.) silna vojna obdaja.

Tako popisuje Jobov perjatelj grozovito muko, ktero hudobneži v svojim notranjim občutijo, zakaj boječnost spremlja vedno, kakor nek modrijan pravi, po vsih njih potih hudobneže. Enako tudi Salomon govori: Hudobnež beži, desiravno ga nihče ne podi; pravični je pa poln zaupanja in brez strahu, kakor lev.“ (XXVIII. 1.) Sv. Avguštin pravi: „Veliš, o

Gospod! in tako je, de vsak porednež sam sebe kaznuje.“ (Spozn. II.) Vsim je znano, de nered veliko prekucij vzrokuje. Kako grozne so bolečine, če se kaka roka ali noga zlomi, in se kosti s svojiga navadniga mesta zmaknejo? Kako strašna je voda, ako povodinj nastopi in vse pokončati hoče? kako silovit oginj, ako požar vstane in vse v pepel premeni? Koliko bolezin bi se v človeškim truplu scimilo, ako bi ga ne varvali, in bi ne bilo vse v natančnim redu. Človek tedaj, s pametjo obdarjen, mora tudi pametno in zmerno živeti, če ne, terpi on in njegova natura. Prav ima tedaj Job, ker pravi: „*Kdo se je Bogu zoperstavljal in je mir imel?*“ ktere besede sv. Gregor takole razlaguje: „Vsiga-mogočni Stvarnik nebes in zemlje je vse tako vstvaril, de bi povsot mir in red bil in vzajemno soglasje. Očividno je tedaj, de bo, če se kdo Njemu ustavi ali zoperva, ta red skažen, ker ne more več tako biti, kakor je Bog naredil. Kdor je Bogu pokorin, ostane v redu in miru; kdor se mu pa zoperstavlja, razpade, ker nima sam iz sebe obstanka. V zgled nam je hudoba, ki bi bil, ako bi ne bil Bogu nepokorin, in preveč ošabin, večno srečin. Tako sta tudi perva človeka po grehu v oblast mesa peršla, ker sta Božjo zapoved prelomila in pot pravice zapustila. Zginil je mir in vse je bilo v neredu.“

Strašne so tedaj muke, ki po Božji volji hudobne zadenejo, in ni je na svetu veči nesreče, kakor nepokojna vest, kar sploh cerkveni učeniki terdijo. Sv. Ambrož pravi: „ktera kazin je huji, kot rana vesti? Ali se morde ni treba tebe bolj bati, kakor smerti, pregnanstva, bolezni, in telesnih bolečin?“ Sv. Izidor: „Človek lahko pred vsakim ubeži,

samo pred svojo vestjo ne. Nihče ne more sebe od sebe ločiti; naj beži grešnik, kamorkoli hoče, nikjer mu slaba vest miru ne da.“ Na drugim kraji pravi takole: „Nobena kazin ni huji, kakor je vestna. Češ vedno vesel biti, živi pobožno!“ Resnica teh besedi je gotova brez dvombe, ker so tudi neverski (ajdovski) modrijani, čeravno jim niso bile kazni po katoliški veri znane, večidel ravno tako učili. Seneka pravi: „Kaj pomaga človeku ubežati in se pred ljudmi poskriti? Dobra vest celi svet za pričo kliče, slaba pa se v samoti boji in trepeti. Če je tisto, kar storiti hočeš, pošteno, naj vsi zvedó; če je pa pregrešno, kaj ti pomaga dalje prikrivati? Omilovanja vredin si zares! Ako to pričo zaničuješ, zakaj vest je ravno toliko, kakor pregovor pravi, *kot tisuč prič*.“ Na drugim kraji piše spet: „Nar huji kazin, ki pregreho zadeti zamore, je spomin (svest), de je storjena,“ — nadalje: „Nikogar se ti ni treba toliko bati, kot samiga sebe. Pred vsakim drugim lahko ubežiš, pred sabo ne moreš nikdar!“ — Pregreha je vsakimu kazin, kakor tudi Ciceron v svojim govoru pravi: „Moč vesti je zares velika, pri dobrih kakor pri hudobnih; tisti, ki so brez greha, so neustrašljivi; tisti pa, ki so grešili, imajo zmirej pregreho pred očmi.“

V tem obstoji ena tistih muk, ki hudobneža neprenehama terpinčijo. Začne se že na tem svetu, in terpi dalje na unim brez konca. To je tisti červ, ki po besedah Jezaija preroka, vest grešnika zmiram grize in zjeda in nikoli ne umerje. Grešnik pada, kakor sv. Izidor pravi, iz brezna v brezno, njegovo terpljenje je večno v peklenskim ognji, kamor ga je že sama vest obsodila.

§. 2.

Veselje pravičnih, ki imajo dobro vest.

Teh muk in šib tega pekla — so pobožni in pravični rešeni. Ne peče jih ne tisto ternje, ne huda vest. Radigujejo se nad nar lepšim cvetjem in sadam, ki ga čednosti obrode, ki so od sv. Duha v njih serca kakor v zemeljski raj zasajene, nad katerimi ima tudi on sam dopadajenje, kakor sv. Avguštin piše, rekoč: „Dobra vest je človeku raj.“ Cerkev tedaj prav imenujejo raj za vse pobožne in pravične. Ravno ta cerkveni očak v bukvah „v podučenje nevednih“ spet pravi: „Ti, ki praviga pokoja in miru, ki je po tem življenji kristjanam obljubljen, išeš, ga že zamoreš na tem svetu tudi v nar večih britkostih uživati, ako zapovedi Tistiga, ki ti je mir obljubil, spolniš; potem boš kmalo zvedil, de je sad pravice bolji, kakor hudobije, in de ti zamore dobra vest v nesreči več veselja pripraviti, kakor huda v razveseljevanji.“

Iz teh besedi sv. očaka povzamemo, de kakor je mēd sam na sebi sladak, in tudi druge reči osladi, tako tudi dobra vest v nadlogah in težavah veselo serce stori. Kakor hudobnim slaba vest neznane bolečine dela, ter jim nikoli miru ne da, tako pa nasprotno čednost zavolj svoje lepote in prednosti bogaboječim in pobožnim veliko veliko veselja pripravi in serčne stori, kakor prerok govori: „Resnične so sodbe Božje, t. j. zapovedi in same na sebi vpravičene: bolj jih je želeti treba, kakor zlata in dragocenost, in slajši so kot mēd in satovje. (Ps. XVIII. 10. 11.) Kakšno veselje je kraljév prerok v spolnjenji Božjih zapoved občutil, sam priča, rekoč:

„Na poti tvojih zapoved sim se veselil, kakor ko bi bil vse bogastvo imel.“ (Ps. CXVIII. 14.) To potrdi tudi Salamon ter pravi: „Pravičniga veselje je *pravica*, tode ona je groza za tiste, ki hudo delajo.“ (Preg. XXI. 15.) Beseda: *pravica* pomeni tu čednost in spolnitev vsiga tega, kar je Bog človeku zapovedal. Desiravno to veselje včasih tudi od drugot priti zamore, vendar ste mu poglavitni vzrok vrednost in lepota čednosti, ktera je, kakor modrijan Platon pravi, neprecenljive lepote.

Lep in sladak je tudi slednjič sad, ki ga čednost obrodi. Sveti Ambrož pravi, de v tem prava blaženost pravičnih na tem svetu obstoji: „Bliš čednosti je tako močin, de blaženo življenje v pokojni vesti in nedolžnosti obstoji.“

Kakor so bile tem modrijanam muke slabe vesti znane, ravno tako so tudi veselje dobre vesti poznali in radostno spričevali. Ciceron piše v svojih tuskulanskih pogovorih takole: „Pobožno in slavno življenje da toliko tolažbo, de tisti, ki so tako živeli, celo nobenih bolečin več ne občutijo, ali pa le memogredoče.“ Na drugem mestu: „Nobeno zbirališe gledavcov ni tako perpravno za blage dela, kakor vest.“ Sokrat, vprašan, kdo vendar zamore brez terpljenja biti, odgovori: „Tisti, kterimu vest nič slabiga ne očita.“ Seneka piše v enim pismu: „Modrimu nikoli veselja ne zmanjka, ki izvira iz dobre vesti.“ Lepo se vsi ti izreki s Salomonovimi (izreki) zlagajo, ki pravi: „Dnevi reveža so tužni, tode pokojna vest je vedno radigovanje.“ (Preg. XV. 15.) S temi besedami hoče Salomon reči, de kakor imajo gostovi vsiga dovolj, mnogoverstnih jedi in perjatlov, ki se ž njimi veselé, ravno tako se tudi pravični

nad svojo dobro vestjo in perjaznostjo Božjo veselé, tode s tem posebnim razločkam, de je veselje gostov le zemeljsko in minljivo, pobožnih pa nebeško in večno; unih se začne z gladam in jenja z nevoljo, teh pa se začne s pobožnim življenjem, napreduje s stanovitnostjo in konča z večnim zveličanjem.

Če so tedaj ti modrijani veselje dobre vesti takó visoko povzdigovali, nevedé za prihodnje življenje: koliko več se je še le kristjanam treba veseliti, ker vedó, kaj jih v nebesih čaka in kaj de jim že na tem svetu mirna vest zasluži.

Desiravno pa tudi dobro vest vedno nek strah in boječnost spremlja, vender ji veselja in sreče nikakor ne terga in ne krati; nasprotno še le tak strah v napredovanji uterjuje, ker je toliko gotovejši up, spremljen od boječnosti, brez ktere ni praviga upanja, ampak le prederzna svest.

Lej nove prednosti pravičnih, od ktere sveti apostel Pavel govori: „To je naša slava: spričevanje naše vesti, de smo s priprostim in čistim sercam pred Gospodam — ne v meséni modrosti, ampak v milosti (gnadi) Božji na svetu živeli.“ (II. Kor. I. 12.)

Čeravno smo precej od te prednosti pravičnih govorili, vender je vse premalo, tistimu prav dopovedati, ki tega veselja ne pozna, in ga tudi nikoli občutil ni; kakor bi tudi zastonj kterimu kako dobro jed hvalili in popisovali, ktere nikoli pokusil ni. Zares takó veliko je to veselje, de bo pobožni, naj bo še v takih nevarnostih in nadlogah, vselej utolažen in mirin. Vse drugo mu je malo mar, ker vé, de je ukljub vsim nesrečam le srečin, in de bo prej ali slej dober izid. Čeravno si ne more nihče reči, de ima popolnoma čisto vest, vender je že duša

veliko pokojniši, ker nima vest nič posebniga očitati. Tako tudi že solnce svet razsvitljava, čeravno še ni popolnoma izza gôr. Te besede so resnične in sveti Janez Zlatoust pravi o tem takole: „Vsaka še tako velika dušna bolečina, ako dobro vest zadene, prejde in ugasne, kakor iskra, ki v neizmerno morje pade.“

XVIII. Poglavje.

Šesta prednost čednosti, obstojeca v polnim zaupanju v Božje neskončno usmiljenje, ktero imajo pobožni, v tem ko hudobni v praznim upu živé.

Z veseljem dobre vesti je tudi zaupanje sklenjeno, ki ga pobožni imajo. Apostel pravi: „*Bodite veseli v zaupanju, poterpešljivi v nadlogah*“ (Rim. XII. 12.) opominovaje nas k veselimu upanju in serčnosti v nadlogah in težavah, ker nam pomočnika in tolažnika obljubi. Upanje je eden zmed nar večih zakladov keršanskiga življenja, pravo posestvo in dedšina otrok Božjih, varno zavetje, v ktero zamoremo v terpljenji in nadlogah sedajnega življenja pribežati. Treba je pa tu pomniti, de vsaki zmotnjavi v okom pridemo, de kakor je vera dvojna, ena mertva — brez dobrih del, vera slabih, mlačnih kristjanov — ena pa živa, ki je od ljubezni oživiljena in ktero le pravični imajo in dobre dela dopernašati zamorejo, je tudi upanje dvojno: eno *mertvo*, ki je brez življenja in duše nič ne krepča, nič v terpljenji ne tolaži in ne spodbada, táko imajo hudobni — eno pa *šivo*, kakor ga sv. apostol Peter imenuje, ki vse oživljuje, ki dušo krepča, tolaži, razveseljuje in ji

pomaga na težavni poti proti nebesam, vedno ji daje novo moč in stanovitnost v terpljenji, kakor nekdanj Suzani, ki je bila ukljub krivične sodbe, po kateri je bila v smert obsojena, vender polna zaupanja v Gospoda svojiga Boga in se ni dala nikakor premotiti. Ravno tako upanje je David imel, ker pravi: „Spomni se besede, ki si jo dal svojimu hlapcu in ž njo upanje, to je moja tolažba v nadlogi.“ (Ps. XCVIII.)

Mnogoteri so nasledki dobriga upanja in toliko veči in čudniši, kolikor veči je v njem ljubezen do Boga, ki ga oživljuje.

Pervi nasledek je, da človeka krepča, ker mu upati dá plačila, ki ga bo enkrat zavolj čednost prejel; zakaj kolikor veči je njegovo upanje, toliko serčnejši se bo vojskoval in v nadlogah terpel. To enodušno vsi cerkveni očetje terdijo. Sveti Gregor pravi: „Upanje uterjuje dušo na poti v večno zveličanje, zato ne občuti nobenih bolečin.“ — Origen: „Upanje prihodnjiga plačila vmiri nesrečniga, kakor tudi misel vojšaka na skor dobljeno zmago in venec vjunači, pozabljivši svojih žerečih ran.“ — Sveti Ambrož: „Upanje plačila stori, da težave zginejo, in strah pred nevarnostmi iz naših srec beži.“ — Sv. Jeronim: „Vsako delo bo lažje, če se plačila spominimo, in upanje plačila je tolažba v nadlogah.“ — Sv. Janez Zlatoust: „Vsigdar upanje stori, da lažje v nadlogah terpimo. Lejte kupcov, ki daljne morja prebrodijo, ki so vedno v nar večji nevarnosti, ki tolikrat svoje blago zgubé in vender ne nehajo, z noviga se v te strašne nevarnosti podati. Ravno taka je pri kmetu. Z velikim trudam zôrje in vseje žito in se nadja bogate žetve; ali suša, toča, po-

vodinj in druge nesreče mu naglama vse pokončajo, de nima nič, in vender o času setve spet žito zemlji zroči!“ Na drugim kraji: „Če se katerimu življenje težavno zdi, sam svojo lenôbo obtožuje, zakaj če se brodnik valov morja, kmet nerodovitnosti in povodinj ne boji, če vojaka ne rane, ne smert, ne narhuji muke ne ustrašijo, in to le zavolj časniga dobčka: koliko mênj se nam je treba sedajnih terpljenj bati, ker so nam nebesa v plačilo obljubljene! Ta imenitna obljuba, de pridemo enkrat v nebesa, polajša vse bolečine. Tedaj, o kristjan! nikar naj te ne ustraši ternjeva pot čednosti, poglej namena; nikar ne misli, de je pot, katero pregreha hodi, prijetna; ni to ne, ona v pogubljenje pelje!“ Tako govori ta svetnik. Kdo zmed nas bi tedaj raji pot, ki je s cveticami posuta, in v pogubljenje peljá, nastopil in jo zamenjal s ternjevo in težavno, ki pa potnika v svete nebesa pripelje? —

Upanje nam dá serčnost, se pogumno vojskovati, in tudi potrebne pripomočke — z eno besedo, vpokoji nas v nadlogah in britkostih sedajnega življenja, pomaga v stiskah, dá varstvo v nevarnostih, tolažbo v bolečini, pomoč v bolezni in kjerkoli kej potrebujemo, ker po njem dosežemo milost in usmiljenje od Gospoda, ki je naša nar terdneji podpora. Tega se lahko iz sv. pisma prepričamo, posebno iz Davidovih psalmov. Mende ni eniga, v katerim bi se upanje ne povelečevalo in njega sad zadosti ne omenil. Pač res je upanje nar bogateji zaklad in nar bolji tolažba pravičnim v tem življenji — zatorej bomo obširniši iz sv. pisma dokazali.

V družih bukvah „Kronike“ govori prerok h kralju Azu: „Oči Gospodove gledajo po vsim svetu

in dajo moč tistim, ki v njega vérujejo in upajo.“ (Par. XVI. 9.) Jeremija takole od upanja govori: „Dobrotljiv je Bog tistim, ki v njega upajo, in duši, ki se ga boji.“ Izaija: „Ako se poboljšate in ste mirni, vam bo pomagano in v upanji bote močni.“ S tem hoče reči, de človek v trdnim upanji v Boga in v njegovo neskončno usmiljenje v nar hujših nadlogah in stiskah mirno živeti zamore. Tako se bere v bukvah „Sirah“: „Vi, ki se Gospoda bojte, ver-
vajte vanj in vaše plačilo je gotovo! Vi, ki se Go-
spoda bojte, upajte Vanj, in usmiljenje vam bo v
veselje! Lejte sinovi človeških rodov! in vidite, de
nihče ni bil osramoten, ki je v Gospoda zaupal!“ (Eccl. II. 3—10.) In Salomon pravi: „Zaupaj v Boga
s celiga serca in ne zanašaj se na svojo razumnost;
misli na vsih svojih potih nanj in on bo tvoje stopinje
vodil.“ (Preg. III. 5. 6.) Ravno tako pôje tudi kraljev
pevec: „V Tebe upajo, ki Tvoje ime poznajo; ker
Ti ne zapustiš tistih, ki Te išejo, o Gospod!“ (Ps.
IX. 11.) Zopet v drugim psalmu pôje takole: „Za-
upal sim v Gospoda, radoval in razveseljeval sim se
v Tvojim usmiljenji!“ (Ps. XXX.) Od nasledkov
tega upanja pravi v XXXI. psalmu takole: „Kdor
je v Gospoda upal, ga bo usmiljenje obdalo.“ Prav
priležno pravi tù David: „*de ga bo usmiljenje ob-
dalo,*“ in hoče toliko reči, de ga bo povsot varvalo,
kakor straža kralja varuje, de se nima ničesar bati.
Tako govori bolj obširno ravno od tega v XXXIX.
psalmu: „V zaupanji sim Gospoda perčakoval, in on
me je varoval in mojo molitev uslišal, ter me iz
brezna nadlog in iz gerde luže potegnil, me na skalo
postavil in moje stopinje vodil. Vdihnil mi je novo
pesem, hvalno pesem na našiga Bogá. To jih bo

veliko vidilo, se ga balo in vanj upalo: „Blagor človeku, ki v Gospoda zaupa, in v nemar pusti nečimurnosti, laž in neumnost.“ Iz teh besedi razvidimo drugo čudno moč te čednosti. Ona namreč človeku usta in oči odpre, de Božjo vsigamogočnost in dobrotljivost spozna in mu hvalo peva, kar prerok takole pravi: „In mi je vdihnil novo pesem.“ Pesem pa zato *novo* imenuje, ker so ga novi, nenavadni občutki veselja in hvaležnosti k temu spodbodli.

Ne mógli bi koj končati, ako bi vse sem spadajoče iz psalmov navésti hotli; ker 90. in 124. samo upanje povikšujeta in njegov preimenitni sad, kteriga bodo vsi tisti deležni, ki v Gospoda upajo in pod njegovo brambo živé. Sveti Bernard govori od 9. verste 124. psalma: „Ti, o Gospod, si moje upanje“ takole: „Karkoli imam storiti, opustiti, terpeti in želeti, si Ti, o Gospod! moje upanje, ki mi je porok storjenih obljub; le v njem imam obljub perčakovati! Naj se drugi zavolj zaslug napihujejo in bahajo, de so grozno v vročini terpeti mógli in se dvakrat v tednu postili, in vse prekósili; moje edino veselje je Bog — v Njega verovati in v Njega upati! Obljubljeni plačilo bom s Tvojo pomočjo dosegel. Če se vojska zoper me vzdigne, če se ves svet spunta, če vrag tuli in se lastno meso zoper duhá vzdigne: v Tebe zaupam! Ker nam Tvoje upanje svéti — kaj nam je še treba dvomiti nad praznim in nečimurnim upam? — udajmo se ti raji koj s sercam in duham.“ — Ravno ta cerkveni učenik pravi v drugim kraji takole: „Vera pravi: Neštevilne blagóte so zvestim od Boga perpravljene; upanje pravi: meni so shranjene, in ljubezen (pravi): jez hitim jih prejeti.“

Lej! predragi moj brat! tako lep sad prinaša

ta čednost in kako velika je korist, ki jo imamo iz njega! Upanje je enako varnimu pristanu, kamor pravični o času viharja in nevihte pribeže; — je močin škit, od kteriga vse sovražne pšice odleté, brez nar manjši škode ali ranjenja; — je kakor žitnica, kamor o času draginje vsi reveži zahajajo in živež dobé; je tisti pokrov in senca, ktero je Gospod po preroku Izaiju svojim zvoljenim obljubil, de šo varni pred vročino, viharjem, dežjem, t. j. pred vsimi nadlogami in terpljenji tega življenja. Slednjič je tudi občno zdravilo zoper vse bolečine; ker bomo v resnici vse, kar od Boga upamo, prejeli, ako nam je le k dobrimu. Zato imenuje sv. Ciprijan Božje usmiljenje neusušljiv studenec vsih dobrot, upanje in zaupanje posódo, v ktero bodo dobrote vlite ter še pristavi, de bo mera po tem, kar posoda zamore deržati, zakaj iz studenca bo vedno voda usmiljenja vrela. Kakor je nekđaj Bog po preroku Izraelskim otrokam govoril: „Dal vam bom vsak kraj, ki so se ga vaše noge dotaknile,“ tako bo tudi vsako usmiljenje človeku v terdno podstavo. Iz tega se vidi, de je upanje podoba Božje moči, de bo njegovo veličastvo še bolj povišano, kar sv. Bernard v sledečim izreče: „Nič ne oznanuje bolj Božje vsigamogočnosti, kakor de tiste, ki v Njega upajo, mogočne stori. Ali se hočeš od resnice teh besedi prepričati? „Ali se ni uni Božje vsigamogočnosti vdeležil, ki je na zemlji bil in solncu zapovedal, de naj stoji in tisti, ki je kralju Ecehiju rekel, ako hoče, de bi se solčna senca za 10 čert naprej ali pa za ravno toliko nazaj pomaknila?“

Kako zeló bo Božja čast poveličana, ker svojim služabnikom tako moč dodeli, in če se je ošabni

Asirski kralj bahal, de so njegovi podložni tudi kralji kakor on: koliko bolj bi se Bog, naš Gospod, lahko hvalil, de so vsi tisti, ki mu služijo, nekako bogovi, ker se njegove vsigamogočnosti vdeležiti smejo!

§. 2.

Prazno upanje hudobnih.

V pretečenim je bilo rečeno od upanja pravičnih, od zaklada, ki ga pravični že v tem življenji imájo, hudobni pa nikakor imeti ne morejo. Čeravno imajo kej upanja, vender ni to živo, ampak je le mertvo; greh namreč mu vzame vso moč in življenje, de ne more enako unimu procvitati. Kakor upanja nič bolj oživiti ne more, kot čista vest, tako je tudi slaba poglavitni vzrok, de upanje zgine in umerje, ker se vedno luči boji, je ostrašena in človeka ob vso serčnost pripravi, ker si je svest, de so vrata Božje milosti in dopadajenja zaperte. Enako senci, ki zmiram truplo spremlja, sta tudi strah in obupnost povsot in vsigdar s slabo vestjo. Iz tega vzhaja, de je zaupanje hudobnih enako njih sreči, zakaj kakor njih sreča le v posvetnim bogastvu obstoji, tako tudi vse upanje in zaupanje v to stavijo, se ž njim hvalijo in v nesreči pri njem pribežališa išejo. V bukvah modrosti se od tega upanja tako bere: „Upanje hudobnih je kakor kosma, ki jo veter semtertje podi; je kakor mehúr, ki ga voda požre in kakor dim, ki ga veter na vse kraje zaganja.“ (Buk. modr. V. 15.)

Tako upanje ni samo nečimurno, ampak tudi zeló škodljivo, goljufljivo in nevarno, kakor Gospod po preroku govori: „Gorje vam odpadnikom, ki sklep storite, ki ne izhaja iz mene, in delate ne s

sv. Duham, temuč de greh na greh kopičite; ki tje potujete v Egipt in za moj svèt niste vprašali; ki pomoči perčakujete od serčniga Faraona, in zaupate v Egipčansko senco! Ali serčni Faraon naj bo osramoten in upanje v Egipčansko senco vničeno! Vsi bodo zavolj tega ljudstva, ki jim ne more pomagati, osramoteni in psovani!“ (Jez. XXX. 1—5.) Tode prerok ni še s tem zadovoljin in še nadalje žuga: „Gorje tistim, ki gredó v Egipt pomoči iskat, nadjajoči se kónj in vóz, katerih je obilno, in jezdicov, ki so serčni in ne zaupajo v Svetnika v Izraelu in se ne obernejo k Gospodu. On pa je moder, pusti nesrečo čez nje priti in njegove besede se morajo spolniti. Vzdigne se zoper hišo hudobnih in zoper pomoč hudodelcov; zakaj Egipt je človek, in ne Bog, in njih konji so meso in ne duh. In Gospod bo raztegnil svojo roko, de pogine pomagavec in pade, kterimu bo pomagano in de vsi konec storé.“ (Iz. XXXI. 1—3.)

Iz tega se vidi razložek upanja pobožnih in hudobnih, zakaj upanje hudobnih je meso, pobožnih pa duh: eno je človek, eno pa Bog, tako de ravno tisti razložek tu obvelja, kakoršin je med Bogam in človekam. Zato nam tudi prerok eno odsvetuje, eno pa priporoča, rekoč: „Ne zanašajte se na kneze, ljudi, ki nič pomagati ne morejo. Duh jih zapusti in spet se v zemljo vernejo; tisti dan bodo vsi njih naklepi vničeni. Blagor mu, komur Bog Jakobov pomaga, kteriga upanje je v Bogu, ki je nebo in zemljo, morje in vse kar je v njem, vstvaril.“ (Ps. CXLV. 3—6.) Ta razložek je še razvidniši v XIX. 8. 9. psalmu: „Ti zaupajo v svoje vozove, uni v svoje konje, mi pa kličemo ime Gospoda, našiga Boga. Zapletli se bodo in padli, mi pa stojimo po koncu.“

Iz tega tudi lahko spoznamo, kako zelo enak je sad drevesu, od kteriga pade; ker sad eniga je prekucelje in pad, družiga pa vstajenje in zmaga; zatoorej so tisti, ki svoje upanje v nečimurnost tega sveta stavijo, podobni možu v evangeliju, ki je svojo hišo na pesek zidal, in ploha se je vlila, in vode so priderle; vetrovi so pihali in se uperli v to hišo, in ona je padla, in nje podertija je bila velika. (Mat. VII. 26. 27.) Kdor pa v Gospoda svojiga Boga zaupa, je podobin možu modrimu, ki je svojo hišo na skalo zidal, ki se ni poderla, ampak je vedno terdno in varno stala ukljub vsim viharjem časa.

Ta razložek tudi prerok Jeremija prav lepo primeri, rekoč: „Preklet bodi človek, ki v ljudi zaupa in si meso za varstvo zvoli in se njegovo serce od Boga loči; zakaj on bo kakor steblo v pušavi, ne bo dobriga vidil, kadar pride; stanoval bo v suhoti, v pušavi, v solnatim in samotnim krajih. (Jer. XVII. 5. 6.)

Pravičnim pa ravno nasprotno prerokuje, rekoč: „Blagor človeku, ki v Gospoda zaupa in kteriga zaupanje je Bog. On bo kakor drevo, ki je pri vodi vsajeno in v mokrotni zemlji svoje korenike ima; ne boji se, če tudi vročina nastopi, zelenel bo, suša mu ne bo nič škodovala in vedno bo sad rodil.“ (Jer. 7. 8.)

Kaj bi bilo še treba, ako bi ljudje le količkaj pameti imeli, bi lahko upanje pravičnih in hudobnih razločili in obeh nasprotno blaženstvo? Ktero drevo še more bolji biti, kakor tako, ki ga zgorej prerok popiše? V takim stanu se tudi res pravični znajdejo; prav dobro se jim godi, ker so zraven vode Božje milosti vsajeni. Nasproti pa ni hujega za drevo,

kakor če je v pušôbni, suhi, solnati zemlji; ono ne rodi, ter mu tudi ljudje streči ne morejo.

Iz te primere lahko hudobni spoznajo, kako žalostin de je njih stan na tem svetu, ker so se od Boga ločili; ki je vir žive vode in vse zaupanje stavijo v minljive zemeljske stvari, ktere nerodovitna, pusta, pušobna zemlja pomeni. Kako žalostin in omilovanja vredin stan je tedaj tistih, ki so v taki nerodovitni pušavi vsajeni, kterih upanje ima tako slabo oporo, de nikdar ne zasluži upanje imenovano biti, ampak zmota, neumnost, norost.

O pověj mi, ali more hujši nesreča biti, kakor tako upanje imeti? Ako je človeku po grehu, ki ga je tako nesrečniga storil, upanje v Božje usmiljenje tolikanj potrebno: — kaj bi bilo ž njim, ako bi še to zgubil, ki bi ga zamoglo podpirati in mu k dobrimu pomagati? Živali imajo že v rojstvu vse, de so popolnoma, ali človek, ki je po grehu vse zgubil, se tako revin rodi, de še nar potrebnjšiga nima; vse, kar dobi, dobi kot milošnjo od usmiljeniga Boga. Ako pa še tega nima, kaj je potlej človeško življenje? — Zares omilovanja vredno stanje, v kterim ni mirú ne pokoja.

Ali ni vse eno, brez upanja živeti, in brez Boga živeti? Kaj je še človeku od perve dedšine ostalo, razun te palice, na katero bi se še opirati mogel? Ktero ljudstvo je pač še tako divje in sirovo, de bi vsaj nekoliko ne poznalo Boga ali družiga višjiga bitja in bi od njega dobrot ne pričakovalo? Tisti kratki čas, ko je Mojzes na goro odšel, je že mislilo Izraelsko ljudstvo, de je brez Boga in je, padši v grozno zmoto in nevednost, Aronu govorilo: „Vstani, naredi nam bogove, ki bodo pred nami šli“

(II. Mojz. XXXII.), kakor ko bi brez Boga ne bili mogli potovati. Iz tega se vidi, de mora človeštvo Boga, čeravno ga ni zmiram spoznalo, imeti. In čeravno vzroka svoje revnosti ne spozna, si je je vendar vedno svesto in iše za tega voljo pomoči višiga bitja. Kakor se beršlin po drevesu ali zidu spne in se ga ovije, ker se sam iz lastne moči ne more na kviško vzdigniti; kakor žena pomoči in varstva pri možu iše, tako tudi iše slabi in popačeni človek pri Bogu pomoči in pribežališa. Vsak pa tudi lahko spozna, kakšno mora življenje tacihi biti, ki so Boga zapustivši tudi od Njega zapušeni in nimajo per Njem pomoči in varstva iskati. S čim se zamorejo taki nesrečneži v svojih revah tolažiti? kam pribežati, ako nevarnost proti? kje tolažbe iskati v nevoljah? s kom se posvetovati? kje prave razsodbe v dvomljivih rečeh iskati? kje pomoči v potrebah? kje pomoči v stiskah, de bi bili rešeni sovražnih zanjki in mrež, ki so jim semtertje nastavljene? — Kakor truplo brez duše, tako tudi duša brez Boga ne more biti, zakaj Bog je duši ravno tako potrebin, kakor duša trupu, de zamore živeti. Če je tedaj živo upanje sidro našiga življenja, kdo bo potem še tako prederzin, se v nevarnosti tega morja podati, ako njegova ladija sidra upanja nima? Ako je nadalje upanje škit, s katerim se branimo, kdo se bo na sovražnike zakadil, ako tega škita nima? In ako je slednjič upanje palica, na katero se še slaba človeška natura opreti zamore, kako omilovanja vredin je tisti slabi, medli človek, ki te podpore nima?

Iz tega je vsakimu upanje pravičnih in hudobnih dovolj razvidno: pravični so pod Božjim varstvom, brambo in podporo; hudobni pa se naslanjajo na

„zlomljen terst, ki vsaciga, ki se nanj nasloni, v roko zbode in prebode.“ (Iz. XXXVI. 6.) Prav tedaj Bog človeku, ki v minljive stvari zaupa, iz padca njegovo zmoto spoznati da, kakor nam prerok Jeremija zadostno priča; ko je namreč Moabu pogin kraljestva prerokoval, mu tudi vzrok tega razodene, rekoč: „Zato, ker si v svoje gradove in zaklade zaupal, boš (poginil) premagan in Kam, — bog, v kteriga si zaupal, — pojde v sužnost z vsimi darivci in knezi.“ (Jer. XLVIII. 7.)

Iz tega se vidi, kakšna je taka pomoč, ker je celó zaupanje, ki se v družiga stavi, vzrok poginitistimu, ki je bil na pomoč poklican.

To naj bo zadosti o ti prednosti čednosti. Če ravno se upanje in previdnost Božja, od ktere je bilo zgorej govorjenje, eno zdete, vender nikakor niste, ker se dobro med sabo razločite, kakor djanje in vzrok. Res je, de so Božja dobrotljivost in resnica kakor tudi zasluge Jezusa Kristusa postava, v ktere kristjan upa in zaupa, vender izhaja vse iz Božje očetovske previdnosti in zadosti je človeku, vediti, de Bog vedno zanj skerbi, de ga zmiram varuje in vodi, zakaj to bo nar terdneji upanje in zaupanje v njem obudilo.

XIX. Poglavlje.

Sedma prednost čednosti, obstoječa v pravi svobodi, ki jo vsivajo pobožni, nasproti hudi sužnosti, v kteri hudobni živé.

§. 1.

Iz vsih dozday navedenih prednost čednosti, posebno pa iz druge in četerete — namreč iz milosti

sv. Duha in Božjih tolažb — izhaja posebna prednost pobožnim, t. j. prava svoboda duha, ki nam jo je Božji Sin na svet pernesel in zato tudi rešenik človeškiga rodú imenovan bil, ker je človeka iz strašne sužnosti rešil: Ta svoboda je pa tudi ena nar večih dobrot, ki nam jih je Kristus pridobil; ena nar večih djanj sv. Duha, zakaj „kjer je Duh Gospodov, tam je svoboda.“ (I. b. P. Kor. III. 17.) Ona je tudi ena nar bogatejših darov, ki so na tem svetu služabnikom Božjim obljubljeni; ona je, od ktere sam Odrešenik takole pravi, priporočeváje jo svojim učencam: „Ako ostanete v moji besedi (nauku), bote v resnici moji učenci; in bote resnico spoznali, in resnica vas bo proste storila!“ Judje mu odgovoré: „Abrahamov rod smo in nismo nikomur služili; kako govoriš: bote prosti.“ Jezus pa jim reče: „Resnično, resnično vam povém: Vsak, kateri greh dela, je hlapec (sužnji) greha. Hlapec pa ne ostane vekomej; sin pak ostane vekomej. Ako vas sin proste stori, bote prav za prav prosti.“ (Jan. VIII. 31—36.)

S temi besedami nas uči Kristus dvojno svobodo: nepravo ali dozdevno, in pravo ali resnično. Nepravo ali dozdevno imajo tisto, katerih truplo je sicer prosto, duša pa vklenjena in v strašni sužnosti lastnih strast, hudih nagnjenj, poželenj in grehov, enako tisti Aleksandra Velikiga, ki je bil, čeravno gospodovavec toliko deželá in ljudi, vender sužnji svojih studnih pregreh. Pravo svobodo imajo pa tisti, ki so vsih teh spon rešeni, naj že bo njih truplo prosto ali vverženo. Tako prostost je vživala duša sv. Pavla, ki desiravno vklenjen in zapert se je vender k Bogu povzdignil in veliko ljudi oprostil spreobrnivši jih. Vzrok pa, zakaj de se ta prostost

prava imenuje, una pa ne, je tale: Človek obstoji iz dveh med seboj razločnih delov, iz duše in trupla; duša je bolji, blažji del in neumerjoča, truplo pak duši služi ter ji je podložno. Tisti tedaj je prost, kteriga prvi in boljši del, duša namreč, je prosta; nasprotno pa tisti nikakor ne more svobodin imenovan biti, kteriga duša je z greham ognjušena (oskrunjena) in vveržena; ako ima tudi truplo popolnoma prosto.

§. 2.

Sužnost, v kateri hudobni živé.

Na vprašanje, v čem de ta sužnost obstoji, moram odgovoriti, de je hlapčestvo in sužnost pod nar. grozovitijim in strašnejim trinogam, namreč greham. Ker pa ni nič strašnejiga, kot je peklenska muka, mora greh še strašnej, še huji biti, ker je njen vzrok in človeka, ki greši, v to strašno sužnost pahne, kar Jezus sam pravi: „*Kdor greši, je sužnji greha.*“

Ktera sužnost more tedaj strašnej biti, kakor je ta, v katero po grehu pridemo! Zakaj grešnik ne bo samo sužnji greha, ampak tudi vsih tistih, ki ga v greh zapeljejo in ti so hudič, svet in po grehu popačeno meso, kakor tudi vse strasti in svetne poženja, ker vsak, kteri sinu služi, mora tudi staršem služiti. Nihče tedaj ne bo tajil, de bi ne bili prvi trije vzrok greha, zato so po pravici sovražniki duše imenovani, ker ji vedno mreže stavijo in jo v greh, v oblast nar. strašnejiga trinoga izdajajo.

Desiravno pa vsi trije v ravno tisti namen delajo, je vendar njih djanje razločno. Perva dva tretjiga, t. j. meso v službo vzameta, Adama zapeljati,

ali pa nas z drugimi pripomočki v neznano terpljenje trešijo. Zatorej imenuje apostel (v listu do Rim. VIII.) poželenje mesa greh, vzemši djanje za vzrok, iz kteriga vsi drugi grehi izvirajo. Iz enacih vzrokov tudi (bogoslovci) meso gobo (netilo) greha imenujejo; sploh pa počutstvo, meséno poželenje i. t. d. Iz tega spačeniga poželenja izvirajo vse strasti, v njem je začetek greha; zato imata tudi unadva dušna sovražnika v mesu močniga pomagača in kakor sv. Bazili pravi, so nar močnejši orožja peklenskiga sovražnika naše strasti, ker hudovoljno poželenje vse, česar poželi, naj bo prav ali prepovedano, imeti hoče in se nikdar po Božjih postavah ne ravna in je tedaj vir in začetek greha.

To poželenje je eden tistih grozovitih trinogov, kterimi je greh podveržen ali kakor apostel pravi, *prodan*. To pa zato tako pravi, ne kakor bi grešnik prosto voljo zgubil — té ne more zgubiti, ako bi še toliko grehov doprinesel — temuč po grehu se iz ene strani prosta volja zeló oslabí, iz ene pa meseno poželenje zelo okreпча, de vedno prosto voljo zmaga.

Kakšno žalost nam prizadene, ako pomislimo, de se človek, ki je po Božji podobi vstvarjen, ki ima neumerjočo dušo in pamet, s katero zamore vse stvarjene reči in tudi Boga spoznati, vse svoje prednosti zaničevavši strastim in mesénimu poželenju berzdáti in grehu tako vkleniti dá, de hudič ž njim stori kar hoče. Kdor je pa v oblasti takiga trinoga, kaj mu je treba več pričakovati, kakor pogubljenja?

Kako sramotna je taka sužnost, še lože v sledečim zgledu vidiš. Misli si možá, ki ima ženo čudovite lepote, blazih misel in lepiga vedenja. Ta srečni mož ima tudi eno deklo, zvito kakor kačo,

ki polna nevošljivosti moža tako dolgo zalezuje in slepi, de svojo blago ženo spodi in to gerdunko za gospodinjo postavi in tako ž njo ravná, kot de bi bila njegova prava žena. In slednjič, ko sta vse potratila, še svojo pravo ženo sili, pokorni biti tej dekli ter ji služiti in vse povelja od nje prejemati. Komu bi se to mogoče zdelo, de bi človek v svoji slepoti tako deleč priti zamogel? In ako bi se res zgubil, ali bi mu ne očital vsak pošten? Kako bi sovražili to hinjavko in omilovali pobožno pa nesrečno ženo! Gotovo bi tudi to nečloveško ravnanje možá vsim sorodnikom serčne bolečine prizadjalo!

Ako se ti nesreča blage žene tako velika, tako grozopolna zdi, koliko bolj omilovanja vredno je stanje z greham omadežvane duše. Te dve ženski ste v vsakim človeku: ena namreč je duša, ena pa meséno poželenje. Perva imá pamet in voljo, je po Božji podobi vstvarjena in neumerjoča — in to pomeni blaga žena, ktero je Bog človeku tovaršico pridružil, de bi ž njo živel in se vsikdar njenih svetov posluževal. Druga pa je meséno poželenje, človeku dano v ohranjenje življenja in v pomnoženje rodú, vender tako, de bi bilo zmirej pod oblastjo pameti in de bi to storiti imelo, kar gospod zapové. To poželenje je tista dekla v zgledu, ktera bi ne imela svojevoljno gospodariti, ampak le slušati in povelja spolnovati. Ali nesrečni človek se je tako deleč spozabil, vzešši to malopridno služabnico za svojo gospodinjo ter ji vse zročivši. In ona ne de bi bila pokorna, še svojevoljno gospodari, dela greh za greham in si povsot svojim strastim vstreči prizadeva. V resnici je veliko taci, ki se mesénimu poželenju v oblast dajo in enako živini le uni razujz-

dani dekli služijo, brez premislika, kaj postava in pamet pravite. Ali se ne pravi to celo svoje življenje ti malopridni dekli zročiti, ž njo živini enako živeti in vse svete prave žene t. j. pameti zametvati?

Še huji je pa, ako človek, zraven tega, de je malopridni dekli vse gospodarstvo zročil, še prosto in blago gospó sili, ko sužnja dekli služiti, noč in dan njene povelja slušati in vse storiti, kar meséno poželenje hoče. Kaj družiga počne človek, če počutke in misli le tje obrača, kako bi se lišpal, lepe hiše zidal in dragocene orodja nakupil, kako bi si dobrih in nenavadnih jedil pripravil in družih tacih reči več — kakor de svojo dušo od veličastniga namena odvráča in v verige kuje, de bi bila sužnja tisti, ktera bi nji mogla pokorna biti. Ako se razujzdani človek v kako žensko zaljubi in vsih peklenških zvijač posluži, de bi jo zapeljal — kaj družiga dela, kot de gospó sili, pokorni biti služabnici, ker se Božjiga darú le zato posluži, de bi si zvijačin zmisli v dosego svojih studnih namenov? — Ko je David vse svoje dušne moči napel, premišljevaje, kako bi hudobijo, ki jo je nad Betsabeto dopernesel, svetu prikril; ko je njeniga moža z vojske poklical, ga vpijanil ter mu pismo zročil, v katerim je bilo zapovedano, nedolžniga sla (poročnika) umoriti — kdo drugi mu je take svete dajal, kot njegova pamet (njegova mislivna in razsodivna moč)? In kdo ga je pa k tem svétam in k ostudnimu djanju naganjal, kdo drugi, ko meséno poželenje? — Seneka, čeravno nevernik (ajd), vender to sužnost graja, rekoč: „Jez sim večí, in za višji namene rojen, kakor de bi bil sužnji svojiga mesá.“ — Ako je že nevernik strepetal, kej taciga početi, koliko bolj moramo mi tako

sramotno djanje studiti, ki nam toliko dobroga vzame, toliko hudiga pa nakoplje! —

Kakor je pa iz ene strani ta prikazen čudna in obžalovanja vredna, tako je iz druge kej navadniga in vsakdanjiga, de se malokteri zanjo zmeni, ker, kakor sv. Bernard pravi, veliko število hudobnih stori pregreho navadno; kakor se tudi med zamorci ne bo nihče razžaljeniga čutil, ako ga tudi černiga t. j. zamorca imenujejo, ker so vsi černi, in če je kdo med pijanci, ga tudi ne bo sram, ako se sam vpijani; tako tudi ta sužnost, čeravno bi jo vsak mogel viditi, zavolj navadnosti ni nikómur v čislih.

Iz dozda je rečeniga se vidi, kako strašna in sramotna je ta sužnost, v katero se človek sam poda in kako zeló zasluži kaznovan biti, ker svoje nar blažji bistvo nar grozovitnišimu trinogu zroči. Zatorej je tudi modri Sirah k Gospodu molil: „naj bi nesramne želje od njega odvernili in oprostili ga meséniga poželenja, in bi nikakor ne dopustili, de bi nesramne misli v njem zmagale in bi se ga meséno poželenje polastilo.“ — (Sir. XXIII. 4—6.) Prosil ga je s temi besedami, de bi ga ne zročil oblasti neusmiljeniga trinoga, katero ime po pravici meséno poželenje zasluži.

Kako deleč pa njegova moč in oblast sežete, lahko iz nesreče razsodiš, ki jo je na svetu že naredil in še vsak dan naréja. Nepotrebno bi bilo tu dokazov iz basnoslovja nevernikov navesti, po katerim se je tisti slavni Herkulj, kateri je bil z nenavadno telesno močjo obdarjen in je nar huji dela doprinesel, slednjič od nesramne ženske zapeljati dal, tako de je svojo gorjačo proč vergel, med ženskimi prédel, in radovoljno nje povelja spolnoval; s to povestjo so

namreč pesniki silno moč meséniga poželenja svetu pokazati hotli. Tudi jez ne bom iz svetiga pisma od Salamona, — ki, čeravno nar modreji in pobožniji kralj, se je vender od nesramnih žensk tako zapeljati dal, de je Boga zapustil, malike molil ter jim tempeljne zidal, z eno besedo, nesramnim ženskam vse vošila spolnil — pravil, akoravno bi ta zgled z poprešnjim vred zadosti pokazati zamogel, silno moč meséniga poželenja čez človeško serce. V ta namen raji take zglede povem, ki se vsaki dan pred našimi očmi godé.

Naj vsak pomisli strašno nevarnost, v katero se prešestnica podá, *zadovoliti* svoje meséno poželenje! Ona dobro vé, de nima, ako jo mož zasači, usmiljenja od njega pričakovati, marveč da ji celó grozna smert proti; znano ji je tudi dobro, de ob enim svojo dušo, čast in z življenjem vse zgubi, kar je imela in česar bi se bila lahko v unim življenji vdeležila, de tedaj huji nevarnosti zanjo ni, kakor če tako djanje doprinese. Vé tudi, kakšna sramota moža, otrók, staršev in sorodnikov čaka, de bodo celó življenje nesrečni in žalostni. Vender je pa pri vsim tim strast tako silna, ali bolje reči, ta notranji trinog je tako močin, de se mu ženska ukljub vsim nevarnostim vender prostovoljno podverže in kakor slepa meséno poželenje sluša. Kje na svetu je tak trinog najti, ki je svoje sužnje tako deleč pripravil, de bi se v nar huji nevarnost podali? Ktera sužnost je tedaj strašnejši od te? —

V takim stanu živé vsi hudobni, kakor prerok pravi: „Sedeli so v temi in v smertni senci, vjeti v revi in železji.“ (Ps. CVI. 10.) Ta tema nič drugiga ne pomeni, kakor temnoto, v kateri se duh hu-

dobnih znajde in ktera jim brani, de ne spoznajo ne sebe ne Boga, ne namena svojiga življenja, ne pripomočkov se rešiti, ne nečimurnosti zemeljskih reči, za kterimi neprenahama dervijo, ne sramotne sužnosti, v kateri živé! In železje, v kterim so kakor prerok pravi, vklenjeni, kaj družiga hoče pomeniti, kakor strašne spona, ki jih strast hudobnim kuje in njih serca tako na zemeljske reči naveže, de se jih nikakor znebiti ne morejo?

Ali se ti ne zdi ta sužnost huji, kot vsaka druga? De boš še bolje razvidil, ti hočem še en zgled pred oči postaviti. Lej Ammona, pervorojeniga sina kralja Davida, kteriga se je, svojo sestro Tamaro nesramno pogledavši tako tema in meséno poželenje polastilo, de ni mogel več ne jesti ne piti, ne spati, de je celó zbolel in videzno hirati jél. — Ne misli pa, de boš ozdravljen, ako poželenje umiriš; nikdar tako; ravno ta Ammon je bil po dopernešeni pregrehi še huji od poprej, ker se so ga ravno nasprotni počutki polastili, kar nam sv. pismo v kratkim pove: „In jo je jel sovražiti tako zeló, de je bilo sovraštvo veliko večí od ljubezni, s ktero jo je poprej ljubil.“ (II. buk. kr. XIII. 15.) On ni po storjeni pregrehi poželenja ugasil, ki se je potem še bolj z drugimi strastmi v njegovim sercu vgnjezdilo. Kje na zemlji je tak trinog, de bi s svojimi sužnji kakor z igračo ravnal, ter jih semtertje podil in jim zdaj kej ukazal, kar bi koj spet prepovedal?

V tem stanu se vsi tisti znajdejo, ktere ima ta ostudna pregreha v svoji oblasti in od taci se nikakor ne more reči, de bi bili sami svoji gospodarji; ker pri jedi ali pijači, pri govorjenji ali molčanji, de, še celó v spanji ne mislijo družiga, kakor kako

bi svojimu mesénimu poželenju služili. Bog, pravični sodnik, vést, nebo in zemlja, smert in sodba, življenje in čast nimajo pri njih več moči ter jih ne morejo verig sužnosti oprostiti in spet na pravo pot pripeljati. — Kaj pa še hočem reči od ljubosumnosti (zavidnosti), sumljivosti, strahú in družih terpljenj, ki jih noč in dan mučijo, ker se pregrehe dopernášati v nevarnost podajo, čast in življenje zgubiti? Zares, noben grozovitnež ne ravná tako neusmiljeno s svojimi sužnjimi, kot ta pregreha s človeškim sercam! Sužnji vsaj ni prisiljen noč in dan, povelja svojiga gospodarja spolnovati, in gotovo ga še tudi včasih doletí, de zamore nekoliko odpočiti. Ali ta pregreha, kakor vse druge, je tako silna, ako se enkrat človeškiga serca polasti, de vse blažji čutila zatré in človeka takó zmami, de mu skorej nič časa, ali priložnosti in moči za druge opravila ne ostane. Prav tedaj pravi modri Sirah: „Vino in ženske modre zapeljejo“ (Sir. XIX. 2.), zakaj ta strast človeka tako prevzame, de je čeravno še tako moder vender za vse druge opravila za nič, kakor de bi bil pijan ali v omedlevcih.

Izverstno nam ta stan glasoviti pesnik Virgili v Eneidi popiše, ter nam pred oči postavi Dido kraljico, ki se je v Eneja zaljubivši vse deržavljanske opravila v nemar pustila, stolpe in ozidja zidati ustavila, vajiša odpravila in čisto samo strastnemu poželenju živelá. (Eneida IV.) Strast se je namreč tako zeló serca kraljice polastila, de je vsiga pozabila.

O strašna pregreha! ki toliko deržav v pogubo spraviš; ki toliko dobrih del zatreš! Ti umoriš čednosti; ti si gosta megla pameti, goljufljiva čara ljudém; ti vpijaniš modre, ti starcam glavo zmešaš in

storiš, de mladost zdivja; ti si pogubljenje človeškiga roda! Tode ne misli, de ima samo ta pregreha tako moč čez človeka — vse od kraja enako delajo! Le pomisli nekoliko častilakomniga, kako se napihuje in napenja, kako ga nar manjši senca vkani! Kako studno se strasti voditi da! Kako zeló si prizadeva, svetno čast doseči in kako malo mero pozna, ker družiga ne misli, kako bi skorej zaželeno dosegel! V vsim kar počne, se razodeva tista strast, v zadržanji, v družini, v oblačilih, v stanovanji, v pripravi in lišpu, v obnašanji, v noši, hoji in govorjenji, z eno besedo: v vsim pokaže, po čem de hrepeni. De bi ga torej ljudje poznali, veliko počne in se mnogotero trudi, več prednost si pridobiti in med svetam kej veljati. Edini namen življenja mu je samo to, de ga ljudstvo časti in slavi; tedaj pušči vse drugo vnemar, de le čast in slavo prejme. Čúdimó se neumnosti tistiga rimskiga cesarja, ki je po cele dni muhe lovil; ali koliko bolj se moramo čúdití častilakomnimu, ki ne par dni, ampak celo svoje življenje za to svetno nečimurnostjo dervi? V tej sužnosti se nikdar ne more tako vesti, kakor bi se imel, in kakor njegov stan tirja, ne tje iti, kamor želi, de, večkrat se še celó sramuje v cerkev iti, bojé se, de bi s kterim pobožnim kej ne spregovoril, de bi ga potem njegovi pajdaši ne grajali. De bi strasti vstregel, zapravlja premoženje, potratí vse in še več kar premore in se tako v dolgove zakoplje, sebe in svoje v grozno nesrečo pripravi, kterim nima družiga zapustiti, kakor nezmerno dolgov in nadlog. Ali ne zasluži tak človek kaznovan biti s tisto kaznijo, s ktero je nekđaj en kralj častilakomneža kaznovati veleval, ukazavši namreč, de naj

ga v *dimu* zaduše, ker tak človek, ki je célo življenje za dimam tiral, ne zasluži družiga, kakor v dimu usmerten biti. —

Kaj pa hočem od skopuha reči, kateri ni samó sužnji, ampak tudi malik svojiga denarja! Ali se ne da od njega vladati in ali ne kleči tako rekoč na kolenih per svojim nakupičenim zakladu? Njemu v čast se posti in nar potrebniših reči krati; tudi ga bolj ljubi, kakor Boga, kteriga, postavivši ga za zemeljskim blagam, nezmerno razžali. Denar je njegova čast in slava, njegov mir in pokoj in upanje in nebesa, o njem noč in dan premišljuje, vse drugo pa zanemari. Ali moremo od taciga človeka reči, de je gospodar svojiga denarja in v stanu, ž njim storiti, kar hoče?

Nikakor! Prav za prav je sužnji in jetnik svojiga denarja, ker ga nenasitena lakomnost vedno sili zmirej več skupej spraviti, prepove pa, celó nič uživati. Vse bo storil in dal za denar: zdravje, čast, življenje in dušo. Ali more človek v huji sužnost priti kakor skopuh pride? Zakaj če tega jetnika imenujemo, ki je v ječi, z zvezanimi nogami in rokami: koliko bolj zasluži ta to ime, kteriga dušo ta silovita strast v svoji oblasti ima? Ker mu je le dobiček mar in se nenasitljiva lakomnost vsih dušnih moči posluži, mu ne ostane nebena zmožnost v oblasti; pamet ne zapoveduje več, ampak le poželenje; zato je sužnji svojiga bogastva. Serce, v katerim strast kraljuje, je v sponah, čeravno ima še prosto voljo, ker ni veliko na tem ležeče, kakšne spone de so; zadosti je, de je nar blažji del človeka v njegovi oblasti. Tudi sužnost ni zato menj strašna, ker je prostovoljna, enako strupu, ki, čeravno si človek

sam zavdá, vender vselej enake strašne nasledke ima. Ni je mende strašnejši sužnosti, kakor je ta, v katero se sam podaš in oči in ušesa zatisneš, de bi ne vidil in ne slišal Boga, resnice, zveličanskih čednost in pravice! Kakor pijani ni več svoj gospodar, ampak vino, kteriga se je napil: tako tudi ti več sam čez-se ne gospoduješ, ampak strast, ki te v oblasti ima in toliko strašnejši in sramotniši je jarm, ki ga nosiš, ker bi se ga še zmirej lahko znebil.

Dostikrat hoče tak jetnik verige, v kterih ječi, raztergati in strast vkrotiti, ali, žalibog! koj zve, de se je že preveč vkoreninila in de ima preveliko oblast čez-nj, de se ji zatorej ne more zoperstaviti, in tako omaga in je spet v poprešnji sužnosti. Ali ni tedaj prav ta lakomnost sužnost imenovana? —

Ako bi se ljudje le v eno verigo zakovati dali, bi vsaj upanje imeli se skorej še te rešiti, in koliko boljši bi se jim godilo, ker bi se le z enim sovražnikom vojskovati imeli; ali koliko strastim se dá človek vkleniti! Ker ima človeško življenje toliko potreb, mu tudi poželenje, vsim zadostiti, ravno toliko verig natveze. Desiravno pa vse strasti skup človeško serce vklenjeno imajo, vender niso vse enako silne.

Nekteri se tako dajo od poželjivosti zapeljati, de morajo tisto, kar poželé, po vsaki ceni dobiti; nekteri so zmirej skerbni in boječi ter jih strah muči; in nekteri so maloserčni, de se jim vse preveliko, pretežko in nedosegljivo zdi; ali pa imajo spet take vošila, de bi vse tudi nar manjši reči radi ugrabili, zakaj malodušnemu se vse, kakor Seneka pravi, veliko zdi, čeravno je še tako zaničljivo. Veliko jih je tudi, posebno ženskiga spola, ki so posebno strastni

v vošilih in ki ali ljubijo ali pa sovražijo. Ti vsi so v hudi sužnosti svojih strast.

Ako je pa že težko in sramotno, se eni od tih berzdati dati, koliko strašnejši je, ako jih je več skupej in vsaka s svojo verigo pritisne! Če človeška dostojnost v pameti in svobodni volji obstoji, kaj more potem tema dvema bolj nasprotno biti, kakor strast, ki pamet oslepi, prosto voljo pa oslabi? Iz tega sledi, da je vsaka strast neizrečeno škodljiva in nevarna, ker človeku prirojeno dostojnost vzame, oslepivši njegovo pamet in oslabivši mu svobodno voljo, brez katerih ni clovek več clovek, ampak živina.

Lej, o dragi moj brat! to je sužnost, v kateri grešniki živé, kakor ljudstvo, kteriga ne vlada ne Bog ne pamet, ampak meséno poželenje in strasti.

§. 3.

Svoboda pobožnih.

Sin Božji je peršel na svet, da bi nas te strašne in sramotne sužnosti rešil; in to je svoboda in zmaga, katero prerok poveljuje, rekoč: „Razveselili se Te bodo, kakor se o žetvi vesele, kakor zmagavci nad dobljenim plenam ukajo, kadar ga med se delé, zakaj ti si njih jarm, šibo iz njih pleč in žeslo njih zatiravcov zlomil.“ (Jez. IX. 3. 4.) Ti izreki: jarm, šiba, in žeslo tudi sem spadajo v trinoštvo in oblast človeških strast, ker se jih hudič posluži, kakor prav pripravniga orodja, svojo moč med ljudmi razširiti, ter jih pod svojo oblast spraviti.

Kristus nas je s svojo smertjo te sužnosti rešil in sv. apostel Pavel pravi, da je bil *stari clovek* v

nas s Kristusam križan (Rimlj. VI. 6.), ker izrek „stari človek“ pomeni meséno poželenje v človeku. Kristus nam je pa s svojim terpljenjem in smertjo na križu milosti ali gnade pridobil, de zamoremo tega trinoga zmagati, z nogami poteptati, zasluženó kaznovati in križati tistiga, ki nas je poprej križal. Zatorej je bilo spolnjeno, kar je Izaija prerokoval: „In vjeli bodo tiste, katerih jetniki so bili poprej, in bodo podjarmili svoje zatiravce.“ (Iz. XIV. 3.) Zakaj pred gnado je gospodovalo meséno poželenje čez duha, ki je bil kakor jetnik, prisiljen, natanko njegovo povelje spolnovati. Po zadobljeni milosti ali gnadi pa človek zadobi moč se temu krepko zoperstaviti, ga premagati in siliti, de pamet posluša. Svarivni zgled najdemo v sv. pismu v smerti Adonibezeca, Jeruzalemskiga kralja, kteriga so Izraelci vjeli ter mu na nogah in rokah nohte posekali. Kralj pak, vidivši se tako nesrečniga in spomnivši se toliko storjenih grozovitost, reče: „Sedemdeset kraljev z na nogah in rokah odsekanimi nohtmi je pobiralo jedil pod mizo: kakor sim jez storil, tako mi je Bog povernil.“ (Sodn. I.) In sv. pismo pristavi še: „In so ga v Jeruzalem pernesli in je umerl.“

Temu grozovitimu kralju je pač kralj tega sveta podobin, ki je, predin je Božji Sin na svet peršel, ljudem roke in noge posekal in vsih pripomočkov oropal, Bogu služiti, — roke namreč zato, de bi ne mogli dobriga storiti, noge pa, de bi ne mogli Boga, po kterim so hrepeneli, poiskati. Pustil jim je samo kar je z mize padlo, t. j. posvetne slasti, s kterimi svoje podložne živi. Iz tega se vidi, de prav pičlo hrano dobé, in de morajo svojo lakoto utolažiti, vedno le k njemu pribežati. Ko je pa Kristus na

svet peršel, je Satana ravno tista kazen, s katero je poprej ljudi mučil, zadela, ker mu je Božji Sin roke in noge posekal ter tako vso moč odvzel. Poginil je torej v Jeruzalemu, kjer ga je Odrešenik s svojo smertjo premagal in umoril; kjer je bil Jezus križan, tam je bil tudi hudič križan, tam so mu bile tudi roke in noge odsekane, to je poprejšna moč odvzeta. Po Kristusovi smerti so začeli zatiravca premagovati, hudiča kakor tudi svet, poželenje in strast v svoji oblasti imeti in bili so po zadobljeni milosti (gnadi) tako močni, de so bile nar groznejši muke zastonj, jih v smertni greh zapeljati.

§. 4.

Vzroki te svobode.

Prašal boš morebiti, odkod ta čudna zmaga, ta zveličavna svoboda? Odgovorim ti, de je iz Božje milosti, ktera s čednostjo naše poželenje in strasti tako ukroti in utolaži, de ne morejo več pameti premagati. Kakor nekteri, ki se na to razumejo strupene kače tako očarajo, de ne morejo več škodvati — čeravno še vso svojo moč imajo s strupam vred, samo de pikati več ne morejo — tako tudi Božja milost kačam našiga meséniga poželenja vso moč odvzame, de so sicer še zmiram v nas žive, vendar nam pa več s svojim strupam škodvati ne morejo. Lepó od tega navdihnjeni pevec govori: „Dojenček bo vesel pri gadovi luknji in odstavljeno dete bo svojo roko v kačjo luknjo vtaknilo: Nikomur ne bodo škodvali in nikogar pokončali na moji sveti gori, ker je zemlja polna spoznanja Gospoda, kakor voda morja, katero pokriva.“ (Iz. XI. 8. 9.) Gotovo je,

de tu ne govori prerok od pravih kač, ampak v duhovnim smislu od meséniga poželenja in strast, ker te namreč svet s svojim strupam napolnijo, ako se jim nihče ne zoperstavi. Tudi pod dojenčkiki razumé v duhovnim smislu le tiste, ki so se še le k Bógu spreobrnili in mleka t. j. opominovanja in milovanja potrebujejo, de zrastejo in se v Njegovi milosti poterdijo. Odstavljeni so pa tisti, ki že lahko hodijo in ki so se že nekoliko v Božji milosti uterdili. Od prvih pravi prerok, de so veseli, ker so v sredi kač in se vender z Božjo milostjo z nobenim greham ne omadežvajo; od drugih pa, ki so že nekoliko Gospodovo pot hodili, pravi, de brezskerbno svoje roke v modrasovo luknjo vtikajo, kakor de bi bil hotel reči: Bog jih bo v sredi nar večih nevarnost varval, de se bodo nad njimi spolnile besede kraljeviga pevca, ki pravi: „Ti boš hodil po gadih in modrasih, in z nogami teptal leve in zmaje.“ (Psalm XC. 13.) Obilnost Božje milosti bo namreč gadjemu plodu ves strup vzela in otroci Božji bodo brez nevarnosti.

Še razvidniši govori sv. Pavel, od nadvladanja meséniga poželenja in sklene s klicam, rekoč: „O revni človek! kdo me bo oprostil od umerjočiga trupla?“ — na kar si pa koj odgovori: „Milost Božja, po Jezusu Kristusu, Gospodu našim.“ (Rimlj. VII. 24. 25.) Apostel ne razumé tu trupla, ki bo umerlo, ampak grešno poželenje. Iz tega trupla pridejo kakor udje naravniga trupla, vse strasti in nečiste želje, ki nas v greh zapeljujejo. Reši nas pa tega trupla, tega neusmiljeniga trinoga kakor apostel pravi, milost Božja po Jezusu Kristusu.

Drugi prav važni vzrok te svobode so veselje

in duhovne tolažbe, ki jih imajo pobožni na tem svetu, ker utolažijo vse njih želje. Človeka nobena reč več ne mika, in lahko ga stane, vse strastno poželenje od se odganjati. Ako je enkrat pravi vir, iz kteriga vse dobro izvira, našel, nima več veselja nad posvetnimi veselici, kar nam Zveličar v evangelii priča, govore Samaritanki: „Kdor pije od vode, katero mu bom jest dal (ki je milost Božja), ne bo žejin vekomaj.“ (Jan. IV. 13.) Ravno to tudi sv. Gregor v svojih pridigah terdi, ker pravi: „Kdor je že enkrat v svojim notranjim sladkost tega nebeškiga darú pokusil, in hvalne pesmi angelskih kardel slišal, ta bo nad vsem, kar z notranjimi očmi vidi, tako veselje občutil, de mu bo vse zunanje grenkost; zato se ne bo z zunanjimi rečmi pečal, ampak se jih bo prej ko mogoče, znebil in oprostil vsiga, kar bi ga še na zemljo vezalo, de bi se prej tje gori popél in v vedni svitlobi razveseljeval tako, de bi na taki visočini celó vsiga zemeljskiga pozabil.“

Ako je tedej posoda našiga serca s tako nebeško sladkostjo napolnjena, ugasne tudi žeja duše po zemeljskih rečeh, ker nima več vzroka, si taciga minljiviga in slabiga blagá vošiti: Prosta je naša duša in zlomljene so verige meséniga poželenja, ker kakor hitro nas poželjivost zapusti, smo tudi vsih vezi rešeni, in sicer tako, de bo serce, ki je Gospoda vsih stvari najdlo, na neko vižo samo gospodar vsih reči, ker v tej narveči dobroti vse dobrote skupej dobi in ima.

K tema dvema dobrotama, s kterima pravo svobodo zadobiti zamoremo, dostavimo še lastno prizadetje in skerb, ker si človek vedno prizadeva, meso duhu, in strasti pameti podvreči. Tako bo človek

vedno bolj meso moril ter se pripravniga storil k do-
brimu. Nepokojno serce bo ukroteno in strasti uberz-
dane. Zato pravi sv. Janez Zlatoust: „Ako divje
zverine, ki med ljudmi prebivajo, sčasoma svojo
naravno divjost zgube, se ukrotiti dajo in so s člo-
vekam prijazne; kdo bi se še čudil, de tudi svoje
strasti, ako jih pameti podveržemo, sčasoma ukrotimo
t. j. de se brez upore pameti voditi dajo? Če imate
tedaj navada in človeško prizadetje tako silno moč,
koliko več boš še le premogel s pomočjo milosti
Božje?“

Odtod pride, de imajo pobožni veliko veči ve-
selje v premišljevanji, v samoti, molitvi, branji,
i. t. d., kakor pri gostarijah, veselicah in drugim
razveseljevanji. Vse to se jim zdaj studi in spomin-
taciga veselja jim dela žalost in bolečine, tako de
še poželenje zdaj sovraži in studi tisto, kar je prej
želelo; ljubi pa in želi tistiga, kar je poprej studilo.

Čeravno je vse to resnica, in čeravno je svo-
boda ena nar večih dobrot, ki nam jih je Kristus s
svojo smertjo pridobil, vender ne sme nihče pože-
lenja v nemar pustiti, temuč ga vedno na sumu imeti,
dokler bode živel. —

Ti so poglavitni vzroki te svobode, ki nam
ponovi spoznanje Boga in v nas poterdi resnico naše
svete vere, kakor Gospod sam pri Ecehielu govori:
„In vedó naj, de sim jest Gospod, ki verige njih
jarma zlomim ter jih iz rok tistih, ki čez-nje gospo-
dujejo, rešim.“ (Ec. XXXIV.) Ta jarm je naše
lastno poželenje ali nagnjenje k grehu, ki v našim
mesu prebiva, nam zapoveduje in nas grehu pod-
verže; verige tega jarma so meséno poželenje, katerih
se hudič posluži, de bi ljudi v svoje mreže zadergnil

in jih v svoji oblasti imel. To spozna sv. Avguštin ter pravi: „Bil sim vklenjen, ne v železji, ampak od svoje lastne volje, ki je bila huji kakor železje. Imel me je peklenški sovražnik vjetiga, ter je skoval záme verigo, okleniti me, iz popačene volje je vzhajala poželjivost, in ker se ji nisim zoperstavljaj, navada, de sim bil kakor z verigo v grehu vklenjen.“ (Avg. spozn. p. V.)

Ako je tedaj vsak človek enako vklenjen, kakor ta sv. mož sam od sebe pové, ako se vsak te sužnosti oprostiti želi, in se s tolikimi napotki boriti ima, kakor sv. Avguštin, in slednjič se k Bogu spreoberne in verige zlomi, strasti premaga in meséno poželenje zatere; ako je zdaj prost in gospodar svojih strast, in zdrobljeni jarm, ki ga je tako dolgo nositi mogel, pred sabo na tleh vidi: kaj si more družiga misliti, kakor de je Bog verige sterl in ga težkiga jarma oprostil? Hvali naj Boga in kliče naj s prerokam: „Ti si odvezal moje vezi, prinesiti ti hočem hvalni dar in klicati ime Gospodovo!“ (Psalm CXV. 7—8.)

XX. Poglavje.

Osma prednost čednosti, obstoječa v sladkim miru in notranjim pokoju, ki ga všivajo pobožni, nasproti notranjim boju in vednimu nepokoju, ki serce hudobnih muči.

§. 1.

Prednosti otrokam Božjim podeljene svobode sledi ravno tako radostna, namreč notranji mir in pokoj, ki ga pobožni vživajo. V bolji porazumljenje

mora vsak vediti, de je trojin mir, namreč: Mir z Bogam, mir s svojim bližnjim in mir lastniga serca. Mir z bližnjim obstoji v tem, de vse ljudi ljubimo, de smo od vsih ljubljani, z eno besedo: de z vsimi v prijaznosti živimo, de nikomur nič žaliga ne storimo. Od tega miru govori David, rekoč: „S tistimi, ki mir sovražijo, sim mirin; ako ž njimi govorim, se začno brez vzroka z mano prepirati.“ (Ps. CXIX. 7.) Tudi Apostel nam ta mir priporoča, rekoč: „Bodite, kolikor vam je mogoče, mirni z ljudmi.“ (Rimlj. XII. 18.)

Mir z Bogam obstoji v tem, de v Božji milosti in dopadljivosti živimo. Dobi se pri opravičenju, ki človeka z Bogam spravi, in stori, de Ga ljubi in je od Njega ljubljen, tako de celó nobeniga sovraštva in razpertja ni med njima. Od tega miru pravi sv. Pavel: „Opravičeni po veri imejmo mir z Bogam, po Jezusu Kristusu.“ (Rimlj. V. 1.) Tretji obstoji v tem, de ima človek sam sabo mir. Nad tem naj se nihče ne čudi, ker je gotovo, de sta v enim človeku dva človeka, ki sta si sovražnika, t. j. notranji in vnanji človek, duh in meso, pamet in poželenje.

Ta boj pa ni samo z duham, ampak človek je ves v vednim nasprotvanju sam sabo in s svojimi strastmi, poželenjem in nagnjenjem, in tako se njegov notranji mir, ki v pokoju duha obstoji, razdere.

§. 2.

Vedni boj in notranji nepokoj hudobnih.

V vednim boji in nasprotvanju živé tisti, ki se mesénimu poželenju voditi dajo. Oni nimajo Božje milosti, s ktero bi zamogli strasti ukrotiti in zatreti,

poželenje je pa silno in močno, de jim še na misel ne pride se zoperstaviti, zatorej so od svojih strast kakor od vetra semtertje gnani: Eni hrepené po bogastvu, drugi po mogočnosti in imenitnosti, zopet drugi po svetnih veselicah in sladnostih; ker poželenje človeško je enako neugasljivemu ognju, ki nikoli ne pravi: dosti je, ali dereči zverini, ki nikoli ni nasitena, ali pijavki, ki je zmirej žejna.

Poželenje hoče zmiram udovoljeno biti in njegove dve hčeri: potreba in poželjivost, vedno vpijete: dajte, dajte! Te dve si vedno nasprotvate, ker je ena prava žeja, ena pa ne. Odtod pride, de hudobni, naj bodo revni ali bogati, nikoli mirú nimajo, ker imajo z ene strani pravo potrebo, z ene jih pa nenasitena poželjivost neprenehama muči. Kakšin mir more tak imeti, kterimu te dve vedno nepokoj delate in ga silite, jima tacih reči pripraviti, ki niso v njegovi oblasti? Kako more mati mirna biti, ako jo deset ali 12 lačnih otrok vedno naganja in kruha prosi, kteriga jim pa dati ne more?

Zmed vsih nadlog, v kterih hudobni živijo, je ta ena zmed nar hujih, ker so vedno žejni in lačni in njih duša koperni v njih, kakor kraljev pevec pravi. (Ps. CVI. 5.) Ker ima samoljubje — iz kteriga vse želje vzhajajo — tako veliko moč čez-nje in vsa njih blaženost v posestvu svetnih reči obstoji, imajo vedno žejo in lakoto po tem, kar si za svojo nar veči srečo mislijo; ker pa večkrat, česar želé, dobiti ne morejo, ker je že v družih rokah ali pa zeló zaprečeno, so zeló nevoljni, kakor otrok, kteri, ako sladčič ne dobi, joka in vriska. Kakor je spolnjenje željá po besedah modrijana drevó življenja, tako ni mende ničesar, kar bi tako zeló bolelo in težilo,

kakor hrepenenje nikoli utolaženo, ker tako rekoč lakote umira. Delj če se mu ne zadosti, huji in silnejši je, in kolikor silnejši hrepenenje, toliko večji bolečina, tako de morajo vedno v nepokoju in nevolji živeti. Prav lepo nam to nesrečno stanje Zveličar v priliki od zgubljeniga sina pred oči postavi, rekoč: „potem ko je vse pojedel, vstane huda lakota v tisti deželi in on jame stradati,“ (Luk. XV. 14.) tako de je bil v tej lakoti prisiljen, svinje past iti, čeravno je bil sin premožniga očeta. Bilo je pa še huji, in prosil je otrobov in nihče mu jih ni dal. (Luk.) Ali se morejo nadloge hudobnih z bolj živimi barvami popisati, kakor je v tej priliki? Kdo je tisti zgubljeni sin, ki je svojiga očeta popustivši v tujo deželo se podal — kdo drugi nek, kakor grešnik, ki Boga zapusti in se na pot pregrehe podá, z nogami teptáje in v zeló obračáje dobrote nebeškiga Očeta? In tuja dežela, kjer je bila lakota vstala, ali ni tužni in žalostni dol solz in terpljenja, v katerim hudobni tako neznano po svetnim blágu hrepené, de nimajo nikoli mirú in ko dereči volkovi okoli lazijo, si živeža za svoje lačne želodce poiskat?

Ako se dalje hudobnih življenje premisli, spet ne delajo družiga kot de svinje pasejo. Naj le vsak dobro pazi, kaj meséni človek od jutra do večera počne in prepričal se bo, de res svinje pase, t. j. de svoje meséno poželenje s pogledam, sluham in slajem i. t. d. pase, ne kakor učenec Jezusov, ampak Epikurov; kakor de bi nič družiga ne imel, kakor živina, namreč samo truplo; in de življenje nima družiga namena, kakor meséno poželenje gojiti, in kakor de bi ne imel družiga opraviiti, kakor čas tratiti z gostarijami in razveseljevanjem, in kako de

bi nar lože za te svinje živeža dobil. Ali se ne pravi v resnici živeža za svinje iskati, ako kdo takó počenja? Naj jih imenujejo razveseljevanja, kakor hočejo, pri Bogu bo zmiram pravo ime obveljalo, t. j. svinje pasti; zakaj kakor imajo te živali svoje nar veči veselje, v luži se valjati in nar nečedniši reči jesti, tako veseli tudi take ljudi, — ako so še tega imena vredni — nar bolj gerdo blato mehkužnih sladnost.

Nar veči nadloga pa je, de sin blaziga očeta, ki je bil za to rojen, de bi bil pri Gospodovi mizi jedel in angeljsko jed vžival, še celó s tako slabo jedjó ne more lakote potolažiti, ker jih toliko po tem živežu sega, de si vsi nasprotvajo in vsi lačni ostanejo. To je tista strašna nadloga in huda lakota, ktero prerok takole popiše, rekoč: „Klatili so se po pušavi, kjer ni vode; poti do mesta niso najdlji. Bili so lačni in žejni in njih duša je skopernéla v njih.“ (Ps. CVI. 4. 5.) Kaj ta lakota in žeja družiga hočete pomeniti, kakor poželenje po svetnim blagu — vedna muka hudobnih; bolj če se človek prizadeva, ga ugasniti, toliko bolj plamti; kolikor več se mu da, toliko več še poželi! Odkod pa, nesrečneži! ta neugasljiva žeja, odkod neki? — ker ste studenec žive vode zapustili in iz mlak zajemate, ki nimajo vode! Za vas se je reka prave blaženosti posušila, zato se klatite semtertje po pušavi, pogasit si svojo žejo v blatnici posvetniga blaga! — Pri obsedi Betulie je grozoviti Holofern zunej mesta studenec zapazil, iz kteriga so po vodotoku vodo v mesto dobivali. Zavidni Holofern ukaže vodotok podreti, de bi bili obsedeni brez vode. Bilo je pa bliz ozidja še nekaj virov, iz kterih jih je veliko zajemati vidil, ne de

bi si bili žejo ugasili, temuč de so si ustnice nekoliko omočili. (Judit VII.) Ali ne delate ravno tako vsi tisti, ki svetnih veselíc išete? Ker ste studenec žive vode zgubili, zajemate na skrivnim iz virov posvetnih reči, kjerkoli morete, ki vas brez ugašenja vaše žeje še huji mučijo. O milovanja vredni človek! kaj imaš na poti v Egipt kalno vodo piti? kliče prerok, ktera voda je bolj kalna in blatna, kakor posvetne sladnosti, katerih ne moreš piti brez popačenja duha in vkusa. Kteri duh je huji, kakor ta, ki po sramoti puhti, in kteri vkus grenkeji, kakor nemir vesti, ki po grehu sledi? Oba — sramota in nemir vesti — vedno spremljata svetno sladnost.

Ker je pa še poverh meséno poželenje slepo in ne more razločiti, kaj lahko doseže in kaj ne, se mu večkrat težke reči lahke dozdevajo. Zato tudi človek hrepeni po tacih rečeh, katerih nikoli ne more doseči. Torej si hudobneži v dosego kake reči vedno kljubujejo, ker bi jo vsak rad imel in drugim prevzel. Ker se tako poželenje ne vpokoji in vedno lakoto terpi, brez de bi jo móglo utolažiti, ker se večkrat iz višine v brezno pogrezne in mu je odvzeto, kar je mislilo v rokah imeti: vstane iz tega vedin boj, de človek nima mirú, de je nezadovoljin, ker mu je nemogoče, to kar želi, doseči. Močnimu poželenju se pridruži merzenje, jeza, sovraštvo in obup, ki ga vsiga razdvoji, kakor nam sv. Apostel Jakob popiše, rekoč: „Odkod prepír in kreg med vami? Odkod drugot, kakor od vašega poželenja, ki se v vaših udih vojskuje? Vi ste poželjivi in ne dobite, edin družiga sovražite in se vzajemno serdite, in ne morete dobiti; vi se prepírate in borite in ne dobite.“ (Jak. IV. 1.) Prav imenuje to boj,

ker je duh zoper mesó, in poželenje zoper poželenje.

V vsakim oziru je pa stan človeka, kteriga imajo strasti pod svojo oblastjo, zares tugopolin. Večkrat se sicer zgodi, de to kar poželi, tudi dobi; ali koj se spet druge želje ogласijo in ga naganjajo, časti, imenitnosti in slave iskati. Ako se te želje ne spolnijo, je pa žalostin in velike bolečine občuti, kakor ko bi bil tudi uno zgubil, kar je poprej dobil. Tako živi v vednim terpljenji in vsa sreča je v žalost spremenjena. Temu stanu je nesreča podobna, ako se v vojsknim času top zagojzdi, de ni potem za nobeno rabo več, čeravno ima še svojo poprejšnjo podobo. Enako tudi Bog s hudobnimi dela, de bi, če niso popolnoma slepi, spoznali, de je prava sreča in zadovoljstvo serca *dar* Božji, ki ga po svoji volji deli, in ki se brez njega ne da umanjšati, in kteriga tudi potem po svoji modrosti odvzame in se celó majhniga sredstva posluži — enako zagojzdi v top zabiti — njih srečo podreti.

Odtod pride, de hudobni, čeravno so na videz bogati in srečni, nimajo notranjiga mirú in so, kakor de bi jim vsiga manjkalo.

Tako prerokuje Izaija Asirskimu kralju, rekoč: „Zato bo kralj, gospod vojskinih trum, med mogočne *sušico* poslal in njegovi časti podkuril, de bo gorela, kakor goreč oginj“ (Iz. X. 16.), ter hoče s tim reči, kako malo je Bogu potreba, svoje namene spolniti, ker hitro ladijo z majhno razpoko, nar mogočnijiga z enim udarcam pogubiti, in med nar veči srečo na enkrat nadlogo poslati zamore.

Tudi Job to priča, ker pravi: „*de velikani pod vodami stokajo*,“ podučiti nas, de Bog ravno tako

mogočne z nesrečo in nadlogami obiše, kakor revne, čeravno so že ti tako nesrečni.

Še razločniši nas Salomon uči, ker med nadloge sedanjiga življenja sledečo kakor eno nar hujih šteje, rekoč: „Še je eno hudo, kar sim pod solncam in sicer pri ljudeh vidil: Človek, kterimu je Bog bogastvo, imetje in čast dal, de mu ni ničesar manjkalo, kar je želel, kterimu ga pa ni vživati dal, ter ga bo tujic povžil.“ (Pridg. VI. 1. 2.) S tem hoče reči: de Bog ni dal takimu bogastva, de bi ga vžival in pri njem veselje in zadovoljnost serca imel, kar bi bilo upati; ker Bog z majhno nesrečo videzno blažnost tacih podere, de zamoremo iz tega spoznati, de kakor le Bog pravo modrost dati zamore, tako tudi prava sreča in zadovoljnost le od njega priti zamorete.

Ako tedaj tisti, ki vse imajo, kar hočejo vender v terpljenji in nadlogi živé in so zeló nesrečni, kakor hitro Boga zapusté: kako je pa z unimi, ki ničesar nimajo? Vsaka stvarica, ktera jim manjka, je kakor lakota in žeja, ki jih muči, in ternje, ki jih v serce zbada. Kako pa more mir in pokoj v takim človeku kraljevati, kjer je vedin boj misel, nagnjenj in poželenj. Od tacih pravi prerok: „Hudobni so, kakor ježno morje, ktero ni vpokojiti.“ (Jez. LVII.) Zares, morski valovi in viharji ne morejo huji biti, kakor strasti in poželenja hudobnih! — Na takim morju večkrat nasprotni viharji vlečejo, de je nevihta toliko huji; zakaj vsaka hoče posebej vpokojena biti, iz tega vstane nasprotin boj: kar meséno poželenje hoče, to je večkrat zoper čast; kar čast, tega noče lakomnost, in tako je od vsih strani silin boj, de ni mirú in pokoja. Tak boj in zopervanje je podobno

zmešnjavi jezikov pri zidanji babilonskiga turna, zatorej je prerok Božji prosil, rekoč: „Prekucni jih, Gospod, zmešaj jim jezike, zakaj vidil sim krivico in prepir med ljudstvom.“ (Ps. LIV. 10.) Kteri prepir je to, ki v človeškem sercu razpertje dela in vedin boj strast in poželenja v njem goji?

§. 3.

Mir in pokoj pravičnih.

To je tedaj osoda hudobnih! Ker pa imajo pravični vodnika svojih želj in nagnjenj, ker so njih strasti uberzdane in vmirjene, in je vsa njih sreča in blaženost v Bogu, ki je središe blažnosti, ne pa v pozemeljskih rečeh, ki so minljive in goljufive; ker samoljubje in poželenje z vsimi strastmi in mehkužnimi sladnostmi bolj sovražijo, kakor svoje nar veči sovražnike in ker svojo voljo Bogu zročé: nimajo nobeniga terpljenja in nikoli miru ne zgubé. To je eno tistih plačil, katero Bog pravičnim obljubi, kakor sv. pismo na več krajih govori: „Velik mir imajo ti — pravi kraljév prerok — ki tvojo postavo ljubijo in nič jih ne pohujša.“ (Ps. CXVIII. 165.) Tudi Izaija pravi tako: „O ko bi bil slušal moje postave, bi bil tvoj mir kakor reka, in tvoja pravica kakor morski valovi.“ (Iz. XLVIII. 18.) Salomon nas ravno to uči: „Ako človeške pota Bogu dopadejo, bo tudi njegove sovražnike k miru spreobernal.“ (Preg. XVI.) Kdo drugi so ti sovražniki, ki se s človekam bojujejo, kakor njegove strasti in poželenja, ki so v vednim boji z njegovim duham? Ti so, kterim je Bog mir obljubil, ako s pomočjo njegove milosti strasti in poželenja ukroté, ker uživajo potem mir in

pokoju. Ceravno ima čednost v začetku silne boje s strastmi prestatu, vendar potem, ko do popolnosti pride, mir zadobi.

Ta mir je tisti, od kteriga David govori: „Ti si dal prostor mojim korakam in moje stopinje niso bile slabe.“ (Ps. XVII. 37.) S temi besedami kraljev pevec razloček stori, med potam pravičnih in hudobnih: Ti namreč strepetajo v svojim notranjim in bodo na svojih potih od marsikterih misel in domišljij vznemirjeni; enako popotniku, ki čez sterminine in globočine gre in se vedno boji, de bi ne padel; uni pa — pobožni namreč — hodijo po široki in varni cesti, kjer se jim ni ničesar bati. Dobro namreč vedo, kako zeló je zdaj njih serce razločno od tistiga, ki so ga poprej v svojim notranjim imeli, ko so bili še med svetnim šumam; zakaj tu so se pri nar manjši nevarnosti bali in trepetali. Ko so pa poprejšnjo pot zapustili in svoje serce ljubezni odperli, ko so svojo srečo in upanje v Boga postavili, hodijo po nar težjih potah z lahkim, pokojnim in Bogu vdanim sercam, de se večkrat sami nad tako spremembo čudijo, in zdi se jim, kakor de bi ne bili več tisti, ki so bili poprej, in kakor de bi jim bilo drugo serce dano — tako zeló so spremenjeni! V resnici pa tudi niso, kar milost zadene, poprejšnji, čeravno jim je še tista natura ostala; zakaj milost tako spremembo stori. O tem prerok Izaija tako govori: „In ako bi tudi šel skozi vodo, bom pri tebi, in reke te ne bodo zagernile, in če v ognju hodiš, ne boš zgorel v plamenu.“ (Iz. XLIII. 2.) Kaj družiga je ta voda, kakor nadloge in terpljenja tega življenja, ki nas vsaki dan obdajajo? In oginj, ki pravičnim ne bo škodoval, kaj je družiga, kakor plamen meséniga

poželenja, ki je podobin tistimu v babilonski peči, kteriga pomagači Nebukadnecarjevi, t. j. hudiči, od kterih oginj naših strast pride, užigajo? Ali pa more tisti, ki brez nevarnosti po valovih in ognju, ki svet napolnijo, hodi, brez nar manjši škode — ali more tak, vprašam, pričijočnost sv. Duha in moč Božje milosti tajiti?

To je tisti mir, od kteriga sv. apostel Pavel pravi, de vsako misel preseže, t. j. de je tako veličastin, osrečljiv Božji dar, de človeška pamet nikakor ne more razumeti, kako more meséno serce tako pokojno in mirno v sredi nevarnost in nadlog tega življenja biti. Kdor ga pa razumé, bo tudi tistiga spoznal in častil, kteri tolike čudeže storiti zamore, klicáje s prerokam: „Pridite in glejte del Gospodovih, ktere je On storil na zemlji, kteri konča vojske do konca sveta, ki zemljo podere in orožja zdrobi, in škite v ognji sožge. Pazite in glejte; zakaj jest sim Bog: Povzdignjen hočem biti med ljudstvam in povzdignjen na zemlji.“ (Ps. XLV. 9—11.) Pri takim stanji, kaj more bolj veseliga in sladkejiga biti, kot ta pokoj, ta osrečevavni znotranji mir! —

Ta nebeški dar izvira iz vsih dozdej naštetih prednost. Kakor so pregrehe med sabo v zavezi, in enako verigi med sabo zvezane, tako so tudi čednosti med sabo zedinjene, in sicer tako: kolikor večí je ena in kolikor več sadu donese, toliko globokeji ima svoje korenine. Ta mir, ki je dar sv. Duha, izvira iz vsih poprejšnih prednost, posebno pa iz čednosti, ktero vedno spremlja, zakaj kakor gre vnjanja hvala in čast, tako tudi notranji mir, ki je njen sad in plačilo. Notranja razpartija vstane le po napuhu in nepokoji strast; ker jih čednost berzda in kroti,

zgine netilo k boju in puntu. Ta mir je ena tistih reči, v kateri blaženost nebeškiga kraljestva na zemlji obstoji, in od kteriga Apostel pravi: „Kraljestvo Božje ni jed in pijača, ampak pravica in mir in veselje v svetim Duhu.“ (Rimlj. XIV. 17.) Beseda „pravica“ pomeni tù čednost in svetost, v kterih zraven miru in veselja sv. Duha tudi blaženost obstoji, ki jo pravični v tem življenji uživajo. De pa ta mir iz čednosti izvira, nam Izaija v sledečih besedah očitno pokaže: „Potem bo mir delo pravice, in dopernašanje čednosti tihota in varnost v vse veke. In moje ljudstvo bo sedelo v lepoti miru, v hiši zaupanja in v obilnim pokoji.“ (Iz. XXXII. 17. 18.) Beseda „tihota“ pomeni notranji mir, namreč pokoj strast, ki se sicer vedno med sabo bojujejo in tako mir razderejo.

Drugič izvira ta mir iz po zmaganih strastih dobljene svobode, od ktere je bilo v poprejšnjim poglavji govorjeno. Kakor se po premagani deželi prebivavci zmagovavcu podajo in občni mir spet nastopi, tako de vsak brez strahu pred sovražnimi napadi pokoj in varnost ima; tako tudi zadobi duša, kakor hitro so strasti, ki so bile vzrok tolikiga boja, premagane, notranji mir in pokoj. In kakor strasti, dokler je serce v njih oblasti, vedin boj vzrokujejo: tako bo človek še le prav za prav prost, kadar zmaga strasti, ter jih vklene, de mu ne morejo več nepokoja prizadjeti.

Tretjič izvira ta mir iz posebnih tolažb svetiga Duha, ki naše želje in vošila utolažijo in vmirijo, de se raji pameti voditi dajo.

Četertič izvira iz spričevanja in notranjiga miru dobre vesti, po kterih duša pravičnih nar veči po-

koj vživa, akoravno niso popolnoma brez skerbi, imaje še vedno sveto boječnost in strah.

Slednjič izvira notranji mir pravičnih iz upanja, ki ga imajo v Boga, ker ta jih vpokoji in tolaži na posebin način v nadlogah tega življenja, ker jim dá sidro, ki jim iz nadlog pomagati zamore, t. j. oni zaupajo, ker so prepričani, de je Bog njih oče, pomočnik in varh, de se jim ni nikdar nič treba bati, govore s prerokam: „Potem bom v miru spal in počival, zakaj ti, o Gospod, si me na posebin način v upanji poterdil.“ (Ps. IV. 9.)

To upanje je pravičnim dober pripomoček in zdravilo v njih terpljenji in tudi nimajo nobeniga vzroka bati se in žalovati.

XXI. Poglavje.

Deveta prednost čednosti, ki v tem obstoji, de Bog molitev pobožnih usliši, hudobnih prošnje pak zaverše.

Razun dozdej naštetih prednost imajo pobožni tudi to, de Bog njih prošnje usliši, kar jim je posebna tolažba in pripomoček v vsih nadlogah in terpljenjih tega življenja. V boljši razumljenje te prednosti je treba vediti, de sta bila na tem svetu dva vesoljna potopa: namreč naravni in duhovni, kterima je ravno tisti vzrok, namreč greh. Naravni potop o Noatovim času je vse rázun tega, kar je bilo v barki, pokončal; vode so nastopile in zemljo z vsimi deli in blagam in človekam vred pokrile in pokončale. Drugi potop pa je bil veliko poprej in večí, kar ni

samo ljudem tistiga časa, ampak vsim — preteklosti, sedajnosti in prihodnosti škodval, in ne samo truplu, ampak tudi duši, vzemši ji vse zaklade Božje milosti, ki so jih prvi starši od Stvarnika prejeli. Tako je nastal za človeka neznano revin stan, v katerim še vedno zdihuje, ko luč tega sveta zagleda.

Ta prvi vesoljni potop je vzrok vsih terpljenj in nadlog, ki človeško življenje zadevajo, in katerih je neskončno število, tako de je slavni papež in cerkveni učenik, Inocenci III. cele bukve s tem popisal. (*De miseria vitæ humanæ.*) Tudi paganskim modrijanam — premišljevaje iz ene strani dostojnost človeško, iz ene pa ponižanje in pregrešnost — se je to čudno zdelo in nikakor niso mogli razumeti, odkod de tolikošna sprememba in greh. Vidili so namreč, de ima med vsimi stvarmi te zemlje samo človek toliko poželenj in svetnih nagonov; kako njega samiga poželjivost in častilakomnost in neizmerna ljubezen do življenja mučijo in de s tem nikakor ni njegovo terpljenje pri kraju, marveč de ga celó smert in osoda unkraj groba skerbi; prepričali so se, de nobena stvar ni tako minljiva, de nikogar strasti tako v svoji oblasti nimajo, kakor ravno človeka; opazili so, de so živali večidel zdráve, in de nikogar, ozdraveti ne potrebujejo, de so z vsim brez lastniga truda previdene, med tem ko človeka tisuč in tisuč nadlog tare, de mora toliko dušnih in telesnih bolečin prestati, in še celó bolečine svojih sobratov občutiti. Preteklost zbudi v njem žalostin spomin, v sedajnosti je poln skerbi in žalosti in v prihodnost le s straham pogleduje. Večkrat se mora ves čas svojiga življenja truditi, de bi si vsaj nar potrebniših reči za življenje pridobil. — Tode ne mogel

bi končati, ako bi vse nadloge človeškiga življenja naštetih hotel. Pobožni Job o tem tako pravi: „Človeško življenje na zemlji je vedno vojskovanje, in njegovi dnevi so enaki dnevam vojakovim.“ (Job. VII.)

Ta nesrečni stan človeka je nekatere modrijane tako ganil, da je celo edin zmed njih izustil, da dvomi, če je narava naša prava mati, ali ni marveč naša mačoha, ker nam toliko nadlog naloži. Eden je pa terdil, da bi bilo nar boljše, nikoli rojenimu biti, ali pa vsaj koj po rojstvu umreti; eni so menili, da bi jih celó malo živeti želelo, ako bi iz skušenj vedili, kakšno de je življenje.

Ako je tedaj življenje po grehu tako nesrečno in ako je človek v tem potopu svojo nar večjo dostojnost in srečo zgubil, katero sredstvo tedaj nam je Tisti zapustil, ki je človeški rod tako zeló kaznoval? Kaj čaka kupca, kterimu je vihar barko potopil in vse pokončal? kaj družiga, kakor de gre milošnje prošiti! Ako je tedaj človek v tem vesoljnem potopu vse zgubil, kar je imel, in nar revniši postal, ga družiga ne čaka, kakor de gre enako nar revnejimu beraču k Božjim vratam pomoči prositi. To nas uči kralj Jozafat, rekoč: „Ker ne vemo, kaj imamo storiti, nam samo to ostane, da svoje oči k Tebi obrnemo.“ (Kronike XX. 12.) Tako tudi govori kralj Ecehija: „Od jutra do večera boš konec z mano storil. Kakor mlada lastovica hočem k Tebi klicati, zdihovati hočem k Tebi, kakor golob kruli.“ (Iz. XXXVIII. 13.) Hotel je s tem reči: „Jest sim tako revin in odvisin od Tvojiga usmiljenja in vodila, da ne eniga dne svojiga življenja brez Tebe živeti ne morem; zatorej nočem družiga storiti, kakor k Tebi, o Gospod! svoje zdihe pošiljati, kakor mlada lastovica

po svoji materi vpije.“ Tako je govoril kralj Ecehija, kateri je imel vsiga zadosti. Enako je tudi David, kateri je bil veči in mogočniši, v vsaki nadlogi Boga na pomoč klical, rekoč: „S svojim glasam kličem Gospoda, s svojim glasam zdihujem k Gospodu: K njemu pošiljam svojo molitev — in mu tožim svojo nadlogo.“ (Ps. CXLI. 2. 3.) To se pravi: „Ako okoli sebe pogledam, vidim, de so mi vse pota zadelane in vrata upanja zaperte; ker tedaj človeške pomoči nimam pričakovati, jo pa hočem z nebes z molitvijo priklicati, ktero mi je Bog edino pribežališe v potrebah in nadlogah dal.“

Prašal pa boš morde, ali je to sredstvo varno ali se v vsih potrebah življenja rabiti zamore? Ker je pa to dar milosti Božje in od Boga samiga odvisi, nam tudi nihče drugi ne vé na to vprašanje odgovoriti, kakor ljubljenci Bóžji, namreč apostelni in preroki, od katerih edin tako govori: „Nobeno ljudstvo ni tako veliko, ki imajo bogove, de bi ga uslišali, kakor naš Bog naše prošnje usliši.“ (5. Moz. b. IV. 7.) Čeravno je te besede prerok govoril, so vendar Božje besede in nas morajo z večim upanjem napolniti, kakor vse poterditve celiga sveta; ker nas zagotovijo, de čeravno smo sami, in nas nihče ne vidi, vendar niso naše besede zastonj, ker nam je Bog pričujoč, nam pomoč da in se nas v nadlogah usmili odvzemši jih, ako je za nas dobro in tudi njegovi sv. volji dopade. Ktera tolažba pa more za prosečiga bolji biti, kakor gotovo zaupanje v Božjo pomoč? Ako tisti, ki molijo, že v zgorenjih besedah toliko tolažbe in uterjenja najdejo, koliko veči bo pa njih zaupanje, ako premislimo besede, ktere je Kristus govoril v zastavo svoje obljube? „Prosíte“ —

tako pravi — „in bote prejeli; išite in bote najdlji; terkajte in odperlo se vam bo.“ (Mt. VII. 7.) Ktero porošstvo je za nas dražji in varniši, kakor to zagotovilo? Kdo ne najde v teh besedah zadosti tolažbe in kdo bi se ne vpokojil pri taki obljubi? Zares, ena nar večih blažnost pobožnih v tem življenji je, de vedó, kakšno zagotovilo so prejeli, ker je gotovo ta ena nar večih milost, ktero jim je v plačilo njih pokorsine in zastavo večniga zveličanja dal, namreč zagotovljenje, prosečim vsigdar pričujoč biti in njih prošnje uslišati. Tudi David nas tega zagotovi, ter pravi: „Oči Gospodove gledajo na pravičniga in Njegove ušesa poslušajo njegove prošnje.“ (Psalm XXXIII. 16.) Po preroku Izaiju nam Bog oznanuje, rekoč: „Potem boš svoj glas vzdignil, in Gospod te bo uslišal; ti boš klical, in on bo govoril: Glej, tukej sim!“ (Iz. LVIII.) In Kristus nam pravi: „Ako vi v meni in moje besede v vas ostanejo, kar hočete, prosite, in dano vam bo.“ (Jan. XV. 7.) Ker bi bila ta obljuba zavolj svoje velikosti neverjetna, jo ponovi še enkrat in še bolje poterdi: „Resnično, resnično, vam povem: „Kar bote Očeta v mojim imenu prosili, to vam bo dal.“ (Jan. XVI. 23.) O neskončna milost in moč! o nezmerno bogastvo! Kar želite, prosite, dano vam bo, pravi Kristus. Kako dostojna je ta obljuba mogočnosti Božji! Kdo drugi, kakor Bog sam zamore tako zagotovilo dati? Ktera oblast in moč je pa tudi tako velika, kakor ravno Božja! Človek bo tudi nekoliko gospodar vsih reči, ker mu je ključ k Božjim zakladam dan. V tem ko so vsi drugi darovi in milosti, ki jih človek od Boga prejme, omejene, je ta kakor kraljev dar, neskončin, kakor je tudi delivec neskončin, in nikakor omejen, ker

Bog pobožnim vse kar prosijo, dodeli, ako jim je le k dobrimu. Ako bi ljudje vedili reči prav ceniti, kako neprecenljiva bi jim bila ta obljuba! Kako srečniga bi se tisti štel, kterimu bi mogočin kralj zemlje obljubil, de bo vse prejel, kar bo prosil! Ako ima že obljuba zemeljskiga kralja tako moč, koliko bolj zveličavna bo obljuba nebeškiga kralja, kteri večno zveličanje dati zamore! De pa ne boš mislil, de so to le prazne besede in de je ta obljuba brez moči, premisli nekoliko življenje svetnikov in prepričal se boš, kolikšna je moč molitve. Kaj je Mojzesu v Egiptu in po dolgim potovanji v pušavi molitev pomagala! Kakšne nasledke je imela Elijeva in Elizejeva molitev! Koliko čudežev so samo z molitvijo apostelni storili! Le ta jim je dajala pogum; s to so zmagali moč peklenških sovražnikov, s to so pogasili ognja plamen, potolažili jezo Božjo in so zadobili, kar so želeli.

Od sv. Dominika se bere, de je svojimu prijatlu pisal, de mu je še vselej Bog dodelil, kar ga je prosil. Perjatel mu tedaj odpiše ter ga prosi, naj moli k Bogu za spreobrnjenje učeniga Reginalda. In svetnik je še tisto noč tako serčno molil, de je bil tudi uslišan. Zjutrej na vse zgoodej namreč Reginald pade pred Dominika na kolena ter ga spreobernivši se prav ponižno prosi, naj ga v ravno tisti red sprejme. —

To je plačilo, ktero je Bog pravičnim zavolj pokornosti obljubil. On jim je ravno tako dobrotljiv in postrežljiv, kakor so ti Njemu zvesti in pokorni, zato jim On, ker njegov glas slušajo, enako z enakim povračuje in prošnje usliši. Salamon pravi: „de

pokorni človek zmago oznanuje“ (Preg. XXI.), ker mu Bog ravno tako vošila spolni, kakor on njegove.

Ravno nasprotno se pa pri hudobnih godi, od katerih molitve Gospod govori: „Kadar bote roke povzdignili, bom svoje oči od vas obernil, in če pomnožite svojo molitev, je ne bom uslišal.“ (Iz. I.)

Po preroku Jeremiju jim takole žuga: „O času nadlog bodo rekli: Vstani in reši nas! kje so tvoji bogovi, ki si jih naredil. Daj de vstanejo in nas rešijo na dan terpljenja.“ (Jer. II.) V bukvah Joba je tako zapisano: „Kaj je upanje hinavca, če iz lakomnosti

ropa, in Bog njegove duše ne reši? Ali bo Bog njegovo vpitje uslišal, ako nadloge pridejo?“ (Job. XXVII. 8. 9.)

Enih misel s tem je tudi sv. Janez, rekoč: „Preljubljeni! ako nas naše serce ne obtožuje, imejmo zaupanje v Boga, in kar prosimo, bomo od Njega prejeli, ker njegove zapovedi spolnujemo in delamo, kar mu je dopadljivo.“ (I. Jan. III. 21. 22.)

Ravno tako tudi kraljev pesnik, rekoč: „Ako bi bil krivico vidil v svojim sercu, bi me Bog ne bil uslišal. Zato me je pa Gospod uslišal in na glas moje prošnje pazil. Češen bodi Bog, kateri ne odreče moje prošnje, ne svojiga usmiljenja meni.“ (Ps. LXV. 19. 20.)

(Ps. LXV. 19. 20.)

Iz tega se vidi, kako razločna je molitev pravičnih in hudobnih, in kako razločna njih sreča. Pravični so Božji otroci, hudobni pa bodo ko sovražniki vekomej zaverženi. Ni se tudi čuditi, de ni njih molitev uslišana, ker nimajo ljubezni, pobožnosti in ponižnosti in je z dobrimi deli ne sklenejo in po besedah svetiga Ciprijana ne bo molitev uslišana, ki iz merzliga serca pride. Desiravno se to sploh zgodi, je vender Božje usmiljenje tako veliko, de tudi večkrat

hudobniga molitev usliši in jim podeli, kar prosijo; zakaj če tudi nimajo zaslug, jim je vendar lahko prošnja spolnjena, ker po besedah sv. Tomaža se zamo-rejo le z ljubeznijo pridobiti; spolnitev naših prošenj pa od Božjiga usmiljenja odvisi, ki je tako neskončno, de tudi grešnike usliši.

XXII. Poglavje.

Deseta prednost čednosti, obstoječa v pomoči in milosti Božji, ki jo imajo pobožni v nadlogah, in v nepoterpežljivosti in muki, ktere hudobni občutijo.

§. 1.

Čednost imá tudi to posebno prednost, de tisti, ki so se ji posvetili, moč in pogum v sebi občutijo, serčno in veselo vse nadloge terpeti, ki so neločljive s človeškim življenjem; ker še celó morje ni nevarniši in bolj viharo, kakor je človeško življenje. Na svetu ni stanovitne sreče, vsaki trenutek jo lahko zgubimo. Dobro je tedaj pregledati in pomisliti, kakšno je življenje pravičnih in hudobnih. Pravični vedó, de je Bog njih Oče, in de jim je On čašo (kelh) terpljenja, kakor od nar. boljiga zdravnika perpravljenó zdravilo izpiti dal, de vsaka nadloga, pili enako, dušo čisti in svetejši dela; prepričani so, de terpljenje človeka ponižniga, gorečiga za molitev stori, ter mu vest popolnoma očisti. To in enako vedó pravični in so ponižniši, kadar jih nadloge zadenejo: Vlivajo vodo v čašo terpljenja, ali bolje reči, Bog jim jo vliva, ker On je, kakor prerok pravi, ki „nas obilno s solzami napaja.“ (Psalm

LXXIX. 6.) Noben zdravnik ne zna bolniku takó zdravilo primeriti, kakor ravno naš nebeški zdravnik zdravilo terpljenj, ktere pravičnim po meri njih moči pošilja.

Ako se pa terpljenje poveča, bo tudi Božja pomoč veči, de človek ne omaga, kadar se nadloge množijo in de ne beži pred njimi, kakor ko bi bile nevarne in škodljive, temuč de si jih še le želi. Iz tega se vidi, de pobožni nadloge in terpljenja ne samo poterpežljivo, ampak tudi z veseljem terpe, ker ne gledajo nadlog, ampak le plačila; ne bolečin in grenkosti zdravila, ampak le venca, ki jih čaka, in zdravja, ktero zadobé. Ni jim mar kaznen, ktero terpeti morajo, — z veseljem se k Tistimu ozirajo, ki kazni pošlje in kateri je rekel, de tiste kaznuje, ktere ljubi. Svesti so si tudi, de jih milost Božja ne bo zapustila ter jim vedno v nadlogah pomagala bo. Ker je zagotovljenje Božje resnično in zvestoba do njegovih perjatlov nespremenljiva, jim tudi ni nikoli bliže, kakor ravno v terpljenji, čeravno bi se nasprotno misliti moglo. Kdor le poverhama sv. pismo pregledati hoče, najdel bo, de ni ničesar tako pogostama priporočeno, kakor ravno to. Pisano je, de „je On pomočnik o pravim času in v nadlogah.“ (Ps. IX. 10.) Ali ni sam rekel: „Kliči k meni o času nadloge, hočem te rešiti in ti me boš častil!“ (Ps. XLIX. 15.) Ali ne priča tega prerok iz lastne skušnje, rekoč: „Kadar sim na pomoč klical, me je Bog moje pravice uslišal; ti si mi iz nadlog pomagal.“ (Ps. IV. 2.) Ali ni to tisti Bog, v kteriga je prerok poln zaupanja klical, rekoč: „Čakal sim tistiga, ki me je rešil obupnosti in hudiga vremena.“ (Ps. LIV. 9.) Beseda „hudo vreme,“ ne pomeni tu

viharja na morju, ampak strašni vihar nadlog obupniga serca, ki je toliko veči, kolikor menj poguma ima. Ravno to nam kraljev pesnik v več družih krajih z ravno tistimi ali pa z bolj terdimi besedami ponovi, poterditi v nas vero v to resnico ter nas pokrepčati v časih terpljenja, rekoč: „Pravičnih pomoč je od Gospoda: on je njih varh o času nadloge. In Gospod jim bo pomagal ter jih rešil, in grešnikom iz rok iztergal in odrešil, ker so vanj upali.“ (Ps. XXXVI. 39—40.) Na drugim kraji še razvidniši govori: „Kako velika in mnoga je tvoja dobrota, o Gospod, ktero si tistim prihranil, kateri se tebe bojé! Pripravil si jih tistim, kateri v tebe zaupajo pred očmi človeških otrok. Te boš ti na skrivnim s svojim obličjem pred straham ljudi skril. Varuješ jih v svojim šotoru jezičniga zopervanja. Hvaljen bodi Gospod, ker je meni v terdnim mestu čudno svoje usmiljenje skazal. Jest pak sim ves prestrašen rekel: „Od Tvojiga obličja sim zaveržen. Ali ti si glas moje prošnje uslišal, ker sim k Tebi vpil.“ (Ps. XXX. 20—24.) Iz tega se razvidi, kako razločno prerok od Božje pomoči, ktero je pravičnim obljubil, govori. Posebno pomenljive so pa besede: „Té boš ti na skrivnim s svojim obličjem,“ kateri nek učen mož tako razlaga: Kakor kralj tistiga, ki ga imá posebno rad in ga vsih nevarnost obvarovati želi, v svoje poslopje sprejme, de bi ga varvalo ne samo zidovje, ampak de bi tudi sam vedno nanj pazil: tako tudi varuje previdnost nebeškiga kralja svoje zveste; in odtod pride, kakor sami beremo in vidimo, de so bogaboječi v nar večih nadlogah in skušnjavah mirni in veseliga serca, kar že tudi njih obraz razodeva; za gotovo namreč vedó, de imajo zvestiga varha zmiram

pri sebi, in de jim je takrat nar bliže, kadar je nevarnost nar večí. To so tudi občutili tisti trije mladenči, ktere je Nebukadnecar (Nabuhodonosor) v zakurjeno peč vreči ukazal; tode angelj Gospodov jim je v ognji na pomoč peršel in storil, de jim ognjeni plamen ni škodoval, marveč jim kot hladin veter pihal, de kar nič poškodvani nišo bili. Začudení kralj reče: „Ali nismo treh mladenčev zvezali ter jih v oginj vergli? Vidim pa zdaj 4, ki prosto v ognji hodijo. Nepoškodvani so in četertiga podoba je táka, kakor de bi bil Božji sin.“ (Dan. III. 49—56.)

Iz tega se razvidi, de je Bog pravičnim v nadlogah blizo. To nam tudi Egiptovski Jožef priča, koliko de je Gospod zanj storil, ko so ga bratje v sužnost prodali, „zakaj, rešil ga je grešnikov“ — kakor se v bukvah modrosti bere — in je ž njim v jamo šel in ga ni zapustil v verigah, de mu je žeslo kraljevo v roke dal ter oblasti njegovi tiste zročil, ki so ga zatirali, in je lažnike, ki so ga obrekovali, odkril in večno slavo zadobil.“ (Bukve modr. X. 23.)

Vsi ti izgledi poterdijo obljubo, ktero je Bog Davidu dal, rekoč: „Per njem sim v nadlogi, rešil ga bom in proslavil.“ (Ps. CX. 10.)

O kako zveličavno je terpljenje, ki nam taciga tovarša prisluzi! Zato hočemo vsi s sv. Bernardam reči: „Daj mi terpljenje in nadloge, o Gospod, de boš zmiram pri meni.“

K temu pa še pomagajo vse druge čednosti, ki zedinjene nesrečniga dušo tolažijo in krepčajo. Zakaj kakor hitro je serce britko, in bolno, gre tje od vsih strani kri, ga spet okrepčati, de bi ne omagal; tako tudi čednosti duši na pomoč pridejo, kadar jo britkosti in težave obdajajo, ter jo mnogotero tola-

žijo in krepčajo. Posebno je vera, ki nam srečo in nesrečo prihodnjiga življenja kar živo pred oči postavi, s kterima sedanje terpljenje ni v nikakoršni primeri. Potem upanje pravo poterpežljivost človeku vdihne, opominovaje ga na plačila, ki ga v prihodnjim življenji čaka. Ljubezen do Boga stori, de si pobožni nadlog in terpljenj goreče žele. Pokornost, zedinjena z vdanostjo naše v Božjo voljo stori, de duša vse, kar jo zadene, veselo in brez nevolje preterpi. K tem čednostim se potem tudi pridruži poterpežljivost, ki človeka poterduje, de zamore vsako butaro voljno nesti. Ravno tako tudi ponižnost, ki v nadlogah človeško serce, kakor cvetlico upoguje, de se človek voljno v Božjo voljo vdá in spozna, de vse terpljenje ni nič proti temu, kar smo z graham zaslužili. Slednjič tudi dušo močno okrepča, de premišljuje terpljenje našiga Gospoda Jezusa Kristusa, s kterim se ne dá naše celó nič primeriti.

Tako pripomore vsaka čednost po svojim ter nas tako rekoč z besedo k serčnosti opominujejo. Perva, vera namreč, pravi: „de ni primeriti terpljenje sedajnega časa s častjo, ktera bo enkrat nad nami razodeta.“ (Rimlj. VIII. 18.) *Ljubezen* pravi, de je pravično in se spodobi, de vse preterpimo iz ljubezni do tistiga, ki nas je tolikanj ljubil in nas še ljubi. *Hvaležnost* pa govori s pobožnim Jobam: „Ako smo dobro iz Božje roke prejeli, zakaj bi tudi hudiga ne terpeli?“ *Kes* pravi, de tisti po pravici proti svoji volji kej terpi, ki se je tolikrat zoper Bogá puntal. *Zvestoba* pristavi, de je pravično, de naj se tisti vender enkrat v svojim življenji hvaležniga in zvestiga skaže, kterimu je Bog toliko milost in dobrot dodelil. *Poterpežljivost* nas uči: „de nad-

loga poterpljenje pernese, poterpljenje skušnjo, skušnja upanje, upanje pak ne osramoti.“ (Rimlj. V. 4.) Pokornost nas opominja, de noben dar ni večji in Bogu perjetniši, kakor če se v terpljenji v njegovo sveto voljo vdamo. Med vsimi čednostmi pa nobena človeka v terpljenji tako ne krepča in uterduje, kakor ravno upanje. To nam poterdi apostel, ki potem ko je opominjal, de bi bili veseli v upanji, pristavi, rekoč: „Bodite poterpežljivi v nadlogi.“ (R. XII. 12.) Zakaj dobro je vedil, de iz prve druga izhaja, namreč, de veselo upanje moč poterpežljivosti rodi, zato tudi sveti Pavel upanje sidro imenuje; kakor namreč sidro v globočino morja verženo ladijo obderži in jo proti viharju brani, tako ima živo upanje nebeške obljube pred očmi, in stori, de duša pravičniga v sredi morja tega življenja nepremakljiva ostane, ukljub vsim viharjem in nevarnostim. Tako je tudi enkrat svet mož, obdan od bolečin in terpljenj rekel: „Blago, kteriga jest pričakujem, je tako nezumno, de mi je vsaka bolečina in muka radost.“ —

Vse čednosti tedaj pripomorejo, dušo pravičniga v nadlogi krepčati in poterditi. Ako mu tudi večkrat pogum zginva, se vender kmalo spet vzdigne in si živo reče: Ako se skušnjavi, ktero ti je Bog poslal, premagati daš, kje je potem tvoja živa vera v Njega? kje ljubezen, pogum, vdanost, poterpežljivost, zvestost? Kje moč tvojiga upanja? Mora tvoj trud koj pri koncu biti? Ali je to dober sklep? Ali tako terpiš, kar si si velikrat želel in Boga prosil? Premisli, de dolžnost kristjana ni samo postiti se in moliti, in v cerkev hoditi, temuč de te tudi Bog enkrat zvestiga najde, kakor je nekdan Joba in Abrahama o času terpljenj!“ —

Tako je pravičnemu mogoče, z vajami in pre-mišljevanji, s krepostjo, posebno pa z milostjo Božjo vse nadloge poterpežljivo pa tudi veselo in hvaležno terpeti. V zgled nam je pobožni starček Tobija, ki je po velicih nadlogah in britkosti zadnjič v starosti še oslepel: „To skušnjava mu je pa Bog zato poslal, de imajo v njem njegovi nasledniki zgled poterpež-ljivosti, kakor v sv. Jobu. Ker se je od mladosti Bogá bal in Njegove zapovedi spolnoval, se ni pre-piral s Bogam, de je oslepel, temuč ostal je vedno nepremakljiv v strahu Božjim in je hvalil Boga vse dni svojiga življenja.“ (Tob. II. 12—14.)

Iz tega zgleda lahko vidimo, kako je sv. Duh tega pobožniga in bogaboječiga moža v nadlogi pod-piral. Lahko bi še več tacihi zgledov naštel, posebno iz današnjega veka, kako služabniki in služabnice Božje nar huji boleznim in terpljenja z veseljem terpé, v nar večim britkosti sladkost, o viharji pokoj in v babilonski peči krepčavno hladnost občutijo in vži-vajo!

§. 2.

Nepoterpežljivost in zloba hudobnih v nesreči.

Ker hudobni nimajo ljubezni ne poguma, ne upanja in družih čednost, jih zasačijo nadloge ne-pripravljene in brez orožja. Manjka jim tudi luči, de bi zamogli vse viditi, kar pobožni prejmejo; nimajo živiga upanja ter tudi niso nikoli tiste velike dobrote in očetovske previdnosti, s katero Bog za pobožne skerbi, skusili. Zalostno je tedaj viditi, kako jih vertinec požre, de jim nihče pomagati ne more. Ker nimajo Božje pomoči, ker njih ladijo brez kormila viharo morje semtertje podi — kaj je družiga per-

čakovati, kakor de se v nevihti potopijo in večno pogubé? Kaj družiga jih čaka, kakor de jih valovi nesreče semtertje gonijo in de se njih ladija na skalnih stenah jeze, maloserčnosti, nepoterpežljivosti, bogokletstva in obupnosti razbije? De, še celó taki so, ktere nesreča tako zeló pobije, de pamet, zdravje, življenje ali pa oči zavolj vedniga jokanja zgubijo. Pobožni se v terpljenji kakor zlato v ognji sčistijo, hudobni pak se pri nar manjši vročini kakor svinec raztopé. Pervi se veselé, in hvalne pesmi pojéjo, drugi pa stokajo. Ene dereči valovi sabo potegnejo, in potopijo, eni pa varno brez nar manjši škode po reki hodijo. Zato doni vsigdar v hiši pravičnih glas hvale in veselja. De bi bolje razvidili, naj pomisli vsak, kam je večkrat obupnost matere po zgubljenim možu ali otrocih tirala. Ene so bežale v kak samotin kraj, kamor ni nikdar solnce prisijalo, ene so v oginj poskakale; ene, katerim je življenje merzélo, so si glave na stenah razbile, ali pa so se, de bi ne bilo toliko terpeti treba, na kak drugač način grozovito končale, ter svojim veliko žalost in tugo nakopale. Pa ni še tega dovolj; ni zadosti, de enako derečim zverinam divjajo, temuč v svoji togoti Boga preklinjajo in mu na mnogotere načine nečast delajo; in odtod pride, de se njih nadloge povišajo, ker jim Bog spet novih pošlje; zakaj to po pravici vsi tisti zaslužijo, ki zoper Božjo previdnost godernjajo in se terpljenju, ktero jim je Bog poslal, s silo ustavljajo.

Hudobneži v nesrečah kej nasprotno delajo. Ne de bi vodbe Božje slavili, jih že preklinjajo; kjer bi ponižni mogli biti, so polni napuha in prevzetnosti. Oni si sami muke množijo, ker ne de bi se potrebnih pripomočkov posluževali, še bolj obupni

postanejo, tako de imajo že na tem svetu pekel, iz kteriga v uniga pridejo; ker ako je pekel kraj kazin in grešnikov, se zamore po pravici reči: de je tak stan na zemlji, v kterim se toliko grešnikov in kazin znajde, podoba pekla. Zastonj je v nadlogah goder-njati, in nepoterpežljivimu biti ter se nesreči, ki nam jo Bog pošlje, ustavljati, ker si terpljenja nika-kor ne polajšamo, kakor pa ko bi bili poterpežljivo in voljno terpeli, kar bi nam bilo v zasluge šteto. Kako žalostno je tedaj, viditi toliko ljudi brez sadú nadloge terpeti, ker so nepoterpežljivi, ter si jih tako ne umanjšajo, ampak le množijo. Zares velika nesreča je, truditi se zastonj! Ali še huje je, zgubiti vse dozdej pridobljeno, in po viharini noči tudi celi dan gerdo vreme imeti.

Iz tega vidimo, kako razločno se pobožni in hudobni v nesreči obnašajo. Pervi so mirni, veseli in serčni, drugi pa žalostni in obupni. V lep zgled nam je občno žalovanje in kričanje Egipčanov, ko so v tisti nesrečni noči vse pervorojene zgubili ter nobene hiše ni bilo, de bi ji bil Gospod prizanesel, v tem, ko je v Gesenski deželi, kjer so Izraelci bi-vali, vse mirno in pokojno bilo.

Zraven tega, de so pobožni mirni in veseli v nesreči, imájo še korist iz njih, hudobni pa veliko škodo; zakaj kakor bo po besedah sv. Janeza Zla-tousta — zlato v ognji očišeno, dreva pa sožgane, tako tudi očistijo nadloge pravične, hudobni pa so kakor suhe dreva v oglje in pepel spremenjeni.

Sv. Avgustin pravi: „Kakor ravno tisto mlatvino kolo bilke razbije, seme pa sčisti; kakor se nadalje grampovna ne zmeša z oljem, čeravno oba enako pritiskajo; tako tudi očisti ravno tista nesreča pra-

vične in požre in pokonča hudobne. Tedaj tudi hudobni v ravno tisti nadlogi Boga preklinjajo, pobožni ga pa prosijo pomoči in mu čast in hvalo pojejo. Kej velik razloček je tedaj: kaj in kdo terpi; ker pri enakim mešanji bo blato smerdelo, mazilo pa kej lepo dišalo.“ (Aug. boš. kralj. b. I. p. 8.) V potenje te resnice nam dajo Izraelci lep zgled, ko so čez rudeče morje šli. Voda se je na obeh straneh ustavila, tako de so imeli suho pot in de nihče ni škode terpel; nasproti pa je vse konjnike in Faraona požerla in se nad njimi razprosterla. Tako tudi dajo vode nadlog pobožnim veliko perložnosti, de se zamorejo v ponižnosti in poterpežljivosti vaditi in uterčiti; hudobnim pak so dereča reka, ki jih v brezno nepoterpežljivosti, bogokletstva in obupnosti potegne in požre.

Iz tega se vidi spet velika prednost čednosti pred pregreho. Človeška modrost ni v stanu, človeku serčnost in poterpežljivost v nadlogi dati, ampak Jezus Kristus, ki je za nas na križu visé vtolaživin zgled, ki nas, sedé na desnici svojiga Očeta, s svojo milostjo uterjuje in, obljubivši nam večno zveličanje, naše serca z upanjem nadušuje, kar nobena človeška modrost ni v stani storiti.

XXIII. Poglavje.

Enajsta prednost čednosti, ktera v tem obstoji, de Bog pobožne s posvetnim blagam obdari.

§. 1.

Vse kar smo dozdej povedali, zadeva duhovne dobrote in zaklade, ktere Bog pobožnim že na tem

svetu deli, zraven veličastva v prihodnjim življenji. Ti zakladi so nam bili v prirodu Jezusa Kristusa obljubljeni, kakor prerokbe spričujejo. Zato je Kristus po pravici Odrešenik svetá imenován, ker so nam po njem prava sreča, namreč milost, modrost, mir, zmaga čez strasti, tolažbe sv. Duha, terdno upanje — z eno besedo: vse dobrote podeljene, ktere so potrebne v dosego tiste blažnosti, od ktere prerok govori: „Izrael je bil rešen od Gospoda z večnim zveličanjem.“ (Izr. XLV.)

Ako bi pa kdo preveč svetno blago cenil in ljubil, kakor so nekaj Judje storili, taciga celó nočem z nasprotnim terjenjem ostrašiti, marveč mu dam veliko premisliti, de se bo čez upanje upokojil. Povej mi, kaj hoče modri, govore od prave modrosti, v kateri popolnost čednosti obstoji, s temi besedami reči: „Dolgost dni je v njih desnici, v njih levici pa bogastvo in veličastvo?“ (Preg. III. 16.) Tedaj ima prava modrost dvojno blago v svojih rokah, h katerimu ljudi vabi, namreč v eni večno, v eni časno. Nikar ne verjemi, de Bog svoje zapusti, de bi lakote poginili. On ki mravlje in črve o pravim času hrani, tudi ljudi, ki mu zvesto služijo, v potrebah ne zapusti! Ako nad temi besedami dvomiš, beri šesto poglavje iz Evangelija sv. Matevža, in dobil boš zagotovilo te obljube: „Ne skerbite — pravi Zveličar — kaj bomo jedli ali kaj bomo pili, ali s čem se bomo oblačili. Po tem le neverniki vprašujejo: vsaj vaš nebeški Oče vé, de vsiga tega potrebujete. Išite tedaj nar poprej Božjiga kraljestva in njegove pravice, in vse drugo vam bo priverženo.“ (Mat. VI. 32. 33.)

Zatorej nas tudi kraljev prerok k službi Božji opominja, rekoč: „Bojte se Boga, vsi njegovi svet-

niki, zakaj ti, ki se Njega bojé, nimajo pomanjkanja. Bogati so pomanjkanje terpeli in stradali; tem pa, ki se Gospoda bojé, ne bo nič dobriga manjkalo.“ (Ps. XXXIII. 10. 11.) Zopet v drugim psalmu pravi: „Jest sim mlad bil, in se postaral, pa nisim še vidil, de bi bil pravičin zapušen, ali de bi njegov zárod kruha prošil.“ (XXXVI. 25.) Hočeš pa še več zvediti, kaj je pravičnim obljubljeniga, poslušaj, kaj je Bog tistim, ki njegovo postavo spolnujejo, obljubil: „Ako glas Gospoda svojiga Boga slišiš, de spolniš vse Njegove zapovedi, ktere ti danes dam, tako te bo Gospod tvoj Bog čez vse ljudstva povzdignil, ki so na zemlji. In čez te bodo peršli vsi tisti blagoslovi in te bodo zadeli, ako boš njegovim zapovedim pokorin. Blagoslovljen boš v mestu, in blagoslovljen na polji. Blagoslovljen bo sad tvojiga telesa, sad tvoje zemlje, in sad tvoje živine, čede tvojih goved in hlevi tvojih ovác. Blagoslovljeni bodo tvoji skednji in blagoslovljeni ostanki tvojiga perdelka. Blagoslovljen boš pri vzhodu in blagoslovljen pri vhodu. Gospod bo dal, de bodo tvoji sovražniki, kteri se zoper tebe vzdignejo, pred tvojimi očmi popadali. Po eni poti ti bodo nasproti peršli, po sedmerih pa pred tabo bežali. Gospod bo blagoslov poslal čez tvoje hráme in čez vse dela tvojih rok, in te bo blagoslovil v deželi, ktero boš prejel. Gospod te bo za svoje sveto ljudstvo zvolil, kakor je tebi prisegel, ako boš zapovedi Gospoda svojiga Boga spolnoval in po njegovih potih hodil. In vsi narodi zemlje bodo vidili, de je ime Gospodovo nad tabo poklicano, in bali se te bodo. Gospod bo storil, de boš vsiga obilno imel, na sadu svojiga telesa, na sadu svojih goved, na sadu zemlje, ktero je Bog tvojim očakam prisegel,

de jo bo tebi dal. Gospod bo svoj nar boljši zaklad, nebo, odperl, de bo o pravim času na tvojo zemljo deževalo in bo vse dela tvojih rok blagoslovil.“ (V. Mojz. buk. XXVIII. 1—12.)

O povej mi, ktero bogastvo, kateri zakladi se dajo s temi blagodari primeriti? Morebiti boš pa rekel, de je to samo Judam obljubljen, ne pa tudi kristjanam (zakaj tem so po besedah preroka Ecehiela dražje reči, namreč milost in večno zveličanje, obljubljene), ti moram odgovoriti, de kakor ni Bog v *meséni postavi* pravičnim Judam nebeškiga blaga odrekel, tako tudi v duhovni postavi pobožnim kristjanam zemeljskiga blaga ne odreče — marveč jih še celó obilno obdari, in sicer s dvojnimi dobičkam, ki ga hudobneži nimajo.

Ta dobiček obstoji prvič v tem, de Bog enako modrimu zdravniku pobožnim časno blago po potrebi deli, de zamorejo pošteno živeti in de se ne napihujejo in v obilnosti ne prevzamejo. Tega nimajo hudobni, ker brez skerbi za svoje zdravje skupej spravljajo, kar morejo, ko vendar ni nič bolj za dušo škodljiviga, kakor obilnost časniga blaga, kakor tudi trupu škoduje, če se človek prenažé. Drugič obstoji v tem, de srednje premoženje dušo bolj pokojno in veselo stori, kar bi moglo edini namen vsih biti, ki po bogastvu hrepené. Kar Bog s pomočjo zunajnih moči storiti zamore, to tudi lahko stori in sicer popolnši *sam iz sebe*, brez vnanje pomoči, kar nam vsi svetniki pričajo, kateri, kakor Apostel pravi, „nič nimajo, in vendar vse posedejo.“ (II. Kor. VI. 10.)

Zakaj zadovoljni so z nar manjšimi rečmi, tako, kakor bi bili posestniki vsiga sveta. Kakor romar (potnik), ki gre na romanje, svoj denar v zlate (ce-

kine) premeni, de bi pri manji teži več vrednosti imel, tako tudi Bog s svojimi zvestimi služabniki ravna, ter jim kolikormogoče majhno butarco naloži, de so pa vender prav zadovoljni. Pa tudi, če so pravični v revšini, so zadovoljni: Revni so, pa vender bogati. Hudobni pa, naj bodo še tako bogati, gladú umirajo, in ako so tudi do ust v vodi, jih vender vedno žeja, kakor Tantala v basnoslovji.

Iz teh in družih enacih vzrokov je Mojzes spolnitev Božjih postav oestro zažugal, in hotel, de naj jih vsigdar pred očmi imajo, dobro vedé, de so podlaga vsemu: „Vzemite si lete moje besede“ — tako govori véliki mož — „k sercu in v svoje misli, denite jih za znamnje v roke in imejte jih pred očmi. Učite svoje otroke, de jih premišlujejo, kadar sediš v svoji hiši, ali ko po potu greš, ali kadar se vležeš, ali vstaneš. Zapiši jih na podboje in na vrata svoje hiše, de se množijo tvoji in tvojih otrok dnevi v deželi, ktero je Gospod s persego tvojim očakam dati obljubil, dokler bo nebo nad zemljo.“ (V. b. M. XI. 18—21.)

O sveti mož! zakaj si spolnitev Božjih postav tako močno priporočil in zažugal? Brez dvombe ti je bila znana nezmerna cena prihodnjih dobrot! Vedil si, de se v tem vse časno in večno, sedanje in prihodnje, telesno in dušno dobro najti zamore, in de tisti, ki Božje zapovedi spolni, vse, kar si zmisлити zamore, prejme. Vedil si dobro, de tisti, kdor si voljo Božjo storiti prizadeva, ne zgubi časa in ravno takrat v svojim nogradu dela, njive ôrje in delo nar boljši opravlja; zakaj ker Božjo voljo spolni, bo tudi Bog zanj skerb. To je naredba zveze, ki jo je Bog z ljudmi storil: de človek Božje zapovedi

spolni in de nasproti Bog zanj in za vse skerbi. Kar je tedej Bog obljubil, bo gotovo vsigdar storil, ako tudi človek svoje stori in mu zvesto služi: „Boga spoznati, njega ljubiti in mu služiti, to je edino potrebno,“ kakor je Odrešenik učil. (Luk. X. 41.) Zakaj, kdor to stori, njegove reči so v dobrim stanu: „Pobožnost je, kakor sv. Pavel pravi, vsimu koristna, ima obljubo življenja, sedanjiga in prihodnjiga.“ (I. Tim. IV. 8.)

Lej, kako Apostel pobožnosti — ki v tem obstoji, de Bogu zvesto služimo, Njega hvalimo in častimo — ne samo večniga, ampak tudi časno blago obljubi, ako nam je v dosego večniga življenja služivno. Nikar pa ne bodi lén, temuč delaj in zvesto spolnuj dolžnosti svojiga stanu.

§. 4.

Potrebe in revšina hudobnih.

Ako zvediti želiš, kako velike so nadloge, stiske in reve hudobnih, béri, kar Bog (v 5. Mojz. buk. v 28. poglavji) govori: „Ako ne boš besed Gospoda svojiga Boga poslušati hotel, de bi njegove zapovedi, ktere ti danes dam, spolnil, te bodo pa vse lete kletve zadele. Preklet boš v mestu in na polji; preklet bo tvoj skedinj in prekleti ostanki tvojiga perdelka. Preklet bo sad tvojiga telesa, sad tvoje zemlje, čede tvojih volov in čede tvojih ovác. Preklet boš pri vzhodu, in preklet pri vhodu. Gospod bo poslal čez te lakoto, nadlogo in nesrečo čez vse tvoje dela, ktere koli počneš, dokler te ne potere in hitro pokonča zavolj tvojiga silno hudobniga djanja, v katerim si me zapustil. In Gospod bo še verh tega

kugo čez te poslal, dokler te v tej zemlji ne pokonča, v katero greš, posest jo. Gospod te bo udaril z uboštvam, z merzlico, mrazam, vročino in gorečo soparico, s strupenim zrakam, z riho, in te bo preganjal, dokler ne pogineš. Nad tabo bo nebo brončeno, in zemlja, po kateri hodiš, železna. Namesti dežja bo Gospod tvoji zemlji prah dajal in pepel bo z neba padal, dokler ne boš pokončan. Gospod te bo sovražnikom zročil, de pogineš, de jim po eni poti nasproti greš, po sedmerih pa pred njimi bežiš, in de se po vsih krajih zemlje zgubiš. Tvoje mertvo truplo bo jed vsim ticam neba in živalim zemlje, in nikogar ne bo, de bi jih odpodil. Gospod te bo udaril z Egiptovsko rano in život, ker gre blato iz njega, z oskrumbami in garjami, de ne boš mogel ozdravljen biti. Gospod te bo udaril z norostjo, slepoto, divjanjem, de boš opoldne taval, kakor slepi po tmi tava, in ne boš sreče na svojih potih imel, boš zasramovan in silo terpel in nikogar ne bo, de bi te otel. Vzel boš ženo in drug bo per nji spal. Zidal boš hišo in ne boš v nji prebival, in vinograd boš zasadil, pa ne v njem tergal. Tvoj vol bo vpričo tebe zaklan, ali ti ga ne boš jedel. Tvoj osel bo vpričo tebe ukraden, pa ga ne boš nazaj dobil. Tvoje ovce bodo sovražnikom dane in nikogar ne bo, de bi ti pomagal. Tvoji sinovi in tvoje hčere bodo drugimu ljudstvu zročene, de bodo tvoje oči vidile, in medlele, gledaje jih čeli dan, in tvoja roka bo slabotna. Sad tvoje zemlje in vse tvoje perdelke bo ljudstvo pojedlo, kteriga ne poznaš in stermel in ustrašil se boš, viditi tako grozne reči. Udaril te bo Gospod s turi na kolenih in na mečih, de se ne boš mogel ozdraviti od podplata do temena

svoje glave. Gospod bo tebe in tvojiga kralja, kteriga si boš zvolil, k ljudstvu peljal, kteriga ne poznaš ne ti, ne tvoji očetje, in tam boš tujim bogovam, lesu in kamnu služil. In boš zgubljen, v pregovor in zasramovanje vsim ljudstvam, kamor te bo Gospod peljal.“ Zadnjič k tem strašnim kletvam še sledeče pristavi: „In čez tebe bodo peršle vse te kletve, in te preganjale in zadele, dokler konca ne vzameš, zato ker nisi slušal glasú Gospoda svojiga Boga in nisi njegovih zapoved spolnoval, ktere ti je dal. In bodo na tebi in tvojim zarodu v znam in čudež vekomej, zato ker nisi služil Gospodu svojimu Bogu z veselim in dobrovoljnim sercam, kadar si vsiga dovolj imel; služiti moraš tedaj svojimu sovražniku, kteriga ti je Bog poslal, v lakoti, žeji, v nagoti in v pomanjkanji vsih reči. In on ti bo železin jarm na vrat naložil, de te potêre. Gospod bo zoper tebe daljno ljudstvo in od nar zadnjih mej zemlje perpeljal, ktero bo kakor postojna s silo čez te priletelo, kteriga jezik ti bo neznan: Silno nesramno ljudstvo, ktero ne bo starosti spoštovalo, ne z malimi usmiljenja imelo. Pojedlo bo sad tvoje živine, in sad tvoje zemlje, de pogineš; ne bo ti pustilo ne žita, ne vina, ne olja, ne čed goved, ne čed ovac, dokler de te pokonča in zatrê po v vsih tvojih mestih, in tvoji terdni in visoki zidovi, na ktere si se zanašal, bodo po celi tvoji deželi poderti. Oni te bodo z vojsko oblegli, pri vratih, in po celi deželi, ktero ti bo Gospod tvoj Bog dal. In jedel boš v britkosti in v tej strašni nadlogi, ki ti jo bo sovražnik prizadjal, sad svojiga telesa, meso svojih sinov in hčer, ktere ti bo Gospod tvoj Bog dal.“

Leté so besede svetiga pisma! V ravno tem

poglavji je še več žuganj, ktere pa tú opustimo. Kdor jih s pazljivostjo prebira, mora pri tolikšni grozovitosti groze in strahu trepetati. Morebiti se bodo pa tudi marsikterimu, prebiráje jih, oči odperle in spoznal bo, kako ojstra je Božja pravica, kako strahoviti so nasledki greha, in kako strašno ga že Bog na tem svetu kaznuje — in kaj bo še le na drugim! Zvedil bo potem bravec, de je hudobnih stanje zares objokovanja vredno, ker s slepoto udarjeni ne vidijo, kaj jih čaka in kako strašne kazni so jim pripravljene.

Ne misli pa, de je to žuganje prazno in zmišljeno ljudem v strah; ni samo žuganje, ampak resnično prerokovanje nadlog, ki so tisto ljudstvo zadele, ker o času Ahaba, Izraelskiga kralja je bila v Samarii, ktero je Sirski kralj s svojo vojsko oblegel, tako grozna lakota, de so, kakor nam sveto pismo pové, ljudje golobjek, kteriga so še k temu drago kupovati mogli, jedli, de, še celó matere so, kar je še grozovitniji, svoje otroke morile, se z njih mesam nasititi. (IV. b. kralj. VI.)

To se je tudi zgodilo, kakor nam Jožef Flavi popiše, pri obsedi Jeruzalema. Vender je morija in vjetje tega ljudstva, kakor tudi pogin judovskega kraljestva, vsim dosti znano, opústimo torej. Enajst rodov je postalo sužnjih Asirskim kraljem, ostali rod pa je bil potem od Rimljanov premagan. Veliko jih je bilo v sužnost peljanih, še več pa umorjenih. Tudi naj se nikdo ne izgovarja in tolaži: to zámeni, Bog je le Izraelcam tako strašno žugal — to je za vse ljudi, kteri spoznajo Božjo postavo, pa jo zaničujejo in ne spolnujejo, kakor nam Bog sam po preroku govori: „Ali nisim Izraela iz Egipta speljal?

in Fibistejce iz Kapadocije, in Sirce iz Cirene? Lej, oči Gospodove gledajo grešniga kraljestev in jest ga hočem na zemlji zatreti.“ (Amos IX. 7. 8.) S tem hoče reči, de je prekucij kraljestev na zemlji edini vzrok greh.

Kdor želi še več dokazov, naj pregleda vesoljno zgodovino, in zvedil bo, kako Bog hudobne, posebno pa tiste, ki vedo njegove postave, pa jih ne spolnujejo, kaznuje. Vidil bo, kako velik del Evrope, Azije in Afrike so poprej kristjani v posesti imeli, kako pa zdej ravno tam neverniki prebivajo, pokončavši cerkve živiga Boga; kako strašno so nekdanj Goti, Hunci in Vandarci, ki so o času sv. Avguština v Afriki bili, z možmi in ženami, z otroci in starčki delali, palili in požigali. Ravno tisti čas so tudi Dalmacijo po sporočilu sv. Hieronima tako razdjali, de je bila kakor pušava.

Iz tega lahko vidimo, de nam čednost in pobožnost ne samo v dosego večniga zveličanja, ampak tudi časniga blaga pripomorete. Naj nas pa tudi preišljevanje te prednosti k ljubezni vnema in k boljemu življenju, de bomo ovarvani toliko nesreč, deležni pa neprecenljivih zakladov, ki nam jih je Bog obljubil.

XXIV. Poglavlje.

Dvanajsta prednost čednosti, obstoječa v pokojni in veseli smerti pobožnih, nasproti tugopolni in mučni smerti hudobnih.

§. 1.

Dozdaj naštetim prednostim čednosti še zadnjo pristavimo, namreč pokojno in veselo zadnjo uro, ko

pobožni truplo, v katerim je bila duša kakor v ječi vklenjena, zapusté in v večno življenje gredó. Kaj je pa tudi bolj srečniga in veseliga, kakor smert pravičniga in kaj bolj nesrečniga, kakor smert grešnika? „Draga je — kakor prerok govori — v očeh Gospovih smert njegovih svetnikov.“ (Ps. CXV. 15.)

„Smert grešnikov je pa práv huda.“ (Ps. XXXIII. 22.) Kaj družiga hoče tù beseda „práv huda“ pomeniti, kakor de je taka smert nar veči hudo za truplo in dušo? Zatorej svet Bernard te besede: „smert grešnikov je práv huda“ takole razlaga: „Huda je taka smert zavolj zgube sveta, huji zavolj ločitve duše od trupla, nar huji zavolj červa, ki vedno grize in zavolj ognja, ki nikoli ne ugasne, in v kteriga duša pride.“ Zares mora težko biti svet zapustiti, še težji, truplo, nar težji je pa gotovo, večno pogubljenimu biti.

To in še več družiga muči na zadnjo uro hudobne, ker imajo še zraven tega tudi veliko telesnih bolečin prestati in se vse terpljenja zedinijo v povišanje težáv in žalost: Posvetne reči, ktere mora zdaj umirajoči zapustiti, misel na prihodnost, spomin dopernešenih pregreh, strah pred ostrim sodnikom in pred sodbo, ktero ima kmalo zaslišati, groza pred grobam, ločitev od vsiga, kar mu je bilo nar ljubši, od svitliga solnca in življenja — vse to pozamezno ali skupej umirajočiga muči in sicer toliko bolj, kolikor veči je bila njegova ljubezin do posvetniga, zakaj — kakor sv. Avguštin pravi — kar kdo ljubi, tega se ne znebi brez velikih bolečin. Zatorej prav reče neki modrijan, de se tisti nar menj smerti boji, kdor veselice tega sveta nar menj pozna.

Kar pa hudobne nar bolj v zadnji uri muči, je

njih ranjena vest in misel na prihodnost. Bližnja smert človeka kakor iz globokiga spanja zbudi, de spozna, česar ni poprej nikoli mislil. Posebno lepo govori o tem Evzebi Emesén: „Kaj bo, ko bo človek zadnjikrat svetu slovo rekel, zagledaje pred sabo smert, pustivši pa za sabo življenje, tiran v tisto strašno brezno? Ker ni več misliti treba, s čim se živiti in oblačiti, ker ni več dela in vojskovanja in je vse prizadetje in hrepenenje po časti in bogastvu zastonj, nima serce več teh skerbi, ter ga samo to strašno muči, kakó Sodniku odgovor dati? Edina misel na sodbo Božjo ima vse počutke v oblasti. Človek pozabi sedajnosti, in le misli na to, kaj bo v prihodnosti. Lej — tako bo sam sabo govoril — vse je zginilo kakor senca, le tvoje pregrehe in hudobije so ostale in te bodo v večnost spremile.“ Ravno ta cerkveni učenik govori v drugi pridigi spet takole: „Premislimo, kako velike bodo bolečine zanemarjene duše, kadar bo truplo zapustila! Kakšna težava in britkost, kakšna noč in tema, ko bo iz števila tožnikov narprej vest obložena s toliko pregrehami zoper njo pričala! Ako nam pred oči stopi in ne bomo mogli utajiti, de resnice ne govori, ne bo več treba dokazov; ker ne bomo mogli lastni priči, ki je v nas, nič skriti in utajiti.“ Sv. Kardinal Peter Damijan še obširniši od tega govori: „Ko duša grešnika truplo zapusti, kako strašne bolečine jo žgejo in koliko ternja grizeče vesti jo bôde! Spomni se storjenih grehov in vidi tolikrat zaničevane Božje postave; zeló jo boli, de je bil zanjó čas pokore zastonj pretekél in neizmerna žalost se je polasti, ker se bliža sodba in plačilo. Rada bi še ostala, ali ona mora življenje zapustiti; popravila bi še rada

zamujeno, ali ni ji več pripušeno. Ako za sabo pogleda, vidi preteklo življenje kakor spominek časa; ako pogleda naprej, vidi nezmerno večnost, kateri ne more oditi. Joka, ker mora veselju, ki bo na vse veke terpelo, in ki bi ga lahko tukej zaslužila, odreči in neznane bolečine jo obdajo, ker je večno zveličanje zavolj kratkiga posvetniga veselja zgubila. Sramota jo obide, viditi, da je zavolj umerljiviga trupla, ki bo zdaj červam v hrano, svoj nar dražji del, dušo namreč, ki je bila namenjena med angeljci prebivati, zanemarila! Če premisli nebeško lepoto, ki jo je za prazno svetno blago zamenila, strepeta pred tako terdovratnostjo. Če se še enkrat nazaj ozre po temnim dolu sedanjega življenja in vidi lepoto nebeške luči, spozna, da je vse, kar je na zemlji ljubila, noč in temnota. O ko bi si taka duša potem čas pokore sprositi mogla, kako rada bi se nar ostreji pokorila? Nič bi ji ne bilo pretežko in preveč, da bi z veseljem storiti ne obljubila. Koliko obljub, molitev in pokorivnih del bi si ne naložila? Ali ravno v tem premišljevanji se vedno bolj smert bliža: oči ugasnejo, glas utihne, zasliši se ječanje, udje omerznejo, slina se iz ust cedé in ves obraz je grozno bled. In v tem se spomni misel, besedi in djanj, ki zoper njo pričajo; in naj počne kar hoče, da bi jih ne vidila, mora jih gledati. Zdaj ugleda z ene strani strašno kardelo hudičev, z ene čednost in angelje, in koj zvé, katerim de bo pridružena. Ako ima dobre dela in čednosti nad sabo, se ji bodo koj angelji približali in jo v svete nebesa spremili. Ako ji pa število grehov in pregrešno življenje tega ne dopuste, oh! kako hitro bo potem strepetala, kako hitro jo bota strah in groza prešinila! Pritekli bodo hudiči,

jo bodo zgrabili, truplu stergali in sabo v peklo tirali.“ Tako Peter Damján.

Ker tega ne more nihče tajiti, ker se bo vse tako sgodilo, kakor je popisano, kako moremo še dalje — ako imamo le količkaj pameti in razumnosti — dvomiti, spoznati, de bi osoda grešnikov zares tugopolna in strašna ne bila, ker jih tak žalostin in nesrečin konec čaka? Ako bi posvetno veselje v tej uri kej pomagati in tolažiti zamoglo, bi ne bila nesreča tako huda; tode takrat ne pomaga ne bogastvo ne čast; ne priyatli in znanci, ne služabniki, ne imenitnost in blagi rod; vse to je brez cene in prazno, le čednost in pobožno življenje zamorete umirajočimu pomagati, po besedah Salomonovih: „Bogastvo nič ne pomaga na dan maševanja; pravičnost pa nas reši smerti.“ (Preg. XI.)

Ker grešnika na koncu svojiga življenja taka revšina in nadloga čaka, zakaj bi se ne bal in strahu ne medlel, ker bo mogel, zapušen od vsih, pred sodnji stol pravičniga Sodnika stopiti! —

§. 2.

Od smerti pravičniga.

Koliko srečniši bo pa nasproti smert pravičniga! Zakaj kakor bodo grešniki po smerti kazni svojih pregreh prejeli, ravno tako bodo pravični prejeli plačilo svojih dobrih del, kakor pravi modri: „Kteri se Gospoda boji, temu se bo poslednjič dobro godilo, in bo na dan svoje smerti blagoslovljen.“ (Sir. I. 13.) Še razločniši to uči sveti Janez v skrivnim razodenji, rekoč: „In slišal sim glas z neba, kteri mi je rekel: Zapiši.“ Glas pa mu je sledeče zapisati ukazal:

„Blagor mertvim, kateri v Gospodu umerjejo! Od zdej, reče sveti Duh, naj počivajo od svojiga truda; zakaj njih dela gredo za njimi.“ (Skriv. raz. XIV. 13.) Kako bi pač človek, ki je tako obljubo od Boga dobil, mogel serčnost zgubiti tisto uro, kadar mu bo skorej podeljeno, česar je ves čas svojiga življenja želel in upal? Zato pravijo Jobove bukve od modriga: „Na večer (tvojiga življenja) se bo tebi poldnevna svitloba zasvetila, in kader boš ménil, de je tebe konec, boš kakor zgodnja danica vstajal.“ (Job XI. 17.) Te besede sveti Gregor takole razlaga: „Modrimu bo zasijala svitloba, kakor per belim dnevu, ker bo ob smertni uri zagledal svetlost, ki ga bo obdajala. O času torej, kadar bodo hudobni žalovali v Gospodu.“ Ravno to tudi Salomon v svojih pregovorih priča, rekoč: „Grešnik bo zavolj svoje hudobije zaveržen, pravični pa upa per svoji smerti.“ (Preg. XIV. 32.) Ali pač zamore človek večiga zaupanja želeti, kakor ga je imel sv. Martin v smertni uri? Ko je namreč sovražnika človeškiga rodu pred sabo vidil, je rekel: „Po kaj si prišla, divja spaka! v meni ne boš nič pogubljiviga našel, ker me bo Abrahamovo naročje sprejelo v miru.“ — Ravno tako terdno zaupanje je imel tudi sveti Dominik v svoji zadnji uri; ko je namreč svoje tovarše jokati vidil, jih je tolažil in zagotavljal, de jim bo po smerti le še bolj koristin, ker gre zdaj v kraj, v katerim jim bo bolj pomagati v stanu. Kako pa bi bil tudi žalostin in skerbin biti zamogel, ker je tako terdno precej po smerti nebeško slavo zadobiti upal? In nje ni pričakoval le zase, ampak za vse, katerim jo je sprositi obljubil!

Pravični se torej smerti ne bojé; temuč se v

svoji poslednji uri veselé in Gospoda preserčno zahvalujejo, de jih je rešil vsih težav tega življenja in v večno zveličanje pripeljal. Zato sveti Avgustin v razlaganji lista svetiga Janeza pravi: „Kdor želi umreti in s Kristusam zedinjen biti, ne umerje s poterpežljivostjo, temuč on je s poterpežljivostjo živel in veselo umerje.“ Pravični torej nima vzroka zavolj svoje smerti žalovati ali se je bati; od njega se tim več zamore reči, de umerje prepevaje kakor labud, ker Boga, ki ga k sebi pokliče, hvali. On se smerti ne boji, ker se je Boga bal, in kdor se tega boji, temu se ni treba ničesar družiga bati. Ne boji se smerti, ker se je življenja bal; strah pred smertjo pa le pregrešno življenje napravlja. On se smerti ne boji, ker se je célo svoje življenje umirati učil in za smert pripravljal: kdor se je pa pripravil in previdil, se sovražnika ne ustraši. On se ne boji umreti, ker si je za življenje vedno prizadeval, pomoči čednost in dobrih del iskati. On se smerti ne boji, ker vidi usmiljeniga sodnika pred sabo, čigar milost si je s svojo zvesto pokoršino in češenjem pridobiti znal. On se poslednjič smerti ne boji, ker smert pravičniga ni smert, ampak je konec težav in nadlog, vrata v rebesa, gred, po kateri se pride v stanovanje zveličanih. Vse bolečine in britkosti, ki umirajoče zadevajo, duše pravičniga ne zamorejo pobiti, ker si je svest, de se s tacimi bolečinami za večnost prerodi, zavolj ktere si je že tako dolgo smerti želel in življenje poterpežljivo prenašal. Spomin njegovih zmot mu ne vzame serčnosti, ker ima Jezusa Kristusa, komur dopadljivo živeti si je vedno prizadeval, za svojiga odrešenika; zato se tudi sodbe Božje ne boji, ker je Jezus njegov zagovornik. Ne plaši

ga vpričnost peklenških pošast, zakaj Jezus je njegov varh, njegova bramba. Tudi groza groba ga ne pretrese, ker je prepričan, de bo njegovo živalsko truplo kot duhovno vstalo. Tako pravični pri svoji smerti hvalo prepeva.

Zadnji dan odloči vse poprejšne, pravi Seneka, ker on opraviči ali pa pogubi. Ker je torej konec krepostnih mirin in srečin, konec hudobnih pa strašin in nesrečin — nas mora že sam ta razloček nakloniti, pobožno živeti in se pregrešniga življenja varovati! Kaj mi pomagajo vse veselja, bogastva, sreča in čast, če bom na zadnje v pekel veržen! In kaj mi škodjejo nasproti vse britkosti in terpljenja tega življenja, če v miru in pokoju svoje zadnje ure pričakovati in z gotovostjo večniga zveličanja upati zamorem? Naj bo grešnik v rečeh, ki ta svet zadevajo, še tako pametin in moder — kaj mu vse to pomaga, kakor de je zavolj nagrabljeniga posvetniga blaga le še bolj ošabin, nečimurn, mehkužin in grehu podložin, za krepost pa vedno nerodniši in mlačnejši; zato mu je smert tim britkejši, čim slajši mu je bilo življenje. Naj veči modrost in razumnost v tem življenji pa je, tako živeti in vedno tako ravnati, de je konec vesel in srečin, ker ravno v ten obstoji modrost, de se pri odbiri in rabi pripomočkov vedno na konec gleda. Če torej zdravnik zasluži razumin imenovan biti, kateri pripravno zdravilo zadene, bolniku zdravje poverniti, kar je edin namen zdravila; moramo tudi tistiga modriga imenovati, kateri svoje življenje tako ravnati zna, de za njim prde vesel dan, to se pravi, de je pripravljen na dan, kteriga bo mogel odgovor dajati in kateri vse pretečeno življenje odloči.

Kar je bilo dozdej od smerti pravičnih rečeniga, bi lahko z veliko izgledi poterdil, iz katerih bi se vidilo, de je zadnja ura pravičnih po navadi mirna, vesela in srečna, in de jih veliko pri umiranju posebno velike tolažbe prejme. Akoravno pa tega vsi ne skušijo, jim vender mirna vest in prepričanje, de so otroci Božji, de je zdej njih terplenj konec in de bodo plačilo svojih čednost prejeli, čudovito moč podeli. Tako tolažbo je občutil sv. Ambrož na smertni postelji: „Nisim tako živel“, je pregovoril vpričnim — „de bi me bilo treba sram biti, zato se tudi smerti ne bojim, ker imam dobrotljiviga Gospoda.“

Ko bi pa morebiti kdo nerad verjel, de so nekteri svetniki take velike tolažbe v smertni uri občutili, naj le premisli, kako neskončno velika je Božja dobrotljivost, milost in ljubezen proti zvestim služabnikom Božjim. Ker je Božja dobrotljivost tolika, de se je Bog v človečil in iz ljubezni do ljudi na križu umerl, se nam tudi ne more čudno zdeti, de krepostnim v zadnji uri posebno milost skazuje, in njih duše, berž ko telo zapusté, v svojo hišo sprejme, jih Božje slave udeleži in se jim obličje v obličje kaže; ne more se nam čudno zdeti, de jim posebne tolažbe podeli, preden to življenje zapusté.

Sklep družih bukev.

Vidil si torej, moj brat, koliko visokih prednost je kreposti že v tem življenju podeljenih! One so tako rekoč dvanajsteri sadovi prelepiga drevesa, ktero je sv. Janez v skrivnim razodenju vidil, ki je bilo poleg vode vsajeno, je dvanajsteri sad rodilo in

vsak mesec dozorelo. To pa, za Jezusam, ne more drugo drevo biti, kakor krepost sama, ki rodi sad svetosti in življenja. Kteri sadovi pa so tudi boljši in prijetniši od zdej naštetih, namreč od očetovske skerbi, s katero Bog svoje vlada, Božja milost, luč modrosti, tolažila svetiga Duha, veselje dobre vesti, terdno zaupanje, prava svoboda duše, notranji mir serca, prepričanje, de je naša molitev uslišana, de nam Bog v nadlogah pomaga, de nas s potrebnim časnim blagam preskerbi, in de poslednjič zadnjo uro Božje tolažbe prejmemo. Vsaka teh prednost je tako velika, de bi bila že sama zase dovolj, človeka spodbosti, de bi življenje poboljšal in se kreposti posvetil, ko bi jih vredno ceniti zamogel. Potem bi se tudi prepričal, kako resnične so besede Zveličarjeve, de bo vsak, kteri zavolj njega svet zapusti, tisučero povernjeno prejel v tem času in v prihodnjim večno življenje.

Preudari torej dobro, kako neprecenljiva dobrota je krepost, katero sim ti pokazal in k kteri sim te spodbadal! Premisli, de se gotovo ne boš goljufal, če iz ljubezni do nje svet in vse, kar je njegoviga, zapustiš! Le to je pri kreposti slabo — ko bi se smelo tako govoriti — de je hudobni ljudje ne cenijo po nje vrednosti, ker je ne poznajo; in zato Zveličar nebeško kraljestvo tudi skritimu zakladu primeri. Tudi krepost se zamore po pravici skrit zaklad imenovati, ki pa ni neznan tistim, kteri ga imajo, ampak tistim, ki ga nimajo. Céno tega zaklada pa je dovolj spoznal prerok, rekoč: „Moja skrivnost je záme, moja skrivnost je záme!“ (Iz. XXIV. 16.) Preroku ni bilo kej mar, ali drugi ljudje njegov zaklad poznajo ali ne; zakaj krepost nima le zato cene in vrednosti, ker jo ljudje za dobro spoznajo, kakor je pri družih rečeh, ki le toliko veljajo, kolikor cene jim ljudje pripisujejo. Krepost človeka, ki jo ima, ravno tako osrečuje in z radostjo napolnuje, če je nje vrednost le njemu samimu znana, kakor ko bi ves svet za to vedil. Tode moj jezik ni v stanu nje vrednosti in sladkosti popolnoma popisati, le luč

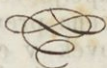
Božja, skušnja in lastna vaja v kreposti nam to pokazati zamore. Teh reči torej Gospoda prosi in najdel boš drugi zaklad, najdel boš Boga samiga. Spoznal boš potem, kako resnične so besede pevca, ki pravi: „Srečno je ljudstvo, čigar Gospod je njegov Bóg!“ (Ps. CXLIH.)

V prvih bukvah kraljev je zapisano, de je Samuelov oče Elkana svoji ženi, ko je jokala, de je nerodovitna in nima otrok, rekel: „Ana, zakaj se jokaš in ne ješ, in zakaj je tvoje serce žalostno? Ali ti mar nisim jest bolji, kakor deset sinov?“ — Če dober mož — kteriga morebiti jutri že ne bo — svoji ženi več velja, kakor deset sinov, koliko bo še le Bog veljal duši, ki ga ima? — Kaj torej počenjate, o ljudje? po čim se ozirate in kaj išete? Zakaj zapušate večni studenec raja in se skušate napiti iz kalne mlake tega življenja? Zakaj ne slušate dobriga sveta preroka, ki pravi: „Pokusite in poglejte, kako sladak je Gospod.“ (Ps. XXXIII.) Zakaj bi pač saj enkrat te jedi ne pokusili! Zaupajte v Gospodove besede in pričnite! On vas bo potem rešil sleherniga dvoma.

Kača, v katero je bila Mojzesova palica premenjena, je bila od delec strašna in grozna viditi; berž ko jo je bil pa perjel, je bila spet palica. (II. Moz. IV. 4.) Salamon tudi po pravici pravi, de se vsakimu kupcu blago slabo in drago zdi; potem pa, ko ga kupi, ga hvali in povzdiguje. (Preg. XX.) Ravno taka se vedno s krepostjo godi. Ker ljudje v začetku nje vrednosti ne poznajo, se jim cena, ktera se zánjo tirja, previsoka zdi; zakaj ker so meséni, dobro spoznajo, koliko se zánjo tirja, ker pa niso duhovni, ne spoznajo neprecenljive vrednosti, ki je v nji skrita. Kakor hitro pa pokusijo, kako sladak je Gospod, se svoje kupčije veselé in spoznajo, de za krepost ni nobena cena previsoka. Pomislite, s kakšnim veseljem je človek v evangeliji vse prodal, kar koli je imel, de je mogel njivo kupiti, v kateri je bil zaklad zakopan! Zakaj bi si kristjan, ki za tak zaklad zvé, ne prizadeval, zvediti kakšnin de je?

Ljudje so v resnici čudni; zakaj ko bi ti kdo v šali rekel, de je na tem in tem kraju v tvoji hiši zaklad skrit, bi gotovo ne opustil pogledati, ali je res ali ne. Ko ti pa Bog sam zagotovi, de imaš sam v sebi neprecenljiv zaklad, si ne prizadeneš, ga poiskati! O kako naglo bi ti tega zaklada poiskal, ko bi le vedil, kako blizo je Gospod tistim, ki ga kličejo v resnici! Koliko ljudi je pač že bilo, ki so svoje grehe spoznavši, zavolj stanovitosti, s katero so k Bogu molili in odpušenje grehov od njega sprosili, poprej kot v enim tednu mislili, de so v novo deželo, ali veliko več, de so v nebesa prestavljeni, ker so jeli Božje kraljestvo v sebi čutiti. Kako velike reči dela Gospod, ki pravi, de ob uri, o kateri grešnik svoje z mote objokuje, se jih več spomnil ne bo! Kako neskončno dobrotljiviga se skazuje ljubeznjivi Oče, ki svojiga zmoteniga sina, ki se je bil k njemu vernil, ni čakal, de bi bil izgovoril, temuč ga je z veseljem objel, v svojo hišo peljal in je veselo gostijo zavolj njegove vrnitve napraviti ukazal! Zato se tudi ti, kersanski brat, k temu dobrotljivimu in ljubeznjivimu Očetu verni! Povzdigni svoje serce k njemu, zdaj, ko je še čas zato, in zdihuj nekoliko dni pred vratmi njegove usmiljenosti: le terdno zaupaj, de, če ga stanovitno in ponižno prositi ne nehaš, ti bo poslednjič odgovoril ter skriti zaklad svoje ljubezni odperl. Kadar si pa ta zaklad si pridobil, reci z nevesto v visoki pesmi: „Ako bo človek vse premoženje svoje hiše za ljubézen dal, bo vender vse to kakor nič čislal.“ (Vis. pes. VIII. 7.)

Konec perviga zvezka.

OBSEG.

	Stran
Kratek popis življenja častitljivega Ludovika Granaškiga . . .	3
Vpeljava	17
Kratek zapopadek prvega oddelka	27

P prvi oddelek.

Perve bukve.

I. Poglavlje.

Eden poglavitnih nagibov, ki morajo človeka vnemati, Bogu služiti, je lastno božje bistvo	29
---	----

II. Poglavlje.

Drugi nagib, zavolj kteriga smo dolžni krepost ljubiti in Bogu služiti, je dobrota našiga vstvarjenja	42
---	----

III. Poglavlje.

§. 1. Tretji nagib, zavolj kteriga smo dolžni Boga ljubiti, je njegova skerb za naše obranjenje in varstvo	52
§. 2. Ravno zdej povedano kaže, kakšne kazni je vredin človek, kteri Bogu ne služi	57

IV. Poglavlje.

§. 1. Četerti nagib, ki nas mora h kreposti spodbadati, je neprecenljiva dobrota našiga odrešenja	65
§. 2. Iz poprešnjiga se labko posname, kako velika pregreha je, svojiga Zveličarja žaliti	74

V. Poglavlje.

§. 1. Si za krepost prizadevati, nas spodbada tudi od Boga nam podeljena dobrota opravičenja	79
--	----

- §. 2. Še od nekterih drugih djanj, ktere sveti Duh v duši opravičeniga doprinaša in od zakramenta presvetiga rešnjiga telesa 90

VI. Poglavje.

- Neprecenljiva dobrota božjiga odločenja za zveličanje mora biti človeku nov spodbadek, po kreposti hrepenéti . . . 95

VII. Poglavje.

- Sedmi poglavitni nagib, ki nas mora h kreposti spodbadati, je smert, prva zmed štirih poslednjih reči . . . 102

VIII. Poglavje.

- Osmi nagib, ki nas za čednost vneti mora, je poslednja sodba, druga štirih poslednjih reči 116

IX. Poglavje.

- Tretja štirih poslednjih reči, namreč nebesa, morajo biti človeku krepak nagib za čednost goréti 127

X. Poglavje.

- §. 1. Četerta štirih poslednjih reči, namreč večni peklenski oginj, mora tudi spodbadati k pobožnimu življenju . . . 143
§. 2. Od večnosti te kazni 156

Druge bukve.

XI. Poglavje.

- §. 1. Neprecenljive blagote, ki so čednosti v tem življenji obljubljene, nas morajo močno zánjo vnemati . . . 160
§. 2. Doslé povedano neke prav imenitne besede sv. pisma še bolj poterdijo 169

XII. Poglavje.

- §. 1. Za čednost nas vnema prva nji podeljena prednost, vstanovljena v posebni previdnosti, s ktero Bog vse pobožne k vsimu dobrimu napeljuje, pregrehe hudobnih pa kaznuje 174

§. 2. Od primkov, ktere ima Bog v svetim pismu zavolj svoje previdnosti	179
---	-----

XIII. Poglavlje.

Od previdnosti, s ktero Bog hudobne gleda, in njih hudobije kaznuje	187
---	-----

XIV. Poglavlje.

Od druge prednosti čednosti, ki je pobožnim podeljena milost sv. Duha	192
---	-----

XV. Poglavlje.

Od tretje prednosti čednosti, ki je razsvetljenje in čeznatorno spoznanje, s katerim Gospod pobožne obdaruje .	196
--	-----

XVI. Poglavlje.

§. 1. Od četrte prednosti čednosti, ali od tolažb, s kterimi sv. Duh pobožne na tem svetu razveseljuje	207
§. 2. Kako pravična molitev nekako posebno z Božjimi tolažbami razveseljuje	215
§. 3. Od tolažb tistih, ki Bogu še le služiti začno	218

XVII. Poglavlje.

§. 1. Peta prednost čednosti, obstoječa v pokojni vesti pobožnih, in v odrešenji od muk in hude vesti, ki hudobne vedno peče	225
§. 2. Veselje pravičnih, ki imajo dobro vest	231

XVIII. Poglavlje.

§. 1. Šesta prednost čednosti, obstoječa v polnim zaupanju v Božje neskončno usmiljenje, ktero imajo pobožni, v tem ko hudobni v praznim upu živé	234
§. 2. Prazno upanje hudobnih	240

XIX. Poglavlje.

§. 1. Sedma prednost čednosti, obstoječa v pravi svobodi, ki jo uživajo pobožni, nasproti hudi sužnosti, v kteri hudobni živé	245
---	-----

	Stran
§. 2. Sužnost, v kateri hudobni živé	247
§. 3. Svoboda pobožnih	258
§. 4. Vzroki te svobode	260

XX. Poglavje.

§. 1. Osmá prednost čednosti, obstoječa v sladkém miru in notranjim pokoju, ki ga uživajo pobožni, nasproti notranjim boju in vednemu nepokoju, ki serce hudobnih muči	264
§. 2. Vedni boj in notranji nepokoj hudobnih	265
§. 3. Mir in pokoj pravičnih	272

XXI. Poglavje.

Deveta prednost čednosti, ki v tem obstoji, de Bog molitev pobožnih usliši, hudobnih prošnje pak zaverže	276
--	-----

XXII. Poglavje.

§. 1. Deseta prednost čednosti, obstoječa v pomoči in milosti Božji, ki jo imajo pobožni v nadlogah, in v nepoterpežljivosti in muki, ktere hudobni občutijo . . .	283
§. 2. Nepoterpežljivost in zloba hudobnih v nesreči . . .	289

XXIII. Poglavje.

§. 1. Enajsta prednost čednosti, ktera v tem obstoji, de Bog pobožne s posvetnim blagam obdari	292
§. 4. Potrebe in revšina hudobnih	297

XXIV. Poglavje.

§. 1. Dvanajsta prednost čednosti, obstoječa v pokojni in veseli smerti pobožnih, nasproti tugopolni in mučni smerti hudobnih	301
§. 2. Od smerti pravičniga	305
§. 3. Sklep družih bukev	309

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIZNICA

COBISS

00000320709

